PETRI ANGELII BARGAEI

POEMATA OMNIA, DILIGENTER AB IPSO RECOGNITA.

Quorum Catalogum versa pagina indicabit.

SVPERIORVM PERMISSV.

ROMÆ, Ex Typographia Francisci Zannetti.
M. D. LXXXV.

POEMATVM CATALOGVS.

Cynegeticon, vel de Venatione Lib. VI.
Ixeuticon, vel de Aucupio Lib. I.
Epithalamium,
Eclogæ IV.
Epiſtolarum Lib. I.
Carminum Lib. IV.
In quibus, vt carminum venuſtati inſeruiret, haud omnino ab vſitatis Gentilium poetarum vocibus, & fabulis abſtinuit.
Antonij Angelij Bargæi Epiſtolæ III.
Syriados Lib. VI.

FERDINANDO MEDICI S. R. E. Cardinali S.D.

Petrus Angelius Bargaus.

CVM abhinc quadraginta annos, Ferdinande Medices Cardinalis amplissime, è Gallia in Italiam rediјssem; & à Cosmo Medice patre tuo perbenignè susceptus essem, atque inter eos cooptatus, qui in Pisana Academia liberalium artium magistros, ac doctores esse se profitebantur; cogitare cœpi, possem ne ego aliquid exquisitius moliri, ac facere; quo peregrinationis, qua diu abfueram, consilium, & rationem hominibus probarem, & meã erga optimum Principem optimè de me meritum obseruantiam, debitam illam quidem, & quodam quasi iure naturæ, atque officij religione obstrictam, sed noua tamen beneficentia vehementer auctã, apud

omnes prædicarem. Qua in cogitatione nihil ſanè in mentem veniebat vel maius, vel opportunius, quàm illud ipſum, quod me etiam tum adoleſcentem impulerat, vt relicta Italia ad exteras gentes me conferrem. Cum enim & bonarum literarum amore, & poeticæ laudis cupiditate propemodum flagrarem; neque mihi tamen ad canoras quaſdam nugas (vt ille inquit) ſed ad aliquod graue argumentum animum appellere liberet; ex quo lectorem & delectatio conſequeretur, & vtilitas: de Venatione, hoc eſt, de ferarum animantium natura, & moribus ea carmine complecti, & perſequi cupiebam, quæ ab alijs tractata numquã antea fuiſſent. Itaque, cum hac in re, quos conſulerem, ſcriptores haberem nullos, eas à me regiones adiri oportere iudicaui, in quibus ferme omnium ferarum venationes exerceri ſolerent. Inter quas cum Gallia, & Thracia in primis numerarētur, quòd reges in ijs eſſent venationibus deditiſſimi; apud quos homines eius rei valde periti alerentur innumerabiles; facile vſuuenturum mihi exiſtimaui, ſi ad eos pergerem, vt permulta diſcerem, quorum neque ab Ariſtotele, neque ab Oppiano, neque item ab alijs vel Græcis, vel Latinis auctoribus, qui in eodem argumento verſati ſunt, mentio vlla fieret. Atque hoc mihi cum peragrata Thracia, Græcia, atque Aſia planè ex ſententia ſucceſſiſſet, magnumq; præterea Græcorũ codicum, & clariſſimorum ſcriptorum numerum cõparaſſem (nam & huius quoque rei cauſſa ad eas regiones me contuleram) poſſemque inchoatum

iam

iam inde à primis annis opus neque, vt arbitror, iniucunda, neque inutili rerum cognitione quasi condire, atque illustrare; placuit, vt, quod diu animo agitaueram, & audacter potius, quàm prudenter tentaueram, corroboratis viribus, & iam maiori apparatu instructus rursus aggrederer. Quamobrem in Hetruriam reuersus cum sexdecim ipsos annos in huiusmodi opere conscribendo posuissem; idque à multis me insciente descriptum esset; &, si non rude, atque informatum, certè non omnino à mendis perpurgatū, & perpolitum ad hominum manus peruenisset: haud sanè me inuito, qualecumque tum erat, Lugduni primùm à Sebastiano Gryphio, deinde etiam Florentiæ à Iuntis fratribus peruulgatum est: sed cum Dei optimi maximi beneficio postea factum sit, vt huiusmodi lucubrationes meas diu in manibus habere, & per summum otium, quod ab incredibili liberalitate erga me tua mihi suppeditatur, tum corrigere diligenter, tum politius limare potuerim; committere nolui, vt laudis, atque existimationis meæ studiosis, si qui huiusmodi sunt, diutius deberentur. præsertim quòd non ignorarem tibi me, fratrique tuo Francisco Medici Magno Duci Hetruriæ, gratissimum facturum, si Cosmi Medicis vtriusque vestrum parentis memoriam non renouarem ego quidem (neque enim ea est, quæ intercidere, atque intermori vmquam possit) sed, quantum in me esset, & nostris, & exteris nationibus ad quamdam quasi heroicæ virtutis imaginem repræsentandam proponerem. Qua

qui-

quidem in re quamquam ipse mihi haud planè satisfacere posse intelligo: illud tamen consecuturum me esse minime despero; vt non omnino scilicet ingratus fuisse videar; cum, quæ vos in me beneficia contulistis & plurima,& maxima, ea hac huiusmodi poematum meorum editione in hominum mentibus penitus defixa esse voluerim. boni certè, quicquid id est, tu pro animi tui magnitudine consules. nam ego quidem, quem annus septuagesimus admonet, vt sarcinas colligam; &, si quid agendum est, agere properem antè quàm è vita proficiscar, hæc ipsa multis vigilijs à me conscripta, & elaborata, nunc quidem quasi cycneam quamdam vocem extare volui, quæ cultum,& pietatem in te, tuosque omnes meam perpetuò testatam relinqueret. Vale. VIII. Kal. Octobris. CIↃ IↃ. LXXXV.

CAPI-

CAPITA RERVM quas P. Angelius tractat in sex libris Cyneget.

Ingen-

Capita secundi libri Cynegeticorum.

Ceruum

Capita tertij libri Cynegeticorum.

Capita libri quarti Cynegeticorum.

Capita libri quinti Cynegeticorum.

De

Capita sexti libri Cynegeticorum.

Quo

Capita rerum,quæ tractantur in libro Ixeuticorum, seu de Aucupio.

FINIS.

PETRI ANGELII BARGAEI CYNEGETICON

Liber primus.

Ad Cosmum Medicem Magnum Ducem HETRVRIÆ.

QVAS bonus assuescat primis venator ab annis
Exercere artes: quadrupes quæ cornibus audax
Incedat: curuoq; agilis quibus horreat vngue
Dextra feris: & quarum ineat certamen acuto
Dente genus: quantosque canes nascantur ad vsus,
Expediam: & syluas omnes, atque antra recludam.
Cynthia, quam nemorum cultricem in opaca ferarum
Lustra vehunt bijuges cerui, qui dura coacti
Fræna pati, rapidas præuertunt cursibus auras:

Seu te culta tenet Delos, seu frigida Tempe,
Taygetive iugum, seu flumina propter Araxis,
Eurotæve, choros centum comitata Napæis
Exerces, arcuque leues, pedibusque fatigas
Dorcadas, & iaculis magnum fodis ausa leonem,
Affer opem, nostroq; ades haud inuita labori.
Et vos o Nymphæ venantum numina, Nymphæ,
Ducite ruricolas nostra hæc ad carmina Faunos,
Et iuuet vmbroso mecum recubare sub antro,
Gramen vbi, ac virides prætexit arundine ripas
Arnus, & Hetruscum leni secat agmine littus.
Tuq; adeò, sacris olim quem candida lucis
Aurora eripuit, cœliq; in sede locatum
Sæpe fouens auidis iuuenem complectitur vlnis,
Adsis o præsens, tibi si venabula curæ,
Auritiq; canes, & cornua rauca, plagæq;.
Nec minus intereà nostri noua gloria secli
Cosme & auis, atauisq; potens, quem Tuscia verax
Interpres Diuum, & venturi conscia fati
Insignem trabea solio veneratur in alto,
Regiaq; amplexu coniux beat: inclyta coniux
Vltima in Hesperia magnis à regibus orta.
Quæ tibi, ceu laurus fundens lætissima syluam,
Edidit egregiam virtute in luminis oras
Progeniem genituram altos longo ordine reges.
Felix prole tua: felix, cui secula currant
Aurea & æterno cingant diademate frontem:
Quod mox & nati, & natorum à stirpe nepotes
Gestantes, regno adijciant Hetruria quicquid

Adria-

Adriacas inter, Tyrrheni & littoris vndas
Obtinuit quondam terra dominata, mariq́;,
Seu leges populis, & iura perennia condis,
Dum sancta instauras magnorum exempla parentum,
Seu duro instructis ferro legionibus acer
Fundere perculsas dira formidine turmas
Pergis, & hostiles metuendus diripis arceis,
Siue vrbem, surgit medijs vbi fluctibus Ilua,
Tuscorum, Ligurumq́; simul tuearis vt oras,
Extruis, & reges factis ingentibus æquas,
Lætus adi: & primum tenuem ne despice musam,
Dum venatores Heroum inuenta piorum
Errantes passim numeris docet ausa Latinis.
Forsan & illa olim syluas, atque antra relinquens
Audebit grauiore sono tua dicere facta:
Claraq́; victuris intexet nomina fastis.
Principio nostras iuuenis formandus ad artes,
Venandi quem cepit amor, studiumq́; Dianæ
Impulit in cæcas, horrentia lustra, latebras,
Discat ab incuruis iaculum torquere lacertis
Eminus, & neruo celeres aptare sagittas,
Et viridi affixum tumulo pertingere signum,
Exiguamq́; procul traiecto in fune volucrem,
Quò tendat calamos, pinu suspendat ab alta.
Protinus ille etiam primis consuescat ab annis
Ardua marmoreum iaculari ad sidera discum,
Robustasq́; altis deuoluere montibus ornos.
Nec sinat informi vires torpere veterno,
Et turpi languere situ, ne mollia corpus

Otia luxurie, vitaq; in deside frangant.
Vidi ego, cui primæ fuerant robusta iuuentæ
Pectora, & assiduo multum durata labore,
Cepisse ignauæ sensim indulgere quieti,
Oppressumq; leui tandem succumbere fasci.
Tantum vsus, artesq; valent. Hinc Roma potentes
Scipiadas, Decios, Marios, magnosq; Camillos
Amisit, partisq; olim spoliata trophæis
Tarpeia externos spectauit in arce tyrannos.
Hinc quoque deuicta quondam Lacedæmone pubes
Impositum subijtq; iugum, & frænum ore recepit.
Nec renuit dominis parere ignaua superbis.
Ergo age ne dubites omnes impendere curas,
Efficere vt solidæ possis inuicta iuuentæ
Robora, maturos quæ deinde sequantur in annos:
Et nunc insuto plumbo, ferroq; rigentes
Disce celer manibus crudos inducere cæstus:
Atque huc, atque illuc duros versare lacertos:
Inconsultæ agiles turbæ mirentur vt ictus.
Nunc te graminea delectet cura palæstræ,
Et validis fortem prosternere viribus hostem.
Nec mihi displiceat torquere per aera vectem,
Qui bis in vndenas excurrat pondere libras.
Nunc vero ingentem rapido conscendere saltu
Durateum, celebri iuuenum plaudente corona,
Nitere equum, versoq; super da corpore gyros
Aerios, teque ipsum alte compone sedentem,
Rursus & in terram tergo reuolutus ab alto
Deflue, vix ima signans vestigia planta:

Continuoq; acrem cinctus fulgentibus armis
Cyllaron, & volucrem deflectere Ariona in orbeis
Multiplices, seu dextra vocet, seu læua ruentem
Contende, & faciles glomerare volumina in armos
Disce feri, eduris qui iam parere lupatis
Nouerit, & blandi voces, & iussa magistri.
Et nunc in spatium patefacto carcere missus
Gaudeat optatæ signum contingere metæ:
Atque amentatam, & præacuta cuspide cornum,
Dum furit, atque imas iam contacturus arenas
Corpore, iam fertur summas abiturus in auras,
Vt cum versa ineunt animosi prælia Parthi,
Emissum in leporem, celeremve in dorcada vibres.
Nec te pœniteat bellacis more Quirini
Palladio totum perfundere corpus oliuo,
Atque ita Achæmenium Tigrim, Rhenumq; bicornem,
Altaq; præcipitis Rhodani tranare fluenta.
Quid? quem purpurei refluentibus æquoris vndis
Proteus, atque vdæ Nereides admirantur?
Quid? qui Sarmaticos cursu præuertere Cauros
Tendit, & Armenium pedibus superare Niphatem?
Magnanimos haud ille vnquam vitauerit hostes,
Infestasq; vices, dubijq; pericula martis.
Inde vbi robustis adoleuit viribus ætas:
Et cupis ingentem sepire indagine saltum:
Cuncta prius, ni laude tuum, plausuq; laborem
Defraudare iuuat, vacuumq; ad tecta reuerti
Immeritas damnantem auras, diuortia solers,
Atque habitus varios regionum ediscere cures,

Et quæ quas soleant habitare animalia syluas.
Hic lepores, illic timidi nascuntur onagri,
Atque alces variæ, & vastis cum viribus vri.
Nonne vides, vt sæua oryges Getulia mittit?
Armenij tigres? celeres nemora Aenia damas?
Quid tibi commemorem? sæpe ijsdem in montibus aut
Aut has lucifugæ meles habuere cauernas. (has,
Hinc ergo ingenium in primis moresq́ ferarum
Edisces: tecumq́ diu scrutabere solers,
Quas quibus aut artes prudens natura, dolosve
Addiderit. neque enim est idem venatus aprisque,
Atque vrsis, eademve decent & retia, & artes
Ceruorum, leporumq́ gregem, & genus acre leonum;
Nanque hoc insidijs vel aperto vincere marte
Magnanima septus iuuenumq́, canumq́ cohorte
Vix poteris: tantam impatiens exardet in iram:
In mediosq́ ruens certum petit vnguibus hostem.
Tum stragem infandam canibus (miserabile visu)
Dat turbans, discerpit equos, atque obuia frangit
Venatorum arma, & cuneos in bella ruentes.
Quam bene: quòd nostris procul hæc regionibus absunt
Semina, & horrendis vulgata opprobria monstris.
At verò dum vernat ager, dumq́ vritur æstu,
Aut gelidis deforme riget nemus omne pruinis,
Incipit aut folijs horrere cadentibus arbos,
Non vnquam mitisq́ lepus, ceruiq́ timentes,
Sæuaq́ capreoli fugientes lustra ferarum,
Quos alto clamore premas ad retia, desunt.
Siue volutabris, dumisq́ horrentibus apros,

Infor-

Informesq; suis excire cubilibus vrsos
Iuuerit, & cæsos duro prosternere ferro.
In primis igitur vestigia nota ferarum
Sint tibi, quæ longo tecum obseruaueris vsu,
Quæque oculis adeo percepta fidelibus olim
Admoneant, qua quæque feræ in regione vagentur,
Omniaq; ætatum pariter discrimina signent.
Atque hæc vt possis animo cognoscere: iam nunc
Ipse notas, docuit quas experientia, dicam.
Nec tamen haud dubitem, verbis ea vincere magnum
Quàm sit, & indicijs describere singula certis.
Siue quòd est ingens Latij sermonis egestas,
Siue quòd innumeris desunt sua nomina rebus:
Verborúmque vbertatem negat auctor Apollo,
Quantam haurire animus Musarum è fontibus optat.
Sed me dulcis amor laudum, & spes maxima thyrso
Percutit, & multo bacchantem protinus æstro
Ire iubet, quò nullus adhuc penetrauit alumnus
Pieridum, Latioque nouos recludere fontes,
Et procul à patria spatiosa per æquora vectum
Vela dare, & primam non solum appellere ad oram,
Sed penitus Libyæ terras intrare repostas
Vrgentem certo deserta cubilia gressu.
Continuò, frontem curuis quæ cornibus armant,
Omnibus in geminas discinditur vngula parteis:
Vt ceruis, bubusque, & amantibus ardua capris.
Quanquam etiam pedibus terræ sola dura bisulcis
Vrget aper, solidusque Indis est vnguis onagris.
Idcirco, quoties canibus venabere ceruos,

Ne

Ne forte insontem iuuenem, & nil tale merentem
Perpetuo lasses cursu, & deceptus omittas
Eximium, & natu grandem, cuiq; obsita ramis
Cornua, & annoso veteres stant stipite trunci,
Inspicies, teretem num desinat vngula in orbem,
Et pateat latè spatiosa prodiga planta
Interior, num rima, pedem quæ findit vtrunque
Infima contiguis vtrinq; cohæreat oris,
Pressaque num summo vestigia puluere signet,
An penitus terra talos agat acta profundos.
Hæc tibi signa dabunt surgentem in cornua ceruum,
Ipsaque vicenis vmbrantem tempora ramis,
Et solida corpus firmatum ætate ferentem.
Idem etiam arboribus, quà se nemora inuia densant,
Sæpius horrenti summum fricat ilice tergus,
Quercusque, & fagos, & robora cortice nudat
Vndique, dum trunco summos terit arduus armos,
Et virgulta premens duro crescentia cornu
Deijcit, atque nouas ipsis cum frondibus vlmos
Sternit agens, cunctamq; suo mouet ordine syluam.
Illa iacet, ceu cum cæli de vertice summo
Incumbens Boreas rapido cum turbine fertur.
Atque illic tenues si forsan aranea casseis
Texuerit, plures noctes abijsse putato,
Ex quo præteriens turbauerit omnia ceruus.
Tum vero, immortale decus famamq; perennem
Inuideant iratæ tibi nisi magna Dianæ
Numina, non oculis iterumq; iterumq; pigebit
Relliquias spectasse tuis, quæ protinus aluo

Depul-

Depulsæ catulos ad tecta cubilia ducunt.
Namque & si certas anni mutantur in horas,
Atque aliter formatæ alias habuere figuras,
Quæ tamen & patulæ, quæ sunt & turbinis instar,
Aut tereti tractu in spiras voluuntur acutas,
Digestæve suo subsidunt pondere in orbem,
Testantur dignam esse feram, quam tota fatiget
Turba canum, creberq; petat concursus equorum.
Atque eædem, præceps cum primum desijt æstas,
Et tinctum autumnus miti caput extulit vua,
Et vocat in Venerem miseros September amanteis,
Extabunt nusquam, nusquam tibi certa volenti
Signa dabunt. namque arescent ceu tenuis aquai
Humor humi fusus quondam sub sole calenti.
Contemplare igitur quò sese mane receptet;
Quàque adeo è pastu veniens in parte quiescat.
Namque prius latebramque suam, notumq; cubile
Quàm subit, hic illic viridi postratus in herba
Corporis impresit formam, & vestigia liquit,
Innitens genibus cum lecto exurgit inani.
Atque ea si latè apparet, si gramina subter
Proculcata iacent, si cruribus extat imago
Ipsa suis, penitusque solo patet acta cauato:
Protinus insignem facie, & ceruicibus altis,
Cornuaque innumeris ramis decorata ferentem,
Inuenisse refer, cursu qui prouocet auras,
Quique canes vario doctus deludat ab astu,
Et iuuenum cœtus ad tecta remittat inanes.
Illud item medio in saltu obseruare memento:

Cum matutinus læto discedit ab agro,
Et satur ingrediens ad nota cubilia tendit.
Nam si prima pedum longè vestigia linquunt
Vltima, robusto præstans & corpore & armis
Ceruus erit, denso distentus & ilia pingui.
Sin autem cedent retro, & superata resident:
Tum tibi difficilemque fuga, totoq; vagantem
In nemore, & solidis vix ossibus insistentem
Expecta, atque alium votis exposce secundis.

Nec tamen, hæc cum sit venantum industria sæpe
Quærendo experta, & nemorum creberrimus vsus
Monstrarit iuueni certissima signa sequenti,
Non & indicia, atque animos, & lumina fallent
Interdum, & cæca subigent deerrare latebra.
Ni tecum canis acer eat, qui naribus auras
Ducat odoratas, & nusquam impressa ferarum
Insistat cupide vestigia: nec tamen vllos
Latratus, vocesque hilari de pectore mittat,
Cum latebræ non longè absunt, fidique recessus.
Atque hoc præcipue tum te fecisse iuuabit,
Cum nemore in medio medij sub sole diei
Pascitur, & nusquam lucis horrentibus exit,
Nec lætas segetes, fœcundaque gramina campi
Persequitur cæco longè digressus ab antro.
Verum ea, suppeditant mediæ quæ pabula syluæ
Circumfusa cauo, & veteri propiora cubili
Attondet latè ventrem saturatus obesum:
Effera dum captant animalia cætera somnos,
Et sata formidant duris exculta colonis.

Præsertim ingenij multo si callidus astu
Latratu resonare canum, & clamore virorum
Audierit syluam ingentem, & nemora omnia circum
Ante. Etenim cælo nunquam se credere aperto
Audet præterea, nec tuta relinquere tecta.
Est & qui nullum fretus cognoscere signum
Certius, exurgit sub lucem: atque auia quà se
Intendunt nemora, & ramis nectentia ramos
Horrentem latè faciem telluris opacant,
Ingreditur properans: humilem conscendere quercum,
Aut fagum, aut ramis nondum sublimibus ornum,
Inque cauam viridis piceæ se collocat vmbram,
Expectatque tacens, arrectisq; auribus adstat,
Huc illuc voluens oculos: tum corpore siquem
Eximio aspexit, summa cui fronte superbum
Spargitur, & ramis nitidos decus occupat armos,
Obseruat latebras, densæq; cubilia syluæ:
Et qua discedens pastu se condat in arce.
Tum verò summa demittit ab ilice corpus
Impiger, atque humili quem iam religarat ab orno,
Ostendit catulo vestigia ponè sequenti
Inde loci, naresq; vetat sustollere ad auras,
Sed presse captare feræ spirantis odorem
Cogit: & haud dubij discrimina noscere venti.
Namque alijs aliò cursum deceptus ab auris
Dirigeret, moxque ipse alios sequeretur odores,
Contiguis terram tereret nisi naribus, oreq;.
Ingrediens premeret pedibus quas presserat herbas
Ceruus: & effusa passim maculauerat aluo.

Hic igitur summa suspensum ex arbore signum
Linquitur, aut cæsi spoliantur cortice trunci.
Deceptus dubia ne post regione viarum
Fluctuet, & sylvis horrentibus irritus erret,
Et cœtus iuuenum vana spe ludere pergat.
Disce etiam varia ceruos cognoscere voce,
Dum matutinis syluam mugitibus implent,
Et magnum ingenti gemitu testantur amorem:
Nam iuuenes, quos nulla prius latratibus egit
Turba canum, pleno liquidas è gutture voces
Ingeminant miseri, & cæli conuexa tuentes
Attollunt caput altè, atque ore queruntur aperto.
Præcipuè Veneris cum durior ossibus æstus
Hæsit, & in teneras grassatur flamma medullas,
Tum matutinus flentes conspexit Eous:
Et flentes paulo vidit post Hesperus idem.
Ast alij, quorum ingenti se muniit astu
Pectus, & innumeris ætas iam serior annis
Edocuit, quibus insidijs, quibus artibus olim
Deciperent sæuasq; feras, catulosque sagaceis,
Extento capite, & rigida ceruice gementes
Secum multa dolent: tum presso gutture rauci
Mane grauem mittunt imo de pectore vocem,
Atque noua tristes repetunt suspiria luce.
Scilicet incertis omnes tum sedibus errant:
Nec stabula, aut dulces adeunt, velut ante, latebras:
Sed mutare locum, & sub dio carpere somnos
Iuuit, & huc illuc noti per deuia montis
Omnia formosæ vestigia quærere amicæ.

Ipse ideo, placitum cumprimum aspexeris hostem,
Eia age, solue canes: nec tu tua tempora differ
Venandi. neque enim est illis mora tuta diebus.
Verum id præcipuè semper meminisse decebit,
Siue impressa solo bifidæ vestigia plantæ,
Siue humili, seu tu specula sublimis ab alta
Pascentem obseruas, gelidæ ne forsitan auræ
Flamina ab aduersi venientia cardine cæli
Contingant subito nares tepefacta vapore,
Et magna admoneant instare pericula leti.
Ipse Deum genitor, postquam terramque, fretumque,
Aetheraque immensum, totumque creauerat orbem,
Cunctaque miscuerat non vno semine rerum,
Ilicet alitibus dedit aera, piscibus æquor,
Quadrupedum generi syluas concessit habendas:
Iussit & incertæ lumen decurrere vitæ.
Et tamen haud dubijs conclusit finibus æuum.
Cuius vt extremas possent contingere metas
Omnia, & angustæ complerent tempora vitæ,
Robore apros, cursu lepores, virtute leones
Armauit, magnaque dedit feruescere in ira.
Hinc lupus insidijs, serpens hinc atra veneno,
Et vulpes morsu, & cornu bos pugnat adunco,
Inque hostem calamos hystrix iaculatur acutos,
Sæuit & horrenti tergo contectus echinus:
Vtque artes possent hominum vitare, dolosque,
Ille quidem rebus varios infudit odores,
Vnde fluens nareis voluat se fluctus ad acreis
Eminus, haud vno dirimens discrimina sensu:

Quæ mox occulto secum tepefacta calore
Aura tulit: cessere fuga, notumque repente
Deseruere nemus, seq; in densissima lustra,
Lustra oculis hominum, & latrantum imperuia turbæ,
Abdiderunt: nulla ad latebram vestigia ducunt:
Et redijt vacuus mœstas venator ad ædeis.
Hoc metuens, cœli tractus & flamina serua:
Vnde fluant tenues auræ: quo mane tepentes
Aera per vacuum vento difflentur odores.
Forsitan & qui sit vesti color aptus habendæ
Scire velis. illum ante omnes legere volentes,
Quem nemorum assimilem frondi pro tempore norunt.
Seu viridis, seu pullus erit, seu tectus eburneo,
Seu ferrugineo mœrebit lucus amictu.
Tum, tibi si libeat, pecudum genus omne ferarum
Tutus, & immites apros speculare, luposque.
Horum etiam certis olim vestigia signis
Horrenteis latebras, & cæca cubilia prodent.
Secessusque omnes & pabula. namque aper ingens,
Quique adeò quarti spatijs iam proximus anni
Vidit inardentem Taurum ter lumine Solis,
Demittit latæ in solidum vestigia plantæ
Altius, obductoque adigit calcanea callo,
Inque volutabris syluarum, imisque lacunis
Corporis ingentis ingens apparet imago.
Quin vbi consueuit teneras depascere glandeis,
Castaneasque nuces, balanumque, & cerea pruna,
Demissamve altis potare canalibus vndam,
Aut filicum fibras rostro rimatus obunco

Effo-

Effodere, & pingueis populari occultus aristas,
Prosubigit terram pedibus, fricat arbore costas,
Horrentes setis costas, & turpia multo
Terga luto, durosque acuit nunc cortice dentes,
Nunc nemus vmbriferum diuulsis vndique ramis
Spargit humi, & summis passim dat vulnera truncis.
Atque hæc quò magis alta absunt à stirpibus imis
Indicia, atque notæ, tanto procerior omni
Corpore terga gerit lato sublimia dorso,
Armaque venantum tanto minus obuia vitat.
Idcirco notum quamquam præsensit odorem,
Hostilesque globos sylua conspexit in alta,
Serus abit tamen, & certum petit inde cubile,
Vsque adeò fidens animi præ se omnia temnit.
Quòd si forte genus venaberis acre luporum,
Continuò hoc maribus distabit fœmina signo.
Nam primi prælonga pedis vestigia tendit,
Prælongosque manus digitos insertat acutis
Vnguibus, inter se quorum coit ordine nullus.
Signaque inexhausti linquit graueolentia ventris,
Æquam vbi vtrinque viam medius discriminat agger.
Ille autem extrema plerumque in tramitis ora
Relliquias iecisse cibi solet. inde rotundis
Signat humum pedibus, digitosq; ostendit obesos,
Hærentes simul, atq; obtusis vnguibus aptos.
Verum age, carminibus quando non omnia nostris
Permittunt Phœbi dulces audere sorores;
Cunctarumque adeò vestigia nosse ferarum
Possumus, & simileis lustra indagare per artes,

Disci-

Discite, venandi quoscumque habet impiger ardor,
Multiplices tereti laqueo coniungere nodos,
Et lento in primis pedicas contexere neruo.
Ipsa autem in plures ferro discindite partes
Retia, quæ viridi, nigrove infecta colore
Deliteant, fugiantq; oculos inuisa ferarum.
Commodius namque ista ferent iumenta, locisque
Omnibus apta magis passim posuisse licebit.
Præterea cum Vere nouo Sol suscitat herbas,
Et nemora vmbrosa vestit densissima fronde,
Quà vallis depressa patet, quà collis opacat
Multus humum, & multa viridis tegit ilice terram,
Contexe in longum sepes, vallosque, sudesque
Multiplices, interque cauo dabis ore fenestras,
Queis nodo implicitis auersi à limine portæ
Adduntur teretes laquei, finemque sub ipsum
Retia, quæ sese sinuosa in brachia flectant
Vtrinque, & latè spatium amplectantur inane.
Namque feræ interdum, perspecta fraude, doloque,
Præcipitem rectà pergunt contendere cursum,
Sepemque à læua, dextrave à parte relictam
Euadunt, celeriq; fuga spatia intima verrunt.
Ac, nisi transuersis teneantur retibus, omnes
Insidiasque, artesque, & cæca pericula vitent.
Quare alij, quà se properant coniungere sepes,
Quattuor oppositis inter se frontibus altas
Obcæcant stipulis, & multo gramine fossas.
Quarum alijs aliæ patulos ducuntur in orbeis:
Et circumseptus ramorum texitur ordo:

Depre-

Deprensa ne fraude labor cadat irritus, omnemque
Eludat venantis opem male callidus astus.
Tum media extantem fouea defigere palum
Consuerunt, durisq; agnam vincire capistris,
Quæ misera insomnem balatum exerceat, & se
Desertam doleat tenebris sub nocte silenti.
Audita nam voce, feræ, quas triste fatigat
Jeiuna ingluuies vix vmquam explebilis alui,
Lustrabunt septum: quòd si non vlla patebit
Ianua, contextas sepes, prætentaque saltu
Transilient claustra, & fouea excipientur inani.
Sunt qui letalem medicatis frugibus offam
Obijciant passim, vitreus quà labitur amnis:
Aut alta è quercu suspendant viscera, & vncos
Includant, quos assiliens fera deuoret hamos:
Et meritas leto scelerum luat improba pœnas:
Dum se agit, & frustra luctatur in aere pendens,
Et præbet iuueni spectacula grata latenti.
Quin & dentatos laqueis currentibus orbes,
Ferrea quos tantos coniungit lamina in vsus,
Exponunt aptos veteris radicibus orni,
Quà nocturna auida crebrò lupa præterit aluo,
Aut vbi fusa iacent cæsæ intestina iuuencæ,
Et turpi rorant tabo sentesque, viæque.
Illic & stipulis tectos, & frondibus abdunt,
Et frusta adijciunt loro religata tenaci.
Vtq; iacent, vtque ore feræ correpta trahuntur,
Ferrea contectos extollit lamina dentes,
Jlicet & validò comprendit forcipe collum.

Quamque magis nodos, & ferrea vincula, & hamos
Effugere, ac magno comprensa euadere nisu
Tendit, & aduersæ frustra obluctatur arenæ,
Tam magis apprensis impingitur æneus vncus
Faucibus, & miseræ conatum eludit inanem.
Præterea quinas longè diductus in vlnas
Defoditur puteus, pedibus non altior octo,
Effera quà potum veniunt animalia: vel quà
Concubitus miscent varios, iunguntque Hymenæos,
Et passim secura locis syluestribus errant.
Tum cretaque, lutoq; linunt latera omnia circùm
Intus, & è leui componunt marmore murum,
Deciduaque aditum præcludunt crate patentem,
Frondentem & syluam spargunt, herbasq; virentes.
Quod superest terræ, procul à foueaque, locoque
Asportant, ne fortè sagax præsentiat illic
Occultamque scrobem, nodosque ad dura paratos
Munia, & hærenteis vtroq; in margine clauos.
Sunt & multiplices laqueis curracibus vsus.
Namque hos aut foueis, aut cæci in limine callis
Occultant, vnde illæ aditum ad pecuaria quærunt,
Mox innexa pedem sublimi è margine pendent.
Quæ nam autem, o Musæ, vis, atque industria primum
Prodidit auctorem? nobis qui tradidit artes,
Fraudesque, insidiasque nouas, penitusq; nocendi
Mille vias? neque enim syluas sine numine Diuùm
Credendum, & magnos saltus tentasse priores.
Alma Venus quondam, iuuenis cum fleret Adonis
Crudeles obitus, dirum execrata ferarum

Omne genus, crinesque manu lacerata decoros,
Venatricem altis Dictynnam adijsse sororem
In syluis, gemitusque imo de pectore ducens
Dicitur vltrices supplex petijsse sagittas.
Tunc Diana suæ tristes miserata querelas
Germanæ (ceu fama) nemus circundare raris
Cassibus, & vigili saltum oppugnare corona,
Molirique dolos magnorum ad lustra leonum
Edocuit. nam summa prius per culmina Pindi
Errabant homines, artisque, atque omnis egentes
Consilij, sed tantum armis & robore freti.
Prima igitur facileis cupidis venantibus ipsa
Ostendit Dea magna vias. Hinc mille secuti
Heroes inuenta suos docuere nepotes,
Et pedicas damis, laqueosque innectere ceruis,
Scilicet & rabidos includere sentibus vrsos,
Et latera, & fauces volucri transfigere telo,
Effusique sequi vestigia certa cruoris.
Tum quoque monstratum, facili caperentur vt astu
Impune: & tutus nemorum iam redditus vsus,
Et variæ syluas patuere obeuntibus artes
Venandi: seu flammato iam noxius æstu
Sirius excoqueret segetes, seu Bruma niuali
Cana gelu Boreæ diras immitteret auras.
Vel te igitur leporum, vel te delectat aprorum
Acre genus, ceruosque iuuat captare, luposque,
Imbellesque inulos, animisque audacibus vrsos,
Arte magis fuerit, validis quàm viribus vsus.
Continuo (sunt hæc castæ documenta Dianæ,

Et magnæ præcepta Deæ) quò montibus altis
Expertes omnis iuuenes discriminis apros
Venentur, duris concludunt vepribus agrum,
Deducuntque altam, quà panditur area, fossam,
Ingressumque vna linquunt à parte patentem:
Effunduntque cibum glandes, atque arbuta passim,
Dum niueos gestant humeros, incanaque menta
Intonsi montes, & gramina cuncta rigescunt,
Aut nondum in lucem fructus se Vere dederunt.
Huc quoniam suadente fame grex omnis aprorum
Descendunt, vnaque trahunt natosque, nepotesque,
Effusumque auidi populantur glandis aceruum.
Consurgit tum venator, raptoque veruto
Occupat ingressum caueæ, & clamoribus altis
Perculsos animo subitus deterret: at illi
Quà depressa iacent humili spineta corona,
Transiliunt incompositi, subitoque ruentes,
Inque sinum foueæ cuncti labuntur apertum.
Quid? qui fœcundi suadente cupidine quæstus
Obcæcat scrobibus terram, & frondentibus vlmis.
Deinde viam munit, aditu quæ lata patenti
Non animaduersa claudit diuortia fraude,
Parietibusque intexta suis, sensimque recedens
Angusta efficitur magis ac magis, aggere donec
In medio mediam complectitur abdita fossam.
Mox aperit sese rursus, quò certior ipso
Prospectu addatur spes, & fiducia vitæ,
Dum fugit, & cursu rapidè petit acta salutem
Cerua, vel horrificis longè sus concita setis.

Quid? qui transuersam veteri super ilice ponit,
Quà primum incipiunt trunco se fundere rami,
Antennam, quæ parte grauis propendet ab vna,
Parte leuis laqueos nodorum innectit, humiq;
Prona reclinatur, noctu quà bellua gressus
Fertque, refertque suos, medijs in saltibus ille
Pendentem pedibus spectauit in aere prædam.
Ille feras, si quas libuit cepisse sequendo,
Abstulit, & lætas portauit tutus ad ædes:
Et dapibus mensas persæpe onerauit inemptis.
Ergo etiam multi longo crepitacula funi
Aenea, tinnitu longè resonantia acuto,
Adijciunt: segetemque super, campumque virentem
Et manibus suspensa ferunt. quo sæpe timore
Præcipitent celerem lepores in retia cursum:
Retia quæ milio, viciæve obducta recenti
Arguto excipiant sonitu, & clamoribus actos.
Sed tibi quot fraudes, quot sint artesque, dolique,
Insidiæque, olim pubes quibus vsa, rapaces
Venaturq; feras, prædaque incedit onusta,
Ipse ego non vllis comprendere versibus ausim.
Verum hinc digrediens, quò tutior horrida lustres
Antra, & inaccessi nemorosa cacumina Pindi,
Expediam assiduus quæcunque probauerit vsus
Arma, vel ætatis certa experientia nostræ:
Queis sine felici nunquam tetigere ferarum
Euentu audaces malè tuta cubilia dextræ.
Arcus, & incultis primum contecta pharetris
Spicula, Amazoniasque acies tutata securis:

Quæque Ferentinæ minitantur vulnera falces
Roboribus:solas cum iam frondator ad auras
Dulce canit teneræ deceptus amore puellæ.
Scilicet illa legit cana lanugine mala,
Agrestique suas solatur carmine curas
Crudelis;miserumque animi aspernatur amantem.
Nec desint duræ sinuato vertice clauæ,
Quæ leporis cursum iactæ compescere fuerunt.
Ac tibi præcipuè geminis hastilia furcis
Armentur,latoque etiam venabula dente,
Quæ tantum in ternas protenta haud amplius vlnas
Non vrsi,rapidive sues confringere possint.
Ligna ferunt myrtus,nequid cunctèris,agrestes
Optima,& Ismarij nutritæ in vallibus Hebri
Cornusque & taxi.at Cybeleia pinus,& orni
Ne fallare,dabunt fragiles ad prælia contos.
Præterea horrendis Chalybum formata metallis
Machina,quæ magni tonitrus imitatur Olympi,
Fulguraque,& summa si quando fulmen ab arce
Torquet agens,nubesque atra caligine findit
Iupiter,& tremefacta solo stupet inscia tellus,
Hanc non Ætnæos vasta sub rupe Cyclopas
Informasse ferunt:procerum non arte priorum
Inuentam,Alecto Stygijs sed nuper ab oris
Extulit infandam cladem mortalibus ægris.
Quoque magis longus tereti spiramine truncus,
Certior hoc fundet conspectum in montibus hostem.
Præsertim arenti si puluere plenus ab ore
Expulerit plumbum;cum primum admoueris ignem.
Idcirco

Idcirco coryli fragiles ex arbore ramos
Decerpunt, circumque libris, & cortice nudant,
Suspenduntque focis, & multa æstate relinquunt
Solibus expositos. namque is calor attrahit omnem
Humorem, flammæque relinquitur vtile lignum.
Hinc clausos circum incendunt: & nulla relaxant
Spiramenta, nouum quà molles aera prunæ
Excipiant, tacitè dum se consumere pergunt.
Tum Macedum nitra, et graueolentia sulphura miscent,
Tormentumque ingens siccato puluere replent,
Et liuentem addunt baccam: quæ protinus igne
Acta ruit: tremit omne nemus, vallisque profundæ
Sylua tonat, fugiuntque imo Neptunia ponto
Armenta, & vitreum caput occulit Amphitrite.
Quid si Pharsalicas cupiat gestare sarissas,
Fraxineasque sudes, & acutæ cuspidis hastas
Venator, quò fundat aprum, fuluumque leonem
Magnanimæ inuicto confisus robore dextræ?
Ceu quondam in syluis, & lustra per auia, quà se
Eridanus flauis prouoluit in æquor arenis,
Ibat in immites summis cum viribus vrsos,
Fundebatque ruens animis immanibus apros,
Italiæ Medices columenque, & gloria gentis.
Quamquam illum persæpe etiam conterritus hostis
Sensit confertas hasta perfringere turmas:
Dum procul audaces auertit sæuus Iberos:
Dum longè à nostris Gallos regionibus arcet
Vltor atrox, cumulatque neces, & funera victor.
Aerio veluti montis de vertice saxum

Cum ruit auulsum tonitruque, & fulmine, præceps
Decidit, & syluam secum voluensque, trahensque
Sternit humi: reboant saltus, vallesque profundæ,
Atque armenta omni cedunt exterrita luco:
Ingentisque procul sonitum mirata ruinæ
Pastori agglomerant: pauidis ille auribus adstans
Insolitum abrupti montis stupet vsque fragorem.
Ergo ipsi miseras rumpentes questibus auras
Ausonij, Ausonidesque nurus ad sidera palmas
Sustulerunt, lachrymisque sinus, atq; ora rigantes
Funditus amissæ spes abiecere salutis,
Percussus iacuit cum fulmine maximus heros,
Cum spoliata suo lugeret Hetruria nato,
Mœstaque subtraheret cunctis læta vbera tellus
Arboribus, nullo cum gramina rore maderent,
Vreret & rigida cœlum sata culta pruina.
Nec mirum. namque vnus erat, quo vindice tellus
Itala præteritos olim repararet honores:
Et sua victrici post plurima secula lauro
Tempora circumdans non deploraret auorum
Amissam virtutem armis, & fortia facta.
Inde igitur fusis summo de vertice canis
Defleuit iuuenem crudeli funere raptum
Thyrrenus pater: atque oræ regnator Hetruscæ
Cæruleum flauo Tybris caput abdidit alueo,
Dum se ipsum, inuersasq; vices miseratur, & odit.
Nec multo infelix duram post tempore cladem
Illatam Latio, Latio (pro dedecus) ipsi,
Ingemuit, Medicemque sua ter voce vocauit.

Ac

Ac tum præcipuè, sæua cum compede vinctum,
Atque ipsos precibus Superos in vota vocantem,
Plangentemq; genas palmis, gemitusque cientem
Aspexit patrem, qui præsidet arbiter orbi,
Et cœli reserare potest & claudere portas.
Prò scelus, & labes nullis abolenda diebus,
Non potuit longæua senis venerabilis ætas,
Non pietas, cultusque vllus, non infula sanctam
Canitiem complexa acies prohibere nefandas,
Quò minus aggressæ in terris hominemque, Deumque
Diriperent, durisque onerarent colla catenis.
Tempore quo salsi Tyrrheno ex æquore fluctus
Vorticibus rapidis sese effudere per agros:
Infandum, cunctasque imo sub gurgite naues
Illisere vadis, siccoque in littore phocas,
Monstraque præteritis non vnquam cognita seclis
Eiicere orbi dirum minitantia bellum.
Et pater Eridanus concreto sanguine fluctus
Miscuit, & turpes fudit de vertice canos,
Plurimaque Adriacas deuoluit corpora in vndas,
Atque ea funestis lachrymans contexit arenis.
Non Arnus, quamuis cœlo gratissimus Arnus,
Continuit tristes vdo sub fornice luctus.
Quin miser incanamq; comam, barbamque madentem
Discidit, atq; ipsum miserando in funere pectus
Contundens palmis, crudelia compellauit
Numina, & agrestes iussit procul ire Napæas.
Dumque adeò irarum cunctas effundit habenas
Aggeribus ruptis, & pleno spumeus alueo

Exit, & aerias imis radicibus vlmos
Euulsas rapidus secum trahit, aruaque vastat,
Et circumfusos rapido submergere campos
Amne parat, seque Æolijs æquare procellis.
Nec minus insolitos tellus dedit vndique motus,
Plurimaque irato ceciderunt fulmina cælo:
Arueruntque rosæ, violæque, & florida Tempe,
Et syluis cecidere comæ, tellusque dehiscens
Oppidaque, & varijs regionibus obruit vrbes.

PETRI ANGELII BARGAEI CYNEGETICON

Liber secundus.

NVNC age, quæ nemorum latos gens effera saltus
Incolat, & noctu pallentes ruminet herbas,
Hostemque aduerso cornu petat, & sola terræ
Signet agens pedibus vestigia pressa bisulcis,
Hæc quoniam curæ surgit pars altera nostræ,
Exequar, & primum mores cuiusque docebo.
Huc ades ò, priscos cui læta Hetruria fasceis
Instituit, trabeamque dedit, sellamque curulem,
Atque renascentis monimenta insignia regni
COSME: nouum tibi surgit opus: tibi maxime carmen
Assonat, & pedibus spargit tibi taurus arenam.
Huc ades, & mecum quà se nemora inuia densant,
Ingredere, & cœptum, quoniam potes, omine firma.
Hinc olim Heroes, Diuùm genus, aurea proles

Quæsiuere sibi nullo interitura sub æuo
Nomina, & æternam meruere in secula laudem,
Phillyrides Chiron, Larissæusque Machaon,
Amphiaraus & Iasion, fratresque timendi,
Cæstibus hic, ille alter equis. eademque secuti
Hæc studia, has artes duros vicere labores,
Et grati generique hominum, Diuûmque fuere,
Melanion, Peleus, Telamon, Podalirius, Aegeus,
Et cum Pirithoo Nestor, Theseusque, Dryasque,
Quique errore malo patris, furijsq. nouercæ
Interijt, vixitque iterum reuocatus ab Orco
Hippolytus, magnæ gratissima cura Dianæ:
Caneusque, Hexadiusque, & par Superis Polyphemus,
Et Meleager, & ipse expers terroris Achilles,
Mnestheusque, atque Asiæ regnorum euersor Vlysses.
Hinc quoque tempus erit cum te, tuaque inclyta facta
Posteritas mirata colet, nostramque vocabit
Felicem ætatem, felicia secula, quæ te
Præsidiumque, decusque orbi genuere ruenti.
Nec mea, si letum fas est vitare canendo,
Si promissa manent magnorum haud irrita vatum,
Atque hæc Parnasso è summo non ridet Apollo,
Musa, adeò breuibus quòd tantum intexere chartis
Sit nomen conata, sua tum laude carebit.
Quamquam etiam posthac, vitæ modò suppetat vsus,
Dicam acies, actasque manus in funera, dicam
Gallorum tepido manantes sanguine riuos,
Quà Glanis oblimat flauentia messibus arua.
Syluestres igitur iamprimum inuadere tauros

Audeat

Audeat inuicto iuuenis mihi robore, & antra
Ingressus nemorum latebras scrutetur iniquas.
Hic, quos maiores vno de nomine sueto
Appellare boues, dura se caryce pascunt,
Inque hostem rigida meditantur prælia fronte.
At diuersa tamen perhibent genera esse, neque vnos
Ingenij mores, sensusve in pectore eosdem.
Namque alij, densis quà se Germania syluis
Implicat, & circum multa tegit ilice terram,
Omnia persimiles tauris faciemque, coloremque,
Et mentum, & pronas camuris sub cornibus aures
Nascuntur: proprioque vros de nomine dicunt.
Hoc tamen inter se distant, quòd corpore vasto
Vix cedunt magnis, quos India fert, elephantis.
Ergo aliquem stantem, aut gressum si forte mouentem
Aspicias, nauem esse putes: quæ Cycladas inter,
Siue Rhodon, siue illa Paron, siue ardua Deli
Saxa legit, portuve hyemis secura quiescit.
Non illi immensas vireis, cursusq́; volucres
Natura inuidit, diris non effera factis
Pectora, non sæuos audaci in corde furores.
Nam simul atque aliquem nota intra pascua cernit:
Exilit, & magnos irarum suscitat æstus.
Et procul inspectum præceps ita fertur in hostem,
Ut sæpe annosas frustra diuerberet ornos
Ictibus, & frondes, aurasque lacessat inanes.
Sit quicumque autem seu vir, seu fœmina, nulli
Parcit, & haud vsquam furias discriminat ætas.
Hos pubes generosa, Albim, Rheniumque, Lycumque

Quæ

Quæ colit, & gelido Septem subiecta trioni est,
Perquirit studio ingenti, foueisque profundis
Excipit, & lapsos sudibus, contisque trucidat:
Cornuaque in gyrum latè coeuntia summis
Præfigunt valuis: aut, quæ non vltima laus est,
Exponunt populo, aut lento ducunt argento.
Hæc quondam regumque epulas, mensasque potentum
Ornant, & cunctis latè spumantia fundunt
Vina, vltrò dum se inuitant, dum pocula quisque
Haurit, & exultans pleno se proluit auro.
Haud illi, quamquam primis capiuntur ab annis,
Mansuescunt, animosque feros deponere norunt.
Sunt alij rursus, quorum à ceruicibus horrens
Cæsaries pendet, quæ colla per ardua ludit,
Ac latè diffusa feros circuntegit armos.
Bistones his nomen primi fecere: suaque
Dixere à patria mutata parte Bisontes.
Præterea frons lata patet: depressa superne est:
Ima, supercilijs quà se coniungit vtrisque,
Tota tumet, naresque iugo despectat ab alto.
Lingua subest angusta palato, atque aspera, tanquam
Lima vorax, quæ saxa terit, quæ sæpe cruorem
Elicit. ille autem ruptis fluit vndique venis.
Vergit humi facies, paulumque reflexa tuentur
Cornua setosos villis horrentibus armos,
Non secus atque hami, præacuta, & commoda pugnæ.
Quippe quibus, medio dum Mars ferus omnia miscet
In nemore, atque altis reboat mugitibus aer,
Cum sessore suo sublimis in æthera sæpe

Tollitur acer equus: spatiumque effusus in amplum
Calcitrat, & crebris tenues petit ictibus auras.
Ceu, cum Demoleon, atque Eurytus asper, & Imbreus
Pirithoi, Theseique manu cecidere bimembres.
Nec minus Aonios armant sua cornua tauros
Singula, & à nostris discriminat vngula bubus;
Quique adeò multi distinguunt terga colores.
Quid? quos Aethiopes mittunt? quos Caucasus ingens
Pascit, & haud tergus ferro penetratur ab vllo
Duratum hyberna glaciali frigore brumæ.
Nulla illos mites cura, obsequioque magistri
Fecere, & nullas vnquam domuere per artes.
Excepti foueis, quas deduxere, profundis
Pastores, quò tuta suis armenta vagentur
In syluis, tantas acuunt mugitibus iras,
Vt, quamquam nullo transfixi vulnere corpus,
Illic esse tamen, dulcemque relinquere vitam
Sponte sua, quàm ferre iugum, dominisque superbis
Parere intorto exagitati verbere, malint.
Cornua præterea (dictu mirabile) vt aures,
Sponte mouent: eadem scopulo ceu fixa minaci
Intendunt, quoties in pugnam, atque arma feruntur.
Lumina cæruleo sunt circumfusa colore:
Triste rubent setæ, quibus vndique tergus, & armi,
Oraque, ceu fuluo splendent contecta metallo:
Ac præter moremque boum, ingeniumque ferino
Assueti victu frondem aspernantur, & herbam,
Lætaque, quæ riuos inter violaria florent:
Visceribus tepidis saturant, & sanguine fauces:

Venan

Venanturque ideo, quæcumque animalia lucos,
Fluminaque alta colunt, quæ se de vertice fundunt
Caucaso, & Gangem tumefactum fluctibus augent.
At non, Danubia tellus quos proxima gignit,
Inflexum sæui gestant ubi Pæones arcum,
Contectosque gelu pulcher secat Axius agros,
Cornibus, ancipiti quæ sint accommoda pugnæ,
Armantur, fœtusq. suos de more tuentur:
Quandoquidem molli sese flectentia gyro
Concludunt medias versis mucronibus aures,
Nigra quidem, sed quæ grato splendore nitentur
Venatorum oculos, multosque secentur in usus.
Ornat colla frequens, nec non prolixa iubarum
Cæsaries, quam præpingui ceruice nitentem
Stringentemque genas, & pectus adusque fluentem.
Spadices, cineresque inter color inficit: ut cum
Obductum tenui squalet rubigine ferrum.
Lana subest mollis: tum sese corpore toto
Explicat, & flauum villus tegit undique tergus.
Pæones hoc medijs persæpe in montibus usi,
Postquam illum foueis, vel iniquo vulnere tardum
Cepere, & verubus fixum imposuere salignis,
Discumbunt septem, & conuiuia grata frequentant.
Ipse adeo innocuus, nullo ut defendere telo
Se queat. Una salus superest fuga, calcibus & se
Verberet urgentemque hostem, catulique sequentis,
Proluuie fusa ventris, vestigia adurat.
Qua se etiam, tanquam valido munimine valli,
Includunt, quoties instat iam tempus, & omnes

Pabu-

Pabula nota petunt pariturae in montibus altis.
Nam saeuas his saepe feras procul artibus arcent,
Tutanturq; suos foetus, prolemque nepotum.
Possum etiam tibi multa boum narrare ferorum
Et genera, & formas: quales, qui flumina propter
Aegypti superare niues candore feruntur,
Et placidos miti gestare in pectore sensus.
Possum illos, multo pascit quos gramine Xanthus,
Et Phrygij colles. flauo quibus ima colore
Crura nitent, flammisque auro rutilantibus armi,
Collaque, quae pingui ceruice tumentia fulgent,
Inque globum terga, vt sublime in monte cacumen,
Ardua consurgunt, & vtraque à parte mouentur
Cornua, nec lassas non demittuntur ad aures.
Sunt alij, quorum magni prope flumen Orontis
Plurima Pellaeis armenta vagantur in aruis.
His nec pulchra magis, nec fortia pectora bello
Esse, nec, ereptos sibi quae indignentur honores,
Vlla solent. ineunt magno cum robore pugnam,
Et sparsa irritant pedibus certamen arena.
Qualis agros Macedum vastabat taurus opimos.
Quos cum se Ambracias infert Achelous in oras,
Quos celer Euenus, gelidus quos irrigat Hebrus,
Asopusque minax, Strymonque interstrepit vnda.
Quin etiam spirans conceptas pectore flammas
Pulsabat pedibus circum sola culta bisulcis,
Cornuaque infestis mucronibus apta gerebat.
Cumque adeò primos in praelia dira cieret
Mugitus, non vlla loco se tuta putabant,

Quæ lucos, altasque colunt animalia sylvas.
Nec minus, armorum studio flagrare iuuentus
Quæ solet, & certis animas offerre periclis,
Ingenti perculsa metu, atque ignaua iacebat.
Hanc Diana olim populis immiserat illis
Dura luem, atque omnes populari iusserat agros,
Oppidaque Aemathiæ, semperque virentia Tempe.
Namque ferunt epulis quondam, festisque Deorum,
Quæ soliti iuuenes passim iam Vere propinquo,
Atque inter choreas lætæ celebrare puellæ,
Præteritam cunctas irarum effundere habenas.
Quas vltura feram Syrijs emiserit oris
Immanem, Macedumque diu vastauerit agros.
Ergo ipse infandam cladem miseratus Enipeus,
Dum fluit, & segni pulchrum caput exerit alueo,
Amphitryoniadem supplex in vota vocauit.
Si te (ait) indomitæ nunquam mouere nouercæ
Monstra: neque horrifici Nemeæa in valle leonis
Inuictæ vires, celeri si Cressa sagitta
Prodigia, & Lernæ mactasti interritus anguem:
Da pater hoc tandem portentum occumbere telo.
Audijt Alcides: iaculumque intorsit in hostem,
Dum furit, ac sæuum medio in certamine Martem
Suscitat, & miseram prosternit in agmine turbam.
Saucius accepto letali vulnere taurus
Procubuit: multoque animam cum sanguine fudit.
Vestibulum ante Dei tergus dein multa pependit
Secula, & ingentis immania cornua monstri
Postibus aduersis viderunt fixa nepotes.

At Libyæ saltus paruo dant corpore tauros,
Sed celeres, atraque pares formidine ceruis.
Quos licet & iaculis iuuenes, cursuque fatigent,
Haud tamen, exhaustos multo nisi membra labore,
Languidas effœtos cum creber anhelitus artus,
Aridaq; ora quatit (quamquam seu cursus equorum,
Siue canum timidos vrget) cepisse feruntur.
Quin etiam cum iam fortes, acresque Molossos,
Aequantesq. fugam, tum terga extrema prementes
Aduertunt, nullamq. sibi superesse salutem:
Abdunt se taciti in syluas, quibus vnus, & alter
Corpore succedit, facieq. simillimus ipsa.
Isq. alacer cursu se proripit: atque ita fratrem
In medio seruat versantem turbine leti.
Si tamen imbellem quisquam capere ante iuuencum
Quiuit, & indomita vinctum ceruice reliquit,
Grex vbi odoratas nemorum depascitur herbas:
Sæpe etiam abducit tenera cum prole parentem.
Namque ea dum gnato miserata exoluere vincla
Nititur, & cornu duros incidere funes,
Implicat intorto sese malè sana capistro.
Nec minus & Libye genitrix fœcunda ferarum
Mittit Opisthonomos, quos Græcia nomine dixit,
Quòd retro cedente gradu viridantia carpunt
Gramina, & extensis pascunt ceruicibus herbas.
In terram quia cùm pendentia cornua vergant,
Contingunt nares, atque vtraq; lumina celant.
Quin &, Caucaseo quà se de vertice præceps
Oxus, & in campos bis denis amnibus auctus

Indus agit, valido bos corpore nascitur. Illi
Vndique robustos ater color inficit artus.
Cornua in anfractus, atque internodia duci
Haud præacuta, sed obtusis mucronibus ipsa
Spectare in sese, curuataque vergere ad aures
Tota solent, duris tum frons riget horrida setis,
Et denso ceruix pingui distenta, caputque
Ingens, & toruo sub lumine rictus aduncus,
Dura cutis, rarusque ingenti in corpore villus.
Non ille in pugnam cornu confisus acuto
Descendit: genibus prostratum, & cruribus hostem
Proterit, & fissa contundit corpora planta.
Hoc, olim extremos cum se Saturnus ad Indos
Conferret, pulchramque vltrò Oceanitida adiret,
Fretus in æquoreas sese Deus intulit vndas,
Nereidumque domos tacitus lustrauit, & antra,
Antra exesa mari, & scabro pendentia topho.
Cumque adeò regno pulsus Iouis arma timeret,
Huius terga premens, humerosque tenacia rupit
Vincula, & Hesperias abijt securus ad oras.
Cuius vt extarent meriti monimenta perennis,
Contractos voluit, sanaret vt vngula neruos.
Ac tum etiam primum Latio concessit habendum,
Quem post innumeros Lunæ, Solisque recessus,
Amissum Tyberis multos reparauit in vsus.
Hos tamen, aut alios, quorum memorauimus antè
Nomina, vel clarè descripsimus, haud tibi quisquam
Suadeat, indutus saturatam vt murice vestem,
Quæ Tyrio latè circum splendore coruscat,

Ferre velis, quoties sylua venaris in alta.
Irritat color ille feros, atque acribus vrget
Irarum stimulis, & iniquo concitat æstro.
Profuit id multis lana vinxisse sequaci
Syluestrem ad ficum, teneræ quam sæpe capellæ
Attondent, circumque libris & cortice nudant.
Namque ita paulatim posita feritate, maligno
Assueuere iugo, & rigidis parere magistris.
Dicendum & qui sint, quos India pascit onagros.
Iam primum niueo corpus candore teguntur
Infecti: caput Assyrio nitet omne colore.
Cæruleis oculis, vnoque in fronte superbi
Cornu, quod reges Indorum protinus aureis
Orbibus includunt, & vina liquentia potant.
Ac tum nec morbos tuti sentire feruntur,
Nec, quæ inter mensas occulta hausere venena.
Hos igitur studio ingenti robusta iuuentus,
Ardua prærupti tangunt vbi sidera montes,
Perquirit, nemorumque intrat generosa latebras.
Quòd si ducentes teneros ad pascua fætus,
Quos vtero matres dudum peperere, suisque
Patribus horrenti in sylua liquere tuendos,
Repperit, & rigidis aggressa est comminus hastis,
Haud fugiunt: tenues quamquam velocibus auras
Cursibus anteeant, sed equos persæpe, canesque
Per costas lacerant cornu, perque ilia adacto.
Nec mihi tam fortem quisquam se iactet, vt ollis
Audeat iratis concurrere. nulla ruentum
Sustinet incursum nusquam non æmula virtus.

Harum

Harum etiam generi multi adſcripſere ferarum,
Quam populis ſurgit primis quibus ætherius Sol,
Indorum extrema dites venantur in ora;
Viribus indomitis: acres quibus illa leones
Freta petit, cæloque ardens ceu fulmen ab alto
Irruit: & tellus magno tonat ima fragore.
Quandoquidem nonnumquam atra velut acta procella,
Conſpexit medijs ſi fortè in ſaltibus hoſtem,
Exilit: & duplici tranſuerberat ilia cornu:
Arboris aut trunco, poſt quem latet, impigra telum
Imprimit: & ſaxis, & ferro durius omni.
Dumq. adeò incaſſum furit, atque obnititur ira,
Demens occulti laniatur ab vnguibus hoſtis:
Et proſtrata ſolo media ſe in cæde videndam
Tergore fulgenti præbet, cornuq; nigrante:
Quod cubitum media protentum è fronte duorum
Colligit in ſpiras ſeſe, & mucrone minatur,
Marmora qui quondam præduraq; perforet aera.
Creditur hoc illi duplex natura dediſſe,
Quò grauior fortes ictus affligeret hoſteis.
Cumq; apro caudam, ceruo caput, ora leoni
Sit ſimilis, plantas magnis elephantibus, armos
Horribiles, pectuſque, toroſq. oſtentat equorum.
Crinemq; excelſa iactat ceruice comantem,
Et nemora horrendis mugitibus auia rumpit.
Accenſæ in Venerem commercia grata frequentant,
Atque animos præbent ſocijs tum denique mites:
Tractariq; manu ſeſe patiuntur: & vlnis
Amplexæ fundunt placidum per membra ſoporem.

Namq;

Namq; aliter non vnà vnquam stabulare, simulq;
Ire viam solitæ communia pascua vitant,
Communesq; toros: quamquam congressibus illæ
Oblectant animos aliarum sæpe ferarum.
Non viuæ potuere capi, non artibus vllis,
Exegere duos plenis vbi mensibus annos,
Deponunt sæuos immiti è pectore sensus.
Nec minus atque onagri vis est in cornibus, atros
Quæ pellat morbos: potuq; resistat iniquo.
Ergo ijs haud vlli, præterquàm lecta iuuentus
Magnorum iussu regum, venantur in oris.
Est & prætereà Graiorum nomine dictus
Rhinoceros, cornu summis quod naribus amplum
Porrigit, ingentem quo sæpe elephantibus aluum
Perfodit, & lata discerpit membra fenestra.
Illi dura cutis: quam circum amplexa duarum
Zonarum anfractu sinuosa volumina cingunt:
Hæc summis coniuncta humeris, vbi colla rigescunt:
Altera, qua duros contingunt ilia lumbos.
Quin etiam, magnus quanto stat corpore taurus:
Explicat interdum, tantos & colligit artus.
Cruribus ille quidem breuis, atque simillimus apro,
Et rostrum, & caudam, nec non & lumina, & aures:
Conspicuus squamis, circùm & pallente corymbo
Tergora, quæ varijs vtrinq; interlita gemmis
Distinguit flauis & frontem, & tempora setis.
Prætereà tuber summis concrescit in armis
Molle, sed exerti cornu tamen instar, & acris
Turbinis in morem, pugnæq; haud vtile, cum res

Conuo-

Conuocat ipsa suas vires, atq; explicat arma.
Hunc etiam foueis cepere ingentibus olim,
Inq; Deûm ludis magni videre Quirites
Pugnantem: & cornu subeuntem comminus hostem:
Arduaq; immanem iactantem ad sidera taurum.
Est & quæ latis Libyæ fera nascitur oris:
Illa quidem toto candenti corpore, & armis:
Non secus, hyberna quàm cum niue Caucasus ingens
Candet, & implentur verno mulctralia lacte:
Et quæ sæua animos nunquam deponat agrestes,
Sed cædem assiduè vultu, letumq. minetur
Impatiens: Martemq; oculis, & funebre bellum
Spiret inexhausto nunquam defessa labore.
Ac veluti scopulus medijs in fluctibus vndas
Excipit aduersas, Zephyrosq; immotus, & Euros
Sustinet, atque auris Boreæ pulsatur, & Austri.
Sic nunc illa tigres, sæuos nunc illa leones
Despicit: atque iras vrsorum interrita ridet.
Concurrunt idcirco animis, & robore vasto
Vndique, nec pugnæ finis: nisi morte peremptus
Ante cadat, victusve hostis toto æquore cedat.
Interea rigida lambit sua vulnera lingua
Durus Oryx (sic & Graij dixere, Latinique)
Et circumfluidos exiccat sanguine villos.
Sed te si toties in aperta pericula mortis
Mittere, & ingratos tædet perferre labores:
Protinus imbelles ceruos agitare licebit.
Quamquam hos dum iaculis, cursuq; ad retia trudes,
Corda Citheriacis si forte arsere sagittis,

Haud

Haud erit omnino tanti discriminis expers
Venatus. vidi ipse canes (mirabile dictu)
Et raptoris equum crudeli vulnere pronum
Ad terram ruere, atque animas effundere inanes.
Magna tamen sequitur tam rara pericla voluptas.
Quandoquidem aspectu penitus defixus in ipso,
Atque acre ingenium, & varios mirabere mores,
Nec minus eximiam præstanti in corpore formam.
Quippe caput sublime ferunt: frontemque sub altam
Jngentes oculos voluunt, animamque quaternis
Ducere anhelantes, ac respirare videntur
Naribus: & rostro simi spectantur obeso.
Et, quamuis multi multos plerumque colores
Infecere, tamen fuluo quàm plurima fulgent,
Aut flauo, aut fusco circumlita corpora fuco.
Prosilit ex imo tum cauda breuissima dorso:
Cruraque compresso subsunt exilia ventri.
Jlla quidem ad rapidos nata, atque exercita cursus.
Grandiaque imbellis sustentat cornua ceruix.
Quæ sese latè summa de fronte profundunt,
Exactosque annos, ni sex ex ordine brumæ
Transierint, totidem ramis fruticantibus æquant.
Et quia sunt hebetique acie, & mucrone retuso,
Pondereque ingenti pressant collumque, caputque,
Non homini, non illa feræ, nisi postulat vsus
Bellorum, opponunt: verùm in sua terga fugaces
Reijciunt, quoties nacti lata æquora campi
Latrantem gressu turbam properante relinquunt
A tergo, & celeres æquant cum flamine cursus

Quin ea, ceu tenui radice affixa, quotannis
Amittunt, cum primum altis demersus in vndis
Conditur, & cælo linquit sua plaustra Bootes:
Atque æstu iam cedit hyems: nobisque videri
Incipit æternos inter Vindemitor ignes.
Tum nemus vmbriferum subeunt, quod leniter auræ
Perflant: & nusquam vestigia dira ferarum
Apparent, tacitisque patent loca fida latebris:
Quæ penes aut molli turgere in palmite vites,
Aut iucunda sua pendere ex arbore poma,
Et grauidis culmum iam iam consurgere aristis,
Lætaque non longè florere legumina norunt.
Hinc procul amisso membrorum, & frontis honore
Nusquam abeunt turpes : sed tuti horrentibus vmbris
Luce latent, noctu vicina ad pabula tendunt.
Nec prius hirsuto crescunt in corpore setæ,
Aut vasta è dura funduntur cornua fronte,
Quàm madidos imo proles Hyræa lacertos
Oceano extulerit, medijsque affulserit astris,
Qui modo Atlantiaco latitabat in æquore Delphin.
Illa quidem circum tenera lanugine primùm
Tecta latent, tenuique cuti mollissima, donec
Sirius arentes oriens canis excoquit agros.
Tempore quo solidis multum concreta medullis
Arescunt Sole ardenti, & durissima fiunt.
Namque ea vel quercu, veteris vel cortice cerri,
Aut atro carbone fricant: quem subcaua fornax
Montibus in medijs multos custodit ad vsus.
Tum siqua æstiuas attriuerit area messes,

Aut vbi candentem rastris educere cretam
Consuerit, tenuem saturet qua rusticus agrum,
Ire solent. hic quisque alba sua cornua arena,
Et spica, & rigidi detergens mergite culmi,
Instar equi pedibus terram cauat, ac rotat armos.
Quare ea nunc nigro, niueo nunc illita fuco
Tota nitent. alijs quamquam sic ipsa feruntur
Surgere sponte sua, nullo mutata colore.
Quin & Achaini, quorum procera videmus
Corpora, lasciuis ramos habuere corymbis.
Interdum implicitos: etenim dum cornua truncis,
Et scopulis molli circum lanugine tecta
Sæpe fricant, hederæ passim subiere sequaces,
Hæseruntque imis radicibus inde supernas
Multiplici amplexu cinxerunt vndique partes.
Præterea tellure caua defossa putantur
Contegere, & multa ramorum abscondere fronde.
Id faciunt, nobis namque inuidere salubres,
Quas illis vires fertur natura dedisse:
Natura humanos longè depellere morbos
Prouida: ni nostros atra caligine sensus
Texerit, & tenebras offuderit improba rebus.
Quinque tenent certi totos ex ordine menses,
Quem mutili cepere locum: neque grata relinquunt
Antra prius, dulcesque vmbras, quàm gramina pasti
Plurima distendant denso sua corpora pingui.
Interea pedibus celeres anteire feruntur
Eurosque, Zephyrosque, graui sed pondere tandem
Membrorum incipiunt rapidos compescere cursus.

Tum verò accensi furijs agitantur amoris,
Inque ignem flammasque ruunt: neque pectore curam
Deponunt, ni Libra prius Chelæque cadentem
Emensis videant spatijs discedere Solem.
Tum dura inter se sæui dant prælia fronte,
Atque ipsum inuadunt obnixi cornibus hostem.
Nam soli superesse volunt, quos protinus ipsa
Diligat, & fortes secum admiretur amica.
Ergo effossa fluunt acceptis vndique plagis
Corpora: nec diras, tanta est vis illa furoris,
Declinant, vitantque vices, sed certus vterque
Siue mori, siue incepto certamine victor
Hostem fundere humi, præstanti pectore multa
Accipit, & sæuus contrà dat vulnera, donec
Alteruter cedit. Tum demum exterrita amantum
Mœret turba procul, tristesq; è pectore voces
Fundit, & ingentem gemitu testatur amorem.
Ille autem eiectis riualibus vnus amicæ
Complexu fruitur, lætusque incedit, ouansque:
Nec prius absistit, fractis quàm viribus æger
Ilia ducit, & in media se sternit arena.
Quem simul atque omnes amisso corpore lassum
Ire vident, ceu dirum hostem, sæuumque tyrannum
Interimunt, multis fœdantes tergora plagis.
Ipse igitur stimulis actus non amplius vllis
In Venerem, atq; acri iamdudum incommoda pugnæ
Pectora habens, quos fronte minax pauloante fugarat,
Vitat, & hinnuleos inter versatur amicos,
Sicubi currentem riuum, vel sicubi fontem

Aspicit,

Aspicit, & teneris nouit loca consita dumis.
Namque illic tepidos soles male pinguis, & æstus
Captat, & hybernum defendit corpore frigus.
Impatiensque moræ paucis post deinde diebus
Exilit, & comites, sibi quos adiunxerat, omnes
Deserit, ac socium sese compluribus addit:
Quos ante effætos idem metus acer agebat.
Ergò hyemem, dum cana gelu nemora alta fatigat,
Et mole intonsos niuea premit aspera montes;
Unà omnes fidi inter se facto agmine ducunt:
Descenduntque altis è montibus, & loca cuncti
Ima petunt, medio quæ Soli exposta tepescunt,
Atque iniussa ferunt inarata pabula terræ.
Non secus atque greges solers pro tempore pastor
Tuscus agens magnosque æstus, & frigora vitat:
Littora dum maris, aut iuga deserit Apennini.
Nec tamen vnius flagrare cupidine amicæ
Consuerunt, vnumque sibi deposcere lectum.
Plurima coniugia, & plures celebrant Hymenæos.
Nec rursum stantes, aut inter nota iacentes
Gramina, & obtecti frondentibus arboris vmbris,
Indulgent Veneri: sed quam videre, sequuntur,
Et celeres multo fugientem semine complent.
Inde alias aliasque petunt, atque vnius horæ
Momento grauidæ tumefiunt pluribus alui
Matribus: octauo pariunt quæ denique mense.
Ac tum nec nemorum latebris horrentibus abdunt
Progenitos fætus, nec, quà genus acre ferarum
Incolit, infidis audent committere tectis:

Ast, vbi multorum celebris via: quæ loca diræ
Accessere tigres nunquam, & vis sæua leonum,
Deponunt, ramisque tegunt, & frondibus altis:
Castigantque manu voces, taciturnaque, donec
Viribus infirmi iacuere, silentia suadent.
Verum vbi iamdudum creuit robustior ætas,
Et iam iamque fugam meditantur: protinus ipsa
Saxa per, & scopulos, & depressas conualles
Ducuntur, cursuque auras anteire docentur.
Nec minus interdum nantes læta æquora tranant
Agmine perpetuo. quippe ij capita alta reponunt
Alter in alterius tergo præeuntis, & illum
Defessum extremus grata vice suscipit: ac, dum
Exhaustas reficit vires, aciemque natantum
Ducit, marmoreas rostro secat arduus vndas,
Et cursu petit ignotas trans littora terras,
Pascuaque, & multis redolentes floribus agros.
Hos verò in primis, tetros sunt inter & angues
Diræ inimicitiæ: quarum mors vltima finem
Sola facit: sola æternam componere litem,
Atque odium sedare potest. It ceruus, & atras
Serpentis latebras inimicis flatibus implet,
Irritatque hostem, & crudeles asperat iras.
Ille autem magnos intus reuolutus in orbes
Colla tumet, totusque ingentem elatus in aluum,
Cum primum accepit venientes naribus auras,
Cogitur ex imis asper prodire latebris,
Eductusque foras inimico absumitur ore.
Quin, vbi tot Libyæ sola in regione colubri

Nascuntur, si forte aliquem videre iacentem,
Confestim exiliunt omnes, atque agmine facto
Inuadunt, spirisque ligant ingentibus. vnus
Implicat imbellem ceruicem, atque ardua colla,
Cornuaque. ast alter maculosam amplectitur aluum,
Tergaque: nec multis alij non ilia nodis
Impediunt, morsuque armos pascuntur obesos.
At simul insidijs sese vndique circumuentum
Ille videt, velox pedibus de more salutem
Quærit, & hostilem præceps euadere turbam.
Verum vbi nulla datur vinclis exire potestas,
Luctaturque miser, totosque absumitur artus,
Implexus se sternit humi: tum tergore nitens
Enecat, atque auido sinuosa volumina morsu
Discerpit: toto labuntur corpore trunci.
Ac tandem fluida tumefactus corpora tabe
Festinat notos subitò se mergere in amnes:
Octipedesque imo canceros in gurgite mandens
Eijcit immitem toto de corpore pestem.
Illi autem posita iuuenescunt membra senecta.
Hinc etiam è stabulis diri fugere chelydri,
Exusti fumo, cornu si tecta replere
Pastor, & inuiso suffire cubilia odore
Perrexit, raptimque cauis exire coegit.
Aut vbi constrauit lectos sub nocte silenti
Pellibus, & seram fudit per membra quietem.
Namque omnes is nidor agit, notusque repellit
Attactus: fugiunt celeres, totoque cubili
Proripiunt sese, atque hostem execrantur acerbum.

Præte-

Præterea tantos astus in pectore condunt,
Deludant vt sæpe canes post terga ruentes:
Artibus & varijs (multus namque vsus & ætas
Edocuit) prouisa suæ discrimina mortis
Effugiant, lapsæ spoliati flore iuuentæ.
Principio famulum ducunt (mirabile dictu)
Siue latent, seu læta petunt sua pabula, secum,
Parentem imperio, primaque ætate nitentem.
Hunc, simul atque canes propius sensere ruentes,
Vrgentesque fugam, tum terga extrema prementes,
Obijciunt: & se latebris frondentibus abdunt.
Ac, nisi consueto catuli tangantur odore,
Custodum edocti cura, assiduoque labore
Insontem iuuenem lacerent, hostisque dolosi
Obiecta læti præda vestigia linquant.
Ille etiam interdum gregibus permistus amicis,
Qui subeat diramque vicem, sæuumque periclum,
Perquirit, sociosque inter sibi prouidus errat.
Denique propositum quum se videt omnibus vnum,
Lustra leuis cursu summi petit auia montis:
Itque, reditque viam, simul & cum flamine venti
Aufugit. aduersas quoniam secat aspera fauces
Aura: nec adpatulas latratus peruenit aureis:
Insistuntque canes vestigia certa sequentes.
Idcirco Zephyris spirantibus ardua vertit
Terga, suos vario moderatus tramite cursus.
Tum verò ingentique siti confectus, & æstu
Haud procul inde altos fluxu petit impiger amnes,
Occuliturque vndis præter caput. inde secundo

Flumi-

Flumine defertur medius, vel stagna, lacusque
Ingressus, lata huc illuc natat vsque palude:
Fragrantem & toto de corpore ponit odorem.
Denique non alia, quàm qua ante intrauerat vndas,
Parte abit, & velox eadem spatia illa remensus,
Terque, quaterque cauum medijs in montibus antrum,
Atque adeò multa contectas fronde latebras,
Quærit, vbi horrenti maneat securus in vmbra.
Quare etiam saltu nonnumquam elatus in ornum
Jmplicat aerijs corpusque, & cornua ramis
Arduus: & densa speculator ab arbore pendet.
Ergo altè vestiga oculis, multaque sagaces
Voce hortare canes: nec te mora longior vsquam
Lædat, vt iratæ metuas aduersa Dianæ
Numina: quæ tardis vadentem passibus hostem
Conspectu abstulerit medio, cunctisque repente
Venatorum oculis nebulas offuderit atras.
Tu modo cum primum latitantem inueneris, omni
Obsequio venerare Deam: canibusque vocatis
Jn prædam, partemque, feræ da viscera læti
Diripiant, siccæque fluant da sanguine fauces:
Et socios blandus positis in gramine mensis
Alloquere, & dapibus cunctos solare paratis.
Quando alios nostris præstare in finibus vsus
Haud possunt. Etsi Scythiæ in regione feruntur
Audere, & duro paulatim assuescere bello:
Frænaque dura pati, & doctè insultare sub armis:
Aduersamque aciem, & densas perrumpere turmas.
Vastum illis corpus, vastum caput, ipsaque vasta

Præcipue iam iam si terga extrema prementes
Sensit,& ad cursum vires timor abstulit omnes:
Non ille insidijs sese munitus iniquis
Subtrahit,aut aliqua perquirit fraude latebras:
Comprensus medio persæpe in vortice pœnas
Dat miser,atque acri discerpitur ore Laconum.
Quique semel grata catuli saturantur ab esca,
Iucundumque auidi gustu sensere saporem,
Non illi ceruos,non illi optare fugaces
Consueuere capras:aliam sed protinus omnem
Contemnunt prædam,& captam iam sponte relinquunt.
Ipse autem montesve colit,qui vertice leni
Assurgunt:seu valle caua mala frigora,& æstus
Vitat,& arentes lætus sibi deligit oras.
Sed nec cuncta meo complecti carmine possum;
Nec breuiter varias numero comprendere formas,
Nominaque,& patrias,& quem quis præbeat vsum;
Cum iam suscepti nos meta extrema laboris
Auocet,atque feræ saxi de vertice capræ
Decurrant,celerique legant nemora auia cursu,
Unà omnes vitæ degunt quæ Dorcades annos.
Harum aliæ vastis onerantur cornibus:in quæ
Nonnumquam,cum forte acer venator iniquum
Insedit callem,magno se pondere librant:
Atque aliam in rupem,ceu si tormenta rotassent
Adducta,exultant longè,subitoque recussu
Auertunt sese,atque hostem mox cornibus vrgent
Præcipitem,& summa tandem de rupe reuulsum
Impellunt:nisi saxa manu,nisi robora prendens

Hæreat innixus ſcopulo, interiorque verutum
Intentans, aditu venientem excludat ab alto.
Namque peranguſti præcluſa vbi lubrica callis
Eſt via, conſiſtunt ſalebroſo in tramite, ſecum
Ancipites, viſo ne ferant vim protinus hoſti,
An ſeſe in ſcopulos lapſæ dent præpete ſaltu.
Tum tu adeò calamos adducto interritus arcu
Intende, & celeri cunctantem interfice penna.
Quandoquidem rapidis cum flamina curſibus æquent,
Ipſaque prærupti ſaltu latera aſpera montis
Aduerſæ ſubeant, mediaque in rupe perinde,
Atque equus in molli ſpatio conſiſtit arenæ,
Pendentes ſtabili firment veſtigia greſſu,
Haud illas poßis celeri præuertere curſu,
Haud valida innitens occidere comminus haſta,
Ni calles, aditusque omnes obſtruxeris ante,
Ad loca ſublimis quàm lubrica rupis, adactæ
Dum iuga ſumma petunt, cauea claudantur iniqua,
Vnde ollis nuſquam liber patet exitus: omnique
Exciſæ ingreſſu prohibent nos vndique cautes.
Huc ſe demiſſi per funem ingentia Rhæti
Agmina conficiunt: prædaque onerantur opima.
Forſitan & qui ſint mores, quæ forma requiras.
Corpora habent ceruis æqualia, nec tamen vno
Infecta hinc atque hinc variantur terga colore.
Namque aluus flaua eſt, flaui clunesque, pedesque.
Dorſum autem ſetæ infuſcant ſublime comantes
Vndique: quod ſpinæ medium color inficit ater:
Nigreſcitque manus molli circundata lana

Vtraque:

Vtraque: nec sola quæ finditur vngula rima
Cornea, nec gracilis tereti pede tibia, nec quæ
Barba rigens summo demittitur hispida mento,
Splendentesque oculi, distinctaque cornua nodis,
Cornua ter denas æquantia pondere libras,
Diuersam à nostris speciem statuere capellis.
Ante autem Eoæ Atlantides absconduntur,
Quàm Veneris cæca consumptæ pectora flamma
Viscera concepto complerint semine matres.
Nec rursus peperere, prius quàm Pleiades inter
Sidera felices Diuûm testentur amores.
Proxima cum grauidas altis ex Alpibus omnes
Deuocat in nemorum virides Lucina recessus,
Et multa sternit secreta cubilia fronde:
Aufugere hyemes, & culmina celsa niuali
Tecta gelu, dulcesque vna subiere mariti
Propter aquam, & musco circumlita saxa, latebras.
Hic, vbi quæque suum pleno blandissima natum
Vbere mater alit, teneroque in gramine secum
Læta habet: & densis carpens in saltibus herbas
Pascitur, & montis numquam iuga summa reuisit,
Donec consuetus Veneris redit ossibus ignis.
Namque mares, cum primum auras sensere Fauoni,
Et niuibus crescunt iam flumina cuncta liquatis,
Ad sua se referunt prærupta cacumina: & illic
Quisque locum capit, ac summa se condit in arce.
Et tamen interdum comitem sibi iungere, & vnà
Exciso in scopulo frondes decerpere sueuit.
Præcipue pugnas summis cum viribus edunt

Inter se, duroque cient certamina cornu:
Horrida cum totas stimulat Venus improba venas:
Quando etiam denso tum colla comantia pingui
Distendunt, sæuasque auget furor improbus iras.
Ergo vbi præruptæque Alpes, & saxa minantur
In cælum, ac rapidos fundunt è rupibus amnes,
Rhenumque, Eridanumque, vndamq; binominis Istri,
Seu quà Fiscelli, & Tetricæ iuga summa Sabellus
Tristis habet, Phœbusque suum Soracte tuetur,
Quaque patent latè priscæ nemora alta Vacunæ,
Illi aliquem florentem annis, certaque mouentem
Arma manu, dum forte loco pudet ire relicto,
Cornibus allidunt duris ad robora quercus,
Ad scopulos, truncosque rudes, excisaque summi
Saxa iugi: donec valido crepuere sub ictu
Ilia, & effractis obstantia pectora costis.
At non ista feris gliscit violentia capris,
Cornua nec duro surgunt accommoda bello:
Verum inflexa suis mucronibus ardua montis
Comprendunt, scopulique ipso de vertice pendent.
Illa quidem multis rugosa, atque aspera nodis,
Donec inæquales sensim curuantur in hamos
Leuia, & semipedem vix toto extantia trunco.
Pascuntur verò simul omnes, & sua iungunt
Agmina, nec maribus villo've, aut corpore differt
Fœmina. pullus enim color hanc infuscat, & illum,
Amborumque notis pelles sparguntur, & albo.
Inque alios certis fuerunt migrare colores
Temporibus: seu verna dies mutauerit horas,

Siue

Siue suum æstati pallens autumnus honorem,
Et glacialis hyems frondem decusserit omnem
Arboribus, multáque iacent niue condita rura;
Et constricta gelu passim vaga flumina torpent.
Tunc vnà descendentes è montibus altis
Ima petunt: vbi saxa salem, lapidosáque nitra
Asseruant, Sole incocta, & pluuialibus Austris:
Et gratum humenti detergunt ore saporem.
Hic sæpe incautas latitans venator adortus
Confecit iaculis: aut culmina ad ipsa secutus,
Pendentes altæ deiecit vertice rupis.
Excessere autem curuis conuallibus omnes,
Cum primùm immitis sæuire Canicula cœpit,
Sirius & passim rapidos exæstuat æstus.
Id faciunt, siue vt sensim frigentibus auris
Assuescant, siue vt diri momenta Leonis
Vitent, & nemorum latebris recreentur opacis.
Ipsæ illic regem quondam pauere Deorum
Vberibus lætis: pro qua mercede feruntur,
Occultum quoties letali in vulnere ferrum
Gnosius, atque vnà vestigia cæca reliquit
Pastor, opem docta certa perquirere ab herba.
Quam simul inuentam degustauere, volucre
Eijciunt (ni vana fides) è corpore telum.
Scilicet hæc etiam Lucinæ epota laborem
Lenit, & auxilium præsens parientibus affert,
Dum fœtum incolumem dias in luminis oras
Exigit, & dulci confirmat viscera succo:
Vsque adeò humanæ solers natura saluti

Con-

Consulere, & varios depellere prouida morbos.
Quippe ea vim capreis (neq; enim bona gramina tātū)
Indidit illam, vteros quæ matrum astringat biantes,
Et maculis faciem, atque oculos caligine purget.
Idcirco has etiam ingenti venabere cura,
Si iuuat egregijs tantum decus addere factis,
Et nullo interituram æuo decerpere laudem.
Continuo dulces, nequid cunctere, recessus
Mons vbi iuniperi, viridesque occulta genistæ,
Et iunci, & crebri texunt vmbracula vepres,
Summus habet: seu conuallis depressa, patensve
Interdum, lætusque virenti gramine campus.
Hic illi, è medio cum Sol altissimus orbe
Despicit, & claro comburit lumine terras,
Occulti resident. hinc ad sua pabula tendunt,
Discutit humentes veniens cum Lucifer vmbras,
Et cum sera dies nocti iam cedit opacæ.
Chaoniæ quercus glandes, atque arbuta syluæ
Dant victum, spinosque vepres, rubicundaque corna,
Irrigui saltus herbas, diuulsa flagella
Sufficiunt rami: dulces è fontibus haustus
Fœcunda humectant sitientia guttura lympha.
Nec temere antiquam patriam, charosq; penates
Siue æstas, siue vrit hyems sata pinguia, mutant.
Iam verò quis non etiam mirabitur illud?
Coniugia inter se certa quòd lege colentes
Iura cauent, sanctique tori violare pudorem?
Quemque adeò prima legere ætate maritum
(Mira fides) omni cura, studioque sequuntur?

Nec

Nec fidum fidæ socium, nisi morte, relinquunt.
Quamquàm autem æterno coniunctæ fœdere, vitæ
Decurrant lumen, spatiumque volubilis æui,
Haud tamen assiduò Veneris tenuantur ab vsu.
Bis septem noctes, bis septem ex ordine luces
Suspirant, gemitusque imo de pectore fundunt,
Et syluis incredibilem testantur amorem:
Cum primum æquoreis Hædos demersit in vndis
Mane suos; cæloque abiens Vulcania proles
Soluit Erichthonius, quas iunxerat ante, quadrigas,
Et magna Oceani cessit cubiturus in aula.
Mox verò è celsa labuntur cornua fronte.
Nec, nisi cùm Solis multo iam lumine menses
Auxerit, & labentem Aries patefecerit annum;
Erumpunt iterum, & ramis sua tempora inumbrant.
Tunc etiam obscuras secreta in valle latebras
Solæ obeunt, sociumque suum paritura relinquit:
Grataque tantisper metuens commercia vitat,
Donec tota labant geminis, quos vbere nutrit,
Nondum etiam tenera firmata siligine crura.
Atque ita non multo post tempore, pignora cum iam
Iam sua viderit ad rapidos exercita cursus,
Et vento fugere, & telo pernicius omni,
Læta domum repetens, patriamque, virumque reuisit,
Et pinguem, & duplici renouatum tempora cornu
Vtraque, nec tenui non terga nitentia villo.
Ille autem reduci multum gratatus amicæ
Oscula iungit ouans, & formam ostentat honestam.
Dumque vna vmbrosa pergunt ad pabula valle:

Obseruans saxi specula venator ab alta
Prospicit, atque oculis tacitus vestigia signat.
Inde domum rediens socios monet ordine primùm
Rara quibus properent circumdare retia cliuis:
Quosque adeò solers teneat custodia calles.
Et, cum primum altas discussit mane tenebras
Lucifer, & terras veniens Aurora reuisit,
Exijt, ac cœtu iuuenum comitatus amico
Occupat extemplo diuortia nota viarum.
Hic leues amites, furcas fert ille bicornes:
Sunt, quibus è summo pendet caua buccina collo:
Jamque alius casses nodis vtrinque solutis
Explicat, accliuis mons vnde assurgit ab imo:
Dimissasque canes alius per opaca locorum
Ducit: &, vt latebram occultam inuenere sagaces,
Jmpleruntque nemus latratibus: haud mora flaui
Diriguere omnes setoso in tergore villi:
Et clunes, humerosque albo aspersere colore:
Ac saltu exiluere. leues mox cursibus auras
Anteeunt, geminosque canes persæpe fatigant,
Et redeunt memores, vnde excessere, remensi
Totum iter, atque eadem vestigia: nec sua linquunt
Tecta prius, veterisque domos, & limina cliui,
Abiecere fugæ quàm spem, studiumque salutis,
Et patriæ dixere, vale, vale optima mater,
Atque infelices animas miserare tuorum.
Haud antris, specubusque tuis succedere posthac
Aspicies, grataque ambos requiescere in vmbra.
Tum verò instantis trepidi formidine leti

Longe

Longè abeunt, vicosque petunt, & limina villæ
Præcipites cæcique intrant: aut flumine viuo
Depressi occultant sese, siue ilice densa,
Siue orno annosa tecti, siue æsculo alta,
Quæ latè fundens frondosa cacumina ramos
Explicat, & medium radicibus innatat amnem,
Aut rostro, aut summis tantummodo cornibus extant,
Immotique manent, & vix iam naribus auras
Accipiunt, redduntque suis; licet ire propinquos
Aspiciant iuuenes, hostiliaque ora Laconum.

PETRI ANGELII BARGAEI CYNEGETICON

Liber tertius.

HACTENVS occultos mores, & sæua ferarum
Prælia, quæ duris vrgentes cornibus hostem
Oppugnant, bifidaque premunt vestigia planta:
Nunc ego magnanimos genitrix Idæa leones
Persequar: & varias Indorum animalia lyncas.
Huc precor, ò Diana (tuas non vlla sagittas
Aufugiunt: tibi se sæuæ submittere tigres,
Et toto properant venienti assurgere luco)
Huc, precor, ò Diana veni: Nymphasque sorores
Duc tecum, atque omnes generosæ incumbite prædæ.
Si qua tenet iuuenem venandi cura, perennis
Laudis amor si quem stimulis ardentibus egit,
Is sciat inuentis maiorum instructus, & arte

Nullæ

Nulla vsquam diræ metuenda pericula mortis
Esse sibi. nam qui ingenium, moresque ferarum
Edidicit, non ille dolos ignorat, & artes:
Quarum præsidio tuti versamur in altis
Montibus, & prædas circumuectamus opimas.
Ergo age naturas mecum nunc dispice primum,
Iupiter horrificis quascumque leonibus olim
Addidit, atque inter regnare animalia iussit,
O & præsidium, & nostri spes sola laboris
Antiquæ Hesperiæ magnum decus, inclyta fama,
COSME potens claro magnorum è sanguine regum.
Hunc tibi nos, quemcumque vides, formauimus orsum.
Nec veriti nemorum cæcas intrare latebras,
Antraque, quæ nulli vates subiere Latini,
Afrorum ignotas nostris patefecimus oras.
Auspice te quamuis nemorosa cacumina Pindi
Conscendam, fluuiosque ausim tranare rapaces:
Nec dubitem magnorum inter spelæa leonum
Versari, & solus crudeli occurrere tigri.
Tempus erit, cum virginibus bacchata Lacænis
Taygeta, & multo viridantia gramine Tempe
Ingressi, gelida corpus recreabimus aura:
Tunc nos & leporum varios mirabimur astus:
Et canibus tuti timidos capiemus onagros,
Omnia dum teneris sexus discrimina natis
Immites, totamque audent spem tollere gentis.
Principio genus haud vnum, speciesque putanda est.
Namque animis alij, præstanti & pectore fortes
Cædem oculis, cædem vultu, cædem ore minantur.

Illis grande caput, viua stant lumina flamma,
Turpe supercilium nares supereminet amplas,
Labra horrent setis, simplex iuba, pendet ab armis
Villus, & horrificis terret mugitibus auras,
Ostentatque toris animosum pectus, & ipsas
Interdum fauces, & vastos pandit hiatus.
Quales esse ferunt, vbi leni flumine sese
Nessus, & Ionias infert Achelous in vndas:
Aut vbi praecipiti labentem gurgite Pontus
Excipit, atque sinu medium complectitur Istrum.
Degeneres alios, animique ignobilis ad nos
Armenij imbelles mittunt, Parthique feroces,
Felicesque Arabes, & tosti ardentibus Afri
Solibus. immenso quamquam illos robore dicunt
Praestare, atque hostem vultu exanimare minaci.
Densior his circum ceruicem armosque capillus,
Crispa iuba, & crispi pendent è pectore villi.
Idcirco stimulante fame si tecta, domosque
Maurorum, & latis petiere mapalia campis,
Pastoris vultum veriti fugere, manusque.
Quin etiam coniux tuguri custodia parui
Increpat, & longè verbis audacibus arcet.
Illi abeunt: caudaque animos, atque ore fatentur
Degeneres, simul ac vocem sensere minantis:
Nec custoditis sese praesepibus audent
Inferre: at densam celeres vestigia flectunt
In syluam: tantus pertentat pectora terror,
Et tanto gelidus torpescit frigore sanguis.
Quid, quos corporibus fertur ferre India vastis,

India nobilium nutrix generosa ferarum?
Non illis fuluo spectantur terga colore:
Non rutilus pendet solida ceruice capillus.
Caesaries nigra est: nigros cutis obtegit artus.
Siue immota tenent, siue ignea lumina voluunt,
Horribilique atraque, premunt formidine mentem,
Obuia cui tulerint media vestigia sylua.
Hi tamen insidijs excepti, atque arte, doloque,
Ponere saeuitiam facile, & mansuescere discunt:
Quando etiam feritas diuturno frangitur vsu.
Inde igitur blandi reuerentes iussa magistri,
Immanemque aprum inuadunt, magnoque bisontem
Robore prosternunt, onagrosque ad retia trudunt.
Non canibus cessere vllis, si lustra sagaces
Vestigant, notoque ferae tanguntur odore.
Quinque autem primo pendent circum vbera nati:
Speluncis quicumque olim nascuntur in altis,
Bagrada quà lentus Libyae deserta peragrat,
Quà se agit Euphrates, placidus quà labitur Hebrus.
Edita quae primo mater noua pignora partu,
Vno deinde minus dias in luminis oras
Foeta refert, donec solum parit. ille leonum
Occupat imperium, & syluis dominatur in altis.
Ille vrsos, ille & tigres, ille ore cruento
Victorem aggreditur taurum, sternitque elephantum.
Immo, vbi se saeuae stimulauit verbere caudae,
Accenditque iras, animisque exarsit in hostem,
Nulla timet, nulla ipse fugit discrimina rerum:
Perque aciem confertam hominum, perque agmina ferro

Cincta ruens, sensim sese in nemora auia magno
Cum fremitu recipit, venantem & acerba tuetur.
Nec tamen aut certas sedes, certosque penates
Nouit, & antiqui sua limina prouidus antri:
Nec iuuat in medijs somnum cepisse cauernis,
Aut vbi confidat tutæ se credere nocti:
Suppeditant, nullos strepitus, nullumque timenti
Horrorem tenebrarum, ipsi sola cuncta cubile:
Confidens animis adeo præ se omnia temnit.
Quin etiam nocte in media ad stabula alta profectus,
Dentibus infrendens caulas inuadit, & omne
Armentum vultu terret. tum protinus vnum,
Quem metus acer agit, comprensum intercipit vncis
Vnguibus, & trepidos discerpit dentibus artus.
Postquam autem exhausto madefecit sanguine fauces,
Afflatam prædam, semesaque frusta relinquit.
Hæc non immites audent contingere tigres:
Non, quæcumque colunt altos animalia lucos:
Ne regem spreuisse suum videantur, & ipsas
Mandere relliquias prædæ voluisse iacentis.
Ipse autem, cum solus iter seu nocte silenti,
Siue die tendit medio, sæua ora, torosque
Vertit, & obliquè ingrediens, nunc corpora saltu
Traijcit, & dubio commutat tramite gressum:
Nunc impressa solo prudens vestigia turbat,
Atque oculos fallit non vno errore viarum.
Hoc faciunt, catulos ne qui sub valle relictos
Deprendant, dum fida procul custodia sese
Contulit in montes prædatum. Illi vbera matris
Fauci-

Faucibus expectant siccis iam sera morantis.
Ijdem etiam, longa si quando membra senecta
Fessa trahunt, validasque omni de corpore vires
Abscessisse vident, diffisi robore cuncta
Aufugiunt, timidique procul commercia vitant:
Occursumque horrent trepidi, aspectumque ferarum:
Nec se præterea nemorosis vallibus audent
Credere, nec diræ passim committere nocti.
In sylvis recubant tuti, specubusque repostis;
Quò non posse putant penetrare hominesve, ferasve.
Sin vesana fames, rabiesque exegit edendi:
Non vros, non ipsa petunt armenta. fugacem
Inuadunt capream, & pleno insidiantur ouili.
At proles generosa senem miserata pauentem
Et strepitus aurarum, & fœmineos vlulatus,
Venatum in sylvas ducunt, quaque auia longè
Rara per occultos patefecit semita lucos,
Cunctantem ire iubent, certoque in tramite sistunt
Infirmum, genibusque ægris, & corde trementem:
Nec prius abscedunt, quàm secum ingentia portent
Corpora ceruorum, qua cæde exempta recedat
Dira fames: tum patrem altis mugitibus omnes
Hortantur læti, & prædæ se accingere cogunt.
Ille suos humilis multum amplexatur, & ore
Mulcet, & extrema lambit vestigia cauda.
Hinc sensim accedens felici vescitur esca:
Et multo ingluuiem lætatus sanguine pascit.
Præterea tantæ iuuenili in pectore vires,
Virtutisque suæ sibi mens ita conscia, vt vsquam

Ire viam nolit, socius si se addat eunti.
Nec minus in montes, atque in deserta locorum,
Siquando rabies, & amor persuadet edendi,
Carpit iter tutum sola: & venatur agrestes
Sola feras: sola & concurrit fœmina diris
Tigribus, & magnos adoritur viribus vrsos:
Et prædam putat esse suam taurosque, luposque.
Non inuadere equos metuit, qui flumina sæui
Lata colunt, quoties animis, & robore vasto
Ipsa ruens potum metuenda in prælia fertur.
Non iuba, non illi pendent in pectora crines.
Leuia colla nitent: leues armique, torique,
Tergaque de nullis vsquam sunt hispida setis.
Quamquam autem sese reliquis animantibus vnam
Opponit: tamen ipsa mares præcellere longè
Viribus haud ignara suis, numquam ausa lacessit.
Quin timet: & celeri velox petit auia cursu,
Seque adeò in cæcas abdit tremefacta latebras.
Præcipue Veneris furiata libidine pardum
Si quando admisit, totoque è corpore odorem
Spirat, & iratum metuit deprensa maritum:
Aut abit, aut medio postquam se lauit in amne,
Ipsa suum præsens solatur adultera amantem.
Ille autem ingenti perculsus vulnere amoris
Mæret humi pernox, horrendumque intonat ore.
Quòd si forte sagax alios præsensit olentem
Concubitus: tum verò omnis decurrit ad iras,
Et meritas rabido pœnas ferus expetit ore:
Nec prius ingentes animorum vlciscitur æstus,

Omnia

Omnia quàm fœde laniatam membra relinquit.
Tum quoque nec celeres currus, strepitusque rotarum;
Aut ignes, cantusque timet, queis præuius ales
Auroræ, mediæque vigil custodia noctis
Jam ventura die prædicit lumina. quamquam
Hæc metuunt subito strati fera corda pauore
Quicumque ardenti Veneris non tacta sagitta
Pectora habent. Illis nam non rationis egentes
Nondum omnes toto fluxere è pectore sensus.
Quando etiam partem diuinæ mentis inesse,
Æthereosque haustus Graij cecinere poetæ,
Quorum oculis nondum lux vera affulserat. idque
Pluribus è signis ostendi posse putarunt.
Namque illi (famæ si fas est credere) parcunt
Supplicibus, victasque manus tendentibus: vltro
Fæmineo mites norunt ignoscere sexu:
Sponte sua non vnquam homines grassantur in ipsos,
Longa coegerunt nisi quum ieiunia ventris
Linquere frondosæ deserta cubilia syluæ,
Nocteque iam media pastorem inuadere inermem.
Siqua etiam accepere animo benefacta, recondunt,
Et sæpe ingentes soluunt in tempore grates.
Quare & Amyclæi gens fortunata Canopi,
Quæ colit vndantem septena per ostia Nilum,
Delubris venerata sacris, ceu numina, magno
Prosequitur cultu, & Diuûm dignatur honore.
At panthera suos (doctis ea nomine Graijs
Pardalis est) pardos inuictis viribus anteit.
Pes illi anterior, digitique ex ordine quini

Vnguibus armantur, pugnam quibus ausa lacessit:
Posterior planta vestigia ponit vtraque
Quadrifida, & totidem, cum res monet, exerit vngues.
Harum etiam non vna ferunt genera esse ferarum.
Corpora habent aliæ procera, & pinguia, nigris
Interpuncta notis, variataque pellibus albo.
Ast aliæ paruo nascuntur corpore: verum
Sunt virtute pares, & eisdem insignibus armos
Distinctæ. non has alio secernere signo,
Hoc præter, potuere, quibus sunt talia curæ.
Paruarum è tergo pendet longissima cauda,
Quæ sese ad calces imos spatiosa profundit.
Ast eadem breuior summas vix tangit arenas
Magnarum, & paulo talis est longior imis.
Est etiam, alternis Lunam qui dicat in armis
Augentem hesterno, aut minuentem lumen ab orbe
Assidue (mirum dictu) variare figuram.
Non aliter quàm, quæ sinuosis flexibus errat:
Et nunc sublimi gradiens super æthera passu
Candida purpureo despectat lumine terras:
Nunc humiles eadem vergens depressa sub Austros
Et mutat facies, & se noua prodit in auras.
Quid? qui præterea specie hac concludere lyncas,
Bacche, tuas voluere. & idem genus esse putarunt?
Hæ quoque sunt duplices: minor hæc, procerior illa.
Vtraque præcipiti præstat tamen incita cursu.
In ceruos, orygesque ruunt, quæ corpore magno
Nascuntur: leporem paruæ venantur inermem.
Et tamen ambarum facies est vna sororum.

Dulce

Dulce oculi fulgent;caput est breue;villus vtrasque
Segregat. hæ præ se Tyrio fucata colore
Terga ferunt:illæ croceo uelantur amictu,
Et quasi sulphureis sparguntur floribus armi.
Sint autem quæcumque;suos & amare feruntur
Omnes,& studio catulos ardente tueri:
Tristia conficiant vt duro pectora luctu,
Si sobolem occultus rapuit venator;& omnes
Spelunca ex alta natos immitis abegit.
Quos vt sponte foras secum duxere docentes,
Qua timidos damas capiant ratione,quibusque
Insidijs;fidæ præeunt,ac saxa,facesque
Contemnunt,si forte acer venator adortus
Aut rapere,aut missis voluit prosternere telis.
Tum verò opponunt sese:nec pectora ferro
Subducunt,sed pulchram vltrò per vulnera mortem
Antè petunt,animas antè in certamine linquunt,
Quàm sua raptori concedant pignora matres:
Tantus amor,tanta est seruandi gloria partus.
Egressæ interdum lustris aduersa tuentur
Expertes omnis formidinis arma latronis.
Contemptoque canum latratu,hominumque corona,
Haud prius ingentes animos,viresque remittunt,
Quàm ferro circumfusæ,sæuoque veruto
Aut strauere hostem,aut ipsæ occubuere peremptæ.
Suauem autem toto iactant de corpore odorem:
Ad sese alliciant vt cuncta animalia,cunctos
Sæpe trahant leporumque greges,fœtusque caprarum,
Si quando syluam solæ insedere profundam,

Corpo-

Corporaque occultæ posuere in vepribus: iisque
Insidias fecere locis, quæ plurima circum
Ingenti platanus ramorum protegit vmbra.
Namque ruunt illinc subitæ, captosque trucidant,
Et iucunda suis ponunt conuiuia natis.
Hanc illis memori Liber pro munere habendam
Vim dedit, & magni monimenta reliquit amoris,
Tempore quo rediens extremis victor ab Indis
Mille tulit secum non vno è semine flores:
Panchæisque leues tepefecit odoribus auras.
Nympha olim nigrisque oculis, flauoque capillo,
Corpore culta omni, spatiosique incola Gangis,
Vouerat intactum Dianæ ætatis honorem
Venatrix: syluisque suos sacrauerat annos.
Et nunc, veloci libuit si vincere cursu
Dorcadas, aut timidos ad retia trudere damas,
Sithonias rapidis æquabat passibus auras;
Et nunc syluarum cæcis occulta latebris
Ingentes fundebat apros: non vlla leones
Certior, aut vrsos iaculis confixit acutis.
Sæpe etiam varijs cingens sua tempora sertis,
Dum gremium multo, multo dum flore papillæ
Halabant croceos benè olenti è semine odores,
Ad sese è latebris animalia cuncta trahebat;
Quæ mox ingenti conclusa indagine Nymphis
Læta dabat lætis certa figenda sagitta.
Hanc Liber conspectam oculis, & pectore toto
Acceptam, cupidis prius haud complectitur vlnis,
Quàm vino, & multo deuinctam membra sopore

Floribus occultus medio compressit in antro.
Ast illi ereptos vt virginitatis honores
Sensit, & insueto tumefactum pondere ventrem,
Indignata Dea est, atroque accensa furore:
Et mihi si sancti est (inquit) cura vlla pudoris,
Persolues meritas polluto corpore pœnas.
Nec tu præterea cœtus temeraria nostros
Non fugies inimica procul, syluasque per omnes
Nympharum certis olim fodiere sagittis.
Sæpe etiam multo Bacchi madefacta liquore,
Dum capies somnos media capieris arena:
Semper & extabunt tantæ vestigia culpæ.
Ergo ea, quæ forma est Nymphas anteire sorores
Dicta modo, humanos mutato corpore vultus
Exuit, & vario spectatur bellua tergo.
Quosque adeò flores croceos secum ipsa ferebat,
Nunc quoque iucundos horum diffundit odores.
Quin velut expulsam neruo stridente sagittam,
Cernimus aerijs cursu non cedere ventis.
At verò faciem propior, collumque leænæ
Nascitur Hyrcanis in saltibus aspera tigris:
Purpureis varium maculis interlita tergus;
Floribus & varijs pectus distincta, pedesque,
Venatorum oculis se iucundissima præbet.
Ceu quondam pictas Iunonius explicat ales,
Dum sese admirans informi ostentat amicæ
Arduus, & caudæ circùm rotat vndique pennas.
Tantum autem cursu cunctis animantibus anteit:
Quantum auræ, ventique leues vaga flumina vincunt.

Nullus

Nullus amor maribus, non vlla est cura tuendæ
Prolis, & ignauis nullas dolor excitat iras.
Quippe abeunt, simul atque canis venaticus antro
Successit, natosque metu suadente relinquunt
Matribus: hæ magno defendunt robore. quòd si
Obseruans aliquis latebra detraxit alumnos,
Atque illæ vacuas mœstæ inuenere cauernas,
Exiliunt, pedibusque addunt pernicibus alas.
Nec mora, nec requies, rapidæ velut aura procellæ
Acta ruit, tergo immites fugientibus instant.
Ac, nisi proijciat catulum venator, aduncis
Vnguibus, & sæuo miserè lanietur ab ore.
Illa volat, dulcemque refert ad limina natum:
Atque iterum nota sequitur regione locorum:
Itque, reditque viam; donec vaga fertur ad vndas
Æquoreas, abigique procul sua pignora cernit.
Quos ea tum gemitus imo de pectore fundens
Testaturque Deos syluarum, & numina ponti?
Non vnquam misero gnatorum in funere mater,
Siquando hostiles vrbem inuasere phalanges,
Et sola purpurea miserorum cæde madescunt,
Conqueritur tanto infelix confecta dolore.
Heu iacet: & medio reuoluta in littore sese
Proijcit; & rapto moritur tristissima partu.
Iupiter hunc nuper prognatæ prolis amorem
Iniecitque hominum generi, pecudumque: neque vllum
Esse sinit, sublata sui quin pignora partus
Triste fleat, tardamque Deum miser increpet iram.
Sæuit atrox serpens, catulis cum forte relictis

Occul-

Occultam ad latebram pastorem aspexit euntem.
Sæuit & æquoreo curuus sub gurgite delphin,
Inq; hostem pronus rostro defertur adunco,
Plurimaq; inuictus passim dat corpora leto,
Lactentes secum quoties ad pabula natos
Ducit: & hinc amias longo videt agmine, & illinc
Vadere confertas, bellumque, necemq; minantes.
Quamquam etiam dulces (quis non miretur?) alumnos
Ipse suos, præter morem ingeniumq; ferarum,
Diligit, & grandi iamdudum ætate nepotes
Aeterno, nec vana fides, comitatur amore.
Quid? quos imbelles gemitus dant pectore ab imo
Capreoli, raptos si forsan ab vbere fœtus
Abstulit, & pulchræ misit venator amicæ,
Quos antè abdiderat cæcis enixa cauernis,
Et quercu, & multa contexerat ilice mater?
Tum nox nulla diem, neq; noctem Aurora secuta est,
Quæ non audierit tristes è pectore voces
Mittentem, & natos questu, lacrymisq; vocantem.
Quid? quas assiduè secum philomela querelas
Integrat, vt viduo rediit mœstissima nido?
Lugentem vesper, lugentem Lucifer illam
Inuenit, & mediis seu Sol latet abditus vndis,
Seu celeri aduersum curru terit arduus orbem.
Nonne vides alta secum quot turtur ab vlmo
Ingeminet questus, sortemq; incuset iniquam?
Immò ea, quæ platanũ genitrix, vbi densior vmbra est,
Et virides tereti funduntur ab arbore rami,
Insedit, sobolemq; illic malè tuta locauit

Implumem, & mira nidum contexuit arte,
Prouidaq; innumera cælauit fronde latebras,
Cum videt intortos trunco circumdare flexus
Squalenti ceruice, armisq; rigentibus anguem
Tum capite extare immani, tum summa tenere
Fulcra tori, atque atris absumere dentibus omnem
Spem generis: tremulis clangoribus aera complet,
Et miseram implorat miseris conquestibus Echo.
Denique peruolitans cunctos mæstissima ramos
Verberat os olli pennis: aut terga cruentis
Sparsa notis plangens in fauces insilit, & se
Ipsa quoque infelix sæua dat cæde vorandam.
Præterea quàm triste fremit, quàm torua tuetur,
Quæ nobiscum ædes nostras vnà incolit ales?
Si quando in summo molles rotat aere gyros
Miluius, & lentos cauda moderante volatus
Dirigit, inq; imis defigens lumina terris
Remigio ingenti contextas explicat alas.
Scilicet ille vncis raptam parat vnguibus escam
Secum ferre, suis quam mox apponere natis
Possit, & exhausti ieiunia soluere ventris:
Terrificas mater summo tum vertice cristas
Sæua quatit capitis, plumasq; horrore rigentes
Arrigit, & cæli summas se iactat ad auras,
Perculsosq; metu, & diris stridoribus actos
Voce vocans ad se dulces ciet vndiq; natos;
Demittitq; alas, pennarumq; aggere septos
Subter habet, magnisq; procul clamoribus hostem
Exigit: vsque suæ linquat dum tecta cohortis:

In-

Inuitusq; amnes petat, & stagna alta, lacusque,
Piscibus vt vacuam, ranisq; loquacibus, aluum
Expleat, & multa serpentum cæde cruentet.
Hoc desiderio in primis tabescit inani
Tigris, vbi ereptos lato procul æquore fœtus
Callidus abduxit solita venator ab arte.
Quin cadit in laqueos plerumque, & cassibus hæret,
Dum sequitur raptorem, altis quos vallibus ipse
Abdidit: & speculo persæpe eluditur, vt se
Inspexit, natosq; illic decepta putauit
Esse suos caueis, & iniquo carcere clausos.
Tigribus hæc sat erũt. Vrsis pars proxima dãda est.
Quorum alys alij multo præstare feruntur
Robore: & irarum maiori feruere in æstu.
Integit his armos fuluus color: integit illis
Aspera terga cinis. tamen est insignis vtrisque
Calliditas: sunt hirtæ aures: est oris hiatus
Ingens: & , quoties subitas decurrit ad iras,
Dentibus exertis grauiter frendetque, fremitq;
Ambo vncis agiles manibus comprehendere, quicquid
Siue furor iussit, vacui siue improba ventris
Admonuit rabies, ambo committere multam
Cædem auidi inuadunt pascentem gramina taurum
A tergo, & pugnam non æquo marte capessunt.
Præcipuè validos humero sub vtroque lacertos
Adducunt, prensosq; necant amplexibus, & vi
Elisam subigunt animam diffundere ventis.
Quamquam autem toto solidæ stant corpore vires,
Rapta quibus pugnas inter venabula frangit,

Et veterem iratus stern it radicitus ornum:
At caput ignauum obstipis ceruicibus hæret,
Vulneribus, plagisq. patens, quas obuia sæpe
Venantum manus, aut dextra confisus, & armis
Imponit iuuenis, funditq; in terga supinos.
Illi autem somno vincti labuntur, & altam
Extemplo in noctem titubantia lumina claudunt.
Præterea, certæ quæ sunt longissima vitæ
Tempora, vix annos viginti implere feruntur.
Nam, quibus has æui extremas contingere metas
Contigit, & quarti spatium decurrere lustri,
Nulla oculis captæ quærunt alimenta senectæ:
Sed macie confecti omnes obiere, ruentesque
Interdum summi prærupto è vertice montis
Ingentem miseri secum traxere ruinam,
Et dulces animas fracto liquère cerebro.
Interea, vires præstat dum læta iuuentus,
Nec lucem negat æthereàm iam serior ætas,
Pascuntur gelidi viridantia prata Lycæi:
Pomaq; decutiunt summis pendentia ramis:
Castaneasq; nuces, & corna rubentia frangunt,
Et glandem, & corylos, &, quos tulit vua, racemos
Impransi populantur: &, vt niue summa rigescunt
Pascua, & arentes nusquam dant arbuta syluæ,
Descendunt summis è montibus, & sata culta
Aggressi, vastant plenos aluearibus hortos.
Atque aliquis vacui passus ieiunia ventris
Inuadit, manditq; simul, quæ plurima terræ
Subter habent, siccatq; vndantia pocula lacte,

Si quando Nomades caulas liquere patentes,
Plenaq; non vllo passim stant ordine mulctra.
Tu tamen, occultis latebram si quaeris in antris,
Cedentem è pastu, & redeuntem ad tecta memento
Obseruare oculis. aluo satur ille voraci,
Quà mediæ celebris latè patet orbita syluæ,
Ingrediens pedibus summa se sistit in aula.
Scilicet ingenti membrorum mole grauatus
Vix mouet, & passu vestigia ponit inerti,
Obliquum nec tramitem agit, quem pruna, rubiq́ue
Impediunt, aspræq; tenent sentesq́ue, vepresq;
Antè, suas obeat multa quàm nocte cauernas
Serus, & irriguæ det corpora fessa quieti
Inde procul, depastus vbi sata gramina campi est.
Quamquã etiam cum certa monet fuga, tẽdere cursum,
Obscura quà mons horret densissimus vmbra,
Et duræ intexunt passim diuortia sepes,
Accelerat, lucosq; subit malè tutus opacos.
Hic ille interdum, cùm iam spes nulla salutis
Linquitur, & solidas exposcunt tempora vires,
Constitit in plantas si fortè arrectus vtrasque,
(Degeneris quæ signa metus) age, consere pugnam
Comminus, & stantem nodoso inuade veruto.
Cedit enim, victasq; manus tum porrigit hosti,
Et supplex orat vitæ ignoscatur inerti.
Verum adeò quadrupes si verterit obuia pectus,
Pugnat atrox; totoq; super venabula fertur
Corpore, & horrentes hastas frangitq́ue, ruitq;
Certa mori, aut duro victrix excedere bello.

Tum, si qua hirsutis accepit vulnera membris,
Et iuuenum elabens medio è certamine fugit,
Sæuit, & excisam curuis secat vnguibus aluum:
Quaq; patent altæ confosso in tergore plagæ,
Viscera tota trahens terræ sola sanguine turpat.
Dumq; adeò ingentes animos in pectore versat,
Et tractat manibus crudelia vulnera obuncis,
Deserit vnà ipso vitamque, iramq; sub antro.
Præterea cùm fessa mouet vix membra labore,
Atq; inter pugnam magno iam fractus ab æstu est,
Aut amnes, aut stagna petit, putremve lacunam,
Aut lustra, aut tenui manantem flumine riuum,
Immundusq; graui cœno se mersat, & vnda.
Ipsa autem in primis stimulata libidine segnes
Vrsa mares, vltroq; ardens irritat, & vltrò
Prouocat: & cura Veneris iam percita fertur.
Hinc grauidi plerumq; elidit pondera ventris,
Dum varios lassat numquam defessa maritos.
Et, primum Oceano sæuæ cum Gorgonis angues
Conduntur, Solemq; suis Saturnius astris
Excipit, & terras contristat frigore Chiron,
Antra per, & latebras, quibus alta cubilia fronde
Strata iacent, illi lusus, dulcesq; Himenæos
Concelebrant: genialis hyems inuitat: ibi omnes
Occlusi in Venerem curas, animosq; resoluunt.
Nec post concubitus vnà versantur: at alter
Secedit: siue illud amor, pietasq; tumentis
Coniugis, aut certè Veneris fastidia suadent.
Dumq; procul cubiturus abit, non ille latebras

In-

Ingreditur pedibus nitens, sed terga supinus
Sternit humi, dorsóq; ingens irrepit in antrum.
Hic quater vndenas peragens ex ordine luces
Occulitur, somnoq; diu, placidæq; quieti
Indulgenti alto pinguescunt membra veterno.
Tunc faciles aditus: neque enim vix tela profundum
Excutient oculis per vulnera lata soporem.
Vere nouo specus, atque exesi fornicis antrum
Linquit, & inualidam ceruicem educit in auras.
Quin etiam mater non antè egressa cauernas
Deserit, & summi latebrosa cubilia montis,
Quàm partus enixa suos formauerit: & iam
Aureus æquales referens se Phœbus ad ortus
In vitam extinctas passim reuocauerit herbas:
Cornuaq; auersi calefecerit ardua Tauri.
Tum quos triginta gemino grauis vbere noctes
Eduxit, totidemque dies, ne forsitan ira
Percita dilaniet teneros sua viscera natos,
(Exacto nam mense vngues creuere rigentes,
Queis illi vacuas fœdant persæpe papillas)
A lacte immites genitrix depellit alumnos.
Quasq; epulas, & fœda suo libamina ab ore
Euomuit, natis alimenta ministrat, & aluum
Ingratam eructans frustis graueolentibus explet.
Ergò auidi caram numquam liquere parentem,
Ni prius in sese vestigia voluerit annus.
Præcipuè verò lepores Venus improba flammis
Exercet, magnoq; animos accendit amore:
Et numquam insano præcordia liberat æstu.

Nam-

Namq; illi, siue vrit hyems sata pinguia, siue
Culta nitent varijs distincta coloribus arua,
Seu calor arentes exurit Sirius herbas,
Seu frondes, & poma fluunt iam mitia ramis,
Sollicitant spatia æterni decurrere amoris:
Atque iterum grauidæ maribus subsidere, & vnà
Lasciuos agitare iocos, & mutua noctis
Gaudia: tota quibus stimulatæ pectora matres
Extemplo repetunt, postquam peperere, maritos:
Conceptisq; alijs alios (mirabile dictu)
Concipiunt, eduntq; alios: & tempore eodem
Immatura omnes superat fœtura per horas.
Vixq; ægram partu facilis Lucina leuauit,
Multiplici & proli superaduenit altera proles.
Ac, nisi protinus amplexu excipiantur, & omnes
Concubitu sedent incendia fusa per artus,
Et scelere, & furijs nimium crudelibus actæ,
Quos vtero tulerant decies sex ante diebus,
Ilicet absumptos fœtus in viscera condunt.
Cunctarum verò furor est insignis, & æstus,
Frigidus humentes cùm fundit Aquarius vrnas.
Tum simul incedunt hilares: tum multa frequentant
Coniugia: inq; ipsis occulta cubilia sulcis
Agrorum posuere: neque inde excedere curant,
Donec fœcundis operitur campus aristis.
Nam post triticeas messes, subiere recessus,
Sicubi pampineas diffundit vinea frondes.
Denique maturas vbi iam vindemitor vuas
Legit, & vmbroso vites spoliantur honore:

Tum

Tum repetunt ſepes, tum denſis conſita dumis
Teſqua colunt: non illa imbri, non peruia vento.
Hic, quoties triſtes obducunt aſtra tenebræ,
Atque atri impendent nimbi: micat ignibus æther:
Et multo ſata culta natant humore, cauæq;
Implentur pluuia, & crepitanti grandine foſſæ,
Scilicet & valida molitus fulmina dextra
Iupiter horrentes fremitus, & murmura concit:
Abruptosq; ruens denſis è nubibus imbres
Jntorquet, ſæuamq; omni ciet aere pugnam
Ventorum, & duras violento turbine quercus
Eruit: exuperantq; altas dum flumina ripas,
Atque improuiſis torrentibus aucta feruntur,
Arduus immanes deuoluit in æquora montes,
Securi manſere ſui. neque, nubila lætus
Cum pepulit Boreas, & cœlo depulit Auſtros.
Aprici radios vmquam ſpreuere calentes.
Sed, ſimul ac pulcher terris affulſit Apollo,
Exponunt tepido rorantia corpora Soli:
Et recreant madidos neruis torpentibus artus.
Jnterea, cùm iam curuus iuga ſoluit arator,
Et repetunt noctu feſſi præſepia tauri:
Exortumve iubar, lucisq; aurora propinquæ
Nuncia, & in tenera ros iucundiſſimus herba
Euocat in ſaltus virides armenta, gregesque,
Decerpunt læti turgentia gramina campi,
Et culmos ſegetum, & fibras tellure repoſtas
Herbarum, & lento morſus in cortice figunt
Arboris, atque vdos attondent vndiq; libros:

Nec parcunt strato pomorum, aut glandis aceruo,
Aut viciæ, aut milio, aut proceræ frondibus vlmi.
Præcipuè gratæ syluestria gramina menthæ,
Quæq; amant riguas inculta sisymbria valles,
Et vaga serpylla, & pulcij ignobile gramen:
Perquirunt: plenaq; herbis redolentibus aluo
Præcipiti cursu iuuenesque, canesq; lacessunt.
Læta tamen vacuo quoties sua pascua ventre,
Aut pleno repetunt secreta cubilia, certum
Vna, eademq; via peragunt iter: atque ita nusquam
Libera consueto vestigia tramite flectunt.
Quamuis multiplices (seu sint prope pabula, seu sint
Inde procul latebræ, quibus incessere,) requirunt
Mæandros, cursusq; suos, crebrósq; recursus:
Inq; orbem, flexumq; viam, quam nulla genista
Occupat, & nullus spinis paliurus acutis,
Insistunt, timidiq; cauent (is scilicet astus
Ingenij, vafræq; artes) ne forte reuulsus
Hæreat è tergo pressa ad virgulta capillus,
Obijciatq; cani notum de corpore odorem
Erranti, & trepidè gressum per cuncta ferenti,
Dum tenues mittit voces, dum mollia crura
Iactat, odoratasq; reducit naribus auras.
At simul è latebra solita commouerit arte.
Paruus hylax, primusq; venit latratus ad aures.
(Namque sonos quamuis tenues audire feruntur
Ipsi oculis hebetes) consurrexere, ruuntque
Quòquò agit & pauor, & latrantum interrita turba.
Atque alij suadente fuga contendere pergunt.

Rectum iter, & versi spatium decurrere montis,
Et celerem sua per vestigia flectere gressum.
Membraq; cum multo norunt defessa labore,
Successere vmbræ, & capti se protinus hosti
Dediderunt: aut gleba recens, quam nuper arator
Inuertit, nondum illa æstu concocta, latentes
Concolor & dorso pullis & concolor armis
Tutata est. alijs breuior fuga: nam simul illi
Exiluere cauo, timidi consistere suerunt
Sæpius, & rapidos tum demum extendere cursus,
Cum crebras traxere moras, longumq; quierunt.
Nec desunt etiam, qui nusquam exire cubili
Audent, & lato vitam committere campo.
Præcipuè senos si nondum tempora menses
Vertere, & positam in pedibus docuere salutem.
Primum autem sugunt bis denas vbera luces
Lactea: mox virides pastum ducuntur in agros;
Cursibus & rapidis paulatim assuescere discunt,
Venantumq; oculos vario iam fallere flexu.
Quid? qui defossa subeunt tellure cauernas,
Corporaq; obscuris abdunt occulta latebris?
Quid? qui vix tenuem iactant de corpore odorem,
Omniaq; incerto turbant vestigia passu?
Nonne vides, alios mutant vt sæpe recessus?
Inq; alias, aliasq; arces fugere timentes?
Et se non vna profugi statione tuentur?
Scilicet hi canibus, nemorum quas plurimus vsus
Edocuit, multaq; insignes reddidit arte,
Cogendi in casses, multo & custode domandi.

Illum autem, arrectis qui, dum fugit, auribus adstat,
Atque adeò in tergum caudam reflectit, & altè
Sustulit extremis abiens vestigia plantis,
Non secus ac subito terrore cuniculus actus,
Alterutro grauiter terram pede percutit, & se
Accelerans condit caeci in penetralibus antri,
Vix vllae superare queant thoesve, canesve.
Nec minus, in visa qui perstitit vsq; latebra,
Ipse sui fidens animo discrimina temnit.
Ergo vbi iam tempus, latebra procul exit, & acri
Aequora lata fuga, summiq; asperrima montis
Saxa legit: cessere canes, ipsiq; sequentum
Vix acie possunt oculi seruare ruentem,
Tranantemq; lacus, & magni flumina Amani.
Ipsae autem inuitae patrijs è finibus actae
Decedunt, sociumq; sui si fortè cubilis,
Et teneros secum natos habuere parentes;
Ceu cùm concordi tutatur moenia dextra,
Et fugat Ausonia Cimbrum Romanus ab alta,
Linquentem steriles q; agros, gelidasq; paludes,
Et profugum sedes, alienaq; regna petentem,
Defendunt multa redolentia pascua thymbra:
Quemq; prius tenuere locum virtute tuentes,
Inde alios lepores facto procul agmine pellunt.
Ac, nisi crudelem saeua iam caede tyrannum
Sternis humi, & multa placas cane prouidus agros,
Mox tecum iratus latebras damnabis inanes
Saeuus, & immeritae iactans conuicia valli,
Aut visco, aut curuo piscoso in fluminis alueo

Pecto-

Pectoris ingentes curas solaberis hamo.
Ergo omnes exerce artes, catuloq́; sagaci
Venare assiduè, & dominos occide superbos.
Accedent aliis tum protinus aduenæ ab oris,
Et plenæ vndabunt multa iam prole cauernæ.
Jam verò scopulos si quisquam emensus, & vndas
Icarii quà læua patent maris æquora, nauemq́;
Jnflectens dextra Phrygias aduenerit oras,
Atq́; illic cursu timidos agitabit onagros,
Nequando ignotæ deceptus imagine formæ
Erret, & ingratos referens ad limina gressus
Esse putet veterum mendacia dedita vulgo,
Protinus hæc animo memori mandata recondat
Signa, neque ingenii mores contemnat agrestis.
Ac primum, seu tu Libyæ deserta peragras,
Seu tractus Asiæ, diuortia quærere aquarum
Jmpiger, & rupes altas lustrare memento:
Vnde fluens Lyciam media disterminat vnda
Xanthus, & igniuomæ propior videt ora Chimæræ.
Illic decerpunt læti sua gramina, & illic
Vnà omnes sumunt liquidos è fontibus haustus,
Jnterdumq́; etiam, dum sæua Canicula terras
Exurit, tenuiq́; amnes vix flumine manant,
Ore omnes versi in Boream, frigentibus auris
Siue sitim, siue illi æstum, sedare feruntur.
At sonitu ingenti putrem quatit vngula campum
Cornea, venantem quoties fugere: suisq́;
Temporibus stant longæ aures: tum corpore ceruos
Exuperant: nec lana nitet non alba colore

Mista

Mista nigro, ceu cùm nubes densentur opacæ,
Et totum eripiunt oculis cælumque, diemque:
Nigraq; per medios decurrit tænia lumbos:
Linea quam clunes tractim comitatur ad imos,
Vtraq; distinguens niueo sua tergora ductu.
Prætereà non vlla magis consumitur æstu
Paulatim, & magni stimulis agitatur amoris
Bellua, nec quicum totidem socientur amicæ.
Illarum nam manè simul, seu pascua læta,
Seu fontes, riuosq; adeunt, vel ad ipsa reuertunt
Antra sub obscurum noctis, longo ordine, turmam
Quisque suam ducens, vnus regit arbiter agmen
A tergo, & noctu septo concludit eodem.
Obseruatq; miser grauidæ quo tempore matres
Decumbunt, fætusq; edunt in luminis oras,
Sedula non aliter quàm, cùm parientibus adstat
Obstetrix, teneramq; auidis prolem excipit vlnis.
Sic ille obtutu assiduè defixus in vno
Assidet: atque, vtero si fæmina prodijt infans,
Accurrit mulcens, & corpus amabile lingua
Fingit, & informem iam spe malesanus amicam
Præcipit amplectens, atque oscula dulcia libat.
At, si forte marem labentem aspexit ab aluo,
Irarum ingentes voluit sub pectore fluctus
Improbus, & prolem morsu radicitus aufert,
Dum multo auellens genitalia vulnere fœdat.
At genitrix miserata sui sua viscera partus
Mæret, & ingenti complet nemus omne querela:
Numinaq; incusans tardam Iouis increpat iram.

Ille tamen precibus numquam placabilis vllis
Sæuit: & os atrox cognato sanguine turpat.
Nec verò inuidia solæ inflammantur inani
Quadrupedes, verum iste metus genus omne ferarum
Exagitat: sæuoq; homines exterret asilo.
Scilicet heu nimium felix humana propago
Visa Deis: procul hinc nobis si dira fuisset
Acta lues, limenq; modò insedisset Auerni:
Nec nostras vmquam diris infecta venenis
Turbaret mentes; animosq; aggressa quietos
Inficeret misera mortalia pectora tabe.
Et potuit satis esse tamen, quòd debita morti
Corpora sortiti luimus delicta Promethei
Impia, in æternam claudentes lumina noctem.
Quantos illa trahens Stygijs aduexit ab oris,
Et secum luctus æternum extendit in æuum.
Non pestis, non ira Deùm sese extulit vmquam
Tetrior, aut æquè est hominum populata medullas.
Namque vbi subrepens vestigia fixit: & illi
Omnia sunt macies, sunt omnia luridus horror,
Sunt tenebræ, & tristis leti pallentis imago.
Hæc olim Aegidem furijs immanibus egit
Præcipitem nati respergere sanguine littus,
Insontis nati patrem, & nil tale merentis:
Vt face succensus sæua feralis Erinnys
Discerpi tandem optarit miserabile corpus.
Ipse igitur votiq; reus, precibusq; potitus
Fædari infelix passim sua viscera vidit,
Tristia nec potuit crudeli auertere visu,

Ne sua tam duros spectarent lumina casus.
Immò vsque immotis oculis immotus in ipsa
Cæde manens, lætus currumque, rotasq; sonantes
Audijt, & sparso vepres rorare cerebro.
Nec tu ideò sceleris fugisti innoxia tanti
Sæua parens laqueo ceruicem innexa tenaci,
Sed misera ante diem, medioq; in limine vitæ
Ingentes subitò pœnas extincta dedisti,
Cecropidum complens infando mœnia luctu.
Iam verò nostro quis tam semotus ab orbe est,
Dira Thyestææ qui non opprobria mensæ
(Namque ea tum dira Sol execratus ab vrbe
Auertit celeres flexo temone iugales)
Nouerit, atque epulas? olim quas improba Procne,
Procne olim scelerata viro quæ dona parauit?
Quosq; suas tinguens infelix sanguine fauces
Ipse pater Tereus in viscera condidit artus?
Quid dicam, absumpto quæ quondam fratre secuta est
Aesonidem? spreuitq; senem malefida parentem?
Et patrias magico violauit carmine leges?
Nonne vides pueris, mater quos ipsa crearat,
Infelix mater pueris vt guttura ferro
Hausit, & in miseræ genialia fulcra puellæ
Iniecit flammas, magnumq; est vlta dolorem?
O, fortunatos nimium, quos nullius vmquam
Vicit amor, mentem nec cura occulta peredit:
Inuida quæ sæuo lacerans præcordia morsu,
Venantem haud patitur nemorum meminisse, canumq;
Scilicet, atque animum somno iam torquet adempto:

Iam

Jam tenuat turpi ſqualentia corpora morbo.
Ergo omnes odit, quos antè educere ſemper
Ipſe ſuos comites ſecum in nemora alta ſolebat:
Nec dolet, interruptà ſitu quòd retia inerti,
Atque exeſa iacent ſcabra rubigine tela:
Verùm acri ſemota metu mens anxia, & ira
Soluit in æternum tabentia lumina fletum,
Cunctaq; tranquillæ perturbat gaudia vitæ.

PETRI ANGELII BARGAEI CYNEGETICON

Liber quartus.

SED iam ſyluarum reliquos dicamus alumnos,
Pierides, Gangiſq; iuuet prope fluminis vndam,
Mollis vbi ſuaues non vno è ſemine odores
Halat humus, mecum gelida conſidere ripa.
Huc ades, ò, noſtrumq; iuues inuicte laborem:
Si licet hanc etiam ſyluis impendere curam,
Et potes intactos ſumpta luſtrare pharetra,
Quà felix Libye, quaq; explicat India ſaltus
Læta ſuos: quà ſe ſummis ex Alpibus amnes
Deuoluunt Rhodanusque, Paduſq; & Rhenus, & Iſter.
Huc ades, &, paruo quæ nunc ſpectacula Circo
COSME damus (ſic fida omnes tecum exigat annos
Magnorum antiquus, coniux tua, ſanguis Iberûm:

Sic

Sic proles generosa patrem virtutibus æquet,
Et superet lætis rerum successibus) ipse
Ipse tuo aspectu, atque oculis dignare serenis.
Hic lusus, & amicitias, hic prælia si qua
Committit dente infrendens genus acre ferarum,
Hic mecum versare dolos miraberis astu.
Nec minus hirsuti venient ad pabula echini
Intereà, spinisq; ferent affixa supernis,
Quæ matura caua componant arbore poma:
Et figet duris hystrix vrgentia pennis
Ora canum, & certos tenta cute diriget ictus
Eminus, & calamos iaculabitur acer iniquos.
Tunc ego vel sumptam præacutæ cuspidis hastam,
Aut celerem adducto cornum festinus ab arcu
Conijciam. sæuumq; suis in vepribus hostem
Victor humi fundam, nec tergora dura resistent.
Pendebunt alti medio de fornice tecti
Exuuiæ, lætiq; meas ad sidera laudes
(Ni me dulcis amor, ni blanda insania ludit)
Alta ferent, nostræ vincant modò carmina Musæ
Longa vetustatis viuendo secla, nepotes.
Atque aliquis forsan tantos miratus honores
Optabitq; leuis cineri sit terra sepulto,
Felicemq; vmbram dicet, Manesq; beatos.
At magna Elysios inter volitabit imago,
Ascræumq; patrem, virides cui fronte corymbi
Pendent, & grauidas demittit pampinus vuas,
Læta colet: doctoq; assurgere sueta Maroni
Arcanos tacito venerabitur ore recessus,

 Quos

Quos tenet, & solus cum magno seruat Homero.
Inde procul gressum sistens, sedemque, locumque,
Et cœtum inuiset vatum secreta piorum.
Occurrent, mecumq; ibunt tum protinus omnes
Fortunatæ animæ, nec dedignabitur vllus
Alloquium: seu magnus erit Sebethidos vndæ
Incola: seu medio qui natus in æquore quondam
Benaci festam celebrauit arundine lucem.
Non crinem aureolum seruans sibi pignus amoris
Cotta, nec in tenera nimium deceptus Hyella,
Dum dolet effusis hostes discurrere campis,
Et Latias mœstus deflet Naugerius oras,
Congressum aufugient nostrum: quin agmine facto
Attica Flaminius numeris expressa Latinis
Effigies, citharæq; bonus percurrere chordas
Casa aderunt; Diuûmq; pio qui carmine laudes
Vida canit; quiq; Aonijs gratissimus antris
Maxima Virginei celebrat miracula partus:
Tum Musas summis è verticibus Parnassi
Voce vocans trahit æquoreas ad littoris vndas.
Ipse etiam medica insignis Frastorius arte
Adueniet, plenoq; meus mihi Varchius ore
Ingenti biforem cantum dabit vnus, & ipsas
Accliui recubans in gramine contrahet horas.
Si quis odorati medijs in vallibus Indi,
Aut vbi inaccessas tellus Maurusia syluas
Densat, & horrenti virides tegit ilice saltus,
Immanemq; feram, & vasta se mole mouentem
Aspiciat, cui iuncta humeris non ardua ceruix

Pro-

Prominet, & latas ad tempora deijcit aures:
Cuiq; oculi ingentes, at non pro corpore: & auctus
Ad terram in multos naris demittitur vsus,
Ille quidem quòquò versus sic tortilis, vt se
Complicet: & stipulas, ceu si manus esset, inanes
Seligat: & veteres sternat radicitus ornos
Interdùm; & grandem tamquam tubus euomat vndam.
Illam adeò quicumq; videns nouus aduena secum
Miratur, rerum ignarus, geminosq; supernis
Prospicit è malis dentes, ceu cornua denos
Longa pedes fluere ad terram, mox leniter in se
Reflecti, & diros mucrones tendere in hostem,
Esse feram sciat is, Graio quæ nomine dicta
Est elephas, monstrum Indorum admirabile gentis,
Indorum, quos exoriens Sol aspicit, & quos
Verberat è medio radijs ardentibus axe.
Horum alij summos saltus, & inhospita Tauri
Saxa colunt, suetiq; hyemes, & frigora ferre,
Nec mores mutare suos didicere, nec vllam
Aut seruare fidem, aut blandis parere magistris.
Mens eadem domitis, eadem feritatis imago
Fixa manet, sæuosq; dolos in pectore versat.
Sunt alij, quos stagna iuuant, vluæq; palustres,
Et valles circumclausæ torpentibus vndis.
Scilicet his amens nimis, & mutabile in horas
Ingenium, tum liuentes rubigine dentes
Non manus artificis, non raræ lamina serræ
Perpolit, aut vllos ducit suus ignis ad vsus.
Anteeunt cunctis, campos quicumque patentes

Depa-

Depascunt, dulcesq; vndas, & flumina potant
Indorum, & cursu celeres lata æquora verrunt:
Quæ pater Oceanus dubijs anfractibus ambit,
Illustriq; suo propior fouet ore Canopus.
Illic (vt perhibent) fruges bis parturit annus,
Bis poma, & flores gemino bis Vere leguntur.
Brumaq; seu Cancro, siue ingruit è Capricorno,
Nulla ex arboribus dependet stiria, nullæ
Frigore concretæ sistunt vaga flumina crustæ.
Vsque adeo paribus tempus discriminat oris,
Summaq; temperies æquat frigusque, caloremque.
Inde hominum (ni vana fides) procera feruntur
Corpora natorum senas assurgere in vlnas:
Tercentumq; hyemes, tercentum ex ordine totas
Exigere æstates nullis obnoxia morbis.
Ergo elephas, seu bella tibi ludicra parantur,
Siue hostem sequeris sumptis iam comminus armis,
Depastus latè campos, quos irrigat Indus
Diues, & ingenti fæcundat flumine Ganges,
Sustentans humeris turrim feret arduus altam:
Quam iuuenes armis, primaq; ætate nitentes
Quindeni insistunt; ac desuper omnia fundunt
Telorum genera, & complent lata arua sagittis.
Ille autem huc illuc rapidus vasto impete fertur:
Et pedibus miseram proculcat in agmine turbam.
Ceu quondam in syluas demissus montibus amnis,
Immensaq; auctus pluuia, niuibusq; liquatis,
Quem neque iam ripæ capiunt, neq; saxa morantur
Vlla, neq; obiecto surgentes aggere moles.

Aut,

Aut, cum sublimi Boreæ de vertice præceps
Fulmen agens nimbum sæuos ruit æthere ventos,
Arboribus latè stragem, pecoriq́ue ferentes.
Ingens ipsa quidem, cui nec contenderit vlla
Bellua, nec sese tam vasto corpore iactet
Vlla parem: quippe in summo si culmine montis
Constitit, atque ipsis humeros æquauerit astris,
Miramur rerum ignari, ceu Pelion Ossæ
Impositum, & toto nutantem vertice Olympum.
Cumq́ue ipse immani membrorum mole feratur,
Crura tamen breuia, & molli vix commoda flexu
Promouet incedens, & gressibus ambulat æquis.
Lapsus humi si forte iacet, pedibusq́ue supinis
Calcitrat, immanes tandem vix subleuat artus.
Idcirco tenebras cùm Luna inducit opacas,
Astraq́ue consurgunt tenues suadentia somnos,
Prostratus mediis numquam requiescit in agris:
Verùm humeros truncis, riparumq́ue aggere fultus
Sustinet, & placidam fundit per membra quietem.
Interdumq́ue vnà veteri cum stipite fagi
Concidit, hesternus tales quam Maurus ad vsus,
Pascua dum seruat fallax & lustra, parauit:
Prostratumq́ue dolo, & adhuc languente sopore
Deuinctum aggreditur, ferroq́ue obtruncat acuto.
Incedunt vnà plures, atque arua pererrant
Taprobanæ, longè nec cedit ab ordine quisquam,
Siue illi teneras frondenti ex arbore plantas
Decerpunt, strataq́ue legunt è termite palmæ,
Quos fœcunda suis passim tulit India fructus:

Siue iter in syluas, suspectaq; pascua tendunt.
Ac velut instructum miles digestus in agmen,
Nescius an latebris insederit acer Hiberus,
Gallus an aduersos inimico marte lacessat,
Jngreditur, non vsquam aciem, non castra relinquens,
Sed signum obseruans oculis, atque auribus adstat.
Quod si qua humani solers vestigia gressus
Deprendit, cui totum agmen parere iubetur,
Hæret, & extemplo venientibus ordine monstrat,
Quicquid id est, partesq; metu permotus in omnes
Subsistit, latebrasq; oculis perlustrat iniquas,
Irarumq; acres stimulos in pectore vertit.
Tum verò iuuenum mentem scrutatus, & vnà
Insidijs hominum veritus loca densa parandis,
Circumagit prudens, vnde antè adduxerat agmen.
Callidus ast Afer platano contectus, & vmbra,
Expectatq; tacens, ac vix sibi temperat audax,
Quin mediam inuadat conuersam in terga phalangem.
Expectat tamen, &, totus cùm transijt ordo,
Occupat extremi demissus ab arbore clunes,
Comprenditq; manu caudam, dextraq; securim
Molitus validam soluit deiecta ruentis
Genua feræ: gemit illa cadens, & sæpe superbum
Latronem affligit vastæ sub pondere molis,
Ni citus exiliat, seq; in loca tuta receptet.
Sunt etiam qui letales intendere neruos
Consuerunt, mollemq; aluum penetrare sagittis.
Namque humeros, totumq; cutis tegit aspera tergum,
Vix gladijs hominum, vix vlli peruia telo.

Ast

Ast alijs fossa medijs in montibus ingens
Cingitur ingenti, confertisq; area ramis.
Cumq; adeo saeui stimulis agitantur amoris,
In medioq; elephas pernoctat fœmina septo:
Continuò, namque ipse aditus patet amplus, amantes
Excipit incautos, demissæq; obice portæ,
Seu ponte euerso, fossæ qua iunxerat oras,
Concludit lætus densa insidiator ab orno.
Inde omnes macie postquam tenuauit, iniquis
Prosequitur miseros flagris, & verbere sæuus.
Tum demum victi flectunt genua ægra labantes;
Longaq; septenæ passi ieiunia lucis,
Abijciunt acres animos, tergoq; iacentes
Sessorem accipiunt, nec iam parere recusant
Imperio, paulatim herbis, cannisq; refecti.
Quin etiam, quos ante nimis timuere, nimisq;
Odere infensi, posita feritate benignos
Protinus ingenti dominos venerantur amore.
Nocte tamen sola, sæui cùm forte magistri
Imperitant captis, insuetaq; colla catenis
Vrunt, & multis dissoluunt corpora plagis,
Triste gemunt, flentesq; oculis sua fata queruntur.
Atq; hinc Graiorum seclo, cum falsa per orbem
Relligio, & fuso colerentur sanguine passim
Numina vana Deùm, visa est cœlestis origo
Illorùm, & nostris prudentia proxima rebus.
Quandoquidem nutusq; omnes, & verba loquentum
Obseruant, iussiq; ratem deducere in æquor,
Intendunt funes, & stuppea vincula collo,

Nutantemq; regunt, & iusto pondere librant.
Tractant arma manu; tum, quæ didicere, silenti
Et repetunt nocte, & stabulis meditantur in altis,
Atque inter mensas persæpe, & pocula longo
Ordine discumbunt; fidibusque, & carmine gaudent,
Et furtum antiqui memores odere Promethei.
Ac, postquam pura senior circumtulit vnda,
Lustrauitq; pius cunctos ab origine natos,
Clara renascentis venerantur cornua Phœbes.
Si quem etiam nemore in medio sine honore iacentem
Videre, indignum miserati funus amici
Iniiciunt terram: fractisq; ex arbore ramis
Ilicet accumulant, dicuntq; nouissima verba.
Hæc studia, hos mores proprios mortalibus olim
Natura, & rerum melior Deus addidit auctor,
Cùm scelera, & cædes nondum perpessa nefandas
Astræam vidit tellus nemora alta colentem.
Tempore quo primùm (si vera est fama) feruntur
Odisse impuros animis, & moribus apros.
Nam neq; Diuorum metuens minus vlla, neq; altis
Tetrior incessit syluis fera; quæ sua norit
Arma magis: certoq; hostem quæ certior ictu
Fundat humi, & validos latrantum dissipet artus.
Inde aliquis quoties dentes violentus in hostem
Dirigit, vtque duos enses rotat acer, apertum
Vna, eademq; femur, ventremque, & pectora plaga
Haurit, & in partes medium discriminat æquas.
Quin etiam (memini) suffossa protinus aluo,
Et crurum molli cæsis in poplite neruis,

Fortis

Fortis equus media cecidit resupinus in acta.
Cœlumq; arato dum verberat vngula cornu,
Heu miser vndanti vitam cum sanguine fudit.
Continuò hæc illi fuerunt imponere dentes
Vulnera, quos rostri pars hinc ostentat, & illinc
Inferior, geminas veluti si proferat harpes:
Vtraque quarum acie, & mucrone horrescat acuto.
Nam qui se proni mittunt è parte superna
Aduersos, vsum præstant modo cotis, & illos
Exacuunt, belloq; parant, & fortibus ausis,
Ipsi hebetes prorsus, frustraq; ad prælia nati.
Hinc igitur quoties densis in vallibus instat
Turba canum, cogitq; suis exire latebris
Excitum strepitu, & magnis latratibus aprum,
Confidens animo, & membrorum robore multo
Incursumq; manet, strepitumq; interritus omnem
Venantum. frendetq; ferox, & tergore inhorret,
Et certæ addicit morti quoscumque ferentes
Contrà tela videt, rictuq; extrema minantes,
Oreque, non secus atq; vndans circum vndiq; ahenum,
Virgea suggeritur magno cui flamma sonore,
Spumam agit: & multo costas ad prælia limo
Duratas iaculis, sæuisq; hastilibus offert:
Vulneraq; obducens, media quæ plurima sylua
Accepit, non ille iras, non ille superbos
Demittitq; animos, & sæua pericula vitat
Ignauus. neque enim cursu, pedibusq; salutem
Quærit, & hostiles fugiendo euadere terras:
Sed ruit in medias hominumque, canumq; cohortes

Vltor atrox; certusq; mori, quem ceperat vnum
Ante locum, tutatur habens, neque deserit vsquam.
Hic tamen, ingentis spatia est si libera campi
Nactus, & à nullo callesque, aditusq; viarum
Repperit obsessos, specula digressus ab alta,
Vnde prius patulis venientes naribus auras,
Et voces, strepitusq; tacens captauerat omnes,
Longè abit: & densi certus petit auia montis.
Tum verò, quamquam iuuenum vis ingruat ingens,
Pergit iter semel inceptum, directaq; nusquam,
Ni pugnæ remoretur amor, vestigia flectit.
Sin autem circùm videat nemus omne corona
Vrgeri, & multo syluas custode teneri,
Continuò celeres ad nota cubilia gressus
Impauidus recipit, seq; ad sua tecta reducit,
Tecta, procellosis quæ nec quatiuntur ab Euris,
Nec radijs vsquam Solis tanguntur acutis.
Strata iacent folijs, culmorumq; aggere denso,
Et nullis intus pluuijs penetrata madescunt.
Hæc vel inaccessi seruant occulta Lycæi
Antra, vel horrendis nemorum loca densa latebris,
Munitæ arboribus sedes, & rupibus altis,
Difficilesq; aditu valles, imæq; paludes:
Quas vepres, iunciq; tenent, quas vndiq; cannæ
Impediunt, fidaq; suem tutantur in arce.
Illinc, cùm medias nox intempesta tenebras
Concedens luci nostro procul orbe fugauit,
Exit: & aut virides latè populatur aristas,
Aut pingues fœtus siliquarum, aut vitibus almis

Dat stragem ingentem, atque hortis absumit apertis
Plurima, quæ fœta malus tulit arbore poma.
Nare sagax etiam glandem sectatur opimam,
Et pruna: & densæ depascitur arbuta sepis.
Lustra tamen repetit semper, notasq; latebras,
Ni prius exoriens tenebras Sol depulit aureus,
Atque agros radijs simul, & nemora alta retexit.
Deprensus nam sæpe die sese abdit in ipsis
Aut segetum sulcis, aut læto in gramine prati:
Occultusq; latet, donec redeuntibus astris
Agricolas latis exegit Vesperus aruis.
Præterea fruges cùm iam nix multa peremit,
Et glacie Pindus, glacie riget horridus Hæmus,
Aut filicum fibras rostro rimatur obunco,
Aut lentos ruit asparagos: aut grandia campis
Tubera persequitur multa circumdata terra:
Et fossas curuo solers agit ore profundas.
Percitus in furias Veneris tum fertur, & ignes,
Lætaq; vesana torrentur pectora flamma,
Exerit aurata cùm brachia nexa catena
Andromede, sæuæq; oriens fugit ora Medusæ.
Et comprensa suis non antè incendia sedat
Ossibus, & curas liber dimittit inanes,
Quàm pedibus cœlo toto Iouis armiger vncis
Occidit, & velox Nerei subit æquora Delphin.
Interea fœta non vmquam à coniuge solus
Secedit: sed manè simul, sed vespere gressum
Fert miser assiduè, & specubus pernoctat in ijsdem,
Exhaustus donec cecidit calor omnis: & vnà

Subsedit duris iam flamma extincta medullis.
Tum vero nemorum solis in saltibus illum
Nunc hic, nunc illic, perq; antra incerta vagantem
Inuersa surgens irrorat Aquarius vrna.
At grauidæ partus edunt tum denique matres
Innumeros, Aries renouat cùm candidus annum:
Seminaq; in lucem rerum vocat imbriferum Ver.
Continuò fœtam nati sectantur, & ore
Vbera iucundo siccant manantia lacte.
Illa suos tutatur, & ad sata proxima secum
Ducit agens, donec geminis vertentibus annis
Tertius in dias aperitur luminis oras
Martius, incipiuntq; pares decrescere noctes.
Tum primum insueti tenero sub pectore amoris
Vertuntur stimuli, & iam nubilis appetit ætas,
Et nouus in Venerem subigens autumnus amantes.
Bis denas viuunt hyemes. hos Iupiter annos,
Hæc ollis longæ concessit tempora vitæ.
At genus infidum numquam spatia ista dierum
Emensi videre lupi. vix audijt vllus,
Tertia cùm festi celebrantur Olympia ludi.
Quamquam incredibili membrorum robore, quãquam
Ore valet, ceruice valet, valet acer ab armis:
Quippe quibus sublatam altè fert improbus agnam,
Pastoremq; simul cursu præteruolat, & se
Abdit in horrentes nemorum tutissimus vmbras.
Ni ferus ore Lacon, milloq; armatus acuto
Ilicet exiliens notæ diuortia syluæ
Occupet, & recto fugientem tramite sistat.

Siue

Siue acres equitis fodiens calcaribus armos
Acceleret iuuenis, prædamq; ex ore cruentam
Auferat, & diro confectam vulnere seruet.
Ipse autem in lucos, vbi densior vndique ramos
Implicat inter se, cæcumq; iter obsidet ilex,
Auolat, &, mater si quam expectantibus escam
Attulerat natis, ex ore exculpit, & atram
Ingluuiem, ventrisq; explens immane baratrum,
Tenuia tum multo distendit corpora pingui.
Ast illi cessere metu, pauidamq; parentem
Complexi retinent. tum, quæ post deinde supersunt
Relliquiæ, mandenda pater quæ frusta reliquit
Iam satur, exhausti condunt in viscera ventris,
Quo-pote, sedantes longæ ieiunia noctis.
At verò genitrix morum sat conscia, manè
Quum redit è pastu, cæsæq; auulsa reportat
Membra bouis, latebramq; omnem, fidumq; recessum
Explorans oculis prædam occulit. inde procul se
Collocat in specula, & venatum obseruat euntem,
Aut vbi non vnquam riuo Iouis arbor easdem
Suppeditat quercus medijs in vallibus vmbras,
Sola manens puro fluidum lauit amne cruorem:
Donec odos omnis, saturo qui forte palato
Hæserat, humentes cecidit dilapsus in auras,
Atque impressa sui vestigia nulla reliquit.
Namque vbi dira fames, rabiesq; exegit edendi,
Obuius attrectat redeuntem, & plurima iungit
Oscula fragrantis lambens ieiunus amicæ:
Sæpeq; deprendit sociæ furtumque, dolumque.

Dentibus hinc frendens, & iniquo vulnere cogit
Improbus effari raptæ quo viscera prædæ
Deposuit semesa loco, qua texit in vmbra.
Præterea vires si quando, & robora inermem
Defecere senem, nec iam genera vlla ferarum
Aut cursu superare, aut sistere dentibus audet,
Aggressus pueros, vt læto in gramine campi
Corpora perfundunt suaui deuincta sopore
Inualidi, caræq; etiam nutricis egentes,
Comprensos iugulat: fœdamq; recondit in aluum
Tota venenato pallentia viscera morsu.
Scilicet ante omnes, quoscumq; aut Mænalus ingens,
Aut Tmarus, aut Rhodope, an nubifer educat Hæmus,
Ille inhians hominum sæuire in corpora sueuit,
(Iupiter hanc & si mentem dedit omnibus vnam
Dira Lycaoniæ fugiens opprobria mensæ)
Cui quondam extremo confectus in agmine Rhætus
Seu morbo immiti, seu fulmine tardus iniquo,
Fistula quod media disclusit ahenea flamma,
Arentes tepido madefecit sanguine fauces.
Aut obscœna putri satiauit guttura tabo,
Gallia cum Tuscos fugit deuicta maniplos,
Et mæsta innumeros cæsorum vidit aceruos.
Non me tum gelidi summa sub rupe Lycæi
Præterlabentum tenuit leue murmur aquarum:
Aut sopor oppressum patulæ sub tegmine fagi
Vinxit, & in seras redeuntem distulit horas.
Nam quamquam obscuræ per amica silentia Lunæ
Tutius incedant, caulisq; patentibus antè

Omne pecus iugulent, quàm quicquã in viscera condãt,
Interdum (namque ingluuij ieiunia cogunt)
Egressi, medium cùm Sol tenet altus Olympum,
Rura adeunt. sæuiq; agris grassantur apertis:
Contemptisq; ouibus pastorem inuadere inermem
Haud dubitant. ah, tela tibi ne leuia dextra,
Ah, tibi ne solidum nodis, atque ære verutum
Excutiant. iuga solue canum. solue ora Laconum:
Addentesq; gradus, & lumine sæua micantes
Exige: iamq; illi quà proxima mœnia pagus
Contrahit, aut vbi iuniperos Mæander odoras,
Letalesq; ictu calamos, tenuesq; genistas
Irrigat, huc timidi cursu fugere, luuntq;
Tum demum meritas scelerato corpore pœnas.
Illum adeò placuisse lupis mirabere morem,
Quòd nec grandæua spernunt ætate parentes:
Nec, sibi quem socium semel adiunxere, relinquunt
Immemores. namque & si abeunt diuersa petentes
Lustra, tamen feri ternos post denique soles
Ad sua se referunt, nisi eadem nocte iugales
Excipiant lecti, dulcesq; in valle latebræ.
Interea non vlla tamen mora ducitur vsquam:
Sicubi constiterint iugulatæ ad membra capellæ.
Præcipuè quoties sæui timuere latronis
Insidias, sanieq; vepres, & gramina rorant.
Aetas Lucinam, iustosq; pati Hymenæos
Incipit, exactis redijt cùm mensibus annus
Alter, & enati creuerunt vndique dentes.
Ipsi igitur, primùm verni quo tempore Piscis

Sidus habet, Zephyriq; nouas Sol suscitat auras,
In Venerem proni curas, animosq; resoluunt.
Non illis quisquam puros è fonte liquores
Epotus, catulosq; suum venatus obesos,
Viscera placauit rabidus ieiuna diebus.
Luce palàm, tenebrisq; omnes comitantur amicam,
Atque omni obsequio miseri, curaq; furentes
Pro se quisque sui testantur pectoris æstus.
Tunc illa, vt secum cupidos multumque, diuq;
Traxit, & illecebris, & spe malefida maritos,
Signa locat, somnoq; cubans indulget inerti.
Nec minus irriguam fundunt per dura quietem
Membra proci, ponuntq; graui deuincta sopore,
Siue dies aciem, seu sera crepuscula sistant.
Excita fallaci somno lupa quem videt atra
Squalentem macie, & turpi pallore trementem,
Et scabrum illuuie, & setis horrentibus hirtum,
Ponè subit, summamq; manu scabit improba terram,
Compressamq; animam trepido iam continet ore,
Iam metuit reliquos ne suscitet aura maritos.
Ipse autem tali vix tandem expergitus astu,
Vnà lætus abit quascumque vocatur in oras,
Et latebris densas, & iniquo lumine opacas,
Perfruiturq; sua complexibus vnus amica.
Interea socij sensit cùm furta, dolosq;
Mœsta cohors, animi magno ruit acta dolore
Omnis, & in mortem miseri coniurat amantis.
Deprensumq; simul, vinclisq; tenacibus aptum
(Nam validis ambo Veneris compagibus hærent,

At-

Atque in diuersas tendunt discedere partes:
Non secus atque canes, quos mutua sæpe voluptas
Vinxit, & in triuijs dulces coniunxit amores,)
Aggrediuntur: & vnanimi fœdata procùm vi
Membra trahunt. illi magno sua gaudia constant.
Persimiles his esse ferunt, quas Afer hyænas
Nominat: occultas spectes si pectoris artes,
Atq; artus membrorum æquato in corpore eosdem,
Eosdem etiam dentes serræve, aut pectinis instar,
Atque illud, quo quisq; marem se nouit, & ambos
Importuna suis vigiles nox exigit antris.
Hunc nimirum homines, inimicaq; rura timentem,
Ipsam autem claro cæcam sub lumine Solis.
Hoc aiunt distare tamen, quòd, tergora quamquam
Vndique spectentur simili perfusa colore,
Est iuba, quæ dorsum tamen occupet aspera villis;
Sunt & cæruleæ, quæ ventrem, & tergora zonæ
Distinguunt, summosq; pilus qui contegat armos
Hirsutus, setæq; imo sub ventre rigentes;
Spina horret, colloq; humeros ita iungit, vt vsquam
Directam nequeat ceruicem inflectere, ni se
Circumagat, totosq; volubilis explicet armos.
Quin etiam ingenio multò, quàm fœmina, mas est
Simplicior, veteriq; minus (ceu fertur) ab astu
Prouidus, & captu facilis magis. ast ea multa
Arte latens cauet insidias tutissima, nec se
Obseruare sinit, gressus quò sæpe receptet;
Quem sternat cubitura locum, quodq; incolat antrum.
Nec minus hæc noctu prædatum egressa sepulcris

 Eruit,

Eruit, & diram defossa cadauera in aluum
Condit atrox, saniéq; putres depascitur artus.
Atq; ideo stabulis si quando inuenit in altis
Pastorem somno implicitum, quem plurima circùm
Turba iacet, dextra nares compressit: at illi
Torpescunt subito resoluti in corpore sensus.
Quin eadem, dextra quoties à parte recepta est,
Excutit arma manu venanti, ipsumq; trementem,
Torpentemq; gelu, & (quod vix est credere) nulla
Corporea vi sternit humi, solaq; labantem
Fundit, & insolito deuinctum horrore trucidat
Illa ex parte fuga. tanta vi dextera pollet.
Ergo agè & ancipitem quoties committere pugnam
Ipsa parat, celeriq; pedum volat improba cursu,
Excipe, & à læua quamprimum inuade ruentem.
Namq; ita, quæcumque est ea vis occulta, latensque,
Frangitur, in cassumq; olli cadit impetus omnis,
Vt neque difficilis tum sit, neque noxia captu.
Idcirco fraudisq; suæ sat conscia, & astus,
Nocte petit caulas, vocesq; imitata virorum
Euocat ipsa canes, vmbrisq; horrentibus omnem
Compescens latratum, artus torpedine soluit:
Atque ita comprensos ieiuna in viscera condit.
Has inter species alia enumerare luporum,
Et genera, & formas, & singula nomina possim,
Si iuuat hæc etiam numeris concludere nostris,
Et libet angustum frustra consumere tempus.
Namque alios cautes, & inhospita saxa Lycæi
Hospitio accipiunt: alios campestria latè

De-

Delectant spatia, atque occultæ in valle latebræ.
Discernunt multos vario fucata colore
Tergora: discernunt maiora, minoraue longè
Corpora, & haud vna splendentia lumina flamma.
Omnibus ast vnus sensus, mens omnibus vna est,
Sternere cæde greges, & sanguine tingere fauces.
His tamen ingenio vulpes anteire sagaci
Dicitur, & fraudes componere doctior omnes.
At quoniam frigent effœto in corpore vires,
Illa quidem clauso non insidiatur ouili,
Densaq; nec teneris tondentibus arua capellis:
Sed ruri importuna lues, plenæq; cohorti
Defossa haud longè secreta cubilia terra
Ponit, vbi horrenti surgunt spineta corona,
Aut vbi inaccessæ tendunt ad sidera rupes.
Hic specus, hic latebras, hic obscuros labyrinthos
Tuta colit, septemq; aditus penetralibus addit:
Fallat vt incautum dubijs anfractibus hostem.
Interdum occultos summo iam Vere recessus
Accolit, obscura quos vinea contegit vmbra.
Atque hinc ingentes cecidere vt montibus vmbræ,
Et nox inuectis operit lata arua quadrigis,
Egressa altilibus ventrem saturauit obesis,
Cunctaq; siccauit lambens mulctralia lingua.
Est tamen, insidijs lepores quæ captet inermes,
Et pingues anates, &, quas transmisit habendas
Phasis aues: tum tota vorax viuaria vastet.
Quin eadem sæpe exiles ieiuna locustas
Pascitur: &, putris genuit quæ plurima tellus

Mon-

Monstra, olim sæuis sæuum infusura venenum
Morsibus, & longum canibus latura dolorem.
Quamuis illa pedum cursu diffisa, suisq;
Viribus ignauum non antè obuertere pectus
Audet, & infestæ latrantum opponere turbæ,
Aut spatijs latè effusi se credere campi,
Quàm dumeta fuga lustrauerit omnia, quàmq;
Viderit obsessos calles, aditusq; viarum:
Namque ea tum demum rigido se comminus ore
Defendet congressa animis, & robore dispar,
Aut timidos inter cursus extrema sub ipsa
Effugia, & iam iam certæ propè limina mortis,
Vltima fœdabit fuso vestigia ventre,
Exhalans tetrum immundo de corpore odorem.
Atque eadem tamen ardentes cum pectore flammas
Concepit, pectusq; nouo patefecit amori,
Ipsa sui assiduè socium malesana cubilis
Quærit, & obscœnis colles vlulatibus implet,
Nec sola allatrans certo requiescit in antro.
Non aliter quàm, cum rabie canis improba sæuit:
Dumq; adeò multo grauidam se pondere sentit,
Difficilis captu est: latebras nam propter amicas
Excubat; & primus quoties peruenit ad aures
Latratus, cæcum occultans sese abdit in antrum,
Et latet obscuris penitus defossa cauernis:
Atque illic postquam ternos compleuerit orbes
Luna suos, ceu fœta solet lupa, protinus edit
Informes catulos, specubusq; occultat in altis,
Quæ quondam obscuræ fodere cubilia meles.

His

His quoq; post totidem mẽses, rata tempora partus,
Nocturni fures dulcissima pignora matrum
Nascuntur fœtus: duplex genus: effera proles
Vtraque: sus illi, canis hisce simillima vultu est.
Cunctæ autem stragem infandam liuentibus vuis
Dant noctu, & ventrem pomis benè olentibus explent.
Et plerumque tamen dapibus vescuntur eisdem
Cum vulpe, & longo pinguescunt corpora somno.
Nec verò procul occulta deerrare latebra
Consuerunt, claræq; palam se credere luci:
Verùm hortos subeunt cultos, & proxima si qua est
Vinea, cùm septem ostentat nox alta Triones.
Inde adeò quoniam cursus, crebrosq; recursus
Haud ineunt: subitæ cæcas obiere latebras:
Si tenuem aurarum strepitum, si pressa virenti
Præsensere canem vestigia quærere in herba.
Spelunca tamen interdum disclusa profunda
Siue canis, seu sit toto sus aspera rostro,
Dira venenato pugnans dat vulnera dente
Plurima, & ancipiti tutatur marte salutem:
Ipsa suam; crebrisq; omnes congressibus arcet.
Quin limbos, teretesq; plagas, & retia sæua
Dilacerat, quoties casses male-prouida in arctos
Incidit, & morsu laqueos erodit iniquos,
Inde fugam accelerans. tu duræ fragmine quercus
Comminus aggredere: & nocturnam interfice pestem.
Nunc mihi, syluestres si quis venetur echinos,
(Quamquam animo iuuenẽ præstanti, & robore firmũ
Membrorum, non vllus honos, non vlla sequatur

Gloria, dum latebras, & tuta cubilia quærit;
Atque obit imbelli non noxia prælia dextra)
Dicite Hamadryades quæ sit natura, quod illis
Ingenium, & quæ tam paruis animantibus arma.
Namq; etiam hos veteres humanæ ad commoda vitæ
Plurima fæcundos vestigauere per agros:
Dicite, nec tenues percurrere carmine lusus
Pœniteat. nostris olim comitabitur orsis
Gloria, & ingentes ventura in sæcula laudes.
Sunt igitur geminæ species: quarum vtraque tergus
Vndique, quàm magnum, spinis vallatur acutis,
Atq; operit molli circum lanugine crura,
Iliaque, & paruæ non longa volumina caudæ,
Nec sua contexit densis non pectora setis,
Et caput, & mentũ, collumque, & tempora, & aures.
Tu tamen indicia hæc, & certa exempla secutus,
Quo noscenda modo, disces. namque altera rostro
Tota suem, atq; manu paruos elephantis alumnos,
Altera latrantes imitabitur ore Molossos.
Atque hæc ipsa quidem pugnas persæpe cruentas
Miscet agens, & tuta suis sub vepribus hostem
Inuadit, vires animus facit. ast ea multo
Corporis inferior membris, & robore cunctos
Incursus hominum timet, accessusq; ferarum.
Haud tamen ignorat telis quibus vndique tectus
Horrescat, vulnusq; latens imponat echinus,
Dum sua multiplici spirarum tergora nexu
Vrgere incassum teretem collectus in orbem
Sentit, & implicitum transfigit sentibus hydrum.
Sic

Sic quoque cùm certa suprema pericula mortis
Impendent misero, nec spes patet vlla salutis,
Ipse suo totum sese sub tergore condit,
Et reuolutus humi longè globus hispidus arcet
Ora canum, & fuso spargit tergum omne veneno:
Fundit & horridulas, ceu sus iugulanda, querelas.
Præterea latebras ima tellure cauatas
Effodit, inq; orno veteri, siue ilice densa,
Intus, vbi carie, multaq; teredine truncus
Exesus vacuum specus, & stabula alta reliquit,
Prouidus insternit lectum frondentibus vlmis.
Huc gemini ducunt aditus, quorum alter in Austros,
Alter in horrentes glaciali frigore Cauros
Spectat: & hunc, acri quoties Aquilone procella
Ingruit, & magno miscentur murmure syluæ,
Illum autem, valles cùm iam pluuialibus Austris
Mollescunt, cæcasq; tepens subit aura latebras,
Occludit firmans valido munimine postes.
Quo signo (namque ille aliquot plerumque diebus
Antè fores obdit, quàm quoquam à cardine cœlum
Incipiat primis aurarum horrescere flabris)
Prædixere suis alij quid proxima ferret
Tempestas: alij pluuias ne, an frigora, an Euros,
An Zephyros Sol occiduo laxaret ab orbe.
Pascuntur verò glandes, atque arbuta passim,
Castaneasq; nuces, atque autumnalia pruna,
Et dulces cerasos, &, quos tulit vua, racemos:
Pomorumq; auidi magnum populantur aceruum.
Inq; hyemem memores, & tempora dura recondunt.

Ergò vbi lapsa iacent sua quæq; sub arbore poma,
Accedunt læti, seq; in sua terga volutant,
Donec fixa rubis hærentia mala supernis
Exportant, implentq; penum liuentibus vuis.
Quarum acinis quoties sentes onerantur acutæ,
In primis iucunda oculis spectacula præbent.
Quippe humeros tecti sic ingrediuntur, vt ipsa
Ire putes totos auulsos vite racemos.
Ah, tibi ne cupidos sensus tum tangat habendi
Tantus amor, furem vt possis arcere iocosum,
Atque oculos longe iucundo auertere ludo,
Eripere & natis dulcem expectantibus escam.
Illi etiam, cum blanda furit Venus ossibus imis,
Auersi coeunt numquam de more ferarum:
Oscula sed iungunt, cupidisq; amplexibus hærent,
Corpora corporibus pressantes, oribus ora.
Sæua etiam latet in dumis, & vepribus hystrix.
Illa quidem calamis dorsum bicoloribus omne
Contegit, & duris sic ilia sentibus armat,
Vndique vt ingentem credas horrescere syluam,
Et stare immites tereti mucrone sagittas.
Has igitur, quoties in aperta pericula ventum est,
Et iaculatur, & haud dubia dat arundine vulnus,
Hostemq; emissa post se ferit improba cornu
Eminus, & volucri transuerberat ilia penna.
Ille autem veteris trunco latet abditus orni,
Aut fagi, aut tiliæ, aut annosæ stipite quercus:
Atq; ita latratu resonat collemque, nemusque,
Irritaq; è medijs specubus respondet imago.

Verum

Verum ingressa cauũ,quem rostro,atq; vnguibus vncis
Foderat,aspectu subitò se subtrahit omni,
Et venatoris conatum eludit inanem:
Dum præter pennas,teneræ quas mittat amicæ
Ipse suæ,mœstus vacuas nil portat ad ædes.
Quæ tamen exculta numquam spreuere puellæ
Munera. nam flauum sublimi à vertice crinem
Discernunt,dentesq; atra rubigine purgant.
Verùm ea,Cassiope pelago cum mergitur alto,
Quatuor hyberno latet abdita tempore menses,
Frigoris impatiens,aut molli dedita somno.
Terdenisq; vterum,ceu si foret vrsa,diebus
Fert grauida,& totidem fœtus enixa quiescit,
Donec aquosam hyemem tepefecerit aura Fauoni.
Quid tibi nunc totos vastantem piscibus amnes,
Arboris & veteri subter radice latentem
Persequar,& longo describam carmine lutram?
Vtq; illam catulis,illàm venemur opertis
Insidijs,captamq; veru cædamus acuto,
Cùm primum in laqueos,pedicasve,aut retia lapsa est
Linea,quæ solidi non vno pondere plumbi
Demissa vndantis intra viuaria septi
Piscosam excludunt ripa interiore paludem:
Atque vtrinque manu iuuenum suspensa reguntur.
Quid? quos Euxinus Pontus transmittit ab oris
Cædentes rigido durissima robora morsu
Castoras,& summa in ripa tabulata locantes,
Quà vix vorticibus fluuij tanguntur & vnda,
Et rapidi superant cœnacula Phasidis aluum?

Quid? qui perpetuo glires pinguescere somno
Consuerunt, clausisq; hyemem, quàm longa fouere,
Et vitæ immemores cæcis requiescere in antris?
Quid? quibus in ramos passim salientibus altos,
Et Solem rapidum, atque imbres, ventosq; ruentes
Defendunt densæ villosa vmbracula caudæ?
Non ego tam varias numeris comprendere formas
Ausim audax, non his contexere singula chartis:
Quæ, qui conetur percurrere sedulus, idem
Conetur mediæ numerare æstatis aristas,
Aut quot purpureum flores Ver vndique fundat.
Adde quòd ingenti dum laudum ardemus amore,
Et Libycas cupidi circumuectamur arenas,
Horrisono armorum strepitu fremit Itala tellus.
Ipsa quidem non vt crudeleis arceat hosteis,
Deijciatq; iugum procul à ceruicibus, & se
Pressa neget tandem duris parere lupatis,
Verùm vt barbaricis semper (proh dedecus) armis
Seruiat, & nutus nunc illa horrescat Iberos,
Nunc acres Gallorum animos, belloq; potentum
Germanorum iras, Turcarumq; impia corda.
Scilicet hæc fortes Marsos, pubemq; Sabellam
Edidit, & multa claros virtute Quirites:
Quorum olim dextræ terræque, marisq; potitæ
Imperio, dederint populis iura inclyta victis,
Disceret externos tandem quò ferre tyrannos
Perdita, & ingentes vnquam non vlta dolores
Plurima discerptis renouaret vulnera membris,
Vulnera, perpetuùm quæ testarentur auorum

Dedecus,& gelidas ignaui pectoris iras.
Tempore quamquam illo quæ gens colit aspera montes
Riphæos,mediamq; supra se suspicit Arcton,
Huc mille effudit fulgentes ære cateruas:
Nostrasq; innumeris populata est viribus vrbes.
Ut quondam in syluas montano flumine torrens
Cùm ruit,& ripas pleno iam spumeus alueo
Egreditur,non saxa obstant,non septa morantur
Præcipitem: dant cuncta viam quà se intulit agris.
Idcirco partis iamdudum exuta trophæis,
Et simul incultos fœdè laniata capillos,
Conquesta est populis prædam sese esse superbis
Expositam. quoties vel inhospita corda Britannos
Pertimuit,sæuosq; Dahas,Cimbrosq; feroces,
Et multa indomitos gaudentes cæde Sicambros?
Quin positis iamdudum armis,animisq; feroces
Afrorum persæpe manus exhorruit,&,quos
Fuderat,aut pulsos regno spoliarat auito,
Accepit dominos,summaq; in sede locauit.
Nunc fœdas ignominias perpessa Getarum
Turpis humi abiecit manibus quæ sumpserat arma.
Atque ita mancipijs(heu dira opprobria)fleuit
Proculcata suis:spolijsq; exuta,parentum
Aurea quæ multo sudore parauerat ætas,
Ornaratq; vrbem,magnorum & templa Deorum.
Nec sat habent Superi nostro de sanguine riuos
Manasse,& toties campos maduisse patentes,
Gallia ni nobis Alpes immittat apertas
Nunc quoque,& Odrysio gentes arcessat ab Hebro:

Quæ

Quæ magnum exitium (Dij vos prohibete) minentur
Ausoniæ, positisq; parent ad mœnia castris
Oppida deijcere, atque arces vincire superbas
Præsidio: & veteres expellere rure colonos.
En est hæc, Italam quæ spes alit vnica gentem?
Plurima quam dubijs auxere oracula rebus?
Scilicet vt nati post tempora dura nepotes
Barbariem longè nostris è finibus omnem
Eijcerent, populosq; feros, & littora tandem
Auderent iusto longinqua lacessere bello?
Scilicet hic te tantus honos, te gloria COSME
Tanta manet: tibi se totam dicat Itala tellus,
Sperat & imperium lati trans littora Gangis
Auspicio proferre tuo, magnisq; Deorum
In ludis tigresq; feras, sæuosq; leones,
Aspicere & lyncas medio committere Circo.
Vosq; adeò, ò, Superi vestram si numinis iram,
Quas dedimus miseri, pœnæ extinxere nefandæ,
Sanguine si luimus commissa piacula nostro:
Si vos tangit honos ararum, & cura focorum:
Tantarum huic saltem concrescere semina rerum
Ne prohibete: suas sanctis dum legibus vrbes
Instruit, & prolem magnis à regibus ortam
Ipse alit, ipse suos nobis sua pignora natos
Educat: imperio quorum tandem inclyta Roma
Sarciat ingentes regni instaurata ruinas.

PETRI ANGELII BARGAEI CYNEGETICON

Liber quintus.

TE quoque, quæ nostro superas postrema labori,
Blanda canum soboles, & equorum animosa propago,
Ni Musæ abnuerint dulceis aperire recessus
Aonios, frontemq; nouis vincire corymbis,
Grataq; temporibus circumdare serta, canemus.
Intereà, magno ferimus quæ sacra Maroni
Annua, vos mecum Nymphæ celebrate volentes
Hic, vbi flumineas Tyrrheni ad littoris vndas
Turicremam casti votis incendimus aram,
Et lauro circùm, & myrto vincimus agresti:
Cymbiaq; inferimus tepido spumantia lacte:
Et vatem ingentem læta ter voce vocamus.
Ille venit: plenosq; nouis è fontibus haustus

Sumit:

Sumit: & arguta luci spatiatur in vmbra,
Ambrosium cingens lauro viridante capillum.
En quas clarisonas voces, quæ carmina Musis
Non audita prius, quos dulceis edere cantus
Incipit, & doctus tenueis inflare cicutas.
Salue magne parens Latij, salue inclyta vatum
Gloria, & Ausoniæ summum decus. Ipse ego si te
Et florum calathis, & plena turis acerra
Assiduè colui primis veneratus ab annis,
Sis bonus, ò, nostrisq; faue sanctissime ceptis:
Meq; tua intereà vestigia pressa sequentem
Siste pater, quà se stellis Parnassia rupes
Aequat, & alitibus circùm strepit vna canoris
Pieria æterno quæ labitur vnda susurro.
Ac tu, si nihil est etiamdum, quod tua nostrum
(Quicumque est) cultum, mens aspernata refutet,
COSME veni: & mecum hunc lætus partire laborem.
Iam tibi, quæ superat, breuis est via: perge, sub ipsam
Venimus, en currusq; terit spatia vltima, metam.
Seu quis apros magno laudum perculsus amore
Insequitur: seu quis timidos ad prælia ceruos:
Præcipuè canibus curas impendat habendis:
Quos omni studio, quos omni exerceat arte.
Ille tibi ingentes tauros aggressus, & vrsos
Sistat, & imposito fugienteis vulnere tardet:
Cui summæ pendent aures, cui laxa superne
Labra fluunt, cui vultus atrox, cui maxima ceruix,
Obtusumq; caput, pressumq; ante omnia rostrum:
Præterea magniq; pedes, vnguesq; recurui:

Molle

Molle solum, sublime femur, suppressior aluus,
Ipsaq; rectorum longa internodia crurum,
Spina duplex, pingues lumbi, color heluus, honestum
Pectus, & è patulis efflet qui naribus ignem,
Latratu quoties syluas impleuit, & amplo
Pectore conceptas subitus decurrit ad iras.
Tum verò splendent oculi, collumque tumescit,
Et caudam crebrò villosa in terga retorquet.
Talem dura dabit, quæ montibus ardua summis
Incolitur Cyrnos victu propiore ferino:
Atque alias post se mirata Britannia terras
Thulem vltra, ignotiq; vltra vada salsa profundi.
Talem etiam in montes, inq; ipsa cubilia secum
Ducere Chaonij quondam sueuere Molossi,
Ausi acres inuadere apros, dextraq; feroci
Tristia funestæ tentare pericula mortis.
Nec tamen æquiparant animis, & corpore vasto,
Vistula quos gelidusq; Chronon, Tanaisq; Lycusq;
Assuetos Nomadum caulis, pecoriq; tuendo
Atmonio, quos & tepefactæ sanguine cædis
Sæpe suos Getici videre Borysthenis vndæ
Sternere equos, genus indomitum, atq; agreste ferarum,
Sarmatæ vbi, & sumpto venantur Iazyges arcu.
Quid? tibi si, quarum concursum exhorruit Argo,
Cæruleis sparsas adeam Symplegadas vndis,
Cappadocumq; oras, & inhospita Colchidos arua,
Atque iter ad duros contendam pergere Iberos,
Caspiaq; Albanis quondam regnata tyrannis
Littora? & extremi præteruehar ostia Sarni?

O quales, quantosq; canes, quàm fortia bello
Pectora, quàm certa prolem virtute valentem
Inde legam? sola illa vros, sola illa leones
Inuadit, sola aggreditur dignata elephantos.
Namque etiam regem deiectum è sede paterna,
Et cunctis simul auxilijs, opibusq; suorum
Nudatum generosa phalanx in regna reduxit:
Atque iterum solio sublimem fulsit eburneo.
Nec semel experta est sensusque animosq; virileis,
Dum Colophon hosti inferret lachrymabile bellum,
Et multa infestas vastaret cæde cohorteis.
Est eadem facies, & eidem proxima formæ,
Corpora membrorum sed non æquantia molem
Dictæis, animus tamen, & constantia pugnax.
Quandoquidem seris litem si forte diremit
Vesper, & obtentis vmbrantur rura tenebris,
Nusquam abeunt, nusquam vestigia pressa relinquunt,
Verùm hærent vigiles: ceu cùm sua castra tuentur
Excubiæ, patulisq; oculis, atque auribus adstant.
Ergo auidi simul atque noua prænuncia lucis
Adduxit Solem, noctemq; Aurora fugauit,
Intermissam ineunt magno certamine pugnam.
Tum licet admirere aliquem, tum denique cernas
Horrere arrectos immani tergore villos.
Continuò magnis latratibus intonat: & mox
Ingruit assultans, atque omni dimicat arte:
Vulneraq; imponens contraria vulnera vitat,
Assidua donec secum vertigine raptum
Prosternitq; hostem, rictumq; in cæde cruentat
Victor

Victor: & aduentum domini, imperiumq; moratus,
Ilicet exultat, prædamq; ostentat opimam.
Sin autem te delectant qui præmia cursu
Certa petunt, celeriq; fuga læta æquora verrunt,
Elige quos vultus tristes, demissaq; ceruix
Ornat: & argutum supra stant lumina rostrum
Nigra quidem, sed quæ multo splendore coruscant.
Ollis os ingens ad tempora penè dehiscit,
Lataq; frons tenues consurgere suspicit aureis:
Ac veluti coluber frigus perpessus in altis
Terrarum latebris hyemes effugit aquosas,
Moxq; adeò sub Vere nouo iam Sole calente
Exijt, & multo se suscitat improbus æstu,
Ac, si fortè aliquem propiùs persensit euntem,
Explicat immensos orbeis, atque arduus effert
Ceruicem, & rigido summum capite aëra findit.
Vergat humi propior stomachus, lateq; patescat
Pectus: & haud longis insistant cruribus armi
Sublimes: tùm prona suis extantia costis
Et latera, & lumbis quà iungitur aluus obesis,
Pressa animis calidum ostendant, & viribus acrem.
Præcipuè clunes inter si stricta fluentem
Ilia demittant caudam, quæ currat ad imum
Tenuis, vbi extrema vix tandem in parte residat:
Et paruum sese sinuans deflectat in orbem.
At verò tereti ponat vestigia planta,
Quæ spatijs digitos nusquam discludat apertis,
Sed multùm solidos paulatim curuet in vngueis.
Lælapis haud aliam formam mirata vetustas

Esse refert, Graiiве aliam cecinere poetæ:
Lælapis, effugere feræ quem ponè ruentem
Numquam vllæ, quamuis Borealia flamina cursu,
Præcipitesq́; simul superarent fulminis alas.
Illum autem specie præstantem, animisq́; superbum
Cynthia dilectæ dederat pro munere Nymphæ:
Ipsaq́; mox iuueni Aeolidæ: genialia postquam
Fulcra tori, & dulceis iterum coniunxit amores,
Iucundumq́; sinu fouit complexa maritum.
Cuius ope innumeras syluis prædatus, & agris
Ille feras, ne tanta olim sublata periret
Aut morte, aut sterili mox accedente senecta,
Et caderet simul extincto cum Lælape virtus:
Subiecitq́; canem, sobolemq́; è matre recepit
Optatam, Cretæq́; vltro concessit habendam.
Inde autem vobis aucta iam prole nepotes
Allatos Graiæ primùm accepistis Amyclæ,
Tempore quo gemini fidissima pectora fratres
Nunc lepores canibus, cursu nunc dorcadas acreis,
Et nunc Tænario ceruas in littore agebant:
Aeripedes ceruas, quibus haud velocior vmquam
Euolat Aeoliis Aquilo dimissus ab antris.
Nec fuit ipsa diu tam magni muneris expers
Epirus: miscere genus monstrauit: at ollis
Ingentes animi, solersq́; industria creuit.
Protinus has arteis populi, & documenta secuti,
Si quod erat vitium, patriaq́; ab origine labes,
Exemere suis commisto semine: & vnà
Præcipites pedibus catulos habuere sagaces.

Sic itaque immaneis duxere è tigride mores
Hyrcani, quibus exuti post deinde nepotes
Siue vrsos, siue illi apros videre minaces,
Accurrunt celeres: & aperto marte lacessunt.
Sic Lacedæmonijs aptè iunguntur Hetrusci:
Threicijs Cares: Riphæo Sarmata Jberos
Arcadas Eleis. quin & Cretensibus addunt
Pæonas: & Celtis cursu velocibus Vmbros:
Audaces Vmbros, & odoris naribus acres.
Ipsa tamen generi sua cuique est maxima virtus.
Et quamuis varijs proles genitoribus orta
Testeturq; animos, & magnum robur auorum,
Inq; vno interdum geminetur pectore duplex
Vtilitas, tamen illa alieno protinus vsu
Degenerat, semperq; magis producit inertem
Progeniem, & patria longè à virtute remotam.
Vsque adeò certis certarum semina rerum
Jnseruit natura locis: quæ nullius arte
Jncreuere eadem diuerso didita cælo.
Ergo age dum primi primus flos carpitur æui
Prole noua, & mediæ peraguntur tempora vitæ,
Et præstat vireis, animosq; effrena iuuentus,
Nec dum etiam tristi cessit deuicta senecta,
Ipse alios aliosq; illinc tibi suffice fætus,
Vnde vigor patrius primùm venit, & bona duro
Pectora venatu, raptæq; auidissima prædæ.
Nec patere euersam sobolem tibi funditus omnem,
Antè nouam repares quàm prouidus vsque futuri.
Ac primùm coniuge vnà qui corpore, quique

Sint ætate pares, atque iisdem viribus, ut mox
Ipsa tuis votis similis fœtura sequatur.
Nec prius optatam in Venerem dimitte volenteis,
Quàm rapido quassis cursu, quàm corpora multo
Sole fatigatis vehementior ingruat æstus.
Inde decem noctes, totidemq; ex ordine luces
Abde domi, cursusq; omneis prohibere memento.
Bisq; die seu vesper erit, seu mane recenteis
Suffice caseolos, & opimi fercula iuris.
Nec tibi sint unquam victus dispendia tanti,
Ut pingue omentum pigeat præbere, serumque.
Namque ita tum demum benè culta noualia semen
Protinus exceptum sulcis penetralibus abdent,
Concipientq; nouos fœtus: quos denique sexta
Parte anni exacta genitrix enixa iacebit.
Mollia sed subter, tempus quibus incubet omne
Immunis cursu intereà, summiq; laboris,
Stramenta, & palea lectum substerne profunda.
Quoq; adeò grauidæ propior Lucina propinquat,
Hoc magis instructæ semper sit copia mensæ.
Nec minus à partu dapibus curabis opimis
Pascere, & undanteis iterum proponere lances:
Ut teneris superet maior vis lactis alumnis.
Ipse animum tamen aduertas, ne frigida obesæ
Forte ollis nimium noceant alimenta parentis.
Namque ubi nos pingui distendere pergimus, illæ
Ubera ferre solent gelido manantia succo.
Isque, ubi per teneros catulorum diditur artus,
Officit, atque ipsos ad munia reddit inerteis.

Si ve-

Si verò effœtam proles numerosa fatigat,
Nec satis esse queunt lactentibus vbera natis;
Horrida ne macie tenuentur corpora matrum,
Subtrahe quos æquo plures superare videbis,
Et certæ mihi dede neci: verùm prius omnium
Expendens naturam ingenti examine libra.
Continuò cuius subsidunt pondere membra,
Atque artus maior moles grauat, ille volucri
Insuetus cursu longè post vltima fratrum
Terga relinquetur, frustraq; optabit adempta
Præmiaque & multo perfusam sanguine prædam.
Quin etiam mater pariens tibi certa volenti
Signa dabit, tantam ni fortè impendere curam,
Tædiaq; incerti partus te ferre pigebit.
Namque ea quem secum tulit in stramenta, toroq;
Composuit primum, primoq; affecit honore,
Ille alios omnes cursuque, animisq; superbis
Vincet ouans, simul ac loris exire solutis
Quiuerit, & saltu transgressus inania campi
Interualla cito diffugerit ocyus Euro.
Hinc quoque virtutis licet argumenta futuræ
Sumere, & ambiguæ discrimina noscere prolis:
Si catulis circumdederis longo ordine prunas,
Candentes prunas, lambentesq; aera flammas,
Et matri miseros monstraueris: ilicet ipsa
Fertur inops animi magno exanimata periclo,
Seq; adeò in medium stipulis ardentibus orbem
Iniicit, &, quem longè aliis excellere nouit,
Ore rapit primum, secumq; in tecta relatum

Collo-

Collocat in tuto properè, rursusq; reuertens
Prosilit, & cunctos ex ordine seruat alumnos.
Contemplator item septem post denique soles
(Namque prius non vmquam oculos aperire, diemque
Cernere consuerunt) cùm lucem, atque astra tueri
Paulatim incipiunt, hic seriùs, ocyùs ille,
Quem Lucina suo postremum munere donet.
Atque hic (quisquis erit) cunctis prælatus honores
Auferet, & vacua solus regnabit in aula.
Hũc itaque, atq; alios, quoscumq; relinquere visum est,
Effœtæ poteris matri permittere alendos,
Donec totum orbem semel èst, iterumq; remensa
Signiferum, fratremq; suum bis Luna reuisit.
Tum tu adeò (nam tempus erit) iam parce parenti,
Exhaustis parce vberibus. sed mollia nondum
Subducenda tamen natis alimenta, sed haustu
Pascendi lactis, cuius mulctralia pingues
Implerunt vaccæ, & redeuntes rure capellæ.
Nec patulis intrita obsonia lancibus absint:
Frigida præsertim cæcæ sub tempora noctis.
Nec mihi displiceat, celeres si lactea cerua
Interea, atque ipsæ pacato pectore damæ,
Grandiaq; in primis distenderit vbera dorcas.
Post, vbi septenos Phœbe compleuerit orbeis,
Amissis primùm primis quo tempore dentes
Successere alij, paulatim dulcia cœnæ
Subtrahe blandimenta, & opimi prandia iuris.
Verùm sola Ceres, solusq; Acheloius haustus
Ponatur, cùm manè nouum, cùm vespere cœlum

Induit

Induit in tenebras, & Solem mergit in vndas.
Ossa tamen teneras multum contusa medullas
Suppeditent, paruosq; sapor trahat haustus alumnos.
Frangit enim neruos animique, & corporis omnes
Intempestiuæ longa indulgentia mensæ.
Nonne vides Asiæ deuictam lenibus olim
Obsequijs, variæq; dapis prædiuite luxu
Subsedisse orbis Romam caput? ergo age duro
Assuescant victu catuli, imperioq; magistri
Vnius addiscant parere, atque vnius omnes
Nutus obseruare, & iussa facessere læti,
Collaq; ferratis vltro præbere capistris,
Cùm primùm teneros artus durauerit ætas,
Et se iam sua per vestigia voluerit annus.
Antè autem caue imprudens concluseris vsquam
Aut loris vinctum, aut angusti pariete septi.
Namque vrent tenerum circumdata vincula collum:
Impatiensq; moræ sese conatibus anget:
Ostiaq; arrodens denteis obtundet, & vngueis.
Post verò incipies sua munia quemque docere,
Et prædam ostentare oculis, quæ mœnibus altis
Clausa breues tantùm possit contendere cursus:
Quæq; adeò multo iamdudum tarda labore
Genua trahat, primæve annis incauta iuuentæ
Continuò sese facili det cæde vorandam.
Namque animum, si spes olim frustrentur inanes,
Ipse suæ sibi virtutis malè conscius acrem
Abijcit, & dubiæ desperat præmia palmæ.
Nec verò tantùm primis cognoscat ab annis

Quem petat impensè medijs in saltibus hostem:
Verùm etiam leporis paulatim assuetus opimi
Visceribus, ceruæq; arenteis sanguine fauceis
Tinguere, & inceptæ fructus præcerpere pugnæ,
Cogitet assiduè secum syluasque, ferasque,
Et semel oblatos auidus spe deuoret armos.
Quin etiam cursu sæpe exercere memento,
Aut vbi vepretis tellus consurgit acutis,
Aut vbi non rara est lapidosi glarea campi,
Dum catulum tantos prudens tibi fingis ad vsus:
Ne quando vrantur glacie, cursuq; fatiscant,
Vulneraq; imponant pedibus sentesque, rubique,
Et multo insueta lacerentur vulnere planta.
Sed te si certas egressum è mœnibus vrbis
Conuectare iuuat prædas, & viuere rapto:
Educet in primis catulos tua cura sagaces,
Tum qui pressa legant simo vestigia rostro:
Tum qui etiam patulis exceptent naribus auras,
Et leporum inueniant intectas fronde quietes.
Illis turpe caput, summæ patet area frontis:
Sunt latè demissæ aures, sunt fortia colla:
Labra cadunt, nec purpurea non lumina flamma
Voluuntur, pectusq; toros ostentat apertum.
Crura horrent setis spatiosa prodiga planta:
Et latus in tenuem sensim deducitur aluum
Porrectum: tum spina duplex discludit vtrinque
Pinguia quà duros contingunt ilia lumbos.
Et tamen haud facies vna, & color omnibus vnus.
Namque his nigranti multùm saturata colore

Terga, illis fuluo ſplendent contecta metallo:
Multiplicesq; alij maculas traxere per artus:
Qualia Marmaridæ variæ ſua tegmina lyncis
Ferre ſolent, pictamq; humeris circumdare tigrim.
Vtq; genus non vna omnes ab origine ducunt,
Sic aſtus, moresq; animi non omnibus ijdem.
Ipſe vides ſyluis quoties ſoluuntur in altis
Lora canum, cunctæq; auras ſectantur odoras,
Pergere nonnullas temerè, & diſcurſibus agros
Luſtrare, atque alias colles latratibus altos
Rumpere, vt occultæ primum veſtigia prædæ
Deprendere: alias extrema volumina caudæ
Vibrare: eſt ſummis & quæ micat auribus, & quæ
Triſtior incedens lucos veſtigat opacos.
Quid? quæ multiplici deluſa errore viarum
Inuentas latebras, atque ipſa cubilia linquit?
Quid? quæ non dubijs ſocias perturbat eunteis
Tramitibus, curſuq; pedum præuertitur omneis;
Et nunc, quo minus incedant, has impedit, & nunc
Naribus vna ſuis nimium confiſa, nimiſq;
Aemula virtutis cunctarum, opponitur, aut ſe
Iactat agens, plauditq; ſuæ ſibi conſcia fraudis?
Hæc autem, ſiue ex ipſis hauſere parentum
Ingenijs, ſiue eductæ non arte magiſtra,
Contraxere animi vitia, emendare neceſſe eſt
Verberibus, plagiſque, iræ ſi fortè minaces
Haud ſat erunt. Etenim longa aſſuetudine doctæ
Et latrare loco, & certa vrgere ferarum
Diſcent ſigna ſuas ducentia ad vſque latebras.

Qualis, ab extremis Morinùm qui mittitur vndis,
Ille quidem multa virtute insignis, & vsu
Venandi, saltum si quando ingressus apertum est,
Euinctus loro dominum trahit. atque vbi signa
Inuenit, aut auras acer persentit odoras;
Pergit iter, rostrum & pressa vix tollit ab herba,
Huc illuc voluens oculos, & singula solers
Scrutatur: donec subter virgulta latentem
Conspexit leporem, & constrata cubilia fronde.
Tum verò gressum cauda blanditus, & ore
Accelerat, lætasq; ciens è pectore voces
Exilit, ac dominum longè post terga relictum
Inuenisse monet latitantem in cespite prædam.
Ergo illum iam captum oculis, fessumq; senecta
In syluam exportare sinu sueuere, nemusque.
Haurit enim patulis fragrantes naribus auras,
Et prodit pando secreta cubilia rostro;
Dum fertur, crebrosq; sonos è gutture fundens
Mittit adhortanti similis, similisq; paranti
Pugnam acrem, simul ad leporum cunabula ventum est.
Intima, & occultas latebroso in tramite sedes.
Atque equidē memini, frontem quà Tænarus ingens
Explicat, & medium sensim procurrit in æquor,
Quaq; Therapnæis mons arduus imminet oris,
Taygeta egelidis passim manantia riuis,
Vidisse Oebalium iuuenem, cui viuere rapto
Mos fuerat, non ille tamen qui fasque, nefasq;
Misceret, legemq; boni violaret, & æqui,
Infestus cœtuq; hominum, templisq; Deorum:

Sed cui spectata multum virtutis, & astus,
Haereretq; comes lateri canis, & sua tergo
Penderet pharetra hamatis onerosa sagittis:
Nam nullae fuerant latebrae, nulliq; recessus,
Nulla adeò lustra occultis in vallibus vsquam,
Quae non ille canis ductu reperire sagacis
Consuetus tuta in primis deprenderet arte,
Syluarumq; ageret praedas venator opimas.
Quare etiam capraesq; feras, pedibusq; volucres
Dorcadas, & saeuos medijs in saltibus apros
Aut iaculo procul, aut impacta comminus hasta
Confodiebat, & exanimes in tecta ferebat.
Non illi lepores vmquam, non perfida vulpes,
Non deerant, molli quae membra nitentia lana
Contegerent, densae pretioso vellere martes.
Ergo humiles pingui mensas onerare ferina,
Et sale fumosas parcè contingere pernas:
Quas venturae hyemi, tardoq; reponeret aestu
Prouidus. inde illi multo grauis aere redibat
Dextra domum, cum forte dapes, epulasq; pararet
Regibus, & praedas crebrò importaret agrestes.
Ille quoque assuetus sub dio carpere somnos,
Sectariq; vmbram nemorum, dulceisq; latebras,
Nympharumq; choris interfuit, & Faunorum
Saepe sub excelsis miseros audiuit amores
Arboribus, duras dum percipit aure querelas.
Ipse quidem curarum expers, omnisq; furoris,
Quo Venus, atque immitis amor percellit amantem,
Tempora per summam ducebat laeta quietem.

O, quo-

O, quoties alta ramorum occultus in umbra,
Dum tacet, obseruatq; oculis loca peruia montis,
Spectauit secum hinnuleos, spectauit echinos,
Pomaque, liuenteisque simul populare racemos?
Nec minus insidias, astusq; perosus iniquos
Letali miseram confecit arundine vulpem
Ludentem, leporesq; dolo captare parantem.
Quis verò vitam hanc nactus non aurea regum
Contemnat sceptra, & contexta monilia gemmis?
Certè ego Pieridas, quarum inflammatus amore
Sacra fero, mecum prudens ante omnia malim
Quod superat totum consumere dulciter æuum:
Mox verò in syluis versari inglorius optem:
Vrbe procul, modò parua meis proscissa iuuencis
Inspiciam rura, & summa de rupe capellas
Pendere, & virides morsu decerpere ramos.
Non illic animum, aut laudum vesana cupido
Insidet, aut tristeis oculos affligit iniqua
Inuidia, delatum alij dum spectat honorem.
Nullus amor pectus vehementior vrget habendi
Plura: sed exigui spatio contentus agelli
Demetit instantis fructus sibi prouidus anni.
Nec dolet, oppressum quoties popularibus auris
Audijt insignem virtute, & sanguine ciuem.
Non is lætitia sublatus inania captat
Murmura, non vnquam perculsus imagine falsi
Inficit occulto quondam percepta veneno
Gaudia, dum tristis cura tabescit inani:
Et fruitur præsens quicquid tulit hora: neq; vllas

Vllius aut expectat opes, aut cognitus vlli est.
Et modò sectatur lepores, modò cingere summos
Cum socijs parat vnanimis indagine saltus.
Interdumq; hyeme in media sub Sole tepenti
Aut lætus ducit choreas, aut retia grandi
Sarcit acu, veteresve imis radicibus ornos
Ancipiti sternit ferro, moxq; admouet igni.
Inclususq; domi Borealia frigora temnit,
Plena coronati desiccans pocula Bacchi.

Nunc age quæ canibus causæ, quę tempora morbos
Apportent, quando hæc nostræ pars proxima curæ est,
Expediam, & quæ sit fessis medicina docebo.

Horrida præcipuè scabies, cùm corpore toto
Peruasit, cunctiq; vnà fluxere capilli,
Intumuitq; cutis, & rimas altius egit:
Non secus ac tellus pluuia madefacta recenti
Finditur, æstatis radios vbi passa malignę est.

Illa quoq; in primis scabies est improba, quæ nunc
Corporis has parteis raptim, nunc occupat illas:
Atque ita diuersis artus desæuit in omneis
Temporibus: ceu cùm longo procul orbe locustæ
Actæ Euris nostros sese effudere per agros,
Et miseris segetem latè absumpsere colonis,
Inde aliam, atque aliam: donec simul omnia fœdè
Direpta (heu) facie iacuere informia rerum.

Quicquid id est autem morbi capit ilicet inde
Principium: quod durum inter persæpe laborem
Venandi, cursusq; pedum, crebrosq; recursus
Membra fatigatis immundus sudor adhæsit,

Plu-

Plurimaq; hirsuti fecerunt vulnera vepres:
Siue sitim putres vnda extinxere lacuna:
Siue ipsi pluuijs maduere rigentibus artus.
Cumq; adeò spirant sublimi à vertice Cauri,
Aut Hypanim, aut gelido tranarunt flumine Tigrim:
Constrictæq; gelu sese immersere paludi.
Quin & cùm pingues nusquam educuntur in agros
Venatum, clausæq; immundis otia degunt
In stabulis, traxere luem, quæ protinus acta
Serpit, & in miserum spargit contagia vulgus.
Primùm igitur procul ablegant, factisq; maniplis
Ad viuum vsque fricant tonsam: post capnon, & acres
Immergunt lapathi caules, hederamq; Cilissam
In latices acidos corpus tenuantis aceti;
Inq; maris salsos amnes, vndamve nigrantem
Si quam olim ferri massæ infudere Cyclopes.
Quas postquam victas æstu feruentis aheni
Viderunt, partem inde lauant, quæ prima latentem
Eiecitq; foras, & in aera traxit apertum,
Quæ pestis medijs adoleuerat abdita venis.
Tum verò cytisos, stomachoq; nocentia tundunt
Sesama, tū liquida miscēt pice: & omne, quod vsquā est,
Illinitur vitium, atque arescit putridus humor.
Atque hæc si magnum medicina expellere morbum
Non poterit, tum cedri ardens succedat odoræ
Et liquor, & Cyprij mordax ærugo metalli,
Sulphuraque, helleboriq; graues, scillæque, bitumenq;
Et pinguis resina, & versicoloribus Iris
Floribus, indocilesq; vagi durescere guttæ

Ar-

Argenti: tristesq; fraces liquentis oliui.
Ante tamen venas omneis aperire memento
Ima inter crura: & caussam præcidere morbo.
Namque illinc vnà putri cum sanguine pestis
Erumpet: tum, quem nocitura insederat intus,
Destituetq; locum, fibrasq; emissa relinquet:
Præsertim inserto latices in guttura cornu
Perniciem toto expulerint si corpore: & vnà
Viscera concipient succos vacuata salubres.
Interea prudens imbres, pluuiasque, Notosque,
Et multum rigidæ glacialia frigora Brumæ
Aufuge. non vnquam lentum tam proderit vnguen,
Quàm miseris oberit sæui inclementia cæli.
Hinc febris, segnisq; lues immissa veterni
Sæuit, & angustas tussis quatit arida fauces.
Hinc rabies delapsa, Canis cùm Sirius agros
Percoquit: & magnos tenuat feruoribus amneis.
Non illa labes, non illa tetrior vmquam
Pestis ab inferna sese extulit acta palude,
Tisiphone quoties vltrix letumque, metumq;
Præ se agit: & facibus terras funestat apertis.
Id verò certis poteris cognoscere signis.
Nam seiuncta loco quartum si forte manebit
Certa mori extremo surgentem ex æquore Solem,
Et Cererem interea, atque alias fastidiet omneis
Ore dapes: tum nulla vsquam medicina furenti
Iamdudum amissam reparauerit arte salutem.
Quæq; etiam temerè è stabulis egressa vagatur,
Atque vlulat rauca perrumpens atria voce:

Inq; hanc, inq; illam partem micat ore perinde,
Atque importunæ circumstent ilia muscæ:
Nec non lævaleis affigens improba morsus
Inter adulandum cauda blanditur amica,
Et labra exerta lambit spumantia lingua:
Hanc rabies, hanc atra lues, hanc horrida Erinnys
Carceribus tum primùm vmbrarum egressa profundis
Incipit exagitare, & cordi subdere flammas.
Ah, tibi ne tunc se forsan ferat obuia eunti,
Arripe tela puer properè, morsuq; petentem
Passim homines, passim & pecudes, interfice, & omneis
Solue metus: nec te pigeat, virtute quòd illi,
Quàm multæ in stabulis, cedunt: quòd nulla ferarum
Ocyor insequiturq; fugam, reperitq; latebras.
Scilicet vnius est animæ iactura ferenda:
Ne mox dira lues vulgò dispersa pererret:
Omniaq; informi afficiat pecuaria leto.
Sed si fortè tamen quauis ratione mederi
Cura erit, & sociam gliscenti auertere morbo:
Subducenda Ceres primùm, pinguisq; ferina,
Et quicquid secum bilem fouet: atque ea porrò
Profuerit tenui sorbenda apponere mensæ,
Quæ pestem assiduè crescentem educere suerunt;
Stœchadas, Aßyriasq; nuces, tenuesq; polentas,
Narcissosque, ebulosque, & ferro stringere venas
Vtrinque, aut stagnum in medium demittere vinctam,
Plurima vbi exhausto consedit corpore hirudo,
Atque ita detonsam liquido circùm vndique oliuo
Vngere, Palladia quod amara ex arbore bacca
Stilla-

Stillauit: moxq; excoctum feruentis aquæ vi
Infecere rosæ, quarum fastigia sese
Angusti iam tum incipiunt aperire obelisci.
Sunt & qui iam inde à teneris radicitus omnis
Euellunt elementa mali, causamq; furoris,
Postmodo quæ miseram stimulis agit improba mentem.
Ergo ijs, purpureum cùm sexta impleuerit orbem
Luna suum, vincla inijciunt intorta magistri,
Inseriturq; ori baculus transuersus, & inde
Quà patet inferior nodo coniuncta tenaci,
Finditur in longum non longo vulnere lingua
Subter, & immisso diuellitur impia lino
Pernicies, siue informis sit glandula, siue
Vermiculus, certè ipsa mali causa vna latentis.
Atque ita post numquam diro exagitata sub æstu
Sæuit. namque aliter veluti sublimis ab arce
Virus, & occultos in venas ventilat ignes,
Et toto permiscet ouans incendia corde.
Inde autem virides rutas contunde, salemque,
Hyblæisq; adsint præsto collecta salictis
Mella, atque annosæ seruata axungia porcæ:
Hæc autem sensim corpus confundere in vnum.
Perge celer, totumq; manu superilline vulnus.
Mox commistam adipi, taleis quem magnus ad vsus
Condit auus quondam, Cerealia liba, placentam,
Atque alias itidem medicatis frugibus offas
Obijce languenti: nec longum tempus, & omne,
Quodcumque est ferro patefactum, occalluit vlcus.
Ast illa allatrans mensæ blanditur herili,

Consuetasq; dapes petulanti efflagitat ore.
Si tamen alterius fœdarit vulnere corpus,
Dum rabie furit occulta, dum fortè pererrat
Mista alijs, atrosq; impresserit improba denteis:
Tum verò plagæ (nec rem differre necesse est,
Namq; incerta vrgent rerum momenta, vicesque,
Atque ars nulla vmquam penitus perspecta medendi,
Quando etiam suprema dies mortalibus instat,
Atq; improuisa miseris superaduenit hora)
Imponenda nouæ, quæ ventre inclusit operto
Vulcanum tenui conflata cucurbita vitro:
Hauriat infusum simul vt cum sanguine virus.
Allia dehinc, cepasq; acres, & sectile porrum,
Vrticasq; minutatim concidimus: bisq;
Addimus, in primis hostis quæ ruta veneno est.
Mox acidos Bacchi latices, stillamq; liquentis
Palladis, & densum, quod sensim à lacte feroq;
Pastores ouium sueuere excernere, pingue
Miscemus, tenuemq; vnà versamus ad ignem:
Bisq; die cura purgatum ex arte fouemus
Vlceris os: donec sæui vis atra veneni
Exacta est, certaq; ægram lux noua salutis
Nuntia luctifica soluit formidine leti.
Quin etiam medio captos in flumine cancros
Torrendum sensim Cypria sartagine, donec
Vertuntur leuis leues in pulueris haustus,
Cum iam post decimam radios octaua minores
Luna effert, totoq; oriens Canis æthere sæuit.
Inde decem partes parti confundere turis,

Hisq; adeo, quantum sat erit, superaddere perges
Graminis Illyrici, quod quondam in montibus altis
Gentius inuentum proprio de nomine dixit,
Dimidiumq; addi iussit. neque enim ullius vmquam
Certius auxilium membris ex omnibus egit
Immissam rabiem, Dirasq; in corde sedentes.
Atque hæc nam cœli nequicquam è vertice Pæan
Despicit interdum: medicasq; auertitur arteis,
Vnum illud tibi sæpe puer, præq; omnibus vnum
Præcipiam, atq; animo documenta æterna relinquam.
Si qua tuum tristi fœdauit vulnere corpus,
Nostrorum primùm precibus cole numina Diuùm,
Nostrorum Diuùm: non quos in vota vocabant
Secla olim, quos & numeris vt rite fauentes
Implorant dulces etiamnum carmine vates:
Sed proceres humilis cœlo venerare receptos:
Qui quondam effuso dulcem cum sanguine vitam
Liquere, & summi sedem per tela per ignes
Appetiere Dei: nunc autem in pace quieti
Aeternum in terris certa pietate colantur.
Illi aderunt, rabiemq; manu, morbosq; leuabunt:
Incola præcipue fluuiorum Ardæque, Tarique,
Vertice quem summo pater arduus Apenninus
Sæpe videt clari delapsum ex ætheris oris,
Templa, & fumanteis inuisere protinus aras,
Votaque, sollicitasq; preces audire vocantum.
Tu verò, templum ingreditur dum ritè sacerdos
Augustum, lucentq; sacris altaria flammis,
Dumq; animo supplex, verbisq; potentibus ipsum,

Ipſum inquam preſſo ore Deum, cui pontus, & æther,
Cui parent elementa, vocat, venit ille vocatus
Cæleſtem in Cererem, & donum (admirabile) Noæ,
Tolle manus, humileſq; oculos, & numen adora,
Et tecum tacitus diuinum heroa precare.

Da ſæuam vitare luem, da ponere peſtem
Ingentem, & toto graſſantem corpore morbum:
Morbum acrem, immitem morbum, & letale venenum.
Et feſſæ dignare libens ſuccurrere vitæ.
Atque hæc interea curuo ſuſpenſa ſacello
Accipe dona heros; meriti quæ ſemper honoris
Eſſe tui poſſint ventura in ſecula teſtes,
Proq; anima inſonti mentem ſine labe, doloq;
Reſpice, & amoueant fœdas obliuia culpas,
Quarum ego nunc cauſa tantum diſcrimen adire
Cogor, & afflictis miſerè diffidere rebus.
Quòd ſi te tua magna fides, tuaq; inclyta virtus,
Magne parens, inſontem animam profundere ſuaſit,
Affer opem, & dubiam præſens tutare ſalutem.

Omnibus hic ſubitò (dictu mirabile) membris,
Si lætuſque, volenſq; ſuis ille affuit aris,
Exceſſit rabies, & aquæ metus. ipſaq; nuper
Cæca, amens, ignara ſui, mens libera ſeſe
Miratur, ſupplexq; ingentem heroa ſalutat,
Vſque adeò Superis pietas accepta bonorum eſt.

Sed neque propterea morborum examina deſunt
Plurima: queis oppreſſa canum vis fida labaſcit,
Et turpes blattæ, & muſcæ, ſordeſq; nocentes
Auribus, atque allapſa oculorum quæ obſtruit vna

Lumi-

Luminibus membrana: & odoris improba pestis
Naribus, illuuies cerebro demissa fluenti:
Quæq; adeo fauceis angina inuadit obesas:
Quiq; cutem denso depascitur agmine pulex:
Et turpes podagræ, atque innoxia damna veterni.
Omnia quæ medica meliùs vincentur ab arte,
Si vitio iam tum venienti obstare parabis,
Atque infirma sines nusquam mala sumere vireis.
Id quoq; profuerit: stabulum si ponè iacebit
Area, quæ passim vestita recentibus herbis
Gramina suppeditet canibus, roremq; recentem,
Et Solem medio spectet tepidissima cœlo.
Ergo etiam lata pateat substructus in aula
Amplior, assiduo qui, dum glacialibus auris
Horret tristis hyems, resplendeat igne caminus.
Inde quoque & palea valli obducantur inani,
Altaq; defixi passim sub tecta locentur
Propter demersos ima tellure canaleis,
Qui sordem stabulis collectam educere suerunt.
Iam verò, quoniam Aonides, quæ maxima vestra est
Gratia, marmorei præter vada cærula ponti
Euecti dubios vndarum euasimus æstus
Incolumes, & tandem oram, portumq; tenemus,
Quæ nostri superest etiam pars vna laboris,
Tempus equos canere, & paucos superaddere versus.
Quandoquidem illorum freti virtute fugaceis
Interdum damas, interdum sistimus apros.
Nec tamen, hic spatijs nam se effudere reclusis
Andiades quondam Musæ, describere formas

Proferat ipse suos fines: ac funditus omneis,
Quæ superant, euertat opes, & regna ruentis
Europæ, nobisq; iugum crudele minetur,
Cùm primùm à tergo Parthos pacauerit hosteis,
Quæ vestra est tandem miseri dementia reges?
Quis furor? Aut Stygijs quæ vos agit improba ab oris
Tisiphone? inter vos vestras absumere vires
Pergitis, atque odijs tantùm certatis iniquis?
Ille autem sedet interea, crescitq; sedendo,
Perq; ipsas vestrum sperans vtriusq; ruinas
Aeneadum victor sublimem euadere ad arcem,
Obseruat rerum intentus momenta, vicesque.
Sic sedem imperij Byzantia mœnia quondam
Aggressus deiecit humi: sic antè feraces
Bithynorum agros, orasque, vrbesq; beatas
Ceperat: & naues Ligurum depactus auaras
Intercurrentem tranauerat Hellespontum
Impiger. inde Hebrum, atq; Hebri frigentibus vndis
Confundentem vndas in vincula iecerat Arsam.
Nec pudet oblitos regnorum Orientis, & vnà
Antiqui decoris (prò qua mercede?) furenti
Bella manu gerere, atque animas tot dedere leto:
Præstantes animas, animas melioris egentes
Fortunæ, & sæuum quæ tanta è sede tyrannum
Deijciant: si vos percusso fœdere dextras
Iungere, & vnanimes videant sociare phalanges,
Et simul incepti tamquam duo fulmina belli
Irruere, & ruptis Europam soluere vinclis.
Nonne Rhodum imperij iam propugnacula vestri,

Ioniumq; omnem, nonne Istrum, & Dalmata quicquid
Accolit, atque arceis Pelopis, sedesq; vetustas,
Illyricosque, & Chaonios in iura videtis,
Inq; potestatem cessisse illius, & oras
Ausoniæ trepidas horrescere iussa, minasque?
Scilicet hinc Latium, atque illinc Germania cùm iam
Victrici superata manu subsederit: ipsi
Otia securi molli ducetis in vmbra,
Inq; triumphali dites regnabitis aula.
Hæc vos flamma petit miseros: hæc irruit in vos
Tempestas: hæc vna in vos tormenta parantur.
Nos animæ viles, & turba assueta malignum
Ferre iugum, & nostri miseranda incommoda secli,
Iamdudum clades animo spectabimus æquo,
Quas ventura dies, quas vestra superbia, quasq;
Inferet (heu) partis olim discordia regnis.
Ergo agite, ò miseri, si vos immensus habendi
Tangit amor, si vos regnandi insana cupido
Exagitat, dirisq; accendit pectora flagris,
Ingenteis animos, & magnos ponite fastus.
Ponite quæ toties tristis vos egit Erinnys
In ferrum, flammasque, & sanguine miscuit atro
Quascumque Oceanus terras refluentibus vndis
Alluit, & celsus disterminat Apenninus,
Tyrrhenusq; ingens flauentibus ambit arenis,
Et pater Adriaco supra lauit æquore Nereus.
Quæq; adeò nobis tanti stetit ira, rebelleis
In Turcas, Medosq; animum iam suscitet. illic
Diuitiæ ingentes, ingentia regna supersunt,
Cui

Cui virtus aditum patefecerit æmula. quòd si
Illa etiam nimium vobis angusta videntur:
Ite animæ illustres, stimulis quo gloria ducit
Ardua, & immensæ laudis male sana cupido.
Ite: nouas monstrauit opes audacia patrum
Nostrorum, atque alia aduerso quæsita sub axe
Imperia, & rutilo fulgentia tecta metallo.

PETRI ANGELII BARGAEI CYNEGETICON

Liber sextus.

Vos mihi, quæ colitis campestria rura Napææ,
Et tutæ altorum nemorum succeditis vmbris,
Dum mea syluestreis iuuenem deducere in agros
Musa parat, lustrisq; ciet genus omne ferarum,
Este duces: facilemq; viam substernite: nec me,
Si vos rite colo, si vestras commodus arteis
Edoceo, & latebras omnes, atque antra recludo,
Linquite iam summos cingentem indagine saltus.
Tu quoque, quæ nostros olim fidissima cursus
Direxti ignotas semper comitata per oras,
Affer opem Diana. tuus iam retia ponit
COSMVS, & inflexo iuuenum vocat agmina cornu.
Iam voces iterat medijs in montibus Echo.

Et vigil aerias fertur latratus ad auras:
Eq; suis excita ruunt animalia lustris.
Quare ades ô felix,& me tutare canentem.
Atque,ego si tenui sulcare immensa carina
Aequora,& ignotas ausus peruadere Syrteis,
Optatas tandem tetigi lætissimus oras:
Mecum etiam,quacumq; via est,rege carbasa vento:
Dum terræ in manibus, dum iam tenet anchora portũ.
Non equidem vt Libycas iterum permensus arenas,
Et latos Asiæ campos,Gangeticaq; arua,
Et nemora Hercyniæ latè frondentia syluæ,
Edoceam quo quæq; dolo capiatur,& armis
Bellua:nec,voces imo si pectore centum
Ipse meo rumpam,nec,iam si carminis auctor
Cynthius,aut omnem pandant Helicona Camœnæ,
Ausim audax tantum promittere:sat mihi nostras
Ferro vrgere feras,& fallere cæde recenti.
Qua tamen arte capi soleant violenta leonum
Pectora,& immites tigres,pantheraq; multis
Clara notis,monimenta docent æterna parentum.
Multiplices primum laquei,foueæq; profundæ,
Et fallax aditus caueæ irremeabilis error:
Septaque,quæ vallis circum contexta salignis
Densentur,multaq; assurgunt ilice crates.
Præterea Aethiopes dextrarum viribus vsi
Speluncas adeunt,strepituque,& voce latentem
Irritant,magnisq; acuunt clamoribus hostem.
Illum autem,sæuis simul insonuere flagellis
Contecti clypeo,cœlo ceu fulgur ab alto

Cum ruit, & dira resonant iam tecta procella,
Ingentiq; globo ventorum, & turbine passim
Sternuntur syluæ, stridentibus vndique loris
Excipiunt venientem, atque ore, oculisq; micantem,
Irarumq; acri reuomentem pectore flammas.
Et nunc ille armos, nunc verberat ilia flagris,
Nunc studet imposita fessum compescere plaga.
Quare ita verberibus multis demittere cogunt
Ingentes animos, & subdere colla catenis.
Mox humeris sublatum altis in tecta, domosq;
Exportant hilares, & cæco carcere claudunt.
Ipse autem interea manibus tractatur amicis
Impunè, & partes circum versatur in omnes:
Non secus, atque aries si quando vulnere tardus
Excidit ore lupi, nota intra limina fertur.
At vero, Armeniæ campos quicumque patentes
Inter, & Euphratem medij, Tigrimq; pererrant,
Cingentes rara summos indagine saltus
Scuta gerunt, tedisq; manus ardentibus armant,
Inde feram tardis cedentem passibus, & se
Paulatim in montes, atque auia lustra ferentem,
Aggressi strepitu, & magnis vlulatibus vrgent.
Hanc tamen ingenti numquam discrimine pugnam
Experti caruisse ferunt. nam bellua sæpe
Contemptoque canum latratu, hominumq; corona,
Supra ignes saltu, supra & venabula fertur.
Tutius illud erit: quod non audacia primùm
Inuenit, metus ille fuit, metus ora coegit
Contegere, obiecta flammataq; lumina veste:

Getu-

Getulus dum pastor oues, hirtasq; capellas
Pascit, & immanem vasto videt ore leonem
Vnguibus exertis minitantem, & dira frementem.
Nimirum vis tanta oculis versatur in ipsis:
Quippe quibus tenui quamuis velamine tectis,
Prò pudor, euincti media capiuntur arena.
Profuit hoc etiam venantibus, ilice multa
Constrauisse solum, & scillam sparsisse virentem,
Magnanimus quà sæpe viam leo pergere sueuit.
Torpet enim, annosæ quoties vestigia ponit
Ilicis in folijs, aut scillæ proximus hæret.
At varias Bacchi lynces (namque has quoque vidit
Roma Asiæ imperio quondam, Libyæq; potita)
Occultis captare dolis, atque arte magistra,
Et laqueis, scrobibusq; cauis multo ante paratis,
Non alijs quàm, quæ fallunt genus acre leonum,
Possumus: & captas duro vincire capistro.
Tu modo latratus catulam suspende cientem,
Quæ fleat, & longum nocti deserta queratur.
Est &, arundinibus, compactisq; ostia cannis
Septorum (sunt hæc Libycis magalia campis)
Qui claudat, rimasque inter contesta relinquat
Vimina: per patulas quoniam meat aura fenestras,
Et putrescentem longè diffundit odorem.
Illæ autem, circùm dum claustra occlusa pererrant,
Et caueæ obiectos tendunt perrumpere clathros,
Ceruicem implicitæ laqueis impune tenentur.
Præterea magna est illorum gloria, magnæ
Susceptiq; operis laudes, fructusq; laborum.

Vina ferunt latè veteri fragrantia odore,
Quæ iam pressa diu cellis senuere Falernis,
Atque ea sub primam properant inuergere noctem,
Sicubi stagnantem riuum, vel sicubi fontem
Aspiciunt scatere, & tenuem manare liquorem.
Quò potum se manè feræ, cum lumina Solis
Nuntiat exoriens gelido Venus aurea cœlo,
Ferre solent. (etenim nondum consumpta calore est
Vnda nouo, nondum bibulis epotus arenis
Exigui ros occuluit vestigia fontis.)
Nocturno has igitur viuas humore lacunas
Inficiunt, tectiq; procul sub vestibus artus
Expectant. illæ Bacchi dulcedine captæ
Epotant latices, effusaq; flumina siccant.
Tum verò in numerum cunctas saltare videres,
Plaudere tum pedibus Baccho impellente choreas,
Littoreq; in medio membra exercere palæstra:
Non aliter, quàm, cùm sub dio rustica pubes,
Lydia multiforem cecinit si tibia cantum,
Ludit, & in numerum celeri pede pellere terram
Cuncta simul pergit, tum pulchræ leuia miris
Flectunt colla modis, & cerea membra puellæ:
Circùm autem fusæ spectant longo ordine matres.
Ac tandem molli, dum dant sua corpora somno,
Deponunt caput: & media sternuntur arena:
Ingenti accepto vix vt de vulnere surgant.
Tantus amor vini est, veteris vis tanta Lyæi.
Nec minus, informeis quoties venaberis vrsos,
Ducendæ foueæ, texendæ ex ordine sepes

Quaq; patent aditus, nodique, hamiq; parandi.
Qui tamen imbelleis fraudes odere, dolosque,
Atque audent dubij tentare pericula martis,
Vere nouo, gelidæ cùm iam tepuere pruinæ,
Horrida perpetua circumdant lustra corona
Custodum delecta manus, qui viuere rapto
Assueti gestant lato venabula dente.
Et primùm impellunt placidis hortatibus hostem,
Retia quà tereti deducta ex cannabe saltum
Multa tenent, curuantq; sinus laqueata tenaceis:
Namque ita limborum nodis vtrinque reductis
Excipiunt arctè villosa in terga ruentem.
Tum circùm densati hostes glomerantur in armos,
Et vocem extollunt, quà montibus vndique ab altis
Responsant valles, fallaxq; resultat imago,
Et fugiunt excita suis animalia lustris.
Ille autem magna iuuenum impellente caterua,
Siue acrem quadrupes magno discrimine pugnam
Committat: siue arrectum se tollat, & oris
Rictum immane premens, dentes denudat acutos,
Atque ita letales plagas nunc accipit aluo,
Nunc errore malo prætenta in retia fraudum
Tantarum ignarus, venantumq; inscius artis
Labitur, & dura simul vt se compede sentit
Implicitum, curuis furit vnguibus, ipsaq; sæuus
Retia dilacerat lino contexta tenaci.
Tu verò, si tanta subest audacia cordi,
Dextrum necte pedem laqueo. cadet ilicet olli
Ira omnis, visq; effreni violenta furoris.

Praeterea quà se pater Apenninus ad auras
Erigit aethereas, Tuscorumq; arduus oris
Imminet, & tumidas Aquilonem immittit in vndas:
Vidi ego deserto nemorosi montis in antro
Venatorem armis, & duro robore fretum
Sternere humi validis praestantes viribus vrsos
Saepius, atque ingens paruo discrimine lucrum
Fecisse, & sumpti laudem cepisse laboris.
Hic etiam, si quid credis, plus iuuerit astus,
Quàm tibi gestandae dentur si robora clauae
Herculeae, atque humeris Nemeaei tergora monstri,
Quamuis & cupidis venantibus hoc quoque multùm
Proderis, & validae spectata audacia dextrae.
Nam simul ac rutilo circum caput aere decorum,
Brachiaque, & pectus thorace armatus aheno
Aggrederis dirum summis conatibus hostem,
Quà facileis aditus persaepe hastilibus offert
Molle femur, vibrans quaesitum ad talia ferrum
Munia confossi penetrabis ad vsque latebras
Pectoris: ille animam multo cum sanguine fundet.
Nec minus hunc possis fido comitatus Achate
Sternere humi, ne quid dubites. nam certa sequetur
Incultos ornata hederis victoria crineis.
Tu modò sume locum pugnam subiturus, & vnà
Ictibus alternis mediam concludite praedam.
Namque ea dum praeceps accepto vulnere in hostem
Irruit, illatos omneis vt vindicet ictus,
Extemplo percussa retro vestigia vertet,
Caecaq; letali rursus rapietur ab ira.

Atqs

Atque ita vulneribus demum confossa quiescet,
Ardentesq; animos inimica in morte relinquet.
Heu, iræ miseranda lues, quid tanta furentem
Robora, & inuictis adiuncti viribus vngues,
Et durata iuuant hyberno frigore terga?
Ille cadit, totoq; ingens extenditur antro,
Et largo madefacta tepescit terra cruore.
At iuuenes vnà villarum ad tecta reuersi,
Inter se alternis conuiuia grata frequentant:
Et facta exponunt timidis malè tuta puellis
Quisque sua: hic dubiæ subijt discrimina pugnæ
Comminus: hic rabido comprensum ex ore verutum
Eripuit: manibusq; audax auellit ab vncis.
Tum ioca, tum risus, tum dulces ore cachinnos
Fundunt, & cunctos lasciuia læta pererrat.
Atque ita, quàm longa est, noctem inter pocula ducunt:
Donec ab Eois coniux Athamantia terris
Læta redit, panditq; diem Matuta, nouiq;
Solis equos cursu longè præcedit, & astris
Imperat excelso passim decedere cælo.
Illa autem, ceu iussa, abeunt, atque omnia sensim
Eripiunt oculis sese occultantia nostris.
Tum iuuenis, quem venandi cura excitat vna,
Mollibus è stratis graciles exsuscitat artus:
Atque abiens canibus leporem vestigat odoris,
Sicubi lactenti segetes florescere arista
Nouit, & excultum tum primum herbescere campũ,
Aut milio, aut vicia, aut Cerealis mergite culmi.
Namque illic, dum rore madent sata culta recenti,

Pascuntur, donec primi subit hora diei
Altera, & ingentes Sol aureus excitat æstus;
Omniaq; argutæ rumpunt arbusta cicadæ.
Tum deceat canibus blandiri, & frigus opacum
Quærere, quà patula diffundit ab arbore ramos
Fagus: & æquoreis abies pulsanda procellis:
Iucundam fessis præbet venantibus vmbram.
Antè autem passim, quà sæpe in pascua gressus
Fertque, refertq; suos, & noto signat odore;
Insistant campo vestigia pressa virenti:
Donec pascentem, aut latitantem in cespite opaco
Inueniant, prodantq; suis latratibus hostem.
Idq; adeo melius, cum cælo albente cubile
Deserit, & certo ingrediens it tramite pastum,
Eueniet, quàm cum serus discesserit alto
Iam manè, & dubia fallet regione viarum.
Dum saliens redit, aut pronus dum considet, & se
Perpolit, & multo catulos errore fatigat.
Tu verò scrutare vias, scrutare recessus
Paulatim, & sumpto virgulta sonantia ramo
Discute, nec quidquam intactum, immotumq; relinque.
Nam sæpe incautè venantibus, ille salutem
Repperit, occultis dum se tenet vsque latebris,
Siue mori certus, seu certa euadere ab arte.
Præcipuè fessus celerem si forte canum vim
Fugerit in vacuum cursu properante cubile:
Ah, tibi tum forsan teneræ ne pressa capellæ
Confundant, turbentq; ipsæ vestigia vaccæ;
Et certo catulos deerrare à tramite cogant.

Nam

Namque aliter vel ponè legant fragrantia passim
Signa pedum, vel longè auras sectentur odoras,
Aut gyro interiore premant sata læta, vepresque,
Circumdentve acres longis anfractibus agrum,
Non vmquam cursu, latebrave elapsus abibit,
Dum fugit, aut redit, aut arrectis auribus adstat.
Quòd si forte piger stratis surrexeris alto
Iam manè, & libeat venatum exire per arua:
Ipse sine antè calor primo se vespere frangat,
Et ruat Oceani iam Sol decliuis in vndas.
Namque die, cùm rura æstum sensere furentem,
Omnia consumpto pereunt vestigia odore.
Ergo age solue canes, læti quà sepibus agri
Horrescunt, segetemq; rubis fruticantibus vmbrant:
Quaq; adeò rauco labuntur murmure riui:
Rosidaq; humectant gelidi violaria fontes.
Atque illic leporem pascentem in gramine læto
Ni forte, & noctis captantem frigus opacum
Inuenias, reuocare gradus ad limina villæ
Iam poteris, rarasve plagas, & retia tecum,
Quæ tuleris prudens, circumdare callibus, & mox
Certus in insidias catulis vrgere latentem.
Ille ruet, tenebrisq; adeò confisus opacis
Occultos cadet in laqueos, mœstoq; vlulatu
Incusetq; homines, & furta inuisa, canesque.
Atque hæc cùm longis procedit mensibus annus.
Verùm bruma madens rapidas vbi contrahet horas,
Asperaq; hybernæ superabunt tempora noctis
Venatu indulge assiduo: dum Phœbus ab ortu

Sur-

Surgit, & obscuris circumtegit arua tenebris.
Tum tellus, impressa semel quem ceperat ante,
Seruat, & assidue notum diffundit odorem.
Tum defessa canum nusquam vis fida labascit
Aut cursu, aut aura medij feruente diei.
Adde quod ex omni ceciderunt arbore frondes
Iamdudum, & nusquam occultant impressa ferarum
Signa virescentes medijs in collibus herbæ.
Adde quod & tellus nullos expirat odores,
Qui passim vernis afflantur floribus, & qui
Perturbare canum nares sueuere sagaces.

Tempore quo timidas etiam venabere vulpes.
Præsertim Ego cum dorsum ex æquore delphin
Sustulit, & Solem excepit Capricornus aquosum:
Donec nocturnis æquantur tempora lucis,
Atque ipsæ arbustis vmbræ inducuntur opacis,
Et passim latebris texunt vmbracula rami.
Tu modo, si libuit pestem deperdere ruris,
Et spectare oculis dubiæ certamina pugnæ,
Dum medijs surget tenebris sua plaustra Bootes,
Dumq; diem Veneris præcedit amabile sidus,
Et celeri Phœbus curru sata læta reuisit,
Vade age, quò fossæ secreta cubilia terra
Incolit, horrenti surgunt vbi densa corona
Spineta, & rupem circumdant vndique sepes:
Atque aditus latebrarum omnes, atque ostia multis
Fascibus occlude herbarum, filicumq; maniplis,
Omniaq; humenti solers post obrue creta.
Vtq; dolos putet occultos, fraudesq; paratas,

Adijce transuersos foribus sine cortice ramos.
Illa aderit, multamq; ferens ad limina prædam
Attollet mirata oculos, gressumq; recedens
Sistet, & occultos aditus scrutabitur omneis.
Interea iuuenes quà sunt asperrima campi
Dumeta, & spinis cliuus consurgit acutis,
Obsedere vias: alij quà mane repenti
Flamine in aduersos auras fert Eurus odoras,
Veloces tenuere canes: turbamq; sagacem
Immisere, premant patulis quæ naribus hostem
Obscœnam, & dumis sese occultare parantem,
Conantemq; animam tristi subducere leto.
Quam postquàm certo latratu vrsere propinquam,
Soluuntur canibus curracia vincla Laconis.
Illæ autem rapidis longè pernicius Austris
Exiliunt, morsuq; acres & voce lacessunt.
Hic iucunda oculis committitur vndique pugna
Spectantum: rigido nam sese ea comminus ore
Defendit congressa animis, & robore dispar,
Vulneraq; imponit canibus liuentia, donec
Labitur infelix vitales saucia fauces.
Sunt, qui conclusis stuppamque, ignemque, cauernis,
Vnde fluit penetratq; leuis specus aura profundum,
Subijciunt, myrrhamq; addunt, ferulæq; liquorem
Assyriæ, & Siculi viuacia sulphura ponti.
Ostia tum laqueis per quæ datur exitus, arctis
Auersa impediunt. Nam dum formidine, & atra
Exanimata fugit picei caligine fumi,
Corripitur, scelerumq; graues luit improba pœnas.

Obser-

Obseruabis item teneros vbi vinea ramos
Implicat, & densa sese tegit vndique sepe;
Aut vbi fœcundæ præcluditur area villæ,
Hirsutaq; virent pomaria septa corona,
Quà gressus tacitæ per amica silentia Lunæ
Inferat, atque aditu fallax succedat aperto.
Illic fraxineasq; sudes, vallosq; nocentes
Occulimus, ferroq; omnes armamus acuto,
Et lino, & manuum vi multa adducimus, agri
Sint vt ab occlusi parte interiore remissi,
Vnde feræ magno redeunt in pectora nisu
Obuia, & effractas letali vulnere costas
Transadigunt; limenq; effuso sanguine fœdant.
Nec minus obscuras quoties venabere meles,
Contemplare suo cùm lumine cuncta retexit
Aurato fulgens curru Latonia Phœbe:
Atque ante ingressum latebræ contende tenaces
Vinclorum pedicas, & in ipso limine nodos.
Deinde acres immitte canes quà sentibus asperis
Horret ager, tellusq; vepres educit acutos.
Namque illæ non longè aberunt, subitoq; pauore
Perculsæ referent ad certa cubilia gressus:
Et sese occultis laqueis innectere pergent.
Quamquam etiam medio deprensæ in tramite cliui
Interdum pugnamq; cient, animasq; tuentur
Ignauas, neque se lædi patiuntur inultæ:
Atque illos, quibus implicitæ plerumque tenentur,
Dilacerant rabido casses, & retia morsu.
Gloria nulla tamen iuuenem, nulla inde voluptas

Con-

Consequitur, qualem capiunt, qui cæca Lycæi
Antra, & inaccessos audent peruadere saltus,
Comminus aggressi canibus genus acre luporum:
Postquam illos cæca videre cubilia syluæ
Liquisse, & campos noctu petijsse patentes.
Antè igitur quà se dumis syluestris opacat
Densus ager, spinisq; horret paliurus acutis
Plurimus, & gelidæ vis multa emanat aquai,
Ipse locum, si quem esse vides, cape prouidus, vnde
Mænalium sat longo absit nemus interuallo.
Atque illic venatrici iugulare Dianæ
Annosamve bouem, seu quem spatiosa senectus
Tardat equum morbo penitus grassante, memento,
Panaq; sollicitus Tegeæum in vota vocare.
Ipsa autem precibus castis placata fauebunt
Numina, & ingenteis addent in pectora vires,
Cùm letale canes ineunt certamen, & vnà
Inuadunt præstantem animis, & viribus hostem.
Tum verò, postquam medio collapsa iacebit
Aspreto, atque ipsas subter madefecerit herbas
Victima, dissectos humeris subeuntibus artus
In nemora alta ferant comites, queis talia curæ,
Digressi non vna omnes ex parte, viasq;
Syluarum varias (dum post se putrida tabo
Frusta trahunt loris per terram) & compita circùm
Commaculant, multisq; illuc, vbi cæde recenti
Terra, ipsiq; madent effuso sanguine vepres,
Tramitibus redeunt, distractaq; viscera ponunt.
At lupus, occultum media cùm nocte cubile

Linquit venturæ metuens ieiunia lucis,
Aduertitq; vias fuso rorare cerebro,
Rectà aderit, cæsæq; auidus se tergore vaccæ
Pascet, nec multo in lucos nisi manè recedet.
Quamquam alij, quibus est notũ, quàm bellua vafro
Pectore sit, timeatq; omnes casusque, dolosque,
Exiguam mactant pecudem: tum ponè relinquunt
Quadrupedem, cui longa dies exhauserit omne
Corpus, & eduros mollivierit improba neruos.
Namque feræ prædam noctu cùm fortè paratam
Videre, atque auidas penuria adegit edendi,
Securæ inuadunt, dapibusq; recentibus explent
Viscera, nec facta procul vmquam à cæde volentes
Secedunt: sed nocte locum, sed luce tuentur,
Quem semel effuso iam consperſere cruore.
Ergo alacer, tenebris cùm primùm Aurora fugatis
Fulserit, & lætæ ludunt in vallibus agnæ,
Densa iube cingant comites dumeta corona,
Quaq; adeò egressum certo vestigia tractu
Ostendent altæ latebras repetentia syluæ,
Insistant tecti arboribus iuuenesque, canesque:
Quos positæ certo disiungant ordine sedes
In longum, multis fugientem vbi protinus hostem
Includant spatijs, mediaq; morentur arena.
Tum verò vocem pubes, quæ terga tuetur,
Effundat, feriatq; micantia sidera clamor.
At prouectus equo iuuenis sublimis in alto
Tendat ad expositas tepefacto in gramine mensas
Certus iter, secumq; canes deducat odoras,

Ipsaq; raucisonis inflet sua cornua bombis.
At fera ab auersa conata euadere parte,
Unde instat clamorq; virùm, sonitusq; tubarum,
Conuertetq; fugam, quaq; insedere Laconum
Agmina sæua, ruens ad certa cubilia certum
Perget iter, seq; insidias fugisse putabit,
Cùm subitò exurgens hic terga inuadit; at ille
Obuius ora petit morsu, ruit ilicet omnis
Turba canum, atq; atrox committitur vndiq; pugna.
Sed ne fortè tibi pereat solertia, neve
Dumeta incassum, saltusq; indagine cingas,
(Nam lupus insidias veritus persæpe latentes
Nocturnus discedit, & in nemora auia gressum
Antè refert, syluis quàm lux inimica propinquet,
Aut abit è pastu lusum iam plenior, aut se
Inde procul sistit, radios vbi Solis apricos
Expectet satur, & longas edormiat horas)
Accede, & catulo vestigia pressa sagaci
Scrutare, aut syluas implens vlulatibus altas
Duc longum in fletum voces imitatus amicas,
Et querere amissos socios: nam protinus ille,
Si quis adest nondum mensis, dapibusq; relictis
Respondet falsæ deceptus imagine vocis.
Nec te etiam pigeat sublimem ascendere quercum,
Et multùm hesterna dumeta tepentia cæde
Perlustrare oculis, sociorum vt certus ad aures
Nuntius adueniens, quæ videris, omnia narres,
Nec dubiæ ducas ad spes, & præmia prædæ.
Sin studium magis est ceruos, capreasq; fugaces

Venari, & celerem ramoso dorcada cornu,
Assignare opus est primùm auxiliaribus armis,
Quæ quisque aut tueatur habens loca deuia syluæ,
Vndique contigua concludant terga corona:
Quive adeò egressum obseruans insidat iniquis
Tectus in insidijs. nam primi in limine cursus,
Inq; ipso stadij, dubiæq; in carcere metæ,
Abde canes, rapidis socias quæ protinus omnes
Cursibus anteuolent: alias tum rursus eodem
In spatio circùm clausas horrentibus vmbris
Interualla suo discludant longa recessu.
Nec lateant solùm, ne quà difletur odoris
Aura leuis, naresq; feræ contingat acutas,
Sed multùm tacitæ seruare silentia discant,
Donec in insidias, quà se latum explicat æquor,
Deuenisse vident, penitusq; intrasse secundas,
Atque interiecti spatium decurrere campi.
Tum verò exiliant, pronæq; in aperta ferantur,
Inq; canes obuersi adigant postrema morantes:
Effugia, & fauces, atque ora inimica petentes.
Illud item te parue puer, meminisse decebit,
Dum surgis, canibusq; tuis dum vincula laxas,
Ne subitò gressum cæca in contraria vertant,
Decursiq; legant celeres vestigia montis:
Idcirco ceruus si forte abscessit ab ore
Longiùs, atque oculos nusquam fugere ante videtur:
Veloces duc ipse canes quà cornea certum
Pressit iter, rectamq; fugam grauis vngula signat:
Et procul hortatus dimitte in terga ruenteis.

Ast ille interdum, quà flectitur orbita circùm,
Mille fugit, refugitq; vias, ne sedibus actus
Destituat notas secreta in valle quietes.
Atque ita (diuersos namque impedit orbibus orbes
Agglomerans) varia fallit regione sequentes,
Et retro obseruata legit vestigia cursu.
Tum iuuenis noti diuortia proxima cliui
Occupat, & cornu, multisq; hortatibus acres
Irritare canes, & circùm impellere tendit,
Nunc hinc, nunc illinc, quacumque recentia monstrant
Signa fugam, & verso describunt tramite flexus
Multiplices. quamquam si se semel inter amicos
Torserit anfractus, quà læua obuertitur, aut quà
Dextera, mox semper partem petet actus eamdem,
Expletosq; orbes iterumque, iterumq; retexet,
Veloci relegens eadem spatia intima cursu.
Ergo age, & assiduè fissæ vestigia plantæ
Obserua, & catulis ostende sagacibus vsque
Dum norint illac hostem fugisse ruentem.
Namque iter vt populi fugiens premit, aut loca rastris
Versa legit, cineresq; atros vbi flamma reliquit,
Ingentesq; vago syluas ardore cremauit,
Ipsaq; percoxit violentis ignibus arua,
Tum nullus cerui notas persentiet auras.
Fragrat enim proscissus ager, restinctaq; nuper
Nidorem ex sese dare magnum incendia suerunt.
Dumq; canis redditq; animas, atque attrahit, acri
Inter odorandum replentur puluere nares.
Sed tu, nequa fugæ pateat via, sepibus amnes,

Sepi-

Sepibus ingentis nemoris diuortia claude
A tergo, & tela campum disclude perenni:
Quæ multo candore feras in aperta repellat
Aequora: vbi tacitæ iuuenum sedere cohortes:
Et procul ad cursum fusi patet area campi:
Aut matutinis custodibus omnia comple,
Ordine qui denso fines perrumpere, & vltrà
Ire vetent, altisq; premant clamoribus hostem.
Atque ideo, cùm quisque locum iam ceperit, ignem
Excitet ingentem, & sæuos deploret amores:
Inq; ipsos socios, ceu grata licentia suadet,
Argutus iaciatq; iocos, salibusq; lacessat,
Dum sibi, dum reliquis multo quatit ilia risu,
Syluaq; clarisona longè sonat auia voce.
Quandoquidem strepitu perterrita cerua loquentum,
Aut caprea, aut etiam ramoso vertice dorcas,
Inde iter auertit præceps, grauiterq; rudentem
Aggressi inuadunt non æquo marte Lacones:
Tergaq; diripiunt auidi, rictumq; cruentant.
Hic iuuenes prædæ passim ferrique, trahiq;
Permittunt catulis caput à ceruice reuulsum.
Deinde laboratæ Cereris cum sanguine frusta
Miscent: atque alacres direpto in tergore ponunt:
Præmia latrantum quæ sunt gratissima turbæ.
Dumq; ea vernanti positis in gramine mensis
Pascitur, atq; epulas properans manditque, voratque,
It puer, & , quæ iam vicino in flumine lauit,
Intestina manu sustollit: & omnia clara
Agmina voce vocat: dapibus tunc illa relictis

Pro-

Protinus accurrunt:medioq; iacentia prato
In partes rapiunt varias:rursusq; recurrunt
Jussa illuc,vbi relliquias liquere priores:
Et quicquid superest epularum absumere pergunt.
Hac doctæ mercede canes,hisq; artibus olim
Venanti parent iuueni,durosq; labores
Inuictæ subeunt, tolerantque & frigora,& æstus:
Nec,nisi iam capta,norunt requiescere præda.
Perq; vepres,perq; actam amnes, per stagna sequuntur,
Perq; ipsos tenui manantes flumine riuos,
Et nemora horrificis latratibus omnia complent.
Sed fugit interea tempus, meq; ipsa canentem
Fallit,& in longum producit blanda voluptas.
Idcirco inuitus canibus si iam pecus vrges
Innocuum,atque humilem refugis committere pugnam,
Quæ tibi nec mortem,nec vulnera sæua minetur:
Et celebrem laudas venatu,& fontibus Idam:
Arua coralliferis petito nemorosa Grauiscis:
Ipsa ve deletæ campestria pascua Cossæ:
Et,Volaterrani quà se subducere montes
Incipiunt,proniq; iugum demittere ad vndam.
Jllic & valles,illic fontesque,lacusque,
Et dumeta virent humili frondentia sylua.
Aequora nec desunt culti latissima campi:
Nec spatia ad rapidos ceruum inuitantia cursus.
Quæq; fugam sistat,refluens maris alluit vnda
Littora limoso vada conficientia tractu:
Occultantq; apros canna,iuncoq; palustri
Vndique collectæ riuis,atque imbre lacunæ,

Et nemora impendent multos illæsa per annos
Ilicibus, fagisque, & quercubus horrida sacris:
Quæ thoës, quæq; una lupos educere suerunt
Immanes, multumq; animis præstantibus acres.
Hic virtute potens iuuenis, cui maxima quondam
Paruit, & patrios concessit libera fasceis
Roma suos (ceu fama refert) lætissimus egit
Otia: percipiensq; beatæ plurima vitæ
Gaudia, cum duris venatibus indulgeret,
Atque ipsos iam tum sæuos assuesceret hosteis
Vincere, & austeros belli tolerare labores,
Sæpe sitim, duramq; famem: mala frigora, & æstus
Pertulit, insomnisq; diem, noctemq; peregit.
Ergo illum haud multo post tempore sensit & Afer
Armipotens, Marsusq; ferox, durusq; Sabellus:
Quiq; potens Asiæ quondam bis dena regebat
Imperia, & populis in regia tecta vocatis
Iura dabat. sensere etiam Præneste sub alta
Tristia victrici miscentem funera dextra,
Rumpentemq; acies Volsci quæ sæpe secutæ
Signa ducis victo duxere ex hoste triumphum.
Scilicet haud alias nobis durata per artes
Membra vigent æquè: nec, quæ tam firma senectæ
Tradat, & exclusis tueatur corpora morbis,
Vita agitur melius miseris mortalibus vsquam.
Ille ratem pelago fragilem committit, & Euris,
Littoraque, tractusq; maris percurrit, & audax
Nunc vrbeis adit, Eoa quæ merce beatum
Dimittant: nunc terrarum toto orbe reuulsæ

Insulæ Oceano in magno dispersa per vndas
Saxa procellosas, Syrtesq; vagæ Alacranum
Luctantem miserè aspiciunt furialibus Austris:
Sedantemq; sitim phocarum sanguine, & æstu
Deprensum medio, & iam rerum omnium egentem:
Vt, cùm quærit opes inhians, auroq; fluentem
Ammericem parat ire auersam à limite Cancri,
Atque alio penitus gentes sub Sole repostas,
Channibalum ingluuiem saturet miser: aut sua linquat
Ad scopulos, ad saxa vndis refluentibus ossa:
Aut intempesto confectus corpora morbo
Exigat infelix annos, quicumque supersunt.
Atque alius fasces rursus miratus, & ostrum
Sarranum, penetratq; aulas, atque intima regum
Limina, nec patiens nutus non seruat heriles:
Non noctu, non ille ausus discedere luce.
Ac sæpe incautæ nimium post acta iuuentæ
Tempora, inops animi, lapsisq; inglorius annis,
Fortunamque, suasq; miser deplorat inaneis
Spes multum, & reliquæ perfert incommoda vitæ,
Curis, atque atra pectus consumptus ab ira:
Dum veras ignominias, dum turpia secum
Ludibria, & falsos recolit mentitus honores.
At iuuenes, omnem quibus olim degere vitam
Contigit in syluis, ditesq; auertere prædas,
Innocuos inter lusus, gratosq; labores
Angustum vitæ traducunt leniter æuum.
Haud illos vmquam rapit intempesta cupido

Seu sit opum, seu sit plena vt regnemus in aula,
Et miseri seruos inter dominemur inertes:
Sed parcè assueti victu, pinguiq; ferinæ,
Læti agitant annos, aut longe à finibus hosteis
Expellunt, patriasq; boni defendere sedes
Nulla vltrò oppugnant alienis oppida terris.
Verùm illi potiùs iustique, æquiq; tenaces
Angusta imperij dilatant limina auiti:
Et rerum domini tandem moderantur habenas.
Sic Medi creuere olim: sic Græcia victis
Iura dedit: sic omnem armis, animisq; subegit
Roma orbem: patrios sic fortis Hetruria fines
Protulit, eq; suo nomen de nomine fecit
Tyrrheno, Adriacoq; mari, quod secula nulla,
Nulli vmquam Geticis quamuis è montibus orti
Mutauere. manent veteris vestigia regni,
Gallia quà fusa est: quàq; altas explicat Alpeis
Rhætia in antiquam nimium malè grata parentem.
Quin etiam has arteis olim, & documenta secutus
Expulit audaces patrijs è sedibus Vmbros
Porsenna: & regni iustissimus auctor Hetrusci
Depulsum cœlo Saturnum accepit, & armis
Tutando primus certam affectauit Olympo
Ille viam, & miseris mortalibus vnus eamdem,
Ostendens, aditum Diuùm patefecit ad oras
Ianus, præteriti & venturi prouidus æui.
Tu quoque venando perferre incommoda suetus
COSME potens bello patriæ sua iura tueris:

Regna-

Regnaque, quæ fuerant in multas dedita partes,
Instauras iterum, & vireis componis in vnum
Hetruscas: quarum celebris mox gloria sese
Tollat, & in longo quæcumque amisimus æuo
Iam tua Tyrrhenis virtus adiudicet armis.
Verùm age quandoquidem velis subducere ventum
Tempus, & optato tandem consistere portu:
Quod superest Nymphæ Aonides Iouis aurea proles,
Aonides Nymphæ cœptum percurrite carmen,
Et mecum densa lætæ considite in vmbra.
At non & generi est idem venatus aprorum.
Nam neque eos lato terrent venabula ferro:
Nec Spartana canum spectatæ ad prælia turmæ.
Vidi ego fulmineis frendentem dentibus aprum
Persæpe in medios hostes, inimicaq; tela
Irruere. & iuuenum discerpere membra, canumque.
Tu tamen vt primùm lucos ingressus iniquos,
Perge celer quò pressa solo vestigia ducent.
Atque ibi lectorum iuuenum fortissima præsto
Pectora sint dubijs persæpe exercita pugnis:
Et densa circumsideant nemus omne corona:
Retiaq; obducant certum cingentia callem:
Quæ quondam irriguis Alabandica cannabis hortis
Nutrita in tantos demum contexuit vsus.
Tum propè habere canes iubeo de more Laconas
Quemq; suas, validaq; manu nodosa veruti
Robora, quæ nequeat duratum ad prælia pectus
Frangere apri, dum flammato furit improbus ore,

Atque huc, atque illuc celeri contorta rotatu
Non vnquam in rimas abeunt, aut victa fatiscunt.
Inde aliquis syluam ingressus speculabitur antrum:
Antrum, quo fera sus tantarum nescia fraudum
Aut æstum, aut canæ fugiet mala frigora Brumæ.
Nec nisi saxa illinc, aut longo hastilia conto,
Aut quæ fumiferis Cyclopum ducta caminis
Aerea Vulcanus bello tormenta parauit,
Tormenta & tonitrus, & dirum imitantia fulmen,
Exigere, & notis poterunt extrudere lustris.
Hinc paribus spatijs, rarus ne se implicet ordo,
Quisque locum capiat canibus sub prima solutis
Prælia: nec temere vnà omnes glomerentur in hostem,
Dum stat, & antiqua defenditur ilice tergus:
Aut rapitur præceps multo succensa furore,
Quò densatæ acies intentant vndique vulnus.
Inconsulta etenim plures audacia lædit,
Quàm timor, aut duris prudentia cognita rebus
Seruet, & in tutum per tanta pericula sistat.
Sæpe etiam excutiet validæ venabula dextræ,
Atque animi dubium summo in discrimine rerum
Deseret: aut miserè cunctantem, & nulla parantem
Auxilia inuadet, subitò ni pronus in ora
(Si qua fides:) sternaris humi: tum parua tenaces
Comprendant virgulta manus: & pectore inhærens
Ilicet ipsa solo terræ coniunxeris ora.
At pugnæ socius, sublato vt fortè veruto,
Constiterit propior (nam soli hæc prælia non sunt

Tentanda) irritet trepidanti, & multa timenti
Assimilis, quò dura hostem sub genua iacentem
Linquat aper celerem dum vertitur actus in orbem,
Ardescitque furens, conceptaqꝫ irruit ira
In ferrum, & ni lata vetent dentalia conti,
Prouolet, & toto transfixus corpore lignum
Accipiat penitus: misereqꝫ per ima volutus
Robora, vulnifica latam prope pectora plagam
Cuspidis, & leti sortem vlciscatur acerbam.
Quòd si vectus equo dubiam committere pugnam
Forte paras, tantumqꝫ manu petis vnus honorem,
Quo res ipsa loco sese ostentatque, iubetqꝫ
Prouidus adductas collo moderator habenas,
Dum gladio ruis infestus, dum cernuus ense
Terga fodis, sæuumqꝫ manu iaculare verutum:
Neu ventrem, neu crura feri sus concita rumpat,
Neu iaculum summa fixum tellure ruentis
Transadigat costas, teqꝫ vnà sternat, equumqꝫ
Purpureos latè fundentem pectore riuos.
Quin etiam multo deuictus membra labore
Sæuus aper, medium cùm iam Sol igneus orbem
Hausit, & arenteis laxat calor improbus agros,
Aut fessus procumbit humi, penitusqꝫ fatiscit,
Cùm iam pertæsum est belli, aut in retia sese
Præcipitans, animam tenues expirat in auras.
Hæc me, dum magno laudis perculsus amore
Exigere æternæ monimenta insignia famæ
Conor, & obscuro nomen subducere leto,
Per-

Percurrentem Æsar sæpe auscultabat, & Arnus
Findit vbi medias sinuoso flumine Pisas:
Quo sibi finitimos subigebat tempore Hetruscos,
Et patrias sanctis ornabat legibus vrbes
Componensq; iras magnorum, & fœdera regum
Ipse optata diu nobis dabat otia, pacis
Aeternum decus, & belli noua gloria COSMVS.

FINIS.

AD FRANCISCVM MEDICEM MAGNVM PRINCIPEM HETRVRIAE.

PRoles inclyta maximi parentis
Francifce, en tibi candidum libellũ
Offert Angelius, catus ſagaxq́ꝫ
Auceps perpetuæ bonæq́ꝫ famæ.
Doctorum cupidas qui ineſcat aures
Concentu vario, nimisq́ꝫ dulci.
Hic idem rapido tuum volatu
Mox nomen feret ora per virorum.
At tu, quem Itala ſuſpicit iuuentus,
Te dignum aucupium, nouamq́ꝫ laudem
Pro tua egregia benignitate
Noli ſpernere, nec putare parui.

Marius Columna.

PETRI ANGELII BARGAEI

AD FRANCISCVM MEDICEM MAGNVM PRINCIPEM HETRVRIAE

IXEVTICON

LIBER PRIMVS,

HINC quibus insidijs auceps instructus & armis
Decipiat volucres: quæ pascua quæq; secutæ
Mistæ alijs cœtus celebrent, solæve vagentur:
Quantus & accipitrum generi labor instet habendo;
Præcipere, ac tantas aperire nepotibus artes
Incipiam: nostris propior si fauerit orsis
Cynthius, &, quæ me nuper comitata per altas
Syluarum latebras, & iniquo tramite montes
Cantantem patrijs Erato deduxit ab oris,

Et reducem flauas culti prope Tybridis vndas
Constituit medio in Latio; viridemq; coronam
Intextam ex hederis simul, & Parnasside lauro
Passa est tum demum læta circumdare fronti.
Hanc ego si cura insomni, assiduoq; labore
Partam iure tuli, si nunc quoque dignus eamdem
Ipse idem repeto: Vos ò præsentia ruris
Numina, quæ sedes auium, dulcesq; recessus
Nouistis, vestrosq; vnà cecinistis amores
Panes, & humentis Nymphæ telluris alumnæ,
Dum nemus, & varijs resonat concentibus æther,
Et rapido inuitat decedere sylua calori,
Ferte iterum nunc Panes opem, Nymphæq; puellæ;
Et me per scopulos, inflexaq; littora ponti,
Perq; amnes, ripasque, & stagna herbosa vagantem
Sistite, vbi aerij prærupto in vertice montis
Arduus apprendam manibus quas fulua satelles
Dictæi regis, vel quas genus acre volantum
Præcelsas rupes insedit Apollinis ales.
Tuq; adeò, o iuuenum princeps decus, o noua gentis
Spes columenq; tuæ, Tusci cui debita regni
Sceptra, & cunctarum rerum concessit habenas
Ante, suos quàm maturos compleuerit annos
Longæuus genitor, Diuumq; reuiserit oras,
Huc ades o FRANCISCE, *meis bonus annue cæptis.*
Non ego nunc primùm, quà vatum incedere nullus
Est ausus, nulla vsquam extant vestigia, nulli
Ingressus, aditusq; patentissimo omnia clausa,
Omnia sunt obstructa, & sentibus obsita densis,

Ire

Ire paro, suetus duras multo ante salebras,
Exuperare, iterum ignotos recludere calles
Aggredior, cursumq; nouo contendere campo.
Et, modo conanti tam pulchra, atque ardua præsens
Tute mihi affueris, cœptumq; aspexeris ingens,
Ingentem sternam ipse viam, cædam obuia ferro
Septaque, & impexis obstantia robora truncis.
Nec me suscepti vis vlla immensa laboris,
Quæq; nouis animum verborum in rebus egestas
Angit, & obscuris præclara inuenta tenebris
Sæpe tegit, turpi victum formidine franget,
Dulcis vt expertem laudis traducere vitam,
Quæ mihi restat adhuc, ignaua per otia malim.
Ergo age, & Aonio quos nunc dictamus in antro
Da faciles numeris aures: fortè hic quoque præter
Res gestas, veterumq; tibi decora inclyta patrum,
Inuenies partam ventura in secula famam.
Principio volucrum varia est natura ferarum.
Namque locis alijs aliæ diuersa sequuntur
Pabula, nec nidos vnis in sedibus omnes,
Et stabiles posuere domos: campestria partim
Culta tenent, penguesq; legunt iactata per agros
Semina, & arentes segetum populantur aristas.
Partim autem, quos exacto iam pomifer æstu
Pertulit autumnus, fructus depascere, & vua,
Et ficu, & viridi suerunt pinguescere oliua.
Sunt etiam, piscosa colant quæ stagna, lacusque,
Aequore & in medio mersent caput: inq; profundi
Fluctibus Ionij prædas sectentur opimas.

Nec non flumineis docta succedere ripis
Herbarum fibras,& quæ tellure sub alta
Tecta latent multa passim rimantur,& oua
Ore legunt,quæcumque imis peperere cauernis
Gurgulio,& sudo gaudentes Vere locustæ.
Omnibus his certas anni pro tempore fraudes
Texendum,certosq; dolos:neque tenuia tantum
Retia,sed pedicas etiam,viscumq; parandum,
Et teretes laqueos,distinctaq; licia nodis
Tortilibus;quæ ceruices implexa volucrum
In medijs vmbris hederarum,in sepibus ipsis,
Ante escas,dulcesq; dapes,mensasq; fideles,
Palladias inter baccas,gratosq; corymbos,
Frangunt hinc illinc ramo religata tenaci.
Omnia quæ multa tute ipse paraueris arte
Iampridem, tantosq; domi seruaris in vsus,
Temporibus diuisa suis. neque enim omnia semper
Omnibus opportuna horis,atque apta feruntur.
Ergo auidas si forte anates captare libebit,
Atque alias,liquidis quascumque paludibus vluæ
Delectant molles,captiq; in gurgite pisces
Palmipedum genus alituum:torpentia propter
Stagnaque,velocesq; amnes,deducere fossam
Perge celer,tenui refluentem leniter vnda.
Atque ea bis septem lato se margine in vlnas
Proferat,in longum duplo spatiosior,inq;
Turbinis effigiem sensim procurrat acutam
Vtrinque,& teretis fastigia summa obelisci;
Aut cymbam,aut tenues imitetur imagine lembos

Arne

Arne tuos; summumq; caput scrobs altera pressis
Faucibus excipiat, per quas egressa volantum
Agmina, contextas linove, aut cannabe nassas
Intrent, & diti repleant caua retia præda.
At iuuenis, quem nulli vsquam tardare labores,
Nulla queunt gelidæ remorari frigora brumæ,
Substructa è ferulis, ramisq; arentibus vlmi
Straminea latet vsque casa; quam scilicet alter
Angulus occultam fouea discludit iniqua.
Insomnisq; illic peragens noctemq; diemq;
Expectat, dum turba ingens illapsa ferarum
Inuolet, occlusasq; lacu simul innatet vndas,
Vt proiecta legant variarum semina rerum;
Et zeæ, & milij, multumq; albentis oryzæ:
Quæq; etiam tristes immittunt somnia lentes;
Somnia terrificis animos agitantia monstris.
Lætaque, quæ varios depellunt hordea morbos.
Tum verò innitens pedibus consurgit, & omnes
Intendens neruos magno trahit impete funem.
Vtq; trahit subito, collectaq; retia pandit,
Extremo quæ fortè iacent super aggere ripæ
Quisquilijs occulta, hamisq; tenacibus apta,
Illa ruunt, captasq; tegunt bipatentibus alis.
At miseræ cum se insidijs, multisq; petitas
Fraudibus esse videt, ac iam fuga libera nusquam est,
Nando abeunt: quaq; angustus patet exitus, omnes
Proripiunt se se, & fossa impediuntur inani.
Accurrit tum demum auceps, & lætus, ouansq;
Ora manusq; ambas miserarum in cæde cruentat.

At si tantus honos, tantæ si gloria laudis
Te manet, atque huius non præmia parua laboris
Consequeris, tum tu circùm longo ordine sepem
Horrentem intexe, atque hirsutis vepribus omnes
Claude aditus, ne fortè malæ vulpesque, lupiq;
Septa, & lucifugæ subeant auiaria meles,
Collectasq; fugent volucres. tum ponè lacunam
Area comparibus spatijs excurrat vtrinque,
Quà densa extremo discluditur aggere sepes,
Aequato quantum sat erit comprendere campo
Ingentes alas, expansaq; brachia retis.
Præterea sit chortis anas assueta paludi,
Quæ voce illiciat reliquas ad pabula, seu sit
Mane nouum, seu sit nox intempesta, ferasq;
Inter eat, plumam variata coloribus ijsdem.
Quin etiam multi tabulis ad retia pictis
Exponunt similes imitati fraude volucres,
Et passim nantes sinuoso in gurgite linquunt.
Quas simul atque aliæ fortè inspexere, gregales
Esse ratæ, dum stagna super, pigramq; paludem
Vnà omnes abeunt ad pascua nota volantes,
Demittunt, sociasq; ollis se protinus addunt.
Hos tamen, atque alios magna occultare necesse est
Arte dolos. absint tacitæ vestigia fraudis:
Absint & culti ferro palique, sudesque,
Et nusquam tanti signum molìminis extet.
Namque aliter, procul inde omnes facto agmine cedent;
Suspectasq; oras, atque insidiosa lacunæ
Littora; & expositas medijs in fluctibus escas,

 Quam-

Quamquam dira sitis, quamquam imperiosus edendi
Cogat amor; mensasq; ostentent septa paratas,
Aufugient tamen; & socias clamore monebunt,
Si quæ illic aut mane cibos, aut vespere quærent.
Ipsæ autem capientq; fugam, celeriq; volatu
Aera tranantes immensum, ad flumina sese
Sistent longinquis latè stagnantia terris;
Et iuuenem parui latitantem in stramine culmi,
Tendentemq; manus, oculosq; ad sidera, & vni
Plurima Neptuno facientem vota relinquent.
Sed quid agat? tacitus ne irrisa insidat arena
In cassum? an repetat mæstas inglorius ædes,
Et secum aucupij damnet genius? omnia cura
Sunt vincenda acri, & duro superanda labore.
Ipse aliquot noctesq; tibi patiare, diesq;
Prætereant prædæ immunes, sine farris acerui
Diripiantur aquis: volucrum sine turba natantum
Assuescat stagno, & ripæ confidere discat
Paulatim, & septum formidinis inuolet expers.
Mox etenim (mihi crede) aderūt quàm plurima prestò
Agmina, & innumera cōplebunt alite fossam.
Dumq; alijs aliæ læto clamore per vluam
Signa dabunt, aliæ longis è finibus actæ
Aduenient pastum. nusquam tibi cesserit æquè
Seu mare, seu terram, seu concita flumina tentes,
Aucupium felix, festiuaq; copia prædæ.
Nec desunt astus alij tamen, innumeræq;
Insidiæ, vnde auibus læti vescamur inemptis,
Et nulla omnino miseris loca fida sinamus.

Non

Non nemora, aut agros, non quæ moderator aquarum
Regna pater Neptunus habet: non aeris oras
Ingentes voluit coniux Iouis aurea Iuno
Perfugium præbere ollis, tutumq; receptum.
Omnia sunt infida, & certo exposta periclo.
Nec tamen has pœnas, hæc ipsa ingentia nobis
Supplicia insontes nullo pro crimine vitæ
Vana superstitio veterum persoluere quondam
Credidit: & sceleris potuit damnare, quòd essent
Euentus ausæ obscuros aperire futuri:
Tempore quo celsæ dominator Iupiter Idæ
Sedibus è superis Saturnum in tartara pulsum
Egerat, & solus regnandum inuaserat orbem;
Vinculaque, & cædes patrijs fautoribus atras,
Atque alijs triste exilium molitus, ahenis
Iapetionidem raptum religarat ob ignem
Compedibus, saxoq; dolentem affixerat alto.
Nec quisquam sæuis aderat finisve, modusve
Consilijs, ni voce prius, ni præpete penna
Alituum moniti, veniam per dona, per aras
Expeterent. placuere Ioui rata vota, precesque:
Atque inde in volucres pœnas auertit. at ipsi
Mortales, quibus innumeræ pestesque, luesq;
Instarent, lætumq; ferax, quem sponte quotannis
Terra ministrabat nullis inuersa iuuencis,
Fundere desisset victum, cultuq; frequenti
Vita per immensos esset ducenda labores;
Cœpere in pecudes auidi sæuire, ferasque;
Et nil tale prius meritas captare volantes.

Quæ ceu vana ferunt: ceu sunt mendacia passim
Didita, nec fictis debetur gratia factis,
Sic merito argutæ potuerunt dulcia vocis
Carmina vernantis per densa vmbracula syluæ,
Perq; agros, ripasq; vdas repetita tueri.
Nunc autem neque secreta sub valle quietes,
Nec pennis variatus honos, nec in aere nidi
Profuerunt miseris. mortalia pectora cæcus
Vrget amor prædæ, luxusq; expulsor honesti.
Quare age, & ad reliquas confer te prauidus artes,
Quæ superant: lentisq; tenax inducere viscum
Funiculis, iunco è tenui, spartove, genistave,
Et capita ad stagni ripas religare memento.
Vt, quà parte cauam medij iunxere paludem,
Immissi fluitent strata super æquoris vnda:
Et volucres summo nantes in gurgitis alueo
Impediant, filoque alas, & glutine tardent.
Hic tamen haud omnis fidum tibi præbeat vsum
Viscus, & humentes contemnat protinus vndas.
Optimus è quercu legitur, cerroque, cauaq;
Ilice, nodoso nec non è robore. at illum
Reijce, quem viridi nascentem in cortice pinus,
Abietibusq; altis risere impune volucres.
Nec tibi, qui surgit spinis paliurus acutis,
Quæq; humiles fundunt viburna tenacia ramos,
Quiq; rosis similem florem producit ibiscus,
Auxilium tulerint: licet ijs tellure sub vda
Putruerit cortex radici exempta latenti.
Nam numquam manibus quamuis versatus habendo,

Numquam & tundendo poterit lentescere, &, in se
Si quid inhærescet, filo retinere sequaci.
Commodior multo, & tantas magis aptus ad artes,
Quem Pelusiacus Nilo ab stagnante Canopus
Confectum è prunis ad nos per cærula misit
Aequora, præsertim liquido si melle subactus,
Pinguibus & stillis multum dilutus oliui,
Aut funem, aut teretes illeuerit vnguine virgas.
Nam neque tum cælo obscuro, neq; flantibus Austris
Virtutem amittet: non, si demersus in vndis
Aeternùm rores, & densos perferat imbres.
Est etiam, hirsutæ passim qui grandia lappæ,
Quiq; venenato flauentia semina succo,
Inter diuersis immistas frugibus escas
Spargat hyoscyami, Graio quæ nomine dicta est
Herba: soporatam neque enim velocius vlla
Vis agit exturbans mentem, & vertigine tentat.
Hac olim Alecto rabiem coniecit in atram
Aeoliden, Ino letum fabricata nouercæ.
Hac quoque præclari pulcherrima filia Solis
Impatiens ira, odioq; immanis & ardens
Succinxit Scyllæ latrantibus inguina monstris.
Quid? qui vina ferunt quo se densissima potum,
Agmina ferre solent auium, veteriq; falerno
Inficiunt latices, aut fæcem fontibus addunt,
Quæ depressa cadis olim subsedit in imis.
Scilicet illi etiam persæpe ad pabula, & amnes,
Insidijs quas numquam alijs vicere, dolisque,
Ceperunt volucres somno, vinoq; sepultas.

Ut quondam extremo venientes Thraces ab Hebro,
Sæuus vbi vites incidit falce Lycurgus,
Massica si dulcis hauserunt pocula vini,
Prosternuntur humi. venas pater obsidet Euan,
Et sensim irrepens vinctos bacchatur in artus.
At verò aucupij si fortè adduceris in spem
Inde aliam atque aliam tentando, ac proximus amnis
Labitur inter agros: amnem pete. plurimus illinc
Quæstus, & implacidis curis inimica voluptas
Præstò aderit, mentemq; alacris tibi leniet ægram,
Si cuius facies, oculiq; immitis amicæ
Perculsum assiduè stimulis ardentibus vrunt.
Tu modò decliui geminos in margine ripæ
Erige, qui medio dirimantur flumine, malos
Inter se aduersos, gradibusq; ad sidera crebris
Ardua surgentes, & cælo vtrinque minantes.
At vertex trocleis ambarum & funibus aptus
Demittat lino, maculisq; intexta dolosis
Retia, quæ, quantum latè patet amnis in alueum
Vitreus, explicitas tantum pandantur in alas.
Mox comites, tecum si quos eduxeris vrbe,
Pernices pedibus, primaq; ætate valentes
Ire iube, obsessi totam qui fluminis oram
Scrutantes, vallemq; omnem clamore replentes
Maturent lentos ad retia tendere gressus:
Et pedibus strepitum, & manibus per littora plausum
Dent clarum, volucrumq; greges consurgere cogant,
Pascua quæ circum ripas fœcunda tenebunt,
Strymoniæq; grues, atque inter stagna, lacusq;

Mollia dulciloqui carpentes gramina cycni.
Illi autem siue aduerso, siue amne secundo
Diffugient, splendorem vndæ, lucemq; secuti,
Tenuibus impliciti capientur in aere textis.
Atque hæc cum toto sparguntur nubila cælo,
Et certam eripiunt iam sera crepuscula lucem.
Namque aliter, celerem tollunt sublime volatum,
Quantum non vllæ iactu potuere sagittæ.
Quòd tibi si fruges, & iam nascentia farra,
Cum gelidus spirat Boreas à vertice, cumque
Bruma riget, tenuesq; hyberno Sole pruinæ
Liquescunt passim, puluisq; excitur in agris,
Garrula prædetur perdix, ruat improbus anser:
Accipe, raptores qua nam ratione voraces
Vlcisci, & socijs possis ostendere captos;
Raptores astu insigni, & prudentibus ausis.
Tempore quo primum serus se vesper opacas
Induit in tenebras, & Solem mergit in vndas,
Insidijs, tacitisq; locum lege fraudibus aptum.
Et sine, quæ radijs terras Aurora retexit,
Efferat ex oriente caput: nam mane sequenti
Extabunt nusquam vestigia tecta pruina:
Tum verò, si quis pressis odor hæserit aruis,
Frigore dilutus tenues discedet in auras.
Ipse igitur cedente die tua retia tecum
Effer, & in longum, quantum se porrigit inter
Iam tum nascentes segetes, & gramina sulcus,
Extende, & medio compone occulta canali.
Sollicitus: limbumq; super collecta tenacem,

Fac lateant herbis, & multo puluere tecta.
Nec minus ingentis saxi librata, trabisve
Pondere per sese subito surgantque, cadantque,
Non animaduersa volucrem oppressura ruina.
Namque bis octonos spatium prætendere passus
Cum soleant, senasq; altè consurgere in vlnas,
Nullius adductis vel pectus adusque lacertis
Sustollentur humo raptim suspensa, ruentque.
Præterea medio in spatio propè retia, quà sunt
Insidiæ, fraudesq; omnes, eat vnus & alter
Assimilis pennam, collumq; domesticus anser,
Voce vocans, strepituq; feros. illi imbribus atris,
Frigoribusq; acti brumalibus ad sata culta
Aduenient, densoq; implebunt agmine campum:
Et procul insidijs læta inter farra volatum
Sistentes ima fibras tellure reuellent,
Spem prouisam anni. tum, qui te fidus Achates
Consequitur prædæ socius, gratiq; laboris,
Tempora arundineo gestans contecta galero,
Aut marram, aut rastros, aut sarcula, durave rutra
Prouidus arripiat manibus, sensimq; propinquans
Hostibus à tergo, simulet se vertere terram.
Et voce, & cantu duros solatus amores
Inter opus secum assiduè permulta loquatur;
Securosq; sui paulatim ad retia cogat.
Namque illi, quamquam ingenijs sint acribus, vnde
Sæpe dolos, fraudesq; vident instare paratas,
Confident tamen, atque agris ducentur apertis
Huc illuc, quacumque dabit se copia frugum.

Ac

Ac tum præcipuè, rigidas cum nulla pruinas
Decussere pedum vestigia. namque vbi mane,
Cum primum gelidos constringunt frigora rores,
Turbatum est campo, nusquam mora. protinus omnes
Excessere, satis cœloque abiere relictis.
Nec solum his meritas sueta est persoluere pœnas,
Fraudibus ex alto quæ nunc sibi prouida casus
Præcipites metuit perdix, humiliq; volatu
Tollit humo corpus, cultisq; vagatur in aruis,
Verùm alias etiam crebro delusa per artes
Irretitur, & in casses festinat apertos:
Vadentesq; vnà secum male callida natos
Induit in maculas media inter farra latentes.
Continuò tali quicumque optauerit astu
Versare insidias, patulum contexat in orbem,
Et longo in primis deducat retia tractu:
Retia quæ laxos tenui de vimine circlos
Intus habent, tereti turgentia ventris hiatu:
Quæq; adeo properant spatiosa prodiga cauda
Turbinis in morem calcem decurrere adimum;
Vnde queant lentis, quoties ita postulat vsus
Aucupij, segetesq; vocant, & pabula læta,
Funiculis fracto religari in stipite quercus:
Ingentesq; vteros, auidasq; expandere fauces,
Hinc illinc sese in longum fundentibus alis.
Non aliter quàm cum chelas vtrinque minaces
Scorpius incuruans caudam protendit acutam.
Tum tu autem excisam capiti circumdare sepem
Doctus, & horrentes præ te sentesque, rubosq;

Ferre,

Ferre, vel effigie ſegetem paſcentis aſelli,
Siue bouis, ſiue acris equi componere totum
Corpus, in aprica cupidum te ſiſte nouali,
Et quære occultus denſis in vepribus vſque
Ante obſeruatum campis dum videris agmen,
Et ſenſim impuleris prætenta in retia: quando
Nullam illæ latitare ratæ ſub imagine fraudem
Anteferent greſſus, &, quò tibi cumque libebit,
Dum ponè incedis faciem contectus, agentur.
Interdumq; etiam, quamuis iam proxima carpas
Gramina, iam paruo procul abſis interuallo,
Subſiſtunt, interq; pedes verſantur euntis,
Ignaræ quantus miſeris dolus inſtet. at ipſe,
Ipſe manu tum parce aliquam violare: repente
Aera per liquidum ſociæ nam territa caſu
Cederet alituum paſſim quæ turba vagatur
Arentes inter ſegetes. paſcentibus ergo
Inſiſte a tergo: nec te ſuſcepta morantem
Tædia moliri quicquam properantius æquo
Acribus impellat ſtimulis: quin protinus omnem
Diſce moram potius, quæcumque eſt, ferre (nec vlla
Longior eſſe tamen poterit mora) retia donec
Ingreſſæ anguſto videant ſe carcere clauſas.
Obſeruabis item ſummo quem veſpere campum
Inſideant, ſomnoq; legant quæ caſtra petendo.
Vt, cum primùm altas induxit Luna tenebras,
Ruſtica nocturnus linquas tua limina villæ
Quemque locum prima tenuerunt nocte, reuiſas
Præportans faculam: tales quam factus ad vſus

Inclu-

Inclusam alueolus ferro, cretave tenaci
Gestat, & in medijs secreta cubilia campis
Detegit, ac dulces læta inter farra quietes
Alituum. non ille tamen, qui ponè profundat
Lucem, teq; ipsum, sociumq; expansa ferentem
Retia, fulgenti prodat pellucidus igne.
Quandoquidem densas volucres dum fortè per vmbras
Miratæ splendorem oculis hausere, neque vllum
Comminus ire vident, illic, vbi Sole sub vndas
Demerso placidæ se composuere quieti,
Stant immotæ omnes, claroq; à lumine nusquam
Declinant, flectuntq; aciem; tum tu ipse propinquos
Siste gradus: noctisq; comes, blandiq; laboris
Circumiens verso reti superobruat agmen.
Præterea, si te lætæ spectacula pugnæ
Vlla trahunt, sequiturq; animum iucunda voluptas,
Dum mores, astusq; acres miraris, & iras
Alituum; ac saltus ideò, desertaq; rura
Vrbe procul, cætuq; hominum colis; & bona captas,
Quæcumque vmbriferæ præbent solatia syluæ:
Continuò instituenda tibi multa arte volucris,
Priuatimq; domi cultu educenda frequenti
In quoscumque dolos. nimirum vt retibus adstet
Assidens, aliasq; in cæca pericula voce
Alliciat: nam si fuerit mas, obuius exit
E grege, qui contra certet, pugnamq; lacessat.
Ille autem sensim ficta formidine gressum
Inde refert, donec riualem occluserit arctis
Cassibus, & pœnas dantem conspexerit acres.

Mox redit, atque alios victor vocat. ilicet illi
Impulsi stimulis, atraq; libidine cæci
Accurrunt non vnà omnes. pudet agmine facto
Irruere, atque hostem non æquo inuadere marte.
Pro se quisque audax funesta in prælia fertur
Solus, & ingentem molem certaminis vnus
Suscipit, & laudem vana spe præcipit, ac se
Vltorem fore promittit: verum exitus idem
Quemque manet; repetitq; domum lætissimus auceps.
At verò tantas fuerit si fœmina fraudes
Docta tibi, maculasq; inter ponatur inanes,
Vt canat, & miserè tamquam captiua queratur,
Ipse salax voce audita dux agminis ibit
Impatiens, circùmque plagas errabit apertas.
Nec prius absistet, quàm rara in retia sese
Induerit, secumq; gregem male sanus amicum
Perdiderit: quamuis aliæ pertundere rostris
Affusæ captum soleant: quòd victus amore
Coniugis externæ, stimulisq; immanibus actus
Vitare occultas nesciuerit aucupis artes.
Idcirco quidam manibus crepitacula passis
Percutiunt, auium notos imitantia cantus:
Deceptosq; sono simulatæ vocis amantes
Retibus impediunt: alij multo ante tenaces
E setis (setas cauda ex vndante reuellunt,
Quæ sese ad talos, & crura extrema profundens
Atris equi, postrema pedum vestigia verrit)
Funiculos faciunt, atque ijs certo ordine multos
Intexunt laqueos nodis currentibus aptos.

Quaq; adeò pedibus volucres incedere norunt
Per medias segetes, densaq; per auia syluæ,
Prætendunt, turpiq; absumunt morte vagantes.
Præterea latos quoties contendis in agros
Prædaturus aues, quarum Latona tuetur
Alma genus: seu sit regum gratissima mensis
Coturnix, magno quondam dilecta Tonanti:
Siue sit, inuentæ primum cui lamina serræ
Attulit exitium miseræ, male prouida perdix:
Ipse tibi aucupij catulus dux, ipse magister
Anteferat celeres gressus, passimq; pererret.
Cumq; adeò steterit campis immotus, & ore
Respiciens crebro caudam vibrarit: inanes
Rumpe moras omnes subitò, & caua retia pande:
Quæ tecum sublata manu comes vnus, & alter
Sustollant, raptimq; tegant volucresque, canemque.
Est etiam ille modus (Libycas dum pergit ad oras,
Et fugit Odrysiasq; niues, Scythicasq; pruinas,
Aruaq; Hyperboreo grus infœcunda sub axe)
Strymoniam visco volucrem captare tenaci.
Nam, quà se in latum spatiosa cucurbita ventrem
Spargit, & exili tollit fastigia collo,
Frangitur, inq; ipso rursum fit vulnere vulnus,
Angustum velut os, grauida quod viscera ab aluo
Euomat, & vento vacuam dimittat inani.
Inde linunt totam pingui circùm vnguine visci:
Et clausum exhausto volitantem in ventre relinquunt,
Perpetuis volitantem alis: cui cornea pennas
Crusta tegit tenues, corpus color inficit ater.

Quale solet medijs hebenus Mareotica syluis,
Cum deiecta solo cuneis rescinditur actis,
Artificumq; manu varios formatur in vsus.
Et modo sublimis curua in testudine templi
Stat simulacrum ingens populis, cultuq; perenni
Visitur, & denso circum nigrore coruscat:
Et modo regales inter mensasque, dapesq;
Implet potantum dextram scyphus: & modo pendet
Baccatum è pulchræ rosea ceruice puellæ,
Discretum ve auro, gemma ve ardente monile.
Tale nitet, seu quadruplices expandat vtrinque
Ille alas, siue expansas compresserit, & se
Commendat fusco per compita læta colore:
Inclususq; intus rauco dat murmure bombos.
Tum verò accurrit properans Threissa volucris,
Ceruicemq; cauo, quam longa insertat, obesam
Captatura feram, cæco quæ mugit in antro:
Inq; Canopæo procerum glutine collum
Hæret, & inducto præcludit lumina visco.
Iam verò ruri vacuam si fortè per vmbram
Vsurpare oculis spectacula dulcia tendes,
Cum volat, inq; globum teretem se plurima versat
Nigra pedes, nigris velata monedula pennis:
Aera seu sturni densa impleuere caterua:
Ilicet è manibus raptim volet vnus, & alter,
Asperso filum visco qui ponè trahentes
Aeream repetant turbam, & se pluribus addant.
Namque illos medio redeuntes agmine læti
Dum fortè excipiunt alij, circùmque, supraque,

Et nunc subter eunt, filo retinentur, & alas
Impliciti cœlum magnis stridoribus implent.
Nec mora: seu summo demissus ab æthere turbo,
Infima præcipiti labuntur in arua ruina.
Quid? qui cornicem, si quam cepere, supinam
Exponunt agro in medio, quem durus arator
Proscidit, & solidas inuertit vomere glebas?
Namque ea dum queritur, vocesq; integrat amaras,
Accurrunt aliæ, & sortem execrantur acerbam;
Ac partim circumuolitant, partim eminus adstant,
Hortantes se tollat humo, celeresq; per auras
Auolet, & tristes terras festina relinquat.
Ac dum omnes clamant, dum se versantque, feruntque,
Est aliqua interdum, quæ sic miserata iacentem
Accedit propius: nodosq; vt rumpat iniquos,
Constrictam quibus esse videt, super insilit audax,
Nec sese vana pietatis imagine falli
Aspicit incautam: nam mox religata tenaci
Illius amplexu clamoribus omnia rumpit:
Et scelus incusans sociæ obluctatur, & omni
Qua pote vi tantos conata euadere casus
Poscit opem, & frustra volucres implorat amicas.
Nec tamen, hæc cum sint oculis gratissima nostris,
Oblectentq; animum, nullam tibi Palladis ales
Ferre voluptatem poterit, partemq; diei
Fallere: ni paruas pigeat spectare volucres
Certatim densis in sepibus insultantes,
Mirantes & noctis auem prodisse relictis
In lucem, Solemque, atque arua exculta tenebris.

Tu modo permultas in tantam impellere fraudem,
Et virgis circum occultis hærescere visco
Si cupis, & socijs captas apponere prædas
Alituum, villæ sub noctem in tecta reuersus
Reijce marem. nusquam tales maris vsus ad astus
Aucupij: at matri similem lege. fœmina namque
Commodius multo mira tibi seruiet arte.
Illa domi facilis victu educetur, & illa
Exuet agrestes animos, amitemque, globumq;
Insidens omni volucres a parte vocabit:
Dum saltu defertur humi, dum rursus in ipsa
Sede manens magnum iactat caput. & modò toto
Corpore contrahitur; modò collum extollit in auras.
Atque ita ludicros omnes agit æmula gestus.
Vt cum diuersas per scenam, & pulpita sese
Induit in facies, & turbam oblectat inanem
Ludius ille inter pagos, & compita doctus
Ad varios habitus animi componere vultum.
Nec nobis leuiora dabit solatia bubo:
Infelix olim bubo mortalibus omen:
Nunc autem augurium Scythicis regale tyrannis,
Et galeæ, celsæq; ingens decus addita cristæ,
Virtutem inspirans animo, & præstantibus ausis.
Ergo illam nido detractam, intraq; penates
Eductam proprios, quoties libet, effer in agrum,
Quem sterilis platanus, seu frondens vlmus opacat:
Et ramis sub proceris in cespite summo
Expositam dimitte. aderunt huc protinus acti
Et picæ, & corui, & raucisonæ cornices:

Et crimen pergent vetus exprobrare, quòd olim
Ipsa suo indicio natam Cererique, Iouiq;
Abstulerit, nigrisq; Erebi damnauerit vmbris.
Nec prius absistent circumuolitare pauentem,
Versantemq; caput, vultumq; informe mouentem
Huc illuc, quàm fessæ alta super arbore sidant:
Et visco implicitæ, & virgis, quas callidus vlmo
Addiderat, ramos interq; locauerat auceps,
Labantur, vitamq; graui sub verbere linquant.
Sed tibi præcipuè rectis stet consita sylua
Tramitibus, mollem longè quæ iactet odorem:
Quæq; adeò duram bacca turgente volucres
Inuitet sedare famem. sit plurima laurus
Scilicet, & dulces hedera viridante corymbi:
Sit quæ fœcundos fundat labrusca racemos:
Nec non & Cereri, pariterq; accepta Dione
Myrtus; & haud vmquam cariem passura senectæ
Iuniperus: nimiumq; breui quæ flore iuuentæ est
Sambucus consueta frui: sit grata voraci
Ante omnes turdo plantæ syluestris oliua:
Et salices, semperq; graues, semperq; virentes
Lentisci, triplici solitæ grandescere fœtu:
Tum quæ purpureo fiunt matura colore
Arbuta, tum fuscis corna immiscenda ligustris,
Quiq; suum frutices duxere à sanguine nomen:
Quæq; ferunt planas viburna nigrantia fruges:
Et circùm suaues pergant inolescere ficus.
Hæc nullam prouisa tibi sine diuite præda
Autumnique, hyemisq; sinent discedere partem:

Seu

Seu tu viscatis fraudes componere ramis,
Seu densos inter frutices, syluamq; virentem
Curraces laqueos, pedicas ve intendere malis.
Ergo age, & è lino, tenui ve è stamine Serum
Retia texe manu, maculis quæ densa minutis,
Et limbis, nodisq; sinus collecta fluentes
Tendantur, dirimantq; nemus transuersa, suisq;
Suspensa antemnis cunctas vtrinque volantes
Excipiant dum mane, iterum dum vespere cogis
Et voce & strepitu dulci discedere ab esca,
Inq; dolos cæcas spatijs incurrere apertis.
Hos casses, has ipsa plagas, hæc retia quondam
Ante alias omnes telam contexere docta
Inuenit, dixitq; suo de nomine Arachne.
Et nunc, si quis honos, siqua est ea gloria Lydæ
Virginis, immotum post longa obliuia rerum,
Post miseras hominum clades, tristesq; ruinas,
Nomen adhuc patria conseruat Hetruria lingua.
Si verò aucupium in turdos moliris edaces:
Atque ideo nemus vmbriferum, lucumq; virentem
Ipse tibi educis, leni tum vertice collis
Sat fuerit, si sylua nigra circumdata buxo,
Consitaq; ilicibus densis surrexerit, vnde
Aerias liber pateat prospectus in oras:
Quæ tamen haud spatiosa fluat, sed finibus inter-
Clausa suis ter centenas circùm ambiat vlnas.
Hic, vbi iam mediæ cedentem ab limine Libræ
Scorpius excepit Solem, sese occulit auceps
Frondibus, & ramis cum primùm frigida mane

Di-

Discutiens tenebras, venturaq; lumina pandens
Exoritur Venus, & terras illustrat opacas:
Atque hinc alituum voces imitatus amicas
Sibilat, & caueis quas ante inclusit opertis,
Inuitat lenes effundere pectore voces,
Et tempestiuum garrire, ac flectere cantum.
Quas inter tibi si quis erit, qui stridere acutum
Turdus amet, hunc tu cerebro compescere fracto
Ne dubita. iubet iste alios discedere longè
Proditor, & tutas cursum contendere ad oras.
Illum autem lautè baccis nutritor & vuis,
Quemcumque esse vides, dulci qui gutture carmen
Et modulatur, & inspecta semel alite castæ
Palladis insultans strepit, atque allectat euntes
Immensum per iter cæli, & sublime volantes,
Scrutantesq; nouas oculis atque auribus escas.
Ergo auidæ, cæcæq; ruunt, & ab æthere summo
Præcipites quocumque ciet vox cognita, raptim
Demittunt sese, & patula super ilice sidunt:
Ilice, quæ virgis ramos obsessa recisis
Implicat incautas lento medicamine, & altè
Corporibus captarum auium sternit sola terræ;
Ac iuuenem immenso prædę iam ditat aceruo,
Iam beat elatum studio, rebusq; secundis.
Inde igitur, quamcumque dedit rex ætheris alti,
Dulcia producens inter solatia vitam,
Abijcit ex animo curas, totumq; quieti
Se tradit, mentemve vno inflammatus amore
Pieridum, studijs indulget amabilis otij.

Atque

Atque ita syluestres Dryadas, Faunosq; bicornes
In prædam, partemq; vocat: vel supplice cantu
Ad dulce aucupium surdam vocat vrbe puellam.
Huc ades ò mihi cara, potes si fortè superbas
Temnere opes, & picta tui laquearia tecti,
Auratasq; trabes, Parioq; è marmore sedes.
Huc ades ò mea Chlori, oculis mihi carior ipsis,
Chlori meæ mihi vel dulci prælata iuuentæ,
Et fortunatis vitæ iucundior horis,
Huc ades, & quamuis nulla hic palatia, nullas
Regales mensas, nullas miraberis ædes
Ingentes, nulla æra suis suffulta columnis,
Non signa, & viuos imitantia marmora vultus.
Non spatia, & Circos, non & splendentia multo
Auroque, electroque, argento, atque elephanto
Atria, & obscuræ tenebras vincentia noctis:
At spectare lacus dabitur, fluuiosq; perennes,
Lætaq; non iisdem vestiri frugibus arua:
At vesci innocuis inter conuiuia pomis:
Et Pana, & Nymphas humili coluisse sacello:
Et nunc primitiis segetum, nunc pinguibus agnis
Pacasse, & varia frontem vinxisse corolla;
Tum mites legisse vuas, rubicundaq; fraga,
Et dulces cerasos, atque autumnalia pruna
Fas erit: atque epulas inter sine fraude paratas
Versari, lymphaq; sitim sedare recenti,
Nare amnem egelidum, molli requiescere in vmbra:
Egressamq; domo sub lucem ad tecta reuerti,
Cum tenebris agros serus iam vesper opacat,

Cum villam repetit pastor, tenerasq; capellas,
Balantes & oues stabula ad vicina reducit,
Et gratum dulci carmen modulatur auena.
Huc ades ò mea Chlori, tibi nemus omne virescet,
Lenè fluent amnes, viuo liquidissima fonte
Ibit aqua, & somnos suadebit intre susurro
Murmur ad irriguum labentis ab aggere riui.
Hic tibi cum vili nusquam commercia vulgo
(Si quicquam mihi credis) erunt: hic puriter æuum
Degere, tranquillamq; per otia ducere vitam,
Otia perpetuam semper comitantia pacem.
Hic me etiam poteris (si qua est ea cura) canentem
Audire, & manibus numquam interitura parantem
Serta tibi, quæ posteritas miretur, ametque.
Nec certè non ante meum dignatus Apollo est
Carmen, & Aoniæ per deuia rura sorores:
Cum genera, & formas canerem, moresq; ferarum,
Et quo quæque modo, quaq; exciperetur ab arte,
Magnum opus, &, flauens dum se Tyberinus in vndas
Inferet æquoreas, Tyrrhenaq; littora findet,
Erga te, & genus omne tuum (si viuere fama
Aeternùm, & seclis celebrem superesse futuris,
Si quicquam post mille annos ad sidera ferri
Laudibus, & passim claris addi Heroinis,
Esse putas) nostri monimentum & pignus amoris.

MARII COLVMNAE CARMEN AD PETRVM ANGELIVM BARGAEVM.

Magnorum thalamum heroum, dulcesq; hymenæos.
Tusce Maro, æterno dum scribis carmine, Floræ
Gaudia felicis crescunt præsentia, quantum
Troiæ Mæonio creuerunt funera cantu.

PETRI ANGELII BARGAEI EPITHALAMIVM IN NVPTIAS FRANCISCI MEDICIS

Magni principis Hetruriæ,

ET IOANNAE AVSTRIACAE

Reginæ Serenisſ. Ferdinandi F. Imperatoris.

QVAM precibus, votisq; Deum persæpe rogarat
Gens Hetrusca, dies aderat lætissima, qua se
Finibus è patrijs Tyrrhenam inferret in vrbem
Ingressura viri sedes, thalamumq; iugalem
IOANNA *Austriadas inter pulcherrima natas;*
Cum Venus, albarum curru deuecta volucrum,

Idaei fontis latices, vrnamq; petebat
Fundentem largos sinuoso flumine rores.
Ipsa suos quibus & laueret spectanda capillos,
Et lympha niueos felici spargeret artus.
Scilicet (hospitio nam paulo acceperat ante
Laeta Iouem, & media venientem in sede locarat)
Ibat, vt innumeros natiuae frontis honores,
Nec non & purae decus inuiolabile formae,
Et crines, nullisq; genas medicata venenis
Ostentaret ouans, roseoq; occurreret ore
Visenti Idalium patri, & iuga grata tenenti.
Ergo ea, cum primum puro se flumine lauit,
Et circumfusis corpus demersit in vndis,
Vtraque Tyrrhenis defixit lumina terris:
Et laeta, accipiens medio de vertice olympi
Vocesque, plaususque, & festa gaudia lucis;
Aligeros ad se cunctos accersit Amores
Atque ait. O generosa phalanx, cui lucidus aether
Ridet, & aeterno labentia sidera motu
Dulce canunt, choreasq; vna certo ordine ducunt;
Cui mare fluctiuagum paret, cui Daedala tellus
Fundit odoratos nonnullo semine flores.
Si quando dulci mortalia pectora flamma,
Et caeco rigidas hausistis vulnere mentes,
Nunc certè, o vestrae dulcissima pignora matris.
Tempus adest, cum coniectis in corda sagittis
Heroum, laeto quoscumque alit vbere tellus
Itala, & excultis nutrit Germania campis,
In caelum laudesq; meas, nomenq; feratis.

Tempus adest. vos ite leues: ego protinus hinc me
Abripiens epulis adero: mensisq; paratis
Pocula Acidalio ponam spumantia succo.
Hæc Venus: & contra est placido sic ore locutus
Filius, inuictum soli cui cura Tonantem
Vrere, & in varias rerum conuertere formas,
Taurumque, pluuiumq; aurum, cycnumq; canorum.
O mater, totum impendi multo ante laborem
Hunc tibi, perpetuumq; decus, laudemq; paraui
Egregiam, & magnum ventura in secula nomen:
Dum iuuenem clara Tuscorum ab origine regum
Obseruans, sequor assidue: siue ille pererrat
Ausoniæ regna alta suæ: siue ille per vndas
Aequoris euectus celeri rate fertur ad oras
Hesperias: latis vbi sese Hispania campis
Explicat: & centum præstanti corpore nymphas,
Centum habet egregia natas à stirpe puellas,
Et forma, atque animis ingentibus heroinas:
Diuitijs omnes, omnes & sanguine claras.
Quarum in nulla animum (dictu mirabile) quiui
Flectere; nec duros longa assuetudine sensus
Mollire, ac sæuam paulatim frangere mentem;
Et blandum iuueni tandem perfundere amorem.
Et fateor, mea magna parens, rediјsse pudebat
In Tuscos, frustraq; meas consumpse sagittas:
Nec iuuisse acri quicquam, quòd tincta veneno
Tela manu iacerem, flammisq; ardentibus aptas
Multarum ex oculis in corda rigentia tedas:
Quãquam illũ innumeræ, quarũ celeberrima forma est,

Et

Et genus illustre, expeterent noctesq; diesq;
Certatim concorde tori sibi fœdere iungi.
Ergo vbi conatus frustra cecidere, nec vsquam
Omnia tentanti mihi vis ita cessit, vt illa
Victor ego è pugna victricia signa referrem:
Confugi ignotas (quid enim superesset?) ad artes,
Insolitosq; dolos, quæq; ipsa fatebere mater
Consilia haud sæpe euentus habuisse secundos.
Vrbs erat hibernis celebris stationibus inter
Oppida iucundo regum delecta recessu:
Haud procul auratis populos vbi ditat arenis,
Et vitreas secum defert Tagus impiger vndas,
Vix dum etiam riuis, & primis amnibus auctus.
Hic vrbe in media consurgit ad astra columnis
Innumeris suffulta domus, trabibusq; superbis
Tecta, & marmoreo consistunt limine postes
Aerati, atque Indis spectanda sedilia baccis:
Et multo in primis laquearia flaua metallo.
Centum intus thalami, centumq; tapetibus aureis
Strata pauimenta, & gemmis distincta coruscis
Hinc illinc latè splendent, ceu lumina Solis,
Aut Lunæ, liquidus nullis cum nubibus aer
Densatur, sudumq; oculis patet vndique cælum.
Ast vbi consuerunt epulæ seu mane parari
Tunc, cum Sole nouo terræ lustrantur apertæ:
Vespere seu sero cum iam vaga sidera fulgent,
Et passim è cælo densæ incubuere tenebræ,
In quadrum spatiosa fluit sublimior aula.
Quam circum Pario ducti de marmore vultus,

Au-

Austriadum effigies viuas imitantia signa
Adstant, & pueri simul, innuptæq; puellæ.
Quarum vni, quæ visa mihi pulcherrima forma est,
Bis septem vix nata annos, occultus ocellos
Insedi, laqueosq; illic, & vincla paraui.
Et Medicem simulacra animum per cuncta ferentem,
Mirantem genus egregium, formasq; decoras,
Implicui, magnoq; reclusi vulnere pectus.
Arsit amans nondum perspecta virgine, & vnà
Suspirans, dulcemq; trahens è corde querelam,
O felicem (inquit) iuuenem, cui nupta marito
Ipsa tui similem certo pòst tempore prolem
Edideris, animi quæ iam virtute paternis
Certet auis, atauisq; suis. nec plura locutus
Conticuit, totusq; hæsit defixus in vno
Obtutu, dum se ipse nequit explere tuendo.
Nam quid agat? neq; enim quidquã superesse videbat,
Expressa cupidos quàm pascere imagine sensus,
Et specie ignotæ sese oblectare puellæ.
Tot montes, vallesq; cauæ, tot flumina, tantum
Terrarumque, marisq; æquor prohibebat amantem,
Quo minus & veras voces audiret, & idem
Redderet, inq; ipsis sua sisteret ipsa puellæ
Lumina luminibus, neque ab oribus ora moueret.
Ergo insperato mentem iam saucius ictu
Ibat, & occulto consumebatur ab igne:
Inq; dies magis atque magis graue vulnus alebat:
Dum facies simulata animo, dum nomina gentis,
Factaque, & innumeri simul obuersantur honores

Virginis Austriacæ: cui nec domus ulla, nec ætas
Progenuit similem virtute, & corpore formam.
Quin etiam patrias illinc reuocatus ad oras,
Non modo susceptam non vmquam è pectore curam
Deponit: verum multo magis acribus vsque
Vrgetur stimulis, & corde incendia voluit,
Illa quidem clarà iam se prodentia flamma.
Namque vt fortè suo narrat loca visa parenti,
Oppidaque, & gentes vnà describit Iberas,
Immensas & opes, atque alta palatia regum,
Natarumq; addit viuos è marmore vultus
Austriadum, & meritos lætus percenset honores:
Constitit, ac vocem medio in sermone repressit:
Ipsaq; purpureus sparsit pudor ora, genasque.
Quale rubet cœlum, cæcæ cum mane tenebræ
Discessere omnes, nec dum tamen auricomus Sol
Flammiferum nostro veniens iubar extulit orbi.
At pater indicia hæc, atque argumenta secutus,
Flagrantem magno iuuenem persensit amore:
Lætaq; magnanimo concepit gaudia corde.
Aduenisse diem, cuperet cum filius vltrò
Connubio, & teda sese vincire iugali:
Postillà innumeris vnde ipse nepotibus auctus
Imperiumque, domumq; omnem florere videret.
Ergo ait. o generosa mei mea dulcis imago
Ne dubita, nam vera loquor: confecimus ipsi
Ante tibi, quæcumque cupis: sociamq; cubilis
Legimus, æternos tecum quæ transigat annos.
Hoc gemini, quorum fortis Germania, quorum
Auso-

Ausonia, atque audax obseruat Iberia nutus,
Annuerunt fratres: & certo pignore certas
Iunximus vnanimes ipsa hæc in fœdera dextras.
Nunc autem, te si quis amor, te si qua videndæ
Cura tuæ (namque ipsa tua est pulcherrima virgo)
Coniugis impellit stimulis ardentibus actum,
Germanorum oras, & Norica regna petendum est.
Vade, age, care puer, teq; haud mora longa retardet,
Quo minus alipedum cursu delatus equorum
Saxa super, gelidasq; alpes, & lata feraris
Flumina, quo citius speratæ ad virginis ora
Peruenias, fratremq; adeas: qui maximus vnus
Inter magnanimos nunc imperat Europæos.
Carpe viam. neque tu lentus tua gaudia differ
In longum. solet esse leuis labor omnis amanti.
Hæc ille. At iuuenis iamdudum accensus amore,
Rumpendiq; moras, studioq; impulsus eundi,
Quàmprimum magni peragit præcepta parentis.
Atque vnà ingenti procerum comitante caterua,
Quos Tiberis, Latiumq; potens, quos Tuscia, quosque
Cænomani, quos & Ligures, quos Gallia misit,
Lætus abit, volucremq; fuga præuertitur auram.
Non illum glacialis hyems remoratur euntem:
Non imbres, densæq; niues, non amnibus aucta
Flumina ab innumeris, Athesisque, Padusq; profundo
Vortice: non ripas Scythiæ qui dissecat altas:
Oraq; diffusus per septem erumpit in æquor
Ister, & Euxino regnat vetus incola Ponto.
O quoties sternacis equi per deuia saxa,

Per iuga, per cliuos, per præcipites conualles
Terga fatigantem, & duris calcaribus armos
Frangentem hinc illinc, rumpentemq; ora lupatis,
Viderunt Nymphæ, & felix iter ire precatæ
Arserunt tenues flamma rapiente medullas.
Nec prius inceptos potuit finire labores,
Coniugis ante suæ lætus quàm constitit ora.
Hic ego multiplices iuueni comes vnus honores
Afflaram, inq; oculis arcumque, ignemq; pararam:
Vt, si quà sineret series ignota futuri,
Armatam patria pectus virtute puellam,
Inq; Deum cultu, atque omni pietate potentem
Captarem, & cura torrerem ardente medullas.
Ergo illa, vt primum venientem aspexit, ab imo
Suspirans, auido tenuem bibit ore fauillam;
Et tota in viuas abijt lætissima flammas.
Mox, vbi conuenere vnà, & data copia fandi est,
Sola illum alloquitur, soli iam pendet ab ore,
Iam se nulla potest oculis explere tuendo.
Ast ego, namque ambos pariter flagrare videbam,
Alterum ab alterius perculsum pectus amore,
Discessi, o mater, properè, cælumq; petiui:
Vt tibi, dum Medices patrijs è finibus heros
IOANNAM *in Tuscos felix expectat euntem,*
Narrarem, quantos terraque, mariq; labores
Pertulerim, quantumq; meis accesserit actis
Inde decus: tum quæ te laus, nomenq; sequatur:
Nec non, vt reliquos mecum longo agmine fratres
Elicerem, cunctiq; vnà peteremus Hetruscos:

Et

Et tua permultis ornarem regna trophæis.
Hæc effatus Amor finem dedit ore loquendi.
At pueri, quorum densum conuenerat agmen,
Iamdudum rapuere faces; rapuere sagittas,
Vinculaque, & laqueos, solidoq; adamante catenas:
Atq; hinc, atq; illinc fratri agglomerantur ouantes:
Seq; ad Tyrrhenam cuncti demittere pergunt
Vrbem animis, opibusq; virum, imperioq; potentem,
Et Diuum auspicio, & tedis regalibus auctam.
Effulsere ignes subitò, & lux maior oborta est.
Purior & solito circum resplenduit aer.
Namque illi effusa complerunt omnia turba
Desuper, atque auidas alta in præcordia vulgi
Lampadas, & dulci iecerunt tincta liquore
Tela Citheriaco. mox & fragrantia latè
Lilia, Pæstanis nuper selecta viretis,
Purpureasq; rosas, immortalesq; amaranthos,
Omnia quæ secum extulerant, gremiumque, sinusq;
Repleti, in faciem labentis ab aere nimbi
Sparsere, & gyros passim, cantusq; dedere.
Interea casti genitrix pulcherrima Amoris
Surgit, & Aonios sua sub iuga cogit olores,
Et currum læta ascendit: seq; æthere ab alto
Demittens, Phœbo & Musis loca sacra petiuit:
Accessu loca difficili, munitaq; circum
Rupibus, & cunctis mortalibus inuia, præter
Quas Citherea Venus, Musæque, & Phœbus amarunt.
Hic nemora in cœlum latè frondentia surgunt,
Atque huc, atque illuc ramis spatiantur apertis:

Quæ cariem numquam, numquam perpessa senectam
Degunt perpetuos horis labentibus annos.
Hic fructus non vlla suos non arbor odoros
Parturit, æternos syluæ immortalitatis honores.
Quos neque flammatis torrens feruoribus æstas,
Nec gelidi Boreæ penetrabile frigus adurit.
Hic tepidas semper Zephyris afflantibus auras
Palladiæ numquam baccæ, numquam aurea desunt
Mala; nec effracto turgentia cortice poma
Punica: & apricis pendentes vndique vites
Arboribus: quarum partim maturuit vua
Tota coloratos ostentans Sole racemos:
Partim autem vix dum nascens defloruit, & se
Abdit pampineam frondosæ matris in vmbram:
Nec prodire palàm teneras in luminis oras
Audet adhuc: aliis viuos fundentibus amnes
Implentur dulci spumantia labra liquore.
Nectare quo nullum gens interitura per æuum
Diuorum ad mensas cælestia pocula miscet.
Parte alia platanos inter, laurosq; comantes
Lene fluunt alti per prata virentia fontes:
Quos circum, supraq; volant longo ordine cycni.
Ac ripæ assuetæ volucres, & fluminis alueo
Doctiloquum suaui modulantur gutture carmen.
Ergo de verticibus cæli delapsa sereni
Se se huc demisit, currumq; inuexit apertum.
Incessere vnà secum risusque, iocique,
Gaudiaque, & dulces rixæ, & sine fraude susurri:
Et Charitum chorus, & certa sub lege lepores.
Tum

Tum verò latè nubes diſcedere, & aer,
Ipſa ſuam quacumque viam perrexerat, altum
Sternere iter: ſpirare auræ, ac ponere venti.
Iamq; adeo ſedesq; pias, & amœna vireta,
Parnaſſi iuga ſumma biuerticis, antraq; cœtu
Nympharum, Satyrumq; choris celebrata tenebat.
Arriſere illi ſyluæque, vndæq; perennes,
Inq; ſacros nemorum Nymphæ excepere receſſus.
Tum Venus. O patris ætherei Iouis inclyta proles,
Et Diuûm decus, & cœli omniparentis alumnæ,
Quæ quondam curasq; graues, durosq; labores
Lenire, & triſtes animos mulcere ſoletis:
Quæque adeò laudes, præclaraq; facta canendo
Aeternùm grata memori committitis æuo.
Non (equidem reor) ad veſtras modò peruenit aures
Fama, vt magnanimos Medicûm gens inter Hetruſcos
Nobilitate potens, opibusq; inſignis auitis
Iunxerit inuictos certo ſibi fœdere reges
Iamdudum, & natos illorum à ſtirpe crearit.
Hoc Arar, audaces placido qui flumine Celtas
Diſſecat: hoc duræ nouit regnator Iberus
Cantabriæ: Latijq; potens Tiberinus, & ipſe
Ticinus: qui perſpicua pulcherrimus vnda
Labitur, & culti ripas diſterminat agri,
Inſubrumq; caput magnam circumfluit vrbem.
Hoc etiam Eridanusq; rapax teſtatur, & ingens
Danubius: qui nunc patrijs dimiſit ab oris
Egregium Auſtriadas inter decus heroinas
Ioannam, auſpicio iungendam, atque omine dextro

Regnanti in Tuſcis iuueni, & pro patre tenenti
Imperium, ſceptrique ingens onus vſque leuanti.
Coniugium felix, placido cui Iupiter ore
Mecum vnà innumeram ventura in ſecula prolem
Annuerit. cuius magnis virtutibus Arnus
Creſcet agens liquidas maiori flumine lymphas.
Ergo agite ò cœli Nymphæ decus, ite ſorores,
Ite citæ, mecumq; viam contendite ad vrbem
Tyrrhenam: neque enim vobis locus eſſe ſolebat
Gratior, & Phœbi gens obſeruantior: & quæ,
Ipſa ego ſi rectè recolo iam lapſa retrorſum
Secula, tantundem veſtros ornarit alumnos.
Sic illa. Aonidum ſed enim pia turba ſororum
Sic contra eſt affata. Tuis Venus aurea iuſſis
Obſequimur, cunctæq; tibi paremus eunti.
Ac tecum Hetruſcos, dulcemq; reuiſimus Arnum,
Carminibus celebrem noſtris, magnumq; fluentem:
Ac iam vix Tiberi, vix iam Permeſſidos vndis
Cedentem primas, ſeq; ijs conferre parantem.
Hæc vbi dicta, leuem rapuere per aera greſſum,
Et menſis, quas & niueis mantilibus omnes,
Et dape conſtructas regaliter, vndique magni
Cingebant pulchris flectentes ſedibus artus
Heroes, lectæq; ex omnibus heroinæ,
Adſtiterunt lætæ: atque inter ſe alterna canentes,
Talia clariſona fuderunt carmina voce.
O decus, o columen, Tuſcæ ſpeſq; altera gentis
Franciſce, Auſtriaci cui nunc iunxere ſecundis
Auſpicijs gemini terrarum lumina reges,
Ter-

Terrarum reges gemini iunxere sororem:
Salue ò magnanimi proles generosa parentis.
Et tecum innumeros coniux tua transigat annos.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Tu quoque magnorum fortunatissima regum
Progenies: fratrumq; soror, quorum alter Iberis
Imperat, atque Italûm certas moderatur habenas,
Ammericemq; domat toto procul orbe reuulsam,
Ignotamq; diu mortalibus: Alter ad Arcton
Quà patet, & latos profert Germania fines,
Sceptra gerit, populisq; ad se dat iura vocatis,
Imperiumq; ingens omnis regit arbiter orbis:
Sis felix, coniuxq; tuus tibi deditus vni
Tecum vnà in longa degens ætate senescat.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Illum olim placido prospexit Iupiter ore
Nascentem, & Venus est risu dignata sereno:
Cui dulces thalamos iuueni desponderit, & cui
Regalis Nymphæ mentem inflammarit amore.
Qualem adeò Nympham, quales modo nactus amores,
Tyrrhenæ ò robur, flos ò FRANCISCE *iuuentæ,*
Gratus amor Nymphæ, Diuûm gratissima cura es.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Illam olim gremio blandi excepere parentes:
Quam gressu vnanimi Charites comitantur euntem:
Qua cum se dulces confert Hymenæus ad ædes:
Cuius non lites thalamus, non iurgia lectus
Pertulit: at potius venientes maior in annos
Creuit amor thalami, creuit concordia lecti.

Qualis habet nunc vos ambos bonus ardor amantes.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Felix o tanto virgo coniuncta marito.
O felix tantæ iuuenis coniuncte puellæ.
Vos ne Ducum, & gnaua mater Germania pubis,
Vos ne potens belli, pacisq; Hispania legit,
Queis tantum decoris, queis tantum afferret honoris?
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Vt iubar Oceani cum lætum ex æquore vultum
Sustulit, & toto radios diffudit olympo,
Si se se fortè æthereus comes addidit ignis,
Aethereus Iouis ignis, & ore affulsit honesto,
Incedit rutilans, tenebrasque, & nubila vincit.
Sic iuuenis, pulchræ medio cui flore iuuentæ
It comes, & teda virgo sociata iugali est.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Vt cum discussis cœlo è fulgente tenebris,
Ostentat croceos coniux Tithonia crines,
Et faciem claro spectandam in lumine præbet,
Optatamq; diu lucem mortalibus affert:
Sic virgo, cum læta domum, patriosq; penates
Linquit, & in cari thalamos ingressa mariti est,
Ostentat decus ipsa suæ inuiolabile formæ,
Et iucunda viri pertentant gaudia mentem.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Quale suum gelidæ pòst tristia tempora brumæ
Extulit os aucto iamdudum lumine Apollo:
Quale intempesta Phœbe nitet aurea nocte:
Aut cum purpureum rediit Ver: lilia circum

Alba caput, mollesq́ꝫ rosas cui texere Nymphæ,
Et varijs pergunt distinguere tempora sertis:
Tale nitet iuuenis primæ pòst acta iuuentæ
Tempora, post solas dulci sine coniuge noctes,
Cum patrias cupidus primum deduxit ad ædes
Florentem forma, florentem ætate puellam.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
En tibi, quæ cœlo Nymphæ deducimus ortum,
Parnassiq́ꝫ vnà colimus iuga summa sorores,
Fœcundam, & nullo morituram tempore laurum
Ponimus irriguas Permessi ad fluminis vndas.
Vt ripa in media, passim quà læta virescunt
Arbusta, & crebræ surgunt ad sidera plantæ,
Ex se se innumeros edat bene culta nepotes:
Et latè fundens ramos totum occupet amnem.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Salue igitur virgo Austriadum pulcherrima, salue
Grande tuis iuuenis Princeps decus addite Tuscis.
Vobis progeniem, veteri ceu sanguine claram,
Sic testem laudis, testem virtutis auitæ
Det Deus, optati quæ pignus amabile lecti
Crescat, & amborum seræ post acta senectæ
Producat longæ felicia tempora vitæ.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Ipsa etiam, stimulis quæ pectora versat amantum,
Curarum expertes iubeat procedere noctes:
Mutuus extremos comitetur vt ardor in annos
Semper: & alterius magno flagret alter amore:
Idem animus sit vtrique: eadem sit vtrique voluntas.

Nec vestrum inter vos quid sit discordia norit
Alteruter: sed lite torus sine sentiat ambos
Degere perpetuam nota inter gaudia vitam.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Ipse etiam Diuûm genitor, quas vndique dites
In vestros effudit auos, effusior in vos
Pergat opes opibus largè cumulare vetustas.
Imperiumq; ingens, quod iam percellere nulla
Vis queat, immotum ventura in secula firmet:
Et prolem egregiam longum propaget in æuum.
Voluite constantes vaga sidera voluite cursus.
Hæc Musæ. At varium cepit Venus aurea cestum,
Quo stabiles olim mentes deuincit amantum:
Atque illo iuuenemq; vnà, claramq; puellam
Iunxit: & ex æquo teneras vtriusque medullas
Accendens, blandos animis perfudit amores.

FINIS.

PETRI ANGELII BARGAEI ECLOGA PRIMA.

DAMON.

AD LAELIVM TORELLIVM.

LYCIDAS [illegible]
[illegible]
Chloris [illegible] non [illegible]
quam pater [illegible]
Doctus [illegible] carmen
[illegible]
Erudiitque [illegible]
Seu cantu certare velit, pedibusque choreas
Plaudere: seu celeri Nymphas praevertere cursu:
Lecalique procul iaculo transfigere capreas,
Imbelles capreas, summis dum rupibus errent:
Aut sese ex alto revolutae in aequora librant.
Id [illegible]

Lemi-

PETRI ANGELII BARGAEI

ECLOGA PRIMA: DAMON.

AD LAELIVM TORELLIVM.

FLAGRARAT magno quondam Damonis amore
Chloris Hamadryadum non vltima: quam pater Aegon
Doctus arundinea modulari carmen auena
Erudijt, multaq; insignem reddidit arte:
Seu cantu certare velit, pedibusq; choreas
Plaudere: seu celeri Nymphas præuertere cursu:
Letaliq; procul iaculo transfigere capras,
Imbelles capras, summis dum rupibus hærent:
Aut sese ex alto reuolutæ in cornua librant.
Flagrabat Chloris: tristesq; miserrima curas

Leni-

Lenibat mœstis animum solata querelis.
En mihi contemptiq; arcus, spretæq; pharetræ
Ante pedes, dum me ipse fugis pulcherrime Damon:
Deflentemq; tuo numquam dignatus amore,
Et nemorum latebras, & inhospita lustra ferarum
Me sine solus obis: & in acres irruis vrsos,
Aggrederisq; apros: ah, te ne vulnere lædant,
Ah, tibi ne validæ frangantur dentibus hastæ:
Certè ego fida comes, nec tanti ignara pericli
Hærerem lateri: atque illatos comminus ictus
Acciperem, gremioq; tuo exanimata iacerem.
O, mihi contingat prædulci occumbere leto,
Optato leto, quo nec felicius vllum
Esse genus possit vitæ. tum denique Damon,
Et mea magna fides, & amor tibi cognitus imo
Tristia nonnumquam eliceret suspiria corde.
Forsan & extinctam tecum miseratus amantem
Extrueres mœstum summa sub rupe sepulchrum,
Inuida præteriens quà quondam filia Mopsi,
Inscriptum legeret vicino in cortice carmen.
Haud tota interij Chloris: nam maxima nostri
Semper erit pars, incolumi Damone, superstes.
Sed quid ego, heu miseræ mihi ludicra somnia fingo?
Somnia, quæ tenues venti dilapsa per auras
Dispergunt. illum frustra optauere puellæ
Naiades, Ausonijs quamuis è regibus ortæ:
Non Dryope, non læta Thoe, non candida Protho,
Non & Callirhoæ Tyberi genitore superba,
Non Ephyre, atque Opis soror, Eridanitides ambæ,

Ambæ auro, & pecudum præstanti vellere dites.
Sed mihi quid prosunt hæc omnia? perditus ille,
Ille puer, nostros toto qui pectore sensus
Abstulit, & cæco patefecit vulnere venas,
Insidet assiduè cordi: nec talia curat
Sæuus amor, magnos in me dum suscitat ignes.
Quamquam, ô: sed Nymphas nobis licet heroinas
Prætuleris: etiamne tuo prohibebis amore
Crudelis Damon? etiamne arcere parabis,
Quo minus in syluas vestigia nota sequamur?
Certè ego, cùm libuit nostras deducere in oras
Auribus ignotos Latijs numerosque, pedesque,
Sæpe tuas lyrico percurri pectine laudes.
Tum docui quibus insidijs, quibus artibus olim
Decipias acresq; feras, pictasq; volucres,
Quoq; modo informes medijs in vallibus vrsos
Ipse queas solus prosternere tutus, aprosque.
Nec me carminibus Phyllis, nec blandior Aegle
Aequiparat: quamuis tenues inflare cicutas
Docta Aegle: quamuis celebris per compita Phyllis
Agrestem querula moduletur arundine musam.
Inuidus (& memini) cùm me tua facta canentem
Eridani ad ripas sæpe audiuisset Amyntas,
Agrorum quondam, & pecudum prædiues Amyntas,
Pinguia cui gelidi parebant pascua Sarni,
Inarimeq; ferax, latisq; Insubria campis,
O, mea si tali celebres decora inclyta cantu
Nympha (inquit) comites inter non vltima nostras
Ipsa eris, & Beroë cedet tibi, Phyllo, doceque.

Ipse tui sedenim iam tum me ceperat ardor,
Iam tum flamma vorax penetrarat ad vsq; medullas,
Intonsis vt sola meos testarer amores
Montibus,& teneris incidere falce iuuaret
Arboribus laudesq; tuas,tua nomina Damon.
Quin ego cum calathis olim tibi lilia plenis,
Purpureasq; rosas,immortalesq; amaranthos,
Narcissumque, crocũque,& suaue rubentẽ hyacinthũ,
Horrida dum sæuis Aquilonibus arua rigerent,
Ausa offerre tuum venissem credula ad antrum,
Sic perij.sic ipsa meo de pectore cessi,
Hæserit vt medijs vox faucibus:& ,mihi quæ iam
Ipsa diu mecum versans blandissima noram,
Immemori exciderint toto de pectore verba.
Sed vos,ò Dryades,blandissima turba,sorores,
Delete ò Dryades, quæcumque notauimus altis
Carmina corticibus,nostros delete furores.
Forsan & vnà illum memori de mente fugabo.
Hæc simul ætherias Chloris iactauit ad auras
Oblita infelix seræ decedere nocti:
Accurrere piæ non vna è valle Napææ:
Et secum mœstæ duxere in tecta dolentem.

GLYCE ECLOGA II.

AD BACCIVM VALORIVM.

EXTVLERAT medio iam se nox frigida cælo;
Lætaq; fæcundo spargebat gramina rore:
Cùm sua formosæ perculsus amore puellæ
Limina deseruit Lycidas venator, & illa,
Illa, imo quæ corde prius celauerat, altis
Montibus, & cæcis detexit vulnera syluis.
Tu verò, tu, cuius amor mihi crescit in horas
Valori, & nostro solus iam pectore regnat:
Ceu quondam arentes stipulas cùm corripit ignis,
Exiguus serpit primùm, mox clarus ad auras
Effert se victor, lateq; incendia miscet:
Accipe, & hæc Lycidam mecum miserare dolentem.
Hos, ò, qui luctus referat tibi somnus ad aures
Sæua Glyce, meq; ante tuos nunc sistat ocellos,
Horrida flebilibus rumpentem saxa querelis?
Certè ipsam diræ non te peperere leænæ,
Non tibi præbuerunt immites vbera tigres,
Vbera, quæ sæuos accendant pectore sensus.
Quin ego, te quoties venientem lætus ad antrum
Ipse meum vidi: nostri ne hanc vlla doloris
Cura habet? an ne alios: dixi, suspirat amores?
Ac, nisi me miserum iam tum præcideret ingens
Verba timor: formosa Glyce miserere furentis,
Dixissem, miserere. tuum mors, ò, mea certè

Cri-

Crimen erit: crimen tantum non ulla tacebunt
Secula, non ullæ terrarum, atque æquoris oræ.
Hoc ipse, intonsos quoties indagine colles
Venator, quoties canibus lustra horrida cinget,
Inscripta tantum testabitur ilice crimen:
Hunc syluæ, hunc montes, hunc saxa, amnesq; loquētur
Interitum: & Lycidam flebunt thoesque, lupique,
Flebunt & pharetræ, flebunt & retia, & arcus.
Sed tu, scilicet, has lachrymas contemnere sueta,
Has voces, atque hæc imi suspiria cordis,
Nil ò dura preces, nil, ò, mea munera curas,
Munera, quæ multæ frustra cupiere puellæ.
Quin etiam ingenti fastu nos despicis, omnem
Quòd vitam in syluis inter spelæa ferarum,
Noctis & insomnes sub diô ducimus horas.
At non cultorem nemorum Venus aurea Adonim
Spreuit, & amplexus, setòsaq; brachia fugit.
Nec tamen ille suas celebrauit arundine laudes:
Quas canerent olim summis in montibus ipsæ
Et Dryades Nymphæ, & Satyrorum incondita turba.
Me verò in primis dulces aluere Camœnæ,
Cinxeruntq; hedera, felici & baccare frontem.
Ac tu, si verax non est mentitus Amyntas,
Nescio quē Dorylan tamen (hei mihi) credula præfers,
Idæum Dorylam: cuius mendacia linguæ
Turpia tam multas iam decepere puellas.
Eheu, sæua Glyce, nostræ te sibila cannæ
Nulla mouent, nostræ solam te carmina Musæ
Nil capiunt ingrata. tuas egò marmore laudes

Incidi: & longum victura in cortice quercus
Ipse meos iterans questus, & verba notaui:
Quæ legisse queant longo post tempore Nymphæ,
Dum venantur apros, dum ceruum ad retia trudunt.
Atque eadem vt canerem de se, quid non mihi Leuce
Pollicita est? Leuce flauos exculta capillos,
Nigra oculos Leuce, niueas Leuce alba papillas.
Quid non Arctobali, quid non formosa Lycotæ
Filia? pelliti quid non Amaryllis Iolæ?
Diuitijs omnes, omnes & sanguine claræ.
Nec minus Autonoë, qua doctior vlla Camœnas
Non colit, vnum ardens me me admiratur, & vnum
Suspirans, versusq; meos, mea carmina laudat.
Et tibi (quis credat?) nunc inuidet æmula, seq;
Iactat, & ante omnes te despicit illa puellas.
Tu tamen (heu) nimium confidis imagine formæ:
Nec fore iam credis, facies vt candida rugas
Contrahat, & flauum mutent tua tempora crinem.
Et rosa, purpureo quæ se commendat honore
Manè virens, multo languescit pallida Sole.
Languescunt violæ, languescunt lilia, cùm se
Extulerunt primùm, & canas liquere pruinas.
Sic etiam, forma quæ nunc anteire Napæis
Diceris, amisso flebis mox flore iuuentæ.
Et veniet (mihi crede) dies, cùm te quoque sæuus
Vret amor, cùm te dolor vlciscetur amantem.
Sed quid ego hæc surdis nunc conqueror irritus auris,
Irritus & ventis tantùm mea vulnera pando?
Illam, illam infelix, illam, dum sola vagatur
Mon-

Montibus,& suaues beneolenti è gramine flores
Sola legit,sola & gelidi prope fluminis vndam
Nunc dulces somnos,frigus nunc captat opacum,
Illam (inquam) aggressus molli prece flectere nitar.
Heu quid agam? Hyrcani iam nunc libet orbis ad oras
Ire mihi,atque vltro sæuas inuadere tigres,
Quæ diram ingluuiem venantum sanguine pascunt.
Tum mecum morietur amor,tum denique,quæ me
Paulatim absumunt,incendia sæua quiescent.
Ah,Lycida,Lycida quoties,dum pectore curas
Voluis,& ingratos deflès malè sanus amores,
Hæc eadem suesti tibi fingere somnia,quæ mox
Ventorum rapidæ ferrent abolenda procellæ?
Quin potius,si vis vrget te sæua,iacentem
Hic abicis,dirasq; tuo de sanguine fauces
Magnorum infelix pergis saturare luporum?
Tu lætare Glyce nostra sæuissima morte,
Lætare,& quoties alta sub rupe sepulchrum
Aspicies:dic,iste locus mea gaudia seruat:
Sæuitiæ locus iste meæ monimenta tuetur.
Iamq; vale:atq; alium,qui te canat, improba quæras.

EVA-

EVAGEE ECLOGA III.
AD PHILIPPVM MELIORIVM.

ABDIDERAT montes sese venator in altos,
Atque inter densas nemorum mæstissimus ornos,
Quà rude frigenti stringit latus Alsula riuo,
Innixus scopulo lachrymas fundebat Amyntas:
Et pulchram Euageen secum plorabat ademptam.
Euageen magnum Lygurum decus: & cui quondam
Aesis, & æterno deuinctus amore Metaurus
Paruit, & rapido subsedit flumine Tybris.
Ipse eadem cùm manè, eadem cùm frigida terris
Nox erat, infelix gelidas iterabat ad auras,
Et nemus, heu, miseris conquestibus omne replebat.
Lugete ò Dryades mecum, ò, lugete Napææ:
Crescat & è vestris lachrymis ipsa Alsula, & ipsæ,
Ipsæ orni crescant, quercusque, & gramina, & vda
Virgulta vmbrosa protendant brachia valle,
Cunctaq; testentur nostrum depasta dolorem,
Dum pratis insuetus oues auertit amaror,
Dum mutata dolent teneræ dumeta capellæ,
Atque infelicem referunt in lacte saporem;
Dum mirantur apes casiamque, crocumq; rubentem,
Atque thymum, atque alio saturata sisymbria succo:
Et pressas tristi distendunt nectare cellas.
Lugete ò Dryades mecum, ò, lugete Napææ.
Occidit Euagee pulcherrima Neptunine.

Euagee nostræ spes vna, & sola senectæ
Occidit: & ruris, quicumque erat, huius honorem
Abstulit, euertitq; omnis mihi gaudia vitæ.
Scilicet id fuerat, bis sex quòd mensibus actis
Suasit ab Alphæa discedere protinus vrbe,
Vt te lugubri aspicerem miseranda feretro
Efferri, atque tui pars maxima funeris essem,
Contegeremq; atro frigentia membra sepulchro.
At non hæc olim nobis promissa dedisti
Euagee, non hæc durissima tempora, non hos
Tum mihi prædixti luctus, cùm magnus Acestes
Mitteret, æquoreas quà labitur Arnus in vndas,
Tuq; tuo inuitum discedere ab ore videres,
Præceptisq; meum munires prouida pectus,
Quasq; dabas prudens, ceu sancta oracula, voces
Obseruarem omnes, & singula mente notarem
Consilia: ex animo quæ numquam obliuia, numquam
Eluet vlla dies, quamuis longissima, nostro.
Non ego tum tantos potui mihi fingere casus
Euagee: non tantum vmquam sperare dolorem.
Quamuis certa mihi luctus præsaga futuri
Signa daret Therapon: cùm densos abiete lucos
Cęderet, & piceas alto de vertice pinus
Deijceret, montisq; ferus iuga pulchra comantis
Vastaret, nostris qui plurimus imminet aruis.
Quin potius nil illa timens portendere triste
Omina, Cœlitibus faciebam vota: meaq;
Sæpe manu cumulans ingrata altaria donis
Spondebam innumeros posthac tibi credulus annos.

At-

Atque adeò demens tempus iam iam affore rebar,
Cum tibi, quos olim fœcundos abstulit agros,
Redderet insonti, Latijs qui præsidet oris
Pastor, & ingentes rerum moderatur habenas,
Atque volens, facilisq; omnes tibi linqueret arces,
Munitas arces, & pinguia regna Camertum.
Et nunc ipsa iaces, nec iam dignare vocantes,
Tendentesq; manus populos ad sidera vtrasque,
Dum miseris miseras implent vlulatibus vrbes:
Et vocem montes, vocem nemora alta remittunt.
Te variæ Bacchi lynces, te sæua leonum
Semina, & hirsuti lugent in saltibus vrsi,
Aprique, & thoes, nec non fera pectora damæ.
Flent fontes, flent stagna tuum, flent flumina tristem
Interitum, & lachrymis tellus madefacta tepescit.
Hinc seges incultis squalet mœstissima campis,
Squalent fœcundum sitientia pabula rorem:
Amissumq; decus passim violaria mœrent.
Mœrent tota suis virgulta exuta corymbis,
Et pecus infelix deserta in valle pererrat:
Vbera nec referunt sera iam nocte capellę
Plena: nec ad caulas redeuntem lęta moratur
Ipsa suam, atque alijs secernit bucula matrem.
Omnia sunt macies, sunt omnia luridus horror,
Sunt tenebrę, & tristis leti pallentis imago.
Ipsa hęc, quę quondam mihi frigida rura placebant,
Nunc odi, & dulces obij quos sępe recessus,
Dum medium curru Sol aureus occupat axem,
Omniaq; argutis resonant arbusta cicadis.

Odi

Odi orno, odi & platano, odi æsculo alta
Contecta, & radijs non peruia lustra coruscis.
Sordent & viuo confecta sedilia saxo:
Sordet &, annosa quæ sese ex ilice fundens
Cum strepitu raucum ciet vnda è margine murmur.
Quin ego, iamdudum posui quas ordine fagos
Ipse tibi, & teneras conseui, heu, nescius alnos,
Euertam immeritas imis radicibus omnes,
Et syluam aggrediar crudelibus vrere flammis.
Ah, miser, ah, quò te mentis rapit æstus Amynta?
Nonne vides gemitus, lachrymasq; vt spargis inanes?
Quin igitur potius viua te fluminis vnda
Abluis? & precibus manes venerare sepultos?
Forsan & hæc olim venient ad sacra: tuiq;
Vanescent tristes illo post tempore luctus.

VARCHIVS, ECLOGA IIII.

AD celebres Arni ripas, & littora Daphne
Nympha erat, Hetruscæ cultrix non vltima vallis:
Quam vetus è summo despectat Fæsula cliuo,
Et mediam inducta Minio secat auius vnda.
Jlla quidem non apta colo tenuiq; Mineruæ
Jam tum, cum virgo primis floreret ab annis:
Vna sed Aonias inter celebrare sorores
Nata choros, totum Phœbo sacrauerat æuum,
Et Phœbo, & blandis dulcis comes addita Nymphis.
Hæc clari ad tumulum Varchij (namque ipsius atro

 Con-

Condiderant Varchij manes, atque ossa sepulchro
Pastores) Varchij manes deflebat amatos:
Et tristem Assyrijs spargebat odoribus vrnam
Ipsa suo fundens tales è pectore questus.
Heu quis tam duro supremam in funere vocem
Voce sua, & lachrymas lachrymis sociabit amicas?
Vos liquidi fontes, vos cultæ flumina vallis,
Vos auræ, ventiq; leues, qui, dum fera passim
Sæuit hyems, gelida spirantes amnis ab vnda
Editis vmbrosas inter vaga murmura syluas.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Hoc erat, hoc, patula quod ab ilice garrula cornix
Prædixit persæpe, meum cum Phyllis ad antrum
Docta, nec hirsuti coniunx non culta Lycotæ,
Crinibus effusis in mollia terga, venirent:
Et mihi vernanti legerent de flore corollas.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Heu quis tum mẽtem miseræ furor abstulit? heu quis
Auertit sensus omnes mihi, cum tua, Varchi,
Instaret iam summa dies? quod numen iniquum
Offudit tenebras oculis? ne mœsta viderem,
Quam tibi Parca vicem, quamq; astrũ immite pararat,
Pro dolor, extremam vitæ irreparabilis horam.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Nec tamen, interea ni mens mihi læua fuisset,
Signa dabant obitus Superi non clara futuri:
Cum cælum assiduis operirent nubibus, & cum
Sole dies, astris nox intempesta careret:
Et pluuijs auctus flueret brumalibus Arnus.

Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Ah Daphne infelix, quid tum? si præscia luctus
Ipsa tui, tantos casus multo ante videres?
Nam nec rupta semel sæuæ subtegmina Parcæ
Instaurant nentes: nec quem statuere supremum,
Præuertit finem moriens, aut protulit vllus.
Orassem Diuos, cumulassem altaria donis,
Consumpsem totas illic ego perdita luces:
Atque oculos, iam iam media cum morte natantes,
Et Solem, & cœlum, conuexaq; sidera linquunt,
Ah misera his saltem manibus componere possem.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Quis nunc, quis teneros imis in vallibus agnos
Cantet, & excelsa pendentes rupe capellas?
Quis rores, gelidasq; niues, quis frigora, & æstus,
Fluminaq; & fontes, refluentemq; æquoris vndam,
Et tonitrus, & præcipiti cum grandine nimbos,
Et rerum caussas, & primi exordia mundi
Explicet? heroasq; memor describat Hetruscos?
Quis Thyrsim ad fagos? veteres Amaryllida ad ornos?
Ad corylos Daphnem? ad myrtos inuitet Iolam?
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Ipsa suis te, Varchi, etiam spoliata racemis
Vitis, & amissa laurus Parnassia bacca
Fleuit: & excultos hedera cingente capillos
Hinc atque hinc capiti tristes hæsere corymbi.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Ipse etiam frontem manibus percussus honestam,
Lugubresq; notas, vocesq; iterauit Apollo.

Inq; cauis Nymphæ carmen scripsere comantis
Corticibus pini, atque aëriæ cyparissi:
Esset vt in cineresq; tuos, & amabile nomen
Aeterni luctus, æterni testis amoris.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Te Satyri, Panesque, leues te candide Varchi
Suspirant Dryades, atraq; in veste Napææ.
Inq; antris, specubusque, imis in vallibus Echo
Muta silet: queriturque tacens secum ipsa, doletque,
Quòd nequeat dulces audire, ac reddere voces
Læta tuas: numerosq; alludere dulce canenti.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Nec tantum extremi delphin prope littoris oram:
Nec tantum in syluis sola philomela sub vmbra
Luget, & ereptos queritur mœstissima natos:
Nec quia per scopulos, & saxa per auia ponti
Deplorant miseræ Halcyones Ceyca peremptum,
Quantum Flora tuos obitus diuine poëta.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Quas olim numeris volucres mulcebat amatis:
Quas olim in syluis versus cantare docebat
Luscinias; nunc illæ inter fruticeta sedentes
Certatim ad luctus, lamentaq; dura loquaces
Hortantur picas: quæq; in frondente palumbes
Consuerant quercu raucas iterare querelas.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Quis tibi? quis tantum, Varchi, certauerit vmquam
Præterea? quis labra tuæ malesanus auenæ
Admorit posthac? cui tantum audere licebit?

Nam,

Nam, tibi quæ suaues edebat eburnea cantus
Fistula, Tyrrhenus quoties inflauit Amyntas,
Ante alios Nymphis, & Pani acceptus Amyntas,
Tristè sonat, numeros omnes exosa, modosque.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Heu heu tecum vnà lusus periere, iocique,
Hetruscíq; sales, & honos, & gloria linguæ:
Tecum vnà heu Varchi perierunt gaudia vatum:
Siue illos Tyberis, siue illos educat ingens
Permessus: siue Arnus alit liquentibus vndis.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Quin etiam gremium lugubri affusa feretro
Alma Venus, nobis, nobis heu Varchius, inquit,
Occidit, & iamdudum vllo sine corpore imago
Elysios inter manes versatur, & vmbras.
Non illic versus, non dulcia carmina dictat:
Non Heliconiadum latices à fontibus haurit;
Vltima sed Lethen obliuia potat ad amnem.
Ducite perpetuum mea carmina ducite fletum.
Hæc Daphne. at densæ cælo cum fortè tenebræ
Instarent, summum secuit mæstissima crinem,
Mitteret vt dulci memorabile munus amico:
Supremumq; vale, Varchi vale optime, dixit.

FINIS.

PETRI ANGELII BARGAEI

EPIST. I.

AD HENRICVM III GALLIAE ET POLONIAE Regem Christianissimum.

SI VACAT egregias laudes audire tuorum,
Claraq; facta patrum: si paulum ingentia regni
Pondera, quæ magnis onerãt tua pectora curis,
Ponere humi, facilesq; potes dare versibus aures:
Accipe perpetuus nostro quæ nuper ab ore
In Gallos expressit amor, Rex maxime regum,
Vel pietas ingens potius, dulcisq; cupido
Clarandi facinus: quo nullum maius in orbe
Terrarum audiuit quisquam, bella horrida postquam
Cæpere, & victo peperere ex hoste triumphos.

Nam-

Namque, vt non desint, meritò quæ maxima dicas,
Quæque animo mirere tuo, cum facta Quiritum,
Pellæive ducis Graium celeberrima chartis,
Aut portenta legis, quæ confinxere poetæ:
Multa tamen, si non risu dignissima, certè
Talia, quæ fieri numquam potuisse rearis,
Inuenies. quid enim credas, dum magnus Homerus
Flumine cum Xantho luctantem scribit Achillem?
Aut Veneris sæua violatam cuspide dextram?
Seque acie accepto cedentem vulnere Martem?
Cyclopive oculum terebrantem stipite Vlyssem?
Seque sub extremo dum colligit ariete tectus
Velleribus densis, dias in luminis oras
Subducentem antro? & sociorum cæde trementem,
Vitantemq; manus diri pastoris, & iram?
Aut inter fluctus, ventorum interq; procellas,
Nauigio amisso, pendentem è vertice saxis
Ereptumq; alta caprifico ex ore Charybdis?
Vel cum monstra canit rerum speciosa nouarum,
Scyllamque, & Circen, Læstrigonas, Antiphatemque:
Inq; feras versos socios, canibusq; marinis
Absumptos, Ithacus quos secum auexerat heros?
Mira quidem, facili sed tantum credita vulgo:
Non illis, quorum munit sapientia pectus,
Et rerum multarum animus percalluit vsu.
Ilium enim lento tandem cecidisse duello
Euersum, atque armis direptum, igniq; crematum
Argolico, in cineres, atramq; abysse fauillam,
Quid mirum? non longè aberant Lacedæmone Troum

Per-

Pergama, Ledæaq; Helenes inuisus adulter
E patrio Graium spectabat littore littus.
Cumque his suppeteret cunctarum copia rerum,
Se tamen in decimum victoria distulit annum.
Quòd si quis Peliæ durissima iussa tyranni
Obijciat, iuuenesq; ausos irrumpere pontum
Cyaneas inter cautes, dum fluctibus acta
Altera in alterius frontem concurrit, & imas
Suscitat in cœlum pelago exultante procellas:
Incolumis tamen vnde audax euaserit Argo,
Alitis emissæ celerem sectata volatum,
Ignotasq; vias, ignotaq; littora cursu
Emensa, Æetæ fuerit populata penates,
Et secum in luco suspensum auexerit aurum,
Cumque auro forma insignem, atq; ætate puellam,
Perdomitis primùm tauris, quibus ora, pedesq;
Ære reniderent, quiq; atros naribus ignes
Spirarent: turbaq; satis è dentibus orta,
Quæ sibi conscierit per mutua vulnera mortem:
Ingenium ipse equidem docti mirabor, & artem
Scriptoris: qui pertenuem rem, perq; pusillam
Tantopere inuentis ornauerit vndique monstris.
Namque hęc si quis erit qui secum expendere pergat,
Non modò reppererit veterum mendacia vatum
Esse, sed effictas per vana poemata nugas
Vela latrocinijs, furtis obtendere noctem,
Flagitijs nebulas offundere turpibus atras:
Cum quæcumque animi gerimus virtute, manusque,
Cuncta reformident vani figmenta poetæ:

Ne fortè occumbant mox vna oppressa ruina,
Dum cupiunt vero longè maiora videri.
Vt facie virgo ingenua, cui concolor ostro
Succus, & Alpina mistus niue, vitat & horret
Pigmenta & fucos, natiuum abolere colorem
Qui possint, cultu illa suo contenta decenti.
Adde superuacuis quòd si qua ornatibus vti
Cogitur, hac formam deformem abscondat, oportet:
Queis deinde amissis dulces mouet orba cachinnos.
Ceu, cum fortè sibi grandes dempsere cothurnos,
Subsedisse humiles vulgo ridemus Iberas;
Quas modò credidimus quasi quasdam à stirpe gigātum
Procero magnas incedere corporis auctu,
Cum sint ancillæ similes, quæ paruula vestem
Ponè regit, ne tracta solum per compita verrat.
Ergo nec Graij, nec nostri habuere Latini
Dignum argumentum, quod mirarentur, & vnum
Sinceræ tamquam simulacrum ostendere possent
Virtutis, nisi figmentis, & anilibus omnia
Fabellis nuper variarent scripta repertis,
Et vani in vanas conferrent somnia chartas.
Tu ne igitur res heroum, & benefacta canentem
Ornatu spolias omni? nihil ipse relinquis,
Vnde argumentum diti se vellere Serum
Induat? & multis quasi picta coloribus Iris
In se oculos hominum passim conuertat & ora?
Immo ego, quæ veteres scripsere poemata docti,
Non vmquam laudata satis fateorque, voloq;
Tamquam propositum cunctis exemplar haberi

Scri-

Scribendi recte: vel tu verba ipsa, vel artem
Inspicias, certosq; velis ediscere mores.
Sed si detractis eadem se nuda videri
Fabellis, nugisq; suis patiantur, amentque;
Illa equidem vix apta legi, vix digna putabo,
Quæ quisquam miretur, & auribus audiat æquis.
At bellum confisa suis quod viribus olim
Intulit Abdaridum populis, Asiamq; nefando,
Ipsam Asiam, cæsis hominum tot millibus, vna
Seruitio exemit fortissima Gallia, quisnam
Pro rerum euentu satis admirabitur vmquam?
Primũ etenim exuperãs Alpes, Scythiamq; niualem,
Fluminaque, & varios non vno nomine tractus
Europæ, gentesq; adiens feritate tremendas,
Extremi ad fines se contulit Hellesponti.
Mox Asia in media Turcas aggressa feroces,
Annorumq; trium spatio, tot castra, tot arces,
Oppida tot munita loco, tot fortia cepit
Regna manu, quot vix olim cepere Quirites
Post ter septeni quinquennia condita lustri.
Et gens illa tamen sumptis metuenda pharetris,
Et victis consueta nouas imponere leges,
Oppressos stabili populos ditione tenebat.
Atque hæc ipsa quidẽ iam magna est gloria, magnus
Gentis honos: procul à patria regione profectam
Eiecisse suis diros è sedibus hostes.
Verùm alios fecisse eadem non legimus? esto.
Quid? quòd non vllis odijs, non exijt vlla
Acta lue, non pulsa metu, bellisve coacta

Externis, noua tecta sibi quæsiuit, agrosque?
Quid? quòd Christicolûm pro libertate reliquit
Fœcundos patriæ campos, cœlumque salubre?
Regnatasq; suis etiam tum legibus vrbes?
O pietatem animi memorandam, o nobile factum,
O decus, o nullis felix legionibus ausum,
Præter eas, quas ipsa volens tum Gallia misit
Ex se delectas, bellumq; capessere iussit,
Quo neque nos maius, neque postera perleget ætas.
Salue magna Ducum mater, salue inclyta tellus
Virtutis veræ cultrix, tibi debita tantæ
(Tu modò læta faue) persoluere præmia palmæ
Ingredior, tenebrisq; tuos heroas ab atris
Eruere, & seclis memores mandare futuris.
Illa aderit pubes, felix genus; illa canenti
Non figmenta quidem, non & mendacia, quæ nos
Vel legisse semel pudeat, pigeatque, sed vltro
Suggeret ex sese vera ornamenta, dabitq;
Ipsa aliquid semper, quod tu mirere, probesque,
Et lætere tuos tantis heroibus ortos
Illustres proceres; quorum pulcherrimus ordo
Immortale decus laudum putat esse suarum
Imperio parere tuo, Rex maxime regum.

AD

AD PETRVM VSIMBARDVM, EPISTOLA II.

VERA equidem tecū loquar, Vsimbarde, nec vsquam
Transuersum dolor arripiet, nec blanda voluptas.
Consuetudo etenim vitæ diuturna, fidesq;
Nostra, & amicitiæ veteris sic postulat vsus
Plurimus officijs, & honestis artibus aucta.
Hæc ergo ex imis penitus modo sensibus orta
Accipe: nec tibi me mendacia fingere credas,
Queis nusquam locus esse potest, vbi nulla sequuntur
Commoda, quæ nebulas animorum offundere suerunt
Candori, & vero titubantem auertere linguam.
Septima iam nobis æstas, quæ proxima Solem
Sublimem Cancri aspiciet propè limen, agetur,
Ex quo me communis herus iubet ire relictis
Protinus ad sese studijs, curisq; docendi
Ingenuas artes, & vitæ certa beatæ
Præcepta, atq; vias, aperit quas maximus inter
Scriptorum cœtus, populosq; & regna regenti.
Atque ego, quamquam ipsos tercentum ex ordine mēses
Assueram illecebris Musarum, & amabilis oti,
Commodaq; imbiberam gratæ captare quietis:
Hoc tamen à placito discedere tramite iussus
Discessi, atq; audax Latium, Romamq; petiui.
Quò simul atque hominum, rerumq; ignarus, & expers
Aduena perueni: vix est, vt dicere possim,
Quantum pœnituit vitæ consueta prioris,

Atq; Academiæ vnanimes liquisse sodales.
Quare vt auis, ramos quæ sueta est inter opacos
Edere dulcisonos non vno carmine questus,
Si fortè illa dolo iuuenis decepta latenti,
Mox cauea conclusa domi cohibetur eburna,
Muta diu silet: & frutices, syluasq; comantes
Cogitat, & fontes liquidos, atque antra requirit,
Quasq; adeò liquit secreta in valle quietes.
Sic ego Pieridum choreis subductus, & vmbris,
Et triturus heri solium, limenq; potentis,
Ac Romæ in media iam versaturus arena,
Scilicet obstupui: perq; alta silentia inertes
Ipse mei oblitus traduxi segniter horas.
Ac, nisi tu, quæ summa tua est prudentia, primus
Aduertens animo quæ nam fugienda doceres,
Quæq; sequenda forent, tum qua ratione colendus
Esset herus; prorsus iacuissem improuidus omnis
Consilij: aut animi mœrore absumptus obissem.
Hic igitur tum primum abs te mihi constitit vnus
Fructus amicitiæ, quo nec patientis Vlyssei
Senserunt comites dulcem magis, hospite quando
Littore detenti lotum carpsere virentem,
Pomaq; iucundo mentem vinctura sapore,
Et sese ad nauem non dimissura morantem.
Quin etiam perspecta à me integritate, fideque,
Queis te commendas, quas amplexaris, amasque,
Et quorum caussa Medici gratissimus omnes
Protegis ipse bonos, cum res, & tempora poscunt;
Sæpe ego sum tristes ausus tibi credere curas,

Læ-

Lætitiasq; animi rursum impertire, metuq;
Protinus amoto tecum ridere: nec vsquam
Consilio, vultuq; tuo deceptus inanes
Sedaui motus, & iniquos pectoris æstus,
Quæq; animos spes extulerant moderatus, omisi.
Atq; ita post cum me dignum satis esse putares
Cui tua partem aliquam virtus conferret amoris,
Sæpe dies vnà totos, noctesq; perennes
Dulcia iucundo miscentes seria ludo
Siue domi, siue in medijs transegimus hortis,
Quos Medices sumptu ingenti, studioq; paratos
Substructis ornauit ad æthera molibus: & quos
Tum signis, tum picturis præstantibus auctos
Miratur Latium, nec eos præferre veretur
Omnibus, Ausonia quicumque coluntur in alta.
Ipse igitur tibi nominibus deuinctus, & vni
Addictus tantis, planè sim ferreus, & me
Ingrati fatearq; animi, damnemq; necesse est:
Ni te oculis his assiduè, ni pectore gestem;
Quemq; alij sanctè obseruant comemque, bonumque,
Nec minus interea rigidæ virtutis amantem,
Ipse omni obstrictus venerer pietate, colamque.

AD IVLIVM BATALLINVM, EPISTOLA III.

DVM te Parthenope patria dulcedine captum
Detinet, atque tuas varijs sermonibus aures
Affusi circum blandè remorantur amici:
Me lassum, & multis iam fractum corpus ab annis,
Languentem morbo, correptum frigore; & aura
Tentatum Boreæ gelido spirantis ab axe
Oblectant etiam, dictu mirabile, Musæ,
Et tristes properant longè depellere curas:
Dum statuo, quærens animus ne ex corpore noster,
An contra ex animo corpus pestesque, luesq;
Concipiat plures, maioraq; damna capessat.
Quale sit hoc autem, quod dicimus, accipe Iuli:
Et nos consilio, quantum potes, ipse iuuato.
Namque alias etiam cum spes abiecimus omnes
Erexti, & suauis reuocasti ad gaudia vitæ,
Subducens miserum leto quasi Pallas Vlyssem.
Vtq; adeò lis hæc præsens peragatur vtrinque,
Quo susceptam olim peragi decet ordine causam,
Tu facere hæc animum pro se iam verba putato.
En ego, quem nuper Superum pater ipse creauit
Æternæ tandem fruiturum lumine vitæ,
Pro dolor, hanc ægros miserè depressus in artus
Cogor habere domum, cæco quasi carcere clausus.
Et quasi conductæ pretio stationis iniquam
Soluere mercedem: quam protinus exigit a me

Quo-

Quotidie magis atque magis vis improba legis
Corporeæ. Quoties etenim pulcherrima rerum
Ipse egomet mecum meditor, cœtuq; beatus
Inseror æterno Diuorum, & mentibus addor
Aethereis, cælumque, atque ipsa remetior astra,
Seu medio subitos contemplor in aere nimbos,
Et niuis, & pluuiæ, & crepitantis grandinis imbres,
Unde auræ nascantur, & vnde tonitrua fiant,
Fulguraque, & semper diros quæ causa Cometas
Accendat: populis cur illi, & regibus altis
Exiliumque, famemq; atram, morbosq; minentur
Innumeros. quoties rursus perquirere visum est
Aequoris hic certos cur vnda reciprocet æstus,
Illic non iisdem littus circumtegat horis:
Quaq; adeò vis tanta altis in montibus aurum
Excoquat: aut ferri venas concrescere cogat:
Tum quot sint magni ponenda exordia mundi:
Quæ vis interitum rebus, quæque afferat ortum:
Hæc dum, inquam, mecum recolo: dum docta priorum
Assiduus monumenta lego, chartisq; seueris
Inuigilo admirans, & me me agnoscere conor;
Ilicet hinc, illinc cunctæ facto agmine pestes
Corporeæ irrumpunt. mentis blandissima somnus
Desidia: & stomachi multum latrantis alumna
Sæua fames, & quæ bibulas sitis arida fauces
Asperat, ac vini paulatim inuecta cupido
Frigentis, calices audax siccare Falernos,
Seu fluat orta dies, seu nox sua sidera pandat.
Præterea impatiens hyberni algoris, & æstus

Mollities: acriq; iecur Venus improba flamma
Quæ stimulat: nec non oculis semel haustus amicæ
Oris honos, imoq; infixi pectore vultus.
Queis alia, atque alia accedunt opprobria, quæ me
Funditus euertunt: summoq; ex æthere raptum
Telluri affigunt, ludus, iocus, alea, lites,
Et quæ quis fando numerare incommoda possit?
His ego, ne stultus frustra contendere nitar,
Victas dedo manus, adsumq; ad iussa paratus.
Hæc animus. Tum quæ corpus responderit audi.
Non ego, namque aliquem dicentem abscedere vero
Fœdum & turpe reor, non me mortalibus inquam
Ortum è seminibus corpus mortale negabo,
Idq; tibi, perspectum vni cui debuit esse,
Scilicet in primis æterna hac lege iugatum
Te mihi, vt imperio, quantum licet, vsus herile
Præciperes, quæ naturæ vis ferre caducæ
Imbecilla potest, & serui captus amici.
Curaresq; sagax, & valde sedulus hospes,
Ne pluuiæ tecto influerent: ne putridus Auster
Solueret ingressus patulis tabulata fenestris:
Ne paries vitium faceret: ne fornicis alti
Corruerent totæ ruptis compagibus ædes,
Dum studijs addictus obis ea munia tantum,
Quæ tua sunt, fruerisq; bonis cœlestibus, & me
Ire iubes tecum, quid possim oblitus: & exors
Dulcis amicitiæ solita fraudare quiete
Pergis, & indicens misero ieiunia ventri
Sæpe vnà cogis noctes vigilare, diesque.

Quin etiam somnos inter, mensasq; salubres,
Cum vitalem auram, & tenuem reparare calorem
Est opus: aut aliquid tecum meditatus, omittis
Incepta: aut stratis surgens è mollibus acer
Ilicet in studijs crudum me me abdis, habesque.
Hinc hyemis gelidæ afficior glacialibus auris:
Hinc niue frigentis potus male sana libido
Prosternit vires, dirusq; intercutis humor
Crescit aqua: stomachoq; natat delapsa supernè
Crudorum alluuies sensim concreta vaporum.
Hinc miseros laterum, & capitis dolor angit acutus:
Excruciant ventrem fera tormina: calculus asper
Vrit anhelanti vesicam; aut renibus hæret
Improbus: hinc oculis vertigo, inq; auribus æris
Tinnitus, vociq; omnis via clausa, sonoque.
Hinc demum à cerebro largè distillat inerti,
Quod fibras salso pulmonum exulceret imbre;
Pectoris aut complens rigidas humore cauernas
Affligat tussi, atque animam intercludere tendat.
Quòd si fræna manu, quæ sunt tibi credita soli,
Ipse regas vt oportet, & vt sibi postulat vsus
Fæderis antiqui, quo nos conuenimus vnà,
Nec me moliri quicquam, cui desit honestum,
Permittes: nec te læsum clamabis: & idem
Me vegeto vteris peragendæ ad munera vitæ.
Sin aliter te facturum arbitrare, putato
Euenturum illud, misero quod fertur asello
Euenisse: boui qui dum sociatus iniquo
Cogitur imparibus contendere viribus impar,

Succubuit: soliq; tibi graue (dixit) aratri
Nunc tu pondus habe. pacis me diues, & oti
Conteget immunem tanti iam terra laboris.

AD IOSEPHVM BOCCAM, EPISTOLA IIII.

QVOD te Pierio laudum spes maxima thyrso
Percussit, miroq; animum calefecit amore,
Clare puer multo me me mihi carior ipso,
Lætor: & has imo nunc demum è pectore voces,
Quas ingens expressit amor meus, edere cogor.
Sic cum carceribus læti exiluere iugales,
Cunctorum primos inter comitatur euntem
Plausus equum: celeri sic in certamine cymbam,
Quæ prior effugit, metæq; anteacta propinquat,
Hortantur turbæ, & vim animis præstantibus addunt:
Aurea dum voces Diuorum ad limina tollunt,
Virtutiq; omnes vnà plauduntque, fauentque.
Non te nobilitas ingens, non magna tuorum
Gloria, non clari virtus spectata parentis
Inflauit, ventoq; animum tumefecit inanem:
Quo minus & Musis, & Phœbo deditus vni
Tendere Parnassi salebrosa ad culmina gressum
Discuperes: vatumq; illic auidissimus omnes
Percipere æternas, & pectore condere voces.

Quaq; alij lusu soliti se dedere inani
Aetate, & vigiles studiorum odisse labores,
Ipse vnus per te veterum monumenta virorum,
Carminaq; assiduè, multos seruata per annos,
Suspiceres, & noscendi rapereris amore
Quos pius Æneas captæ post vltima Troiæ
Excidia, & flammas totus quibus arserat orbis
Terrarum, Siculis cursus iterauerit vndis:
Quas cœli, pelagiq; minas erroribus actus
Pertulerit, diras quasve ille accesserit oras,
Cum miseram Didonem igni consumpsit iniquo:
Cum subijt manesq; imos, atque infera Ditis
Regna, & felices potuit cum visere campos,
Elysios campos, sedes vbi certa, quiesq;
Nos manet, integrè quicumque exegimus æuum,
Et Lethem sine labe pij tranauimus amnem.
Præterea superas rediens vt sospes ad auras
Venerit in Latium, & Laurentia Tybridis arua:
Et miseri casus defleuerit vnus acerbos
Pallantis primo sublati in flore iuuentæ:
Vtq; atram mox iram vltus, magnumq; dolorem,
Et puerum Lausum, quo nec formosior alter,
Nec virtute animi præstantior induit arma,
Et Lausi genitorem, & Turnum occiderit hostem,
Exposcens meritas inimico à sanguine pœnas.
Sed quid ego hæc memorans primæ incunabula vitæ
Percurro, & notis iamdudum versor in actis?
Nam quis te potior culti Ciceronis alumnus
Aut fuit, aut certè posthac erit omnibus annis?

Quis fictas autem causas facundius egit?
Aut scripsit meditans ornatius? Haud tibi iam tum
Defuit ingenium puero: non culta supellex
Verborum: non delectus, non copia, non ars
Orantis, mentesq; hominum, sensusq; mouentis,
Ducentisq; omnem quoties libuisset in iram,
Clementemve animum. quæ fulmina Iupiter, & quas
Ipse faces, tonitrusq; oculis, atque auribus hausi?
Improba persequeris dum crimina sontis, & acri
Tristior exterres vultu, & sermone nocentes?
Aut cum virtutes, imitandaq; facta bonorum
Concelebras, cæliq; effers ad sidera laudes?
Non ego susceptæ culpæ mihi conscius ipsi
Non timui, faciemq; atro pallore notaui.
Atque adeò interdum si quod gessisse videbar
Præclarum facinus lætus noua gaudia cepi.
Quin mihi succensum magno virtutis amore
Sensi animum vitij prorsus, scelerumq; rebellem:
Excultæ tantum poterat facundi a linguæ,
Et tua sermonis præsens suadela, Venusque.
Ergo age clare puer, postquam largissima quondam
Effudit natura tibi gremiumque, sinusque,
Cuius ope immensos suetus superare labores,
Ardua doctarum subijsti templa sororum,
Ambrosia, & dulci saturatus nectaris haustu,
Ingredere, & nunc iam magnis accingere cœptis,
Quæ decus æternum domui, quæ nomina genti
Clara tuæ pariant, famamq; in secla propagent,
Ingentes & opes cumulent: nec plurima auitis

No

Non addant titulis monimenta insignis honoris.
Ac velut Eridanus medijs è montibus altus
Voluitur, Insubrumq; interfluit arduus amnes
Atque oriens vndas ripis fluuialibus æquat:
Cum tamen ingessit Ticinus, & Addua fluctus
Plena suos, ruit ille ingens per rura, minaxque,
Et tandem Adriacas victor supereminet vndas.
Sic quoque erit cum te sublimi in sede locatum
Consulet, & titulis multis, & honoribus auctum
Dimittet reducem ad sedes, patriosq; penates
Virtutum iudex, & testis Roma tuarum.
O ego tunc imo (superem modò) pectore quanta
Gaudia concipiam? quanto mihi concita motu
Lætitia exultent præcordia? non pater ipse,
Ipse tuus pater insignis probitate, manuq;
Strenuus, & multa notus virtute: nec ipsa,
Ipsa magis mater lætabitur, & sibi plaudet:
Quamquam ambo ingenti te complectantur amore:
Atque suis (veterum licet hic exempla parentum
Perquiras, fastosq; omnes ex ordine voluas)
Carior haud alius fuerit genitoribus vmquam.
Perge igitur, teq; in summo iam culmine siste,
Unde vna ostentat tibi maxima præmia virtus.

AD MARIVM VRSINVM, EPISTOLA. V.

CLARE Mari, quamquam priscis Vrsinia fastis
Ipsa suos inter veteres memorata Quirites
Gens testatur auos, primaeua ab origine Romę
Sæpe foris patriam meritis iuuisse, domiq;
Innumeris, genitosq; sua de stirpe nepotes
Per bis mille annos, quorum decursus auitas
Vrbis humi vires omnes prostrauit, opesque,
Intactum seruasse decus, multisq; potitos
Imperijs, populos inter regnasse Latinos,
Et sedem Ereti natis posuisse futuris:
Quamquam adeò non vlli vsquam te cedere sentis,
Seu qui fortunam, seu qui clarissima quondam
Facta sibi spectanda putent, atque ausa suorum,
Et patrios cernis patria virtute penates
Vndique fulgere innumeris insignibus auctos:
A te cuncta tamen quasi sint aliena proculq;
Semota, ipse quidem iam non contemnis, habesq;
Pro nihilo: sed sic animo miraris, amasque,
Vt modo præclaris stimulos conatibus acres
Ad virtutem addant, quæ te maioribus æquet
Non tantum, patribusq; parem contendat, auisque,
Sed si fata sinant, mox præferat omnibus vnum:
Eiq; tua præstante aliquid virtute redundet,
Quod decora, & magnos ollis affundat honores.
Atque hæc cum videant qui te venerantur, amantq;
Euen-

Euentura breui, nec ſpem ſe fallere inanem,
Quanta putas iam nunc cunctorum gaudia cordi
Affluere, & mentem dulci percellere ſenſu?
Ipſe equidem, mecum quoties hanc pectore curam
Suſcipio, & quarum maneat te gloria laudum
Contemplor, penitusq; tuis inuoluor in actis,
Lætitijs totus ſic efferor omnibus, ut me
Felicem apellem, iuuenis clariſſime, qui te
Affari, dextramq; tuæ qui iungere dextræ
Olim auſus, fuerim tibi non ingratus, eorumq;
Indignus numero, quibus obſeruaris, & omni
Afficeris, quæ vis meritorum eſt maxima, cultu.
Ergo hilares imo cogor de pectore voces
Mittere, & ad cœptos properantem accendere curſus.
Eia age Romuleæ magnum decus addite genti,
Macte noua virtute Mari, quacumque patentes
Oſtentat fortuna aditus, ingreſſus amicum
Carpe iter, ad ſummos mox peruenturus honores;
Quos patriæ, quos & generis benefacta, tuiq;
Quæſitæ ingenij dotes, & pectoris artes
Ingentes tibi promittunt: quos ſidera, quosq;
Plurima fatidicûm ſpondent oracula vatum.
Cum ſe ſacri apices, capitisq; inſignia mitræ
Auguſtos circum crines, & tempora fundent,
Præuia venturi ſuccedet purpura regni.
Sed quid ego hæc paſſim celebri notiſſima fama?
Quando etiam lætæ noſtris hortatibus urbes
Finitimæ acclamant: aſprisq; habitata Sabellis
Oppida, & extincto regio vicina Nequino.

Præcipue Coriti durissimus incola montis:
Et Tetricæ horrentis prærupta in rupibus arces:
Lætaq; non vmquam sterili Meuania campo.
Ac demum quæcumq; inter Naremque, Tybrimq;
Deucalioneis antiquior imbribus Vmber,
Vmber diues agris, sumptisq; interritus armis,
Et quondam inuictis ausus concurrere Tuscis,
Arua colit, Tinia exili qua labitur amne,
Et pronum in Tyberim lembis defertur onustis:
Clitunnusque, greges niueæ qui vellere lanæ
Contegit; & magnis proscindens rura iuuencis
Innumeras cogit passim diffundere fruges.
Salue igitur, populis expectatissime cunctis
Clare Mari, decus æternum, spesq; alta Quiritum.
Sic te, quæ meritis præstat fortuna fauorem
Læta suum, quocumq; cupis, deducere pergat
Incolumem, fortiq; adsit prosperrima fratri,
Quò se Gallorum Regi gratissimus addat,
Æternosq; illi pariat cum laude triumphos.
Cum iam iura dabis, legesq; petentibus æquas,
Si quando nostri poteris meminisse (nec vlla
Quin meminisse queas obstet res inuida, quando
Ipsa tuam ingenti mentem tibi vinxit amore
Pro meritis in me multis sibi conscia virtus)
Si poteris meminisse tamen, cum corporis huius
Quodcumque est exsors animus tellure relicta
Cesserit æthereas propere digressus in auras,
Dic cineri sit terra leuis: sit manibus inter
Elysios partæ sedes æterna quietis.

AD LÆLIVM TORELLIVM, EPISTOLA VI.

PRÆTERITIS Læli legerem cùm fortè diebus
Quàm multas equitum turmas, peditumq; cohortes
Extremis veniens Scythiæ Radagasus ab oris,
Finibus in nostris Arni, & Minionis ad vndas
Amisit, virides vnde ardua Fæsula colles
Paulatim summum subducit in aera, & vrbis
Despectat nimium vicinæ mœnia Floræ:
Obstupui nondum nostris è vatibus vllum
Surrexisse, suo qui res & facta canendo
Æquaret meritas sublimi carmine laudes,
Gratus auis, atauisque, & gratior inde futurus
Omnibus, à tantis repetunt qui patribus ortum.
Namque illud bellum non parua ex parte fuisse
Hetrusca virtute, & nostræ robore pubis
Confectum, sic constat, vti nil certius, & nil
Clarius esse queat: modo si est annalibus, atq;
Historijs vt habere fidem possimus auitis.
Et certè ingenium nostris non defuit. immo
Pictores si fortè libet spectare recentes,
Aut etiam veteres: tum qui de marmore vultus,
Æreque, siue alio quouis sueuere metallo
Ducere, Lysippo, nec Apelli cedere dicas.
Quid referam quantos eadem genuisse poetas,
Scriptoresq; alios vrbs se iactetque, feratque.
Ipsa dies me deficiat numerare volentem

Nominaque, & laudes, & pulchra poemata vatum,
Doctaque, & ad seros olim ventura nepotes.
Ergo ego & indolui merito, & succensus amore
Tantarum rerum, factiq; illustris, & alti
Clarandi studio, vix commoda carmina tanto
Argumento (elegos nimirum) & grandibus orsis
Conscripsi properans hæc ipsa. & mittere nondum
Ad COSMVM *Medicem, Tuscis qui præsidet oris,*
Qui signis, qui picturis præstantibus vrbem,
Altaq; substructis ad sidera molibus ornat:
Atq; Arnum veteri deducens flumen ab alueo,
Stagnaq; deriuans passim, segnesq; paludes
Ingenti sumptu, fœcundos efficit agros:
Oppidaq; ædificat Tyrrheno in littore, classesq;
Apparat innumeras, & portus munit apertos.
Hæc, inquam, quæ scripsi, illi mea carmina nondum
Mittere, quamquam omni studio, curaq; polita
Aut potui, aut volui: nec, vt ingenue fatear, sum
Ausus adhuc eum: præsertim cessisse viderem
Incassum toties mihi tot, tantosq; labores,
Quos ego susceptos subij iuuenisque, senexque,
Non modò gratum opus vt facerem venantibus ipsis,
Ingeniumque, actusq; docens, moresq; ferarum,
Et quo queque modo, quaq; excipiatur ab arte:
Verum etiam vt COSMI *laudes complecterer, alto*
Sanguine quòd natus virtuti antistet auorum:
Quòd puer oblatas regni moderatus habenas
Fortiter, imperio Senas adiunxerit vrbem,
Claram vrbem, validamq; opibus florentibus, & quam

Non

Non semel inuictam moto Florentia bello
Senserat, & magnas acceperat æmula clades,
Cùm cuperet longè patrios producere fines,
Et sola Hetruscos latè regnare per agros.
Atq; equidem, ne quid simulem, numquã ante putaram
Euentura mihi tam dura, atq; aspera rerum
Tempora, vt hos prorsum sequerentur præmia partus
Nulla meos: nullus nec honos, nec gratia Musas:
Quarum ope sacraram famæ monimenta perenni.
Quin potius fore fingebam mihi credulus ipsi,
Perspecta vt virtus meritis æquaret honorem
Ipsa suis, certoq; loco consisteret, in quo
Iam spectata diu populo, patribusq; seueris
Se se aliqua fulciret ope, & muniret honeste:
Aut caueæ accepto plausu totius abiret
Exuuijs ornata decentibus. At neque præmij
Abstulit illa aliquid: neque quicquam è talibus ausis
Addidit ad cumulum veteris mercedis, vt esset
Mercedi æqualis merces, quæ quemque secuta est,
Et sequitur profitentem eadem, quæ pluribus annis
Haud planè inuitis Musis profitemur in vrbe hac,
Et nullis opibus, nullis & honoribus aucti.
Cùm tamen in bello, si quid præclarius egit
Centuriove bonus, milesve gregarius, illi
Menstrua continuò prætor conduplicet æra,
Atque ea magnanimis addat præconia factis,
Quæ timidos etiam ad virtutem accendere possint.
Verum ego, quamquam alij (dicam hoc doctissime Læli,
Liberè, an audacter? dicam quocumque modo, dum

Dicam

Dicam quod volo.tu verò,quæ maxima semper
Perspecta humani est in te clementia cordis,
Ignosces,si me iustus dolor angit,& omnes
Cogit iam fines animi transire modesti,
(Personamq; verecundi deponere seorsum)
Quamquam,inquam,non vlli alij nostri ordinis esse
Inferior videar;quamquam noctesque,diesq;
Vrsi opus,in lucemq; dedi,quod forsitan olim,
Extincta inuidia,secum mirabitur ætas,
Sic iaceo tamen vt multis è millibus vnus,
Vt qui nec dederim specimen virtutis honestum,
Quod me vel vili possit seiungere turba,
Ne dum doctorum cœtu inseruisse virorum.
Et certè reliquis si me studiumque,laborq;
Reddidit æqualem:si operam voluere frequenter
Reges,& populi nostram conducere tanti,
Quanti opera illorum conduci sueuit,ad altos
Qui venere gradus doctrinæ huiusce,locumq;
Summum: etiam in primis fuerat iustumque,decensque,
Nec similem mihi mercedem,nec præmia deesse.
Atque hoc non vmquam(testis mihi Iupiter ipse)
Appetij,vt possem vitam traducere inertem
Segnius,& studio non vlli addictus,& arti:
Verùm vt pauperie sine turpi,& perpete cura
Ætatis producendæ,quæ vergit ad annos,
Temporaq; infirmæ iamdudum incana senectæ
Quod superest,æui si quid superesse futuri
Vult,qui cuncta potest,Phœbo,Musisq; dicarem.
Quòd si fortè illi mentem Deus adderet,vt me
Dignum post tertij quinquennia condita lustri
Ar-

Arbitraretur, cui se prabere benignum
Inciperet, nec desieri pateretur egenti,
Quod vitæ humanæ communiter expetit vsus:
Quale opus, & quantũ aggrederer? quo carmine laudes
Illorum canerem, atque ingentia facta virorũ,
Sanguine qui proprio patriæ peperere salutem,
Vlti hostem, factiq; sui statuere trophæum?
Tum verò quales Cosmo, quantosq; tenebris
Eruerem è medijs atauos, & nocte profunda?
Quorum ardens virtus cessit non vllius vmquam
Virtuti inferior: vel quæ clarissima quondam,
Nunc autem obscura, & seclis incognita nostris
Nomina in æthereas reuocarem luminis oras?
Non ego tunc elegis exilibus inclyta facta
Mandarem: heroum numeris sed grandibus vsus
Implerem fortasse tuas sublimior aures.
Et tamen hoc ipsum, quod nunc tibi mittimus, ille
Si vultu lætus, si corde acceperit, omnem
Horum me credam fructum cepisse laborum.
Tu vale; & Angelio, qui te veneratur, & vnum
Obseruat, tanto ni forte indignus honore est,
Partem aliquam ipse tui Læli impertitor amoris.

AD PAVLVM MELISSVM, EPISTOLA. VII.

VIDISTINE Melisse vmquã, dum lata pererras
Arua, quibus nomen Galli imposuere togati,
Atq; Apennini superas iuga celsa comantis,
Hinc atque hinc Italas medius qui diuidit oras,
Et sese Ionium sensim demittit in æquor:
Dumq; adeò celebres vrbes, quas influit Arnus,
Quasq; alias Medices gentis regnator Hetruscæ
Imperio regit, atq; armis, & legibus ornat,
Et cultos villis, vicisq; frequentibus agros,
Et colles, vallesq; imas, & stagna, lacusq;
Egelidos, nec non fontes miraris, & amnes,
Atq; vtrinque suas stringentia flumina ripas,
Munitasq; arces, & mœnibus ardua summis,
Vinctaq; præsidijs castella, atque oppida fidis,
Et studia, & mores hominum perdiscere curas:
Vidisti ne Melisse aliquid dulcissime, quod tu
Protinus augusta perculsus imagine rerum
Laudaris ve magis, magis aut suspexeris vmquam,
Quàm Tyberim, & claræ collapsa palatia Romæ?
Quàmque adeò, quondam innumeris ornata trophæis
Compita, & extantes Pario de marmore moles,
Et Circi spatia, & Capitoli immobile saxum?
Nil certè (nisi fallor) ais. Sed si tamen ista
Esse neges, quæ te moueant virtutis amantem
Vnius, & regum spernentem regna potentum,

Interitura breui, & subita casura ruina,
Id moueat, quòd te doctrinæ insignibus auctum
Sedibus è patrijs venientem læta recepit,
Et fortunatos reditus tibi Roma precata est.
Quæ si vera putas, vt sunt verissima, partes
Esse tuas, mi Paulle, vides meminisse perinde
Illius, illorumque, colunt qui tecta Quiritum,
Vt te virtutes propter, quibus ipse refulges,
Ijdem animo æternùm, memoriq; in pectore gestant.
Quorum adeò numero si me me adiunxeris, vnus
Cunctorum vicos, & prata virentia temnam.

ANTONII ANGELII BARGAEI EPISTOLAE TRES.

AD MARIVM COLVMNAM EPISTOLA PRIMA.

SI quis Democrito, qui magna floruit olim
Doctrina, & valdè sapiens est creditus inter
Mortales, iterum reuocato ad luminis auras
Aetherias, aliquem laudare hoc nomine tantùm
Contendat: longa serie quòd regibus vsque
A proauis, atauisq; suæ primordia gentis
Proferat, atque idem fœcundi iugera campi
Quod termille aret, & multo circumfluat auro:
Solaq; commemoret fortunæ dona secundæ:
Risu adeò quatiatur, vt hunc veluti furiosum

Atque omnes scelerum facies: hunc fallere censent
Velle alios, aut terreri formidine pœnæ,
Quo minus à recto virtutis tramite deerret.
Sic plerumque audit, quamuis excellere malit
Virtute ante alios, cumulo quàm diuitis auri.
Auspicijs contra longè melioribus ille
Vitam agitat, qui præclaro de sanguine natus,
Pauperiemq; minus metuens, & vincula legum,
Quadrigis tamen: & passis fugit otia velis,
Quæ sint cum turpi vitio coniuncta: suæq;
Suscipit æterna gentis pro laude laborem.
Omnia nam subitò peragrat loca gloria: & orbem
Terrarum numquam morituro nomine complet.
Quòd cum corporis atque animi vitare laborem
Posset, eum potius voluit perferre, beatam
Dum vitam parta virtute acquireret. Ergo
Quam laudem mereas, nemo est qui nesciat, omni
Vincere cùm virtute tuos meditere parentes,
Et Ducis eximij felicia iussa secutus
COSMI, res gerere egregias, quas docta laboret
Scriptorum manus ætati monstrare futuræ.
Interea, nostras dum pax colit aurea terras,
Scribere non cessas hominum quod mulceat aures
Doctorum: magnisq; tuis cum laudibus hic es
Totus: nec strepitus aulæ, nec murmura curas.
Nam cum alij in syluas, aut in iuga montis iniqui
Conueniunt, vt densa premant ad retia damas,
Fidentesq; fuga ceruos; ijdemq; luporum
Comminus ancipiti transfigant ilia ferro:

Vtq;

Vtq; acres venentur apros, & cætera passim
Per dumos, saltusq; agitent animalia, dum tu
Quod COSMO officium debes præstare, fidemque,
Numquam desistis, numquam comes ire recusas,
Quocumque ille viam secat anni tempore: siue
Frigore cum duro consistunt flumina: seu cum
Arida funesto moriuntur prata calore.
Attamen vt ventum in syluas, & lustra ferarum,
Non ne voluptatum genus hoc contemnis? & ipsum
Te venatorum clamori subtrahis? atque
Quos vnà comites campestrem educis in agrum
Perlegis auctores? vel qui transacta notarunt
Tempora, & annales scripsere ab origine gentis
Humanæ ad nostra hæc felicia secula: vel qui
Consilia, atque artes belli docuere gerendi?
Nonne etiam interdum miraris amabile docti
Virgilij ingenium? vel cum sub tegmine fagi
Dulce Syracosia modulatur carmen auena?
Aurea vel cum tradit agri præcepta colendi?
Aut idem grauiora sono post mœnia Troiæ
Capta docet Phrygias Idæo ab littore gentes
Aenea duce in Italiam venisse parentum
Antiquam sedem? manibus non sæpe Tibulli
Scripta teris? vel quæ facundus Horatius olim
Edidit? aut quemuis scriptorem denique eorum
E numero, quos nulla potest abolere vetustas?
Hinc varios flores decerpis, & aurea dicta
Depascens, animi secreta in sede recondis.
Post vbi sub noctem redeunt in tecta, tuæq;

Iam

Iam licet intra claustra domus secedere longè
A turba, quod condideras modo promis, & vrges
Propositum, cenæq; parum, somniq; benignus.
Sic est. hanc operam das plurimus. inclyte perge,
Perge Mari: nec te vulgi deterreat vllus
Sermo: nec speres quicquam illustrare magis te
Posse, hoc quàm studium. neque enim tam clara virorũ
Facta, in marmoreis quæ sunt incisa columnis,
Nec quorum vultus duro Lysippus in ære
Formauit, nec quæ solers depinxit Apelles,
Quàm quæ descripsere bonorum carmina vatum.
Nec certè moriens Hector, quo stante Pelasgi
Non poterant rapidis populari Pergama flammis,
Non vrbs Lyrnessi direpta, aut nobile regnum
Eetionis, & excisæ tot funditus vrbes,
Clarius ostendunt laudes pugnacis Achilli,
Quàm suras Clio tragico subnixa cothurno.
Hæc semel vt tetigit grata dulcedine sensus,
Tunc quæ falsa hominum quisquam vix crederet, illa
Vt vera in nostris animis infixa relinquit.
Quod licet hinc tibi non dubijs cognoscere signis.
Nam quamuis olim Graij cum classe superba
Venerunt Priami populatum regna beati,
Vt perhibent, multos aduerso marte per annos
Pugnarunt: tandem fracti ferroque, fameque,
In patrios fines pelago rediere remenso.
Nobile sed tantum potuit florentis Homeri
Carmen, vti longo belli certamine Graios
Victores cessisse putes è littore Troiæ.

Sic nemo est, magno qui non fateatur amore
Didonem Aeneæ totis arsisse medullis:
Cum tamen historiæ scriptores longè aliter, quàm
Virgilius, tradant: sed amabile carmen in imos
Irrepsit sensus hominum, penitusq; fefellit.
Tu quoque, si summum perges Helicona, nemusq;
Aonidum superare, sacra tua tempora fronde
Ornabis: tibi iam diuino numine mentem
Calliope quatiet: raptus quo dulcia finges
Carmina, quæ seclis poterunt audita futuris
Inflammare animos æternæ laudis amore:
Carmina quæ syluis olim cantauit in altis
Ismarius vates, rapidi cum flamina venti
Sisteret: & celeres lapsus frænaret aquarum.
Tum magni poteris magnis è regibus orti
Aequare & laudes, & fortia facta canendo
COSMI, cui summum Superùm regnator honorem
Egregias propter virtutes detulit, atque
Purpureos crines fulgenti nexuit auro,
Largitus sceptrum: populos cum vellet Hetruscos
Fluctibus è sæuis olim, sæuisq; periclis
Eripere, & miseros tranquilla in sede locare.
Ergo quò vitæ ratio tua te vocat, & quò
Te studium trahit, huc fausto pede dirige gressum.
Nec, quicquid plebs à Musis aliena loquatur
Contra, tu magnifacito: nec, si quis, vt est mos
Nonnullorum hominum, tua carpat liuidus, atque
Scribendi genus hoc totum corrodat acutis
Dentibus, idcirco deerres à tramite recto.

Immo iter inceptum peragas studiosius, hac spe,
Ut te florentem Tyrrheni ab littore ponti
Fama superstes agat, solui metuentibus alis
Extremos usque ad fines habitabilis oræ,
Quà pater Oceanus deformibus obstrepit Indis.

AD GEORGIVM CORNELIVM EPISCOPVM TARVISINVM, EPISTOLA II.

HOC omnes sunt ingenio, nisi fallor, ad vnum
Mortales, nullo vt pacto lenta otia toto
Vitæ curriculo possint traducere sic, vt
Nil aliud planè tractent. cognoscere primis
Hoc licet è puerorum annis: quo tempore lege
Naturæ viuunt. etenim formidine nulla,
Ne quid agant, nullo terreri verbere possunt.
Quod desiderium vitæ labentibus annis,
Quæ vis extingui, ac mutari nescia, tantas
Radices agit in nobis, vt munere Diuûm
Nolimus somnum concedi, quo fuit olim
Oppressus bonus Endymion venator in altis
Latmi verticibus: non si iucunda voluptas
Debeat in somnis nostros peruadere sensus.
Quin potius si contingat, præstare putemus

Immitem Lachesim vitalia rumpere fila.
Adde his praeterea, qui curas, quique labores
Et fugit, & peius nigris serpentibus horret,
Saepe tamen studioso animo fugit otia lenta,
Cum petit alueolum, cum ludos quaerit inanes,
Cum longas sermone benigno conterit horas,
Caetera cum quaerit vitae solatia: tantus
In nostris animis amor est innatus agendi.
Idcirco quidam certis rationibus usi,
Nonnulli temerè, ac, veluti sua quemque voluptas
Suasit, certatim studia in diuersa feruntur.
Ille igitur prorsus sese ciuilibus vndis
Immergit, quaerens qua nam regat arte, modoque,
Maerenteis patriae ciues, cum maxima clades
Impendet: vel cum tranquilla in sede locatos
Arcet ab aduersis rerum fortuna procellis.
Hic autem heroas magnos, & nescia vinci
Pectora miratus, dulciq; accensus amore
Militiae, graditur bellum in lachrymabile, dites
Iam mensas, iam desidiam, luxumq; perosus:
Et calidi Solis patiens, & pulueris atri.
Plerique indociles inopem traducere vitam,
Tyrrhenos fluctus, & inhospita saxa peragrant.
Artibus in claris alij, clarisq; repertis,
Quae veteres liquere olim quaesita labore
Magno, consumunt quodcumque hoc degitur aeui.
Sic alij tractant aliud, ne singula dictis
Persequar, & studia, & curas. hac compede mentes
Sunt hominum vinctae, his nodis caelestibus aptae.

AD ANGELVM NICOLINVM, EPISTOLA III.

EXIMIVM claræ patriæ decus Angele, paucos
Inuenias homines, quicumque à littore Rubri
Sunt maris ad Gadum fines, Solemq; cadentem.
Quorum si in populis industria magna regendis
Luceat; ijdem etiam pectus virtutibus ornent
Ingenuis adeò, vt quoties licet, omnibus à se
Amotis longè curis grauioribus, illas
Toto amplectantur studiosi pectore: quò tu
In numero positus, cum rerum fluctibus atris
Iactere, & varia curarum mole labores,
Et COSMO, & patriæ sapiens dum consulis: vrbem
Sæpe tamen, tibi quæ negat otia pulchra, relinquis
Fessus; & vmbriferæ sectaris commoda villæ.
Mirus vbi cultor Phœbeæ frondis, & amnes
E potus sanctos modularis carmina auena,
Quæ doctas aures grata nouitate morentur.
Sic tamen, vt videas etiam quæ carmina fingat,
Quamuis culta parum, sacri nouus incola montis,
Dum tibi sit magno coniunctus fœdere amoris.
Quocirca bene quando audis hoc nomine, versus
Hos ad te misi: breuiter quibus accipe, quare
Tempus ad hoc vixi statua taciturnior ipsa:
Qui tibi sim magno coniunctus fœdere amoris.
Si pollerem acri ingenio, quo Cassius olim

Par-

In mentis tabula scripsi:ne forte putaris
Jn vas pertusum latices fudisse liquentes.
Sed,cum re nequeam munus persoluere dignum,
Certè quod potero testabor carmine,quantum
Deuinctus tibi sim. quæ non erit infima merces:
Omnia cum benefacta velint in luce locari.
Nam,quamuis interdum homines virtute quiescant
In sola,tamen è multis vix millibus vnum
Aut æquè dignum decorari laudibus amplis
Efficiat,quàm si miseris fecisse benignè
Gaudeat:& semper velit omnibus esse beatè.
Quarum cum fueris valde,nisi fallor,auarus,
Hæc animaduertens,tua quæ prudentia summa est,
Pulchra Tarentini sequeris præcepta magistri,
Atque aliorum hominum,qui nos hac viuere lege
Dicunt,vt nostri partem sibi vindicet ortus,
Cum pater,& genitrix:tum,quæ nos patria tellus
Excepit gremio,cùm primùm lumina vitæ
Attigimus:partemq; aliis quibus est opus,vnde
Iure homines hominum causa videantur oriri:
Vt docuit sapiens Chrysippi porticus. ergo
Illi quàm longè à recta ratione ferantur,
(Qui nobis suadere volunt,vt prorsus ab omni
Seiuncti populi turba,callemq; secuti
Ignotum,sic viuamus,ne viuere quisquam
Nos sciat,aut tacitæ consumi frigore mortis:
Sic etenim fore vti comitem se blanda voluptas
Præbeat,& vitæ peragantur suauiter anni)
Mecum colligito. cuiuis cognoscere promptum est,

Talis quo pacto praecepti inuentor, & vnà
Addictus disciplinae grex illius omnis,
Hoc vnum studuere, vt dignos laudibus omnes
Non solum patriae ciues, sed & vltimus orbis
Sciret. prauè igitur faciunt, positoq; pudore
Decipiunt: nam verba nihil moror illa; sed odi
Aduersi quibus, & mores, & facta repugnant.
Praeterea quibus haec instillant aurea dicta?
An ne illis, rerum quos mira inscitia foedat?
Et quos dedecorat vitij turpissima labes?
Verum hoc persimile est, ac si quem maxima febris
Cum tenet, aut alius morbus, tum dicere pergant:
I, petito obscuram noctem; fuge lumina Solis,
Vt, quo sis morbo correptus, nesciat artem
Doctus Paeoniam: qui te tibi parcere cogens
Eximat è nigris Orci vastisq; lacunis:
Tu quoque deformi vitiorum aerugine foedus
Fac lateas sapientem hominem; ne fortè modum quem
Apponas, aut fortè fuges vitia omnia duris
Virtutum nodis, & ahena compede vinctus.
Huncine in obscuram vitam ratio vlla releget?
Quòd si praecipiunt illi, qui semper honestè
Vixit, & insigni doctrinae lumine claret;
Plurima qui possit mortali commoda vitae
Afferre, vt coetu viuat secretus ab omni:
Nonne Epaminondae suadent absistere bello?
Ne segnes homines ad ferrea concitet arma,
Tristia quum miseris impendent funera Thebis?
Neve idem propere Graiorum vindicet vrbes.

Turpiter oppressas? non hoc suadetur & illi,
Qui sibi deuictis inuenit nomen ab Afris?
Ne patriæ ferat auxilium, quo tempore sæuus
Annibal occisis hominum tot millibus, vrbes
Hesperiæ miseras ferro, flammaq; lacessit?
Atqui si in cæcis tenebris latuisset ad vsque
Extremum vitæ spatium, iam forsitan orbis
Imperium concessisset gens Romula Pœnis.
Ergo ne præstiterit fallentem ducere vitam,
Ne, si præsidium queat esse, & stella salubris
Huic homini, mutata retrorsum quem tulit aura,
Subleuet, aut doceat fortunæ ferre superbæ
Imperium: ne sit demum mirabile cuiquam
Virtutum exemplar? quo ductum ignobile vulgus
Sæpius exarsit magno virtutis amore,
Ac magis à vitijs sanum se reddidit, atrox
Exitium quæcumque ferunt, aut nomen inurunt
Famosi, quàm si certis rationibus ipsum
Absterrere velis. nec tu vir candide nescis,
Quo pacto ignaua languescunt corpora vita:
Languescunt animi. ac veluti si fortè cauatis
Delituit fossis cumulus collectus aquarum,
Fluxerit vt nusquam, breuibus computruit horis:
Sic hominum, qui se non nota in sede locarunt
Diuncti procul à vulgo, rerumq; molestis
Fluctibus; horum, inquam, tum vis in rebus agendis,
Tum dotes animi longa rubigine torpent.
Non ne videmus vti noctis caligine nigra
Accedente, malus mortalia corpora languor

Inuadit? fractiq; animi torpedine quadam
Esse videntur? & ipsa etiam, quasi languidus ignis,
Mens oppressa parum viget? at cum pulchra diei
Tela renascuntur, videas è mollibus omnes
Mortales stratis exurgere, & acriter illò,
Quò iussit vitæ ratio suscepta, reuerti.
Tanto igitur præstat lumen squalentibus vmbris,
Quantum concedit vitæ mors lugubris, vnde
Amplecti lucem par est, odisse tenebras.
Sic mihi qui nullis traductum testibus æuum
Laudarunt, vano in tumulo se condere viuos,
Ac propè vitales auras damnare videntur,
Naturamq; ipsam: quæ nos in lumina Solis
Edidit, & blandum discendi inseuit amorem.
Quapropter? fugiamus vti vestigia longè
Illorum, qui nos vitæ præcepta beatæ
Edoceant, nostrumq; animum virtutibus ornent
Ingenuis? & præcipue si reddere possint
Causas, cur hæc sint tamquam meliora petenda,
Hæc tamquam peiora cita fugienda pedum vi?
Si possint animo spinas euellere acutas?
Nam cum nos cogunt ingratum conterere æuum
Tristitiæ, vani terrores, anxia cura,
Vtrum quid sit opus factò castissimus heros
Bellerophon doceat? qui tempestatibus atris
Mœrorum oppressus, loca deuia solus amabat
Incolere, & tritos calles vitare, suum cor
Dilacerans, veluti campi testantur Alei?
Non ne hoc ridiculum? aut potius miserabile? non ne

Est melius sapientis amici limen adire
Posse, graues curas penitus qui pellat ab ægro
Pectore, vel minuat, pulchra & memoranda locutus?
Atqui non licet hoc, modo si præcepta sequamur
Istorum: quia si ignoti viuamus, amici
Nobis defuerint. sic verò possumus omnes
Omnia suppeditare vicissim commoda vitæ.
Ille igitur rectè concedet in abdita, vel qui
Toto animo, & tota cælestia mente capessit:
Vel nullius egens, qui vni sibi commodus, odit
Humanum genus, atque Deo concedere terræ
Imperium non vult: animoq; minatur acerbum
Interitum, simul ac de corpore cesserit. at te,
Illum qui morti demis, cæliq; beatum
Sedibus affigis, si purè vixerit; atque
Si contra impurè, limoso tradis Auerno,
Non reliquum vitæ spatium decurrere eodem
Pacto tædebit: sed aperta in luce moratus
Consiliisq; bonis, & , qua potes, arte iuuabis
Oppressos tetris fortunæ cladibus: vnde
Dulcia magnanimæ virtutis præmia carpes:
Cum te perpetuo grati, memoresq; tuorum
Mortales in se meritorum ad sidera tollent.
Sin secus obliti faciant, vt sæpius vsu
Euenit, non ipse tamen vereare nocentes
Ne pœnis pro delicti genere vrgeat æquis,
Et te respiciat domus ætheris, vnde bonorum
Aureus æterno tibi defluat ab Ioue riuus.

PETRI ANGELII BARGAEI CARMINVM.

LIBER I.

AD FERDINANDVM MEDICEM CARDINALEM Cosmi Magni Ducis Hetruriæ F.

HÆC, mihi quæ faciles dictarunt carmina Musæ,
Dum florens ætas lusibus apta foret,
Ferdinande tuis quamuis indigna putarim
Auribus, atque vllus queis habeatur honos;
Qualiacumque tamen statui tibi mittere, vt vnum
Te victura diu, te moritura colant.
Nam cui me fortuna prius, mox grata voluntas
Addixit, multis demeruitq; bonis,

Huic nostræ par est horæ famulentur, & haud me
Immemorem tanti testificentur heri.
Quem iam nec tristes casus, neque prospera rerum
Euenta, è nostro corde fugare queant.
Quòd, nisi Pierides, & vatum numen Apollo
Abnuerint numeris rursus adesse meis,
Ipse olim vitæ quibus illustraueris actis
Præsentem ætatem, fama loquetur anus.

AD COSMVM MEDICEM MAGNVM DVCEM HETRVRIAE.

QVANTVM picturæ, statuisq́; poemata præstent,
O Dux magnorum maxime (COSME Ducum,
Inde patet: quòd quæ Cous iam pinxit Apelles,
Quæq́; adeò excudit marmora & æra Myron,
Præterquàm breuibus quòd tum conclusa fuerunt
Finibus, & populo vix bene nota suo,
Cuncta etiam externis cecidere euersa sub armis,
Ac nunc perpetua condita nocte latent.

Sed

Sed quæ Virgilius, quæ quondam scripsit Homerus,
Quæve alij Aonijs turba sacrata choris,
Præterquam totum quòd se effudere per orbem,
Fecere & numeris omnia plena suis:
Nunc quoque post tantum tempus, post secula mille,
Postq; tot Italiæ bella cruenta, vigent.
Cumq; ijs Aeneas Tros, & Pellæus Achilles,
Sisyphiusq; Ithacus docta per ora volant.
Nec minus Augusti nomen diuina celebrat
Fama, atque insigni cum pietate colit:
Tu quoque, mirandis cuius virtutibus astra
(Ne meritas laudes deterat vlla dies)
Jam vatem peperere: faue Dux optime vati,
Cuius carminibus iam rediuiuus honos
Heroum surgat, proprio qui sanguine quondam
Soluerunt patrios obsidione lares,
Innumerasq; animas leto fudere per agros,
Quos rigat & Minio Tuscus, & Arnus aquis.
Vlturus Cimbros tunc cum Radagasus, auosque,
Duxerat è Scythia millia multa virùm.
Iamq; adeò fœdis Italas affecerat vrbes
Cladibus, atque ipsi mœnia multa solo
Aequarat, Diuùmq; euerterat aurea templa,
Jnq; dies cædes accumulare nouas
Ibat: nec pueris, senibusq; trementibus æuo,
Nec nuribus parcens, virginibusq; pijs.
Quam tu tum faciem rerum (Dux magne) fuisse,
Italiam gemitus quosve dedisse putas?
Jtaliam regum sedem, heroumq; parentem

Assuetamq; orbis totius esse caput.
Ille, velut cœlo demissum fulmen ab alto,
Quod cinctum nimbis, turbinibusq; ruit,
Et veteres imis radicibus eruit ornos,
Inuoluitq; atris ignibus omne nemus:
Quà quà ibat fusurus opes, viresq; Quiritum,
Consuerat ferro latè aperire viam.
Omnia lugebant subita prostrata ruina:
Inq; animis hominum nil nisi terror erat.
Ipsaque, quæ summis in montibus oppida sese
Munierant armis, præsidioq; loci,
Aduentanti hosti subitò reclusa patebant,
Ne luerent paruæ supplicium inde moræ.
Tu sola haud amplis etiam tum mœnibus auctas
Amnis & haud medio dissociata vado,
Barbariem portis excludere es ausa furentem,
Primaq; Teutonicas spernere Flora minas.
Illa vias, aditusq; omnes insederat: illa
Implerat, quantum vallis vtrinque patet.
Nec collis, despectat agros vnde alta virentes
Fæsula, non multo milite tectus erat.
Omnia complerant acies iuga montium, & omnia
Ære renidebant, esset vbi orta dies.
Timpanaque, horribilesque tubæ, strepitusq; frementum
Excibant fortes ad fera bella duces.
Inter quos gestans primos Radagasus honores
Cimbrorum ex alto sanguine natus, ait.
Ergo ne tot menses vrbem oppugnabimus vnam?
Nec dabitur manibus diripienda meis?

Et, cui non ausa est lectas opponere vires
Intranti Italiam Roma superba suas,
Se longas fecisse moras Florentia dicet?
Imprimet & tantum dedecus ista Getis?
Ite igitur socij, certatim inuadite muros,
Vosq; illuc per vim desiluisse iuuet.
Viuida non amat ex æquo concurrere virtus,
Nec tales animos Vistula, & Ister alunt.
Sic dicens pariter se suscitat acer in armis,
Cunctamq; ad muros cogit adire manum.
Illa volat: circumq; omnes cinxere corona,
Seq; alius alium calce terente premunt.
Missilia extemplo iaciuntur tela, facesque:
Et glans in morem grandinis acta ruit.
Saxa pluunt, lapidesq; graues, queis icta fatiscunt
Mœnia, queis domuum tecta, trabesq; labant.
Completur iaculis cælum, leuibusq; sagittis,
Et multo scalas milite turba grauat.
Quarum aliæ substant stabiles, & summa capessunt,
Fractæ aliæ rursus deijciuntur humi.
Dumq; adeo coeunt vnà virtusque, pudorque;
Et seuas properant quisque subire vices:
Hi se vt defendant, illi potiantur vt vrbe,
Ingentes fossas corpora cæsa replent.
Atque ipsi in muris vix iam consistere ciues,
Vix iam præsidio turribus esse queunt.
Accurrunt matresq; simul, teneræq; puellæ,
Atque ope pugnantes, qua pote quæque, iuuant.
Hæc liquidas festina pices, hæc tela, facesque,

Hæc multo calidas igne ministrat aquas.
Est & quæ vino vires reuocatque, fouetque,
Et tempestiuos suggerit vsque cibos.
Ipse tamen semper magis ac magis integer hostis
Ingruit, & iam iam mœnia victor habet.
Tum verò acceptus cælo, & gratissimus vnus
Aeternoq; hominum, Cælicolûmq; patri,
Zenobius, qui pòst heroibus additus astra
Accolit, & precibus rite vocatus adest:
Suspiciens stellas supplex, & ad æthera tendens
Brachia, sollicito fudit ab ore preces.
O, qui sæpe aliàs, Diuûm Rex magne, tulisti
Afflictis rebus commiseratus opem,
Si te cura subit nostræ nunc vlla salutis,
Ararum tua si pectora tangit honos:
Aspice quàm magnis hostis tuus irruat ausis,
Quàm ferus in populum sæuiat ille pium.
Nec prosunt turres, nec propugnacula nobis,
Nec pinnæ auxilium, nec tabulata ferunt.
Ipsaq; deficiunt animi fortissima corda:
Et nostro tellus sanguine tincta madet.
Aspice summe pater: nec, si qua admisimus, vsquam
Auertant oculos impia facta tuos.
Et simul immanes depelle à mœnibus hostes:
Depelle à templis tela, auidasq; faces.
Hæc mecum pueri insontes, castæq; puellæ,
Et timidæ matres, inualidiq; senes,
Hæc eadem, sacrum quarum caput infula cingit,
Orant, & lachrymis ora sinusq; rigant.

Annua

Annua sic hæc lux reparata festa salutis
Aeternùm ante aras luceat alma tibi.
Testeturq; isto surgens de nomine templum,
Templum ingens, multa & religione sacrum,
Te iam captam vrbem certæ eripuisse ruinæ,
Ciuibus & muros restituisse suos.
Hæc ille. Et refici vires in prælia pubes
Sensit, & est membris additus inde vigor.
Ergo alacris iuuenum manus emicat, & petit vltro
Arma pharetratis obuia ferre Getis.
Spondet & egregia virtute innixa futurum,
Ipsa vt barbaricum fundat, agatq; globum,
Si subito hinc, atque hinc portis egressa reclusis
Hostis in auersi terga repente ruat.
Id verò patrum vix concedente senatu
Impetrat. atqui erat ijs hæc reliqua vna salus.
Protinus illa igitur portis erumpit apertis,
Et multo madidam sanguine tingit humum.
Territus a muris confestim auertitur hostis:
Nec Dux ipse potest iam cohibere fugam.
State viri: mihi capta luet Florentia pœnas:
Et iam iam labem templa, domusq; dabunt.
Efficite, exemplo reliquis sit vt vrbibus vna hæc,
Et tutum vobis hinc patefiat iter.
Hic vos, hic, inquam, victricia signa Getarum
In Capitolini sistitis arce Iouis.
Sic socios Radagase tuos hortaris. at illos
Vrget anhelantes, versaq; terga ferit
Tusca phalanx. cuius princeps insignibus armis

Agmen agens Medix ibat, & altus equo.
Imperij Medix ductum cognomen ab Oscis,
Cognomen, quod non deleat vlla dies:
Ibat, & in turmas animis tendebat auitis,
Inq; ore, inq; oculis ignis, & ardor erat.
Fulgebant longè in media mala aurea parma;
Quæ quondam Hesperidum mala fuisse ferunt.
Tempore quo Mauros inter fortissimus omnes
Imperium Libycus fortè regebat Atlas.
Illa sua assiduè seruabat in arbore toruus,
Atque ardens oculis, tergoribusq; draco.
Non noctu, non luce vmquam fera lumina somno
Claudere, non aliò flectere suetus iter:
Sed ramis hærere vigil, custosq; tueri
Aurum: atque hospitibus maximus esse metus.
Horrendum trifidis lambebat sibila linguis
Ora: etiam si quem viderat ire procul.
At bonus Alcides nec longa volumina caudæ,
Nec timuit multis terga cruenta notis.
Sed claua aggressus vigilantem, ac torua tuentem
Perculit, haud dubio marte, deditq; neci:
Malaq; decerpens Tyrrhenum auexit ad Arnum,
Fæsula cum à tanto est ædificata Duce:
Fæsula, cui nullo moriturum nomen in æuo
Indidit Atlantis filia pulchra senis:
Quam nempe & captam cum iam victoris amore
Discessuram à se cerneret altus Atlas,
I, felix mea nata (inquit) comes Herculis, & te
In Tuscis tanto sub Duce siste iugis.

Ma-

Malaque, quæ nostris coniux tuus abstulit hortis,
Seq; relaturum forsitan esse putat
Argolicum ad regem, soli tibi nata relinquet:
Et dicet magni hæc pignora amoris habe.
Quæ mox & nati, & natorum à stirpe nepotes
Seruent, & gentis sint decora alta meæ.
Hæc ille. & Tuscos cum primùm venit ad agros,
Vxori Alcides aurea mala dedit.
Ac mox discedens, ferat hæc (mea Fæsula) dixit,
Quicumque è nostro sanguine natus erit.
Illa igitur scuto Medicen impressa gerentem
Vt procul aspexit dux Radagasus, ait:
Hic, inquam, hic Scythicos qui nunc fulgente maniplos
Ære fugat, nostro casus ab ense cadat.
Et, quæ nunc auro fert illita mala micante,
Iam nunc de domini tincta cruore ferat.
Sic fatus iuuenem aggreditur. petit ille petentem,
Armaque, & audaces miscet vterque manus.
Cumq; adeò multis confossi pectora plagis
Sanguine sparsissent arma, suosq; sinus:
Concidit in medio certamine barbarus hostis,
Et viridem moriens ore momordit humum.
At Medix exemplum vrbi, gentique, domoq;
Ipse suæ, & specimen grande futurus abit.
Quęq; auri multo splendebant mala colore,
Rettulit ad ciues sanguinolenta suos.
Ac nunc vt facti semper monimenta supersint,
Scutum auro fulget, sanguine mala rubent.
Quæ quantum nostro splendescere carmine possint,
O Dux

O Dux magnorum maxime COSME Ducum,
Quantũ antiqua queat Medicùm domus, inclyta quantũ
Innumeris virtus se tua tollere auis,
Conatus ni dura meos fregisset egestas,
Iam foret in toto notius orbe nihil.
Et tamen hac in re cunctas impendimus horas,
Quas licet: & carmen pangimus omne tibi.
Forsan & hoc inter tua tot decora inclyta paruum
Non erit in longa posteritate decus.

AD MARCVM TVLLIVM BEROIVM.

QVOD tibi nondum etiam grates persoluimus vllas,
Vllaq; nec nostri munera detulimus
Ingenij, tanto quæ par fuit interuallo
Mittere, non parui fœnoris aucta mora,
Nolim id me fecisse putes, quòd fastus inani
Vento inflet, multumq; ipse mihi tribuam,
Aut, quoniam omnino vita iam deside fractus
Ipse mei nusquam sim memor officij:

Offi-

Officiȷ̃,cuius capient obliuia me tum
Denique,cùm in noctem lumina perpetuam
Occludam,neque iam quicquam cœlestibus vllis
Debentem ipsa suo terra teget gremio.
Sed quia tantarum memet præconia laudum,
Et numeris abs te,carminibusq; tuis
Mandata,& magnum in primis testantia amorem,
Quem meus in te mi conciliauit amor
Perpetuus.suspensum animo tenuere,tuo quæ
Merces ingenti munere digna foret:
Quam me pro innumeris meritis,proq; indole tanti
Ingeniȷ̃ expensam ferre tibi esset opus.
Ne te incusare,& tacitè reprehendere posses,
Quòd,quæ vix magnis vatibus attribuas,
Sic mi impertieris,vt quamquam conscia mens est
Ipsa sibi,talem me tamen esse rear
Beroi,qualem tua pagina prædicat,& me
Decipere hac animum credulitate iuuet.
Sed certè(quid enim dubitem tibi dicere verum?
Aut quid,quod notum est omnibus,inficier?
Me mea Castaliæ cultissima numina quondam
Squalentem ignauo deseruere situ,
Et longum dixere vale:quia rarior arteis
Illarum,meus vt mos erat antè,colo:
Frigidaq; obrepens membrisque,animoq; senecta
Inculti vireis atterit ingeniȷ̃:
Quòdque poetarum commercia grata frequentem
Interdum,atque ipsi me mihi surripiam,
Inq; nemus,syluamq; abdam,quæ plurima Phœbo

Floret, & æternis perstrepit alitibus,
Increpat: & rudibus vix hos inscribere chartis,
Quos tibi nunc meditor versiculos patitur.
Huc etiam accedit, quòd postquam Hetruria bello est
Vexata, atque atris litibus implicuit
Roma orbem, armorumq; innexuit improba causas;
Et pax exulabit finibus Ausonijs,
Nullus honos Musis, ratio non vlla laborum
Est habita, & nulli præmia proposita
Doctrinæ, & studijs merces ablata bonarum
Artium, & earumdem semper amica parens
Concidit, heu, regum larga, & prolixa voluntas,
Nilque adeò, quo se iam tueantur, habent.
Non secus ac Scythiæ cùm Barbarus incola terræ
Euerso Latij funditus imperio
Obtinuit regnum in media (proh dedecus) vrbe,
Pressit & Italiæ libera colla iugo,
Expulsisq; bonis procul vndique disciplinis,
Inuasit fœdans omnia barbaries.
Quare, etsi forsan non infeliciter arteis
Tractarem quondam maxime Phœbe tuas,
Carminaq; assiduè canerem, nunc fractus, & expes
Huius curam omnem deposui studij.
Quo tamen vt residemq; animum, ingeniumq; labori
Desuetum multo tempore post reuocem,
Sæpe precor Musas supplex, dent se mihi quales
Tum dederant, cùm ætas florida Ver ageret,
Atque incredibili laudum flagraret amore,
Speq; bona in primis credula sese aleret.
Quod

Quod certè ipse quidem valde cupioque, voloque,
Si quid valde aliàs, aut volui, aut cupij,
Non satis vt tantum faciam tibi, cui satis vni
In primis factum magnopere esse volo,
Verum vt, quę in manibus multos malè prouidus annos
Informata habeo, protinus absoluam,
Perpoliamq; acri tandem simul omnia lima, &
Nil imperfectum, nil rude sit reliquum.
Atque hoc si mihi contingat, votumq; secundent
Hoc mihi si vatum numina Pierides,
Pendebit mea tum sublimi è fornice templi
Fistula, & haud vno tibia nota sono.
Tuque adeò meritas possis ibi dicere laudes,
Et de me carmen condere veridicum:
Postera quod quondam secum mirabitur ætas,
Vllaq; non vmquam secla perire sinent.
Nunc itaque ingentem vestigia ponè Maronem
Certa preme, & nullum suspice præterea.
Illum vnum admirare, vnum cole: &, vt facis, vnum
Esse putes, reliquis quem omnibus anteferas.
Atque ita, quas laudes largè mihi contribuisti,
Conuenient in te tum magis atque magis.
Ijsque adeò, quæ tum facies, assurget Homerus
Carminibus, dum acres cogit in arma duces:
Congressumq; tuum non dedignabitur Orpheus,
Orpheus Oeagri filius Ismarij:
Qui cùm nec Stygia Eurydicem reuocare palude
Nec cantu, infernas flectere posset heras,
Toto animo, toto suspirans pectore fertur

Dulcius haud vmquam concinuisse lyra.
Bistoniae sed enim, nimium turba improba, matres
Infensae numeris, flebilibusq; modis,
Absciderunt vati caput à ceruicibus, atque
Coniunctum cithara, vt fluctibus aequoreis
Erraret miserè duro transfixum adamante,
Moxq; ita caeruleis obrueretur aquis,
In mare iecerunt. Verùm per marmora vectum
Ad Methymnaeos applicuit scopulos
Calliope mater: quos inter candida cursus
Vox capitis, vox est ingeminata lyrae
Saepius, & dulci sonuerunt littora cantu,
Et positae medio insulae in Ionio.
Accurrere viri, maestae accurrere puellae,
Et sacrum tumulo composuere caput.
Atque vnà iunxere lyram, quae garrula monteis
Traxerat, atque vndas leuerat Stygias.
Illo igitur Lesbi qui post sunt tempore nati,
Et cantu, & cithara mentem, animumq; sono
Magnopere oblectare solent, praeq; omnibus vni
Et canere, & dulci dulce sonare lyra.
At Thracum, postquam illa datum est rescíscere facta,
Ingens inuasit pectora maestitia.
Signa ergo impressere suis vxoribus omnes
Tum primùm, & tanti vt nunc quoque sint memores
Flagitij, poenasq; luant ita manibus Orphei:
Foeda notant foedis omnibus ora notis.

AD IOSEPHVM BOCCAM.

DVM te Bocca tenet Rigulanum, & vitreus Æsar
Piscantem in medio flumine sæpe videt:
Dum cliuus, qui culta tuæ propè limina villæ est,
Vndique proceris obsitus arboribus,
Errantum spectat vestigia pressa ferarum,
Manè sequi multa per nemora alta cane:
Dumq; sub vmbrosa platano, quà lene susurrans
Prosilit è scabro murice riuus aquæ,
Siue alta è specula modulantem carmina Faunus
Seruat, & in viridi cortice verba notat:
Quæ mox ingratas referens iterata sub auras,
Syluicolas flammis vrat Hamadriades.
Siue plagas auibus tendentem, vbi vallis opaca est,
Luscinia assiduis questibus increpitat.
Queis Lyda Ornithium quondam donauit Arachne,
Vsumque, occultos edocuitq; dolos,
Ornithium, quem vel miserè dilexit, & vnum
Optauit certo iungere connubio
Ipsa sibi: verum Ornithius per rura, vepresque,
Incautas visco fallere doctus aues:
Ac baculo impositam summo ostentare procacem
Nyctimenem, & varios edere voce sonos,
Spreuerat occultos glacie frigentior ignes

Virginis, oblatos respueratq; toros:
Implorantis opem donec miserata puellæ
Audijt è cælo vota, precesq; Venus.
Ergo illum assiduè prædas in tecta ferentem,
Captantemq; omnes, quas modo vellet, aues,
Aucupio cœpit mœrentem eludere inani,
Iussit & in vacuas sæpe redire casas.
Tum nata ante alias telam componere Arachne,
Et nulli inferior retia texere acu:
Quid te (inquit) toties, puer ò pulcherrime, quid te
Aucupium frustra iuuit inane sequi?
Si merces hæc ipsa tuos male grata labores,
Infelixque artes exitus iste manet.
Ipsa ego, quam multi lecto petiere iugali,
Cuius & a magno Lydia amore perit,
Quamq; leui teretes versantem pollice fusos,
Texentem & molli stamina picta manu:
Aemula (quis credat?) præsens mirata Minerua est:
Victaque, si verum confiteatur, abit:
Vt mihi te, cuius vehemens amor vrit amantem,
Hoc vno saltem munere demerear:
Retia confeci gracili tenuissima filo,
Nere quod è Serum vellere nupta solet.
Ipse plagas, nodosq; aptos miraberis, in quos
Illapsæ pennis impediuntur aues:
Ipse agiles limbos, orbesq; ex osse sequaces,
Porrectum & multa in brachia nobile opus,
Ipse amiti suspensum alta spectabis vtrinque
Pandere, & ingenti colligere arte sinus.

Namque

Namque in quincuncem lino distincta tenaci
Texta patent laxis parte ab vtraque plagis:
Inq; hos prælonga sinuantur arundine nexus
Hinc atque hinc, cum iam stant posita in medijs
Arboribus miseras passim exceptura volanteis
Retia, quę pullo tincta colore latent.
Atque his si qua vmquam captam sese explicet ales,
Si qua ex occultis auolet insidijs,
Illa eadem accipitres inter traducere vitam
Tuta queat, cunctos effugiatq; dolos:
Possit & in visco pennas hærere sequaci
Libera, & è pedica sumere læta cibum.
Hæc cape dona puer, tibi quæ tibi dedita soli
Vrsit acu, & digitis Idmone nata suis.
Hæc cape, quæ, nisi me vates præsaga futuri
Temporis & rerum prouida fallit anus,
Retia de nostro quondam cognomine dicta
Ingenium doctæ testificentur heræ:
Et penes externos, quodcumque hoc nomen, Hetruscos
Inuentum numquam tale perire sinant.
Sed potius, Lydis ceu gens erit orta colonis,
Sic Lydæ vsurpet virginis illa dolos.
Inq; alia nusquam regione frequentior vsus
Istius vigeat nobilis aucupij.
Hæc anus Idmoniæ cecinit ventura puellæ,
Hæc eadem Ornithio Lyda puella suo.
Quæ mox coniugio pueri, tedisq; potita
Ostendit tenues, explicuitq; plagas.
Atque illum comes in syluas persæpe secuta

Præ-

Prædam auium innumeram rettulit inde domum.
Dum te igitur nemore in medio, atque in valle latentem
Aut hoc, aut aliud candide Bocca tenet
Dulce voluptatis genus: ac tibi prægrauat armos
Aut auis, aut humero pendet vtroque lepus,
Seu positi ripæ saliunt in gramine pisces:
Mi celer egelidis temperat Arnus aquis
Ingenteis æstus, & quo non vlla calorem
Maiori potuit surgere messis agris:
Aut etiam in densa recubanti molliter vmbra
Vna aufert curas Calliopea graues.
Nec dolet incassum tantos cessisse labores,
Votaq́; successus non habuisse ratos:
Sed sæpe ad versus furtim, numerosq́; relabens,
Quod famam in longum proroget, vrget opus.
Vrget, & ad studium clari se suscitat oti,
Mœroremq́; animi, qua licet, arte leuat.
Spemq́; facit nostrum non vllo nomen in æuo
Sensurum longi temporis esse situm.
Quod si præstabunt Musæ, si rara bonorum
Turba olim, si me secla fuisse ferent,
Si vixisse meis iucundum semper amicis,
Et sanctam sanctè percoluisse Fidem,
Atque adeò puræ si puriter omnia vitæ
Audiet egisse hæc tempora posteritas,
Non ego Pactolus quicquid vehit amnis arenæ,
Quicquid & Ammerice terra beata gerit:
Ammerice, cuius montes, & flumina passim
Argento, atque auro diuite multa fluunt:

Tectaq; fulgenti splendent onerata metallo,
Inq; pauimentis aurea lamna nitet
Plurima, & insignes ornant sua pocula gemmæ,
Perq; vias omnes lucidus ardet onyx:
Non Arabum syluas, non quas legit Africa messes
Optarim, non quas congerit æquor opes.
Et modo mi dulces pandant sua sacra Camœnæ,
Despiciam reges barbara Memphi tuos.

IN OBITVM SICINII PEPVLI.

SI pia, quæ debent, soluerunt iusta poetæ
Fundentes vdis ex oculis lachrymas
Sicinio, Pepulorum alto quem sanguine cretum
Ante suum rapuit mors violenta diem:
Cur ego, quantum in me est, illustri carmine funus
Non celebrem, & mutos ad tumulum cineres
Voce vocem magna, dicamq; nouissima verba,
I, licet, ò, vale, ò, iam mihi culte vale?
Culte vale, ò, puer, & iuuenis fortissime, nec me
Oderis, extremus quòd tua facta cano.

Illa ego sæpe meis volui contexere chartis,
Et longam de te conficere Iliadem:
Sed me tentantem deterruit & pudor, & mens
Conscia, quæ tantum suscipere ausa oneris.
Numquam esset certè, ni Claricinius vnus
(Vnus amicorum est qui mihi præcipuè
Obseruandus, & æterna pietate colendus)
Hoc nostrum carmen iure suo eliceret.
Et verò quisnam proprijs ita viribus audax
Fideret, aut tantum hoc aggrederetur opus?
Ipse etenim proauis, atauisq; à regibus ortus,
Quorum olim iusto paruit imperio,
Quæ sese latis spatiosa Bononia campis
Explicat, vrbs magna nobilitate potens,
Atque vsu bellorum acris, studijsq; Mineruæ,
Et multùm fœcundi vbere diues agri,
Vrbs, in qua illustri primorum sanguine natus,
Et veterum multis clarus imaginibus,
Fulsit muneribus fortunæ ornatus, itemq;
Floruit innumeris ipse bonis animi.
Et primùm quascumque arteis docuere priores
Ingenuas, toto pectore sic coluit,
Vt siue is carmen faceret, siue ore rotundo
Dictaret certo verba soluta pede,
Callimacho, & magno propius certaret Homero:
Nec flueret culto iam Cicerone minor.
O quoties illum, teneros dum cantat amores,
Horrida dum forteis cogit in arma viros,
Dum socijs alios, aliosq; in pectore motus
Ex-

Excitat, atque animos arbiter vnus habet;
Et iuuenes blandi, & faciles arsere puellæ,
Et valde audaces obstupuere duces:
Nec minus admirata senum turba ore pependit,
Et dubitauit vtrum doctior, an melior
Esset, & innumeris animi virtutibus ipsas
Aequaret doteis corporis egregias,
Et formę immortale decus, atque oris honores,
Et, quale in tenero pectore robur alis
Non habuit. Nam seu iaculum libraret ab aure,
Seu gladium in sæuos stringeret ausus apros,
Haud vllæ fugere feræ, sed morte peremptæ
Effudere animas pectore quæque suas.
Quin, vbi cessit equo lentas moderator habenas,
Seu cursum Zephyris flantibus antetulit,
Non dorcas, non ceruus abit securus, amicas
Vt sese pernix abderet in latebras:
Sed sensit celerem vestigia pone sequentem,
Comprensusq; fuga constitit in media.
Ac velut Aeacides magni Chironis alumnus
Non solum doctus fila mouere lyræ,
Suauiter, & versu laudes celebrare puellæ,
Verum etiam sæuas sternere cæde feras,
Et celerem in syluis iaculo transfigere tigrim,
Et cursu rapidos æquiparare Notos,
Terruit inuictas audax in prælia genteis,
Et Xanthi multo sanguine tinxit aquas,
Troiæque infanda permiscens omnia cæde
Extremum virtute attulit exitium:

Sic illum indutum galea, & præstantibus armis
(Nec dum etiam teneras inficere ulla genas
Cœperat, & nusquam lanugo induxerat vmbram)
Cærulea timuit frigidus Albis aqua.
Germanas cùm fortè arceis, atque oppida Cæsar
Parere ipse suo cogeret imperio:
Heu, quas tunc hyemes, heu, quæ tum frigora passus,
Quàm sæpe obscœnam pertulit ille famem?
Quàm sæpe ingenteis mira virtute labores
Suscepit, nocteis egit & vsque vigil?
Interdum plantas glacies hyberna secabat,
Plurimus & subter pellibus imber erat.
Omnia torpebant gelida concreta pruina,
Pendebatque altis stiria ab arboribus:
Ipse alacer tamen assiduè sua munia obibat,
Hostibus & duris maximus horror erat.
Dumq; neces inter, duriq; incommoda Martis
Committit valida prælia torua manu,
Arctoas vrit flammis, atque igne puellas,
Et teneras magno torquet amore nurus.
Quantum autem, seu sint nuptæ, seu tempore in vllo,
Nullius nôrint tempora coniugij,
Depereant præclarum armis, pulchrumq; iuuenta,
Et Scylla infelix, & Sthenobœa docent.
Altera nam certi violato fœdere lecti,
Quam Venus in cura supplice corruerat,
Non iuueni exitium insonti, labemq; perennem
Intulit? & sanctum polluit hospitium?
Cumq; decus, Diuûmq; illi peperisset honores,

Et sciret delapsum æthere præcipitem,
Ipsa sibi fauces laqueo præclusit, amoremque,
Atque omne vnà odium depulit ex animo.
At virgo infelix, rara virgo inclyta forma,
Quàm subitos ignes ossibus implicuit?
Tempore quo Minos magni Iouis inclyta proles
Vltor atrox vrbem sedit ad Alcathoen,
Androgeonææ pœnam necis inde reposcens,
Et longa miseros obsidione premens.
Namque ea tum cari vastantem regna parentis
Vidit, & heu, flagrans hostis amore sui,
Non hominum morem, non ius, non impia legem
Naturæ, non & Cælicolum verita est
Numina, quæ supera nos è regione tuentur,
Et merito sonteis supplicio afficiunt:
Purpureum quin illa patris de vertice crinem
Velleret, & totum proderet imperium
Minoi: quem tum faciebat bellica virtus
Insignem, atque annis grata iuuenta suis.
Aut nihil, aut paulo cui tum concedere dignum
Sicinium, Germanæ appetiere nurus.
Atque aliqua ex illis animum iam saucia dixit,
O certè ex alto sanguine nate puer;
Quis nunc infestum nostras te duxit ad oras,
Vt nobis ferres omnibus exitium?
Namque viros bello ingenti, & præstantibus ausis,
Et nos aspectu absumis inique tuo.
Nec tamen optarim sæuo te occumbere leto,
Vel formosa nouo membra rigere gelu.

Ipsa

Ipſa ego te potius patria regione relicta,
Quocumque abſcedes, conſequar incolumem:
Et tibi iucundo famulabor ſerua labore,
Indignam ſi me forſitan eſſe putes,
Quæ tecum patriæ ſublimi in ſede recepta
Degam, atque optato ſemper amore fruar.
Hæc illa. at iuuenis, ſtimulis quem gloria agebat
Acribus, haud vllas audijt aure preces,
Sed bello confecto omni ſe ſerus ad ædeis
Ornatum claris rettulit exuuijs,
Quasq; adeò prædas ex hoſtibus egerat, omneis
Partitus, fidos dididit in ſocios:
Quos antè electos ſecum deduxerat vrbe,
Et ſibi nil prorſus, quàm decus egregium,
Et, quam quæſierat, laudem ſeruauit, in armis,
Et famam, æterna in ſecula quæ vigeat.
Excepere viri redeuntem, hilaresq; puellæ
Sparſerunt violis, purpureisq; roſis:
Et tacitæ. O felicem illam, quæ prima cubile
Aſcendet coniux ſola futura, tuum.
Ergo illum forma inſignem, & virtute decorum
Optabat generum iam ſibi quiſque ſuum,
Atque incredibili iam quæque ardebat amore,
Et facie virgo, & moribus ingenuis,
Cùm Mars ad cædes, & ad horrida bella vocauit
Rurſus, & Auſonios ciuit ad arma viros:
Arma, quibus latos tepefecit ſanguine campos,
Funditus & miſeram perdidit Italiam:
Mars & Muſarum, atque otij teterrimus hoſtis,

Solus & humani dira lues generis:
Mars horum, quæ nunc patimur, causa vna malorum,
Atque auctor nostri maximus excidij:
Qui nempe & miscens incendia plurima bello
Impius Europam territat, atque Asiam.
Nicia tunc, humilisq; vnda frigente Gabellus,
Quæque vtrinque suo margine pressa fluit
Scultenna, innumeros spectauit stragis aceruos,
Et multo intepuit aucta cruore virum,
Sicinij virtus quos, & bona dextera bello
Obtruncans, campos misit ad Elysios.
Prærupto veluti demissum è vertice flumen,
Quod moles, quod non sistere saxa queunt,
Præcipiti fertur lapsu, victorq; per agros
Voluit agens quercus, & stabula alta ruit,
Atque ipsa ingenti percellit mœnia fluctu,
Et nullum est, quod non turbet iter populi.
Post vbi depressum veterem subsedit in alueum,
Visuntur turpi semisepulta luto
Iumenta, & fœdæ pendent sine honore ruinæ,
Et virgulta humili strata iacent capite,
Euulsæq; iacent passim ab radicibus orni,
Et quæcumque arbos obruta vorticibus
Deiecit ramos, omnemq; amisit honorem,
Post neque verno vmquam Sole, neque imbre viret.
Cumq; acreis audendo hosteis persæpe fugaret,
Disceret & iam iam vincere consilio,
Atque dolos belli varios eludere, & arteis,
Et magno cunctis esse metu inciperet;

Ecce

Ecce Patris magni iussu concedit in vrbem,
Vt procul Hispanos Parthenope eijciat.
Talia sed venti discerpunt irrita vota,
Sollicitaéq; mouent numina nulla preces,
Quæ latè imperium, vireisq; tuentur Iberas,
Atque omni Gallos Ausonia prohibent.
Nam te florentemq; annis, opibusq; potentem
Abstulit ante tuum mors inimica diem:
Abstulit, heu, primæ primo sub flore iuuentæ,
Et tecum patriæ spemque, decusq; tuæ.
Quod belli auspicium tam dirum, & triste secutus
Exitus, euertit prorsus opes Latij.
Ex illo quia res retro cœpere referri,
Atque adeò in peius præcipites ruere.
At tibi pro virtute puer, pro fortibus ausis
(Quandoquidem hæc non sunt carmina nostra satis)
Deuoueant, docti scribunt quæcumque poetæ,
Nulliusq; tua pagina laude vacet.

AD PHILIPPVM HVRALTVM CHIVERNIVM FRANCIÆ

Procancellarium, in obitum Christophori Thuani.

SI quisquam est, Huralte, tuos qui sistere fletus
Te velit, & lachrymis ora rigare vetet,
Quòd magnum abstulerit mors importuna Thuanum,
Et nimium ciues læserit ausa tuos;
Scilicet huic fuerint rigido præcordia saxo,
Pectoraq; infestis asperiora rubis.
Ipse ego, quem Tuscis nascentem in collibus olim
Vidit, & affusis abluit Æsar aquis,
Iacturam luxi tam lecti herois, humiq;
Deposui Latiæ plectra sonora lyræ:
Plectra, quibus laudesq; tuas, tua facta canebam
Gallia, quæ Solymos eripuere iugos
Inq; Palæstina tantum statuere trophæum,
Quantum nulla patrum commemorare valent
Secula: cum victus terrarum paruit orbis
Legibus, atque armis Martia Roma tuis.
Parcite felices animæ: felicibus astris
Progeniti heroes, gens adamata Deo:
Parcite, dum vestro rediuiuum è sanguine alumnum,
Virtutum exemplar nobile flere iuuat.

Quo nemo antiquæ propior contendere laudi
Dictus,& ad verum pressius ire decus.
Ille quidem veterum non inficiandus auorum
Sanguis,& ætatis gloria,flosq; suæ,
Clarorum illustri prognatus origine patrum,
Quorum vrbem placidis Sequana lambit aquis,
Axona cui,Ligerisque,& Matrona,cuiq; Garunna,
Submisere vno hoc nomine sæpe genu.
Gratati tantum decoris tibi,Sequana,tantum
Cælicolas vni contribuisse boni.
Nec tamen, haud suetus causa hac sibi sumere fastum,
Se reliquis renuit ciuibus ire parem.
Sed potius,cum se claris genitoribus ortum
Sciret,& à magnis ducere nomen auis,
Et genere hoc etiam præstantem laudis,honores
Ad summos facili tendere posse via,
Verum illud decus esse ratus,quod strenuus armis,
Vel placidus potuit quisque parare toga,
Maluit inniti sola virtute,boniq;
Quæ fecere patres,credidit esse patrum:
Inclyta quò seris exposta nepotibus olim
Extirent natos ad benefacta suos.
Ergo ille ingenuas vt primum accingier artes,
Atque Heliconiadas cœpit adire Deas,
Ante omnes Phœbo gratissimus,ilicet vnus
Pangebat grandi carmina culta sono.
Qualia Tyrtæus fertur cecinisse,suosq;
In bellum Oebalios exacuisse viros:
Cum maribus numeris hostem fudere Lacones

Ac-

Accensi, & victis imposuere iugum.
Certè illum insueta miratus voce canentem
Sequana cæruleum sustulit amne caput:
Et secum ò, quantos excit virtutis amores;
O animos quanta laude perurit, ait.
Ipse autem excedens pueris puerilia longè
Abijcit, & certis verba ligata modis.
Et studijs natus iam tum vigilare seueris,
Maxima quæ rerum pondera ferre docent:
Edidicit solers leges, & iura Quiritum,
Et patria sanctum quicquid in vrbe fuit.
At nihil est vllis terrarum in finibus actum,
Cum bello, aut tuta pace tenentur agri,
Quod non ille animo memori mandarit habendum,
Vnde suis ferret, cum foret vsus, opem.
Nemo igitur tantis instructior artibus vmquam
Tractatum causas fertur adisse forum:
Nec patrocinijs æquè iuuisse clientes,
Aut pœnæ plures eripuisse reos.
Scilicet oranti Cicerone disertius ipso
Nil quod non iudex crederet æquus, erat.
Illi ingens grauitas, illi probitasque, pudorque,
Et vitæ integritas, duxque, comesq; piæ:
Atq; ideò cunctis perfunctus honoribus, vnus
Consessu princeps præfuit inde patrum.
Ingentiq; illum moderatus laude senatum,
Quo nil terrarum sanctius orbis habet,
Rexit bis denos incorruptissimus annos:
Atq; indefessus nobile munus obit.

Consilio in dando sententia libera: & vnà
Seruandi ciues maxima cura suos:
Ante oculos constans regni splendorque, decusque,
Et summa in Regem cum pietate fides:
Pacis mirus amor: mens rerum inimica nouarum
Semper: & haud vsquam desidiosa quies.
Ceu postquam vtilibus sitientia prata rigauit
Imbribus, atque agris præbuit amnis aquas,
Labitur, & cursum nusquam remoratus, & vndam,
Solibus assiduè fert alimenta nouis,
Immensum Oceani dum se prouoluit in æquor;
Quaq; potest, pelagus commodus auctat ope.
Hic quoque talis erat confecta negotia postquam
Viderat, atque aliquid temporis esse super.
Namque suis illud priuatim impendere amicis,
Siuè his in studijs ponere suetus erat,
Quæ curis animum assiduis releuare grauatum,
Et ciues aliqua parte iuuare solent.
Ergo etiam acceptos Musis iuuenesque, senesq;
Amplecti, & præsto semper adesse bonis
Omni ope, & omni opera: neq; enim differre iuuandi
Tempora, nec duro despuere ore preces
Cuiusquam, aut miseri voces ridere clientis,
Dum sedet, aut clausas ambulat ante fores.
Hunc ego te si flere vetem, si conqueri ademptum
Chiuerni, in quo vno tot periere bona,
Quis mihi vel ferrum, vel durum adamanta rigentis
Ipsius in latebris pectoris esse neget?
Sim stipes, sim truncus iners, simq; horrida cautes,

Quam nec vis Boreæ, nec mouet vnda loco
Vlla suo: verùm abruptis exposta procellis
Nullo æstu, nullo frangitur illa gelu.
Occidit huius honos, & gloria maxima secli,
Occidit & patriæ spesque, salusq; tuæ.
Atque ego te plenos lachrymarum fundere riuos,
Et manibus pectus tundere, & ora vetem?
Tu vero heroem, qualem non vlla tulerunt,
Qualem etiam posthac secula nulla ferent,
Deflendo, susceptum animo testare dolorem,
Et lachrymis laxa claustra reuulsa piis.
Hoc ipse, hoc coniux lectissima fœmina, tanto
Digna patre, & tanto fœmina digna viro,
Hoc nati, nataque, & pignora cara nepotes,
Hoc omnis tecum Gallia tristis agat.
Et tamen ante oculos eius versetur imago,
Et constans vitæ, perpetuusq; tenor.
Qualis erat, natum cum grãdem, & honoribus auctum,
Ipse suum vidit morte repente rapi,
Inuictusq; animo, vultuq; immotus eodem
Pertulit afflictæ tristia damna domus.
Nec verò indoluit casu concussus acerbo:
Scilicet humanas has memor esse vices:
Vt nunc fortuna, si qua est fortuna, feramur
In cœlum, pressi nunc iaceamus humi:
Ni fortè externo mens inconcussa tumultu
Perstet, & inceptum pergere tendat iter:
Nec sese ipsa sua patiatur sede reuelli,
Dum, sua quæ non sunt, cogitat esse sua.

Ille

Ille quidem quacumq; in re sibi fidere doctus
Imperturbato pectore dura tulit.
Nec sua res quamuis fluerent ad vota secundæ,
Non seruasse modum dicitur, atque decus.
Vt mirum non sit, Superis si gratior omnes
Transierit felix, & sine labe dies,
Ac spatia extremæ confecerit vsque senectæ
Viribus, ingenio, corpore, mente vigens.
Decessit certè fortunatissimus vno hoc,
(Nam quis quæ restant enumerare queat?)
Quòd sibi te generum moriens Huralte reliquit
Consilio, & morum commoditate parem.
Quem merito euexit rerum prudentia ad altum,
Doctrina, & virtus quo tua digna gradum.
Officijs cuius meritas persoluere grates,
Meq; animi memoris dum dare signa iuuat,
Quæ fidis impressa notis non deleat ætas
Vlla, nec extingui Musa diserta sinat.
Hæc ego si mæsta cecini tibi carmina voce,
Interuentu etiam fortè molesta suo,
Excuset factum simplexque, & grata voluntas:
Nec non & iussis obsequiosus amor.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΝΤΙΜΑΧΟΝ.

Ναὶ πικρὸν ἦν κείνου φάος ἤματος ἡνίκα πρῶτον
Ἀντίμαχ᾽, ἀλλοδαποὺς εἰσαφίκανον ὅρους
Βαρβαρικῶν πολέων. οὐ γὰρ τότε μοῦνον ἔλειπον
Συγγενέας, κἀυτοὺς, οὓς ἐφίλουν, ἑτάρους,
Καὶ πατρίδος δάπεδον γαίης, τῆς οὔνομα πάμπαν
Τίμιον ἀνθρώποις, τίμιον ἀθανάτοις,
Ἀλλὰ θεὰς ἔλιπον σοφίης οἴκηας ἐχούσας,
Ὁππότε μ᾽ αὐτάων πουλὺς ἔτυφεν ἔρως.
Τοῦτο γ᾽ ἐμὴ κραδίη, ὅταν αὔσονα κάλλιπον αἶαν,
Τοῦτο μάλα στυγνὸν, τοῦτ᾽ ἀνιηρὸν ἔτλη.
Νῦν δὲ μάλιστ᾽ ἀνίῃσι ταράσσεται. οὐ γὰρ ἔολπα
Ἶσα τεαῖς δέλτοις ἱμεραλέαισι γράφειν
Ἄσμ᾽ ἀναβαλλόμενος μάλα κάλλιμον ἑλλάδι φωνῇ.
Πλὴν εἰ ζεῦς μ᾽ ἐλεῶν λάτριν ἐόντα πάρος
Θεσπιάδων, λιγυρῶν ἐπέων δείξειε κελεύθους.
Εἰ καὶ τοῖος ἐμὰς ἐν προτέροισι χρόνοις
Οὐδέποτ᾽ ἔσχε φρένας γλυκὺς ἵμερος. ἦ γὰρ ἄκουον,
Ὡς οὐ γραφθείσαις γλώττῃ ἐν ἀλλοτρίῃ
Πειρῶντες βίβλοις ἑλλήνιον ἄλσος ὀφέλλειν,
Ἢ κρότον, ἢ μεγάλην ἔλλαχον εὐλογίην.
Ἀλλὰ παρ᾽ ἐλλογίμων τοῦτ᾽ ἔμπαλιν ἔκλυον ἀνδρῶν,
Ὡς τοῦτ᾽ οὐκ εἴη μείονος ἀφροσύνης,
Ἢ εἴ τις φορέῃ φιτροὺς ἀνὰ δάσκιον ὕλην,
Ἢ ἐ πάλιν ποταμοὺς ὕδατ᾽ ἐς ἀενάοις.
Καὶ μὴν ἡμετέρας βοσκούσης ἔθνεα πολλὰ,
Οὐδ᾽ ὀλίγος πινυτῆς ἐλπίδος ἧψε φρένας
Τοῦ ποτ᾽ ὑπ᾽ ἀνθρώπων κληΐσεσθ᾽, οἵτινες αὐτοὶ
Καὶ ζῶντες μνήμην κάλλιπον ἀΐδιον.

Ἀλλὰ

Α᾽λλὰ σὺ ῥηϊδίως δεδαὼς τὴν ἑλλάδα γλῶτταν
Ἐκ στόματος προχέειν, καὶ μάλ᾽ ἐπισταμένως
Δαιδάλλειν γλυκεραῖσι τεαῖς χαρίτεσσιν ἀοιδὰς,
Οἷ᾽ ἐξ εὐεπέος νᾶμα πιὼν λιβάδος,
Ταῦτα πόνει μελετῶν πάνθ᾽ ἤματα. καὶ ποτὲ γάρ σε
Θαυμάσουσι κλυτῆς υἷες αὐσονίης,
Μουσοπόλων στέφανον, καὶ ἀρημανέων βασιλήων
Ὀρπηκας δάφνης ἀμφιβάλοντα κάρα.
Ὡς ἐκ γῆς δνοφερᾶς εἰς αἰθέρα πουλὺν ἀερθεὶς
Πωτήσῃ χρυσέων εἰρεσίῃ πτερύγων.
Χ᾽ ἡμᾶς ἀξ ἅπτου ταύτης ἀδαήμονας ὄντας
Ἐκλείψεις ἡμᾶς ἔνθα χαμαιπετέας.
Κ᾽οὐδὲν ὅμως θάμβησ᾽. οὐ γὰρ νέον, ἀλλὰ παλαιὸν
Οἶδα θεαῖς εἶναι τοῦτ᾽ ἔθος ἀθανάτοις,
Κείνοις παιδεύειν, κείνων ψυχὰς ἀνεγείρειν,
Κείνοις ξυμπάντων ὑμνοπόλων φιλέειν,
Οἳ προμολὰς ὀρέων, καὶ τέμπεα καλὰ νέμοντες
Παρνάσσου, καὶ σφῶν ἴχνεσιν ἑσπόμενοι
Παιδείας ὀρέγοντ᾽ ἀγαθῆς, ἀνδρῶν τε παλαιῶν
Τέρπονται βίβλοις αἰὲν ἐγερσινόοις,
Ὡς σὺ φίλη κεφαλὴ πολλαῖς τιμαῖσι γεραίρων.
Αὐτῆς, καὶ πάσης ἐκ κραδίης ἀγαπῶν
Ταῦτ᾽ ἐπόνεις. ἤδη τε κυρεῖς πολλοῖς ἐνιαυτοῖς
Ἀγλαὰ μουσάων ἔργα μετερχόμενος,
Οὐ μόνον ἡμετέραις ὅταν ἥλιος οὐρανοφοιτῶν
Ἀστράψῃ χώραις, φέγγος ἀπειρέσιον
Ἀστέρας ἐξελάσας περιλαμπέας. ἀλλ᾽ ὅταν ἔλθῃ
Εἰς δνοφεροὺς νυμφῶν τέρμονας ἑσπερείδων.
Ὥστε σ᾽ ἐπαιδεύσαντο θεαὶ, καὶ τοῖον ἐόντα
Ἔθρεψαν, κόλποις δεξάμεναι σφετέροις.
Ὡς ποτὲ τὸν σοφίης ἐριλαμπέος ἡγεμονῆα
Ἥδιστον πάντων ὀρφέ᾽ ἀοιδοπόλων.
Ἀλλ᾽ ὅτε μὲν πρώτιστον ἑῷ ὑπεδέξατο κόλπῳ
Μαῖα φίλη, συγγεγόν, καὶ κακὸν ἄστρον ὅλως
Ἐξεφάνη τότε πρῶτον ἀπ᾽ ὠκεανοῖο ῥοάων,

Ταὶ

Ταὶ βιότου μοίρας οὐλομένας περιλέγων
Αὐτὸς γὰρ νεότητος ἐς ἀγλαὸν ἄνθος ἐλάσσας
Ζηνὸς ἀεὶ, θεράπων ἐννέα θυγατέρων,
Κ' εἰς λειμῶν' ἀρετᾶς λυγυρῆσιν ἐπίδρομον αὔραις.
Ἤ χ' μάλιστα βροτοῖς ἄμβατον ἐστιν ὄρος.
Ἐλθεῖν ἱμμεμαώς, οὐ μὴν ἄτερ ἀναλέοιο
Καύματος, ἢ ψύχεος, ἢ μαλεροῖο πόνου,
Τελοσάων τότ' ἐγὼ συγεραῖς βουλῆσι θεάων
Ἐ' ἀπειρείοις πάμπαν συγνὸς ἔλειπον ὄρεις.
Αἷς νῦν μὲν τέμνοντα βαθυρρόου οἴδματα πόντου
Εὔαδ' ἁλιρραγέας ἐγγὺς ὁρᾶν σπιλάδας.
Νῦν δὲ φέρειν ἀνέμοιο πολυστροφάλιγγας ἀέλλας
Ἀστράψαντος ἁλὸς κύμασι πουλὺν ἄρη,
Νῦν πάλιν ὠκυπόδων νώτων ὕπερ ἥμενον ἵππων
Στυγνότερ' οὔρεια ἀν' χθόνα πολλὰ φέρειν,
Μαστεύειν θ' ὕλας, ἠδ' ἤρεα μακρὰ κομῶντα,
Καὶ φηγοῖς σοβαραῖς, καὶ δρυσὶν ὑψικόμοις.
Νῦν δὲ πλάκας γαίης μεγάλας, κοίλας τε φάραγγας,
Νῦν δὲ θέειν ποταμῶν ὕδατα λαβροτάτων.
Οὐ μὴν οὐδ' εἰ ἔμελλον ἀπ' αὐσονίης ἐρατεινῆς
Ὦ θέμεν' εἰς ἐθνῶν τέρμονας ἀλλοτρίων,
Ἐς κείνων ὥς θουν ἀνδρῶν δήμοις τε, πόλεις τε,
Οἳ τλῶσαι χαλεποῖς οὐ συγέουσι πόνοις
Εἵνεκα τῆς σοφίης ἐρικυδέος, ἥν ποτε κλεινῇ
Κάλλιμος ἀγρεύειν ἑλλάδι μόχθος ἔην.
Κείνων δ', ἐχθίστας οἵπερ διάγουσιν ἔχοντες
Μούσαις, ἠ δὲ θεοῖς ἀθανάτοισι φρένας.
Καὶ γὰρ γῆν διαβὰς, καὶ μυεῖον οἶδμα θαλάσσης
Εἰς ἑλλησπόντῳ γείτονας ἦλθον ὄρους
Τρώων, ὧν ἔσται τὸ βαθὺ κλέος ἐς' ἂν ἀρούρας
Αὐγάσῃ πυρόεις ἥλιος ἀζαλέας,
Μαιονίδεω διὰ μοῦσαν ἀγήραον, ὃς τὸ παλαιὸν
Ἠμαύρωσε κλυτοὺς ἑλλαδὸν ὑμνοπόλους.
Ἔνθα μὲν, ἀσίης χώρας ἴδον, ἥ τις ἁπασῶν
Τῷ τ' ὄλβῳ περιοῦχ', τῇ τε ῥυηφενίῃ.

Αὐτὰρ ἔπειτα κακῶν, καὶ ὑπέρβιον ὕβριν ἐχόντων
  Τουρκάων ἕδραν, καὶ πολίεθρον ἴδον.
Οἵ ποτε μὲν κλιναῖς ἰταλῶν χείρεσσι δαμέντες
  Τῆς βαλιαῖς ἦσαν δειλότεροι κεμάδος.
Νῦν δ' ἀλαπαζομένων θρέωτες φιλέουσι πολήων,
  Καὶ τειχέων πάταγον, καὶ βροτολοιγὸν ἄρη.
Καὶ πάσας λύθρῳ γαίας, ποταμούς τε μιαίνειν
  Ἀνδρῶν ἐν κρυεροῖς ὀλλυμένων πολέμοις.
Καὶ ζώειν ἤδη τὴν ἑλλάδα πεῖσαν, ἄρηος
  Ὅπλα μετερχομένην αὐτ' ἐρατῆς σοφίης,
Πάμπαν ἀεικελίως μούσας πέραν ἀοίδος αἴης,
  Καὶ πέραν ἀργολικῶν ἐξελάσαντες ὄρων.
Ὦ μόποτ' οὐκ ἦσαν τούτων οὐ φῦλα γιγάντων,
  Οὐ λαιστρυγονίης κοίρανος ἀντιφάτης.
Οἵ γε τὸ πρόσθ' ἱερᾶς ἐξ ἑλλάδος, ἐκτ' ἐρατεινῆς
  Ἔτλασαν μούσας ἐξελάσαι πατρίδος.
Οὕτω πήματ' ἔχοντα κατ' εὐρέα κόσμον ἀλᾶσθαι
  Ἤθελον αἱ μοῖραι πάμπαν ἀπηλεγέες.
Ὥς ἐμὲ μυριάκις δοξάσαι, μή ποτ' ἀληθὲς
  Εἴη μυσοπόλου δόγμα παλαιγενέος.
Ὧς ἕνεκ' ἀμπλακίης μεγάλης εἴημεν ἅπαντες,
  Καὶ ταλαοὶ ξεῖνοι, καὶ θεόθεν φυγάδες,
Τοῦτον τὸν δνοφερὸν, τοῦτον τὸν ἀτερπέα χῶρον
  Ἀντὶ δομῶν κρονίδου ζηνὸς ἀμειψάμενοι.
Πῶς οὖν, ἡδὺς ἑταῖρε, λιγύθρoον ἑλλάδος ἠχὼ
  Ἣν ἀσκεῖν δυνατὸν τοῖς δὲ παρ' ἀνδροπόδοις;
Ἠὲ σέβειν ἐρατὴν ζηνὸς μεγάλοιο γενέθλην,
  Πλὴν τῇ βουλήσει, καὶ φρεσὶν ἐνδομύχοις;
Ἦ γὰρ ἐγὼ τούτων, ὡς βάρβαρον ἦτορ ἐχόντων,
  Καὶ πάσης πάμπαν ἀλλότριον σοφίης,
Καὶ πλεῖστον λογίσας τὸ παρὸν κακὸν, εἰ ὅπερ εἶλκον
  Μοῖραι ἀμείλικτοι, μοῖραι ἀπηλεγέες,
Ἠξίουν βασιλῆα θεῶν. ὧν γ' ἄστρα πατεῦντες
  Δαίμονες, ἠδ' ὅσσους οὐρανὸς ἐντὸς ἔχει,
Καὶ μοῖραι πείθονται ἀμείλικτοί περ ἐοῦσαι,

Λείπειν

Λείπειν ταῦτα μ' ἔχειν ἔθνεα, καὶ καμάτων
Παντοίων λῆξαι, καὶ ἀναπνεῦσαι κακότητος,
Εἰς ἐρατὴν ἤδη πατρίδ' ἀνερχόμενον.
Ἤδη γὰρ ξανθῷ Μενελάῳ νόστον ἔνδωσε,
Καὶ κλεινῷ βασιλεῖ Δουλιχίων σκοπέλων.
Ὃς μάλ' ἀεικελίως ἔτλη πολλοὺς λυκάβαντας,
Πολλὰ κάκ' ἐν γαίῃ, πολλὰ κάκ' ἐν πελάγει.
Προκρίνων Ἰθάκην εἰς πετρήεσσαν ἱκέσθαι
Τοῦ πέρας ἱμερτοῦ μήποθ' ὁρᾶν βιότου.
Οὐ γὰρ ἀεὶ νεφέλαις φοβεραῖς κεκαλυμμένος αἰθὴρ
Τιτρώσκει πυκνῇ γῆς δάπεδον νιφάδι.
Οὐδ' ἔσαεὶ τύπτει βαρυηχέος οἶδμα θαλάσσης
Θυόντων ἀνέμων αὔρα πολυστροφάλιγξ.
Ἄλλοτε μειδιάει δάπεδον χθονὸς, ἄλλοτ' ἀπείρων
Πόντος ἐρειβρύχων παυσάμενος κελάδων.
Κ' αὐτὸς ἐπεὶ μετὰ δηρὸν ἀλώμενος, ἠδὲ κακοῖσι
Τρυχόμενος πολλοῖς ἦλθον ἐς ἠιόνας
Πατρῴας, τόσσον γε φίλον κατὰ θυμὸν ἰάνθην,
Ὅσσον ὁ παντλάμων Λαρτιάδης ἐχάρη,
Μῆνιν ἐρειβρεμέταο Ποσειδάωνος ἀλύξας,
Καὶ στείβων ἤδη πάτρια ποσσὶν ὄρη.
Καὶ γὰρ ὁμιλῆσαι τάχα κεν σὺν ἀμείνονι πότμῳ
Τοῖς ἑτάροισιν ἐμοῖς εἰς ἐπιόντα χρόνον
Ἐξέσται. νύκτας τε, καὶ ἤματα πάντ' ἀνελίσσειν
Ἀρχαίων ἀνδρῶν ἀθανάτους σελίδας.
Αἵπερ παντοδαπαῖς καρποὺς δωροῦσιν ἐν ὥραις
Ἀτταλικῶν κτεάνων οὔτι χερειοτέρους.
Δεικνῦσαι τὰ κέλευθα ποτ' οὐρανὸν εὐρὺν ἄγοντα,
Καὶ πῶς χρὴ λήθης βένθεα φρυκαλέης
Ἐκφεύγειν. διὰ ταῦτα βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων
Ἦλθον, καὶ μεγάλην ὡμολόγησα χάριν
Συγχαίροντ' ἀνόδοιο φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.
Καί σε πάλιν ταύτης εἵνεκεν εὐκαμίας,
Εἰς τὸν ἀπειρέσιον χρόνον ἐκ Διὸς αἶσα φυλάσσῃ,
Αἰὲν ἀριζήλῳ ζῶντα σὺν εὐφροσύνῃ.

ELEGIAM GRÆCE SCRIPTAM,

AD ANTIMACHVM,

Latinè ſic vertebat Laas Hermetius.

ILLIVS deſlenda mihi lux orta diei eſt,
Quo primum peregrè iuuit abire domo,
Antimache, & fines inuiſere, & oppida, & vrbes,
Regnaq; iam latè didita barbariæ.
Non modo tunc etenim natos à ſanguine eodem,
Et iunctos veteri iure ſodalitij,
Et patriæ aſpectum terræ, quo nomine quicquam
Vnius haud vlli dulcius eſſe volunt,
Sed Muſarum etiam conſortia grata reliqui,
Illarum dum me magnus edebat amor.
Hoc mihi digreſſo Auſonijs è finibus vno
Nil planè potuit triſtius accidere:
Hoc nunc præcipuè mens angitur anxia, quando
Deſperat verſus ſcribere poſſe tuis
Verſibus æquales Graijs è vocibus aptos,
Et Graio cantus edere ab ore ſono:
Ni me, qui fueram Muſarum agitatus ab œſtro,
Edoceat dulces Calliopea modos.
Quamuis hac numquam flagrare cupidine pectus
Senſi, nec tali laudis amore rapi.

Quan-

Quandoquidem audieram celebris nec murmura famæ,
Nec plausum ingentem, nec decora vlla sequi
Illum, qui versus aliena scribere lingua
Aggressus, Graias sedulus auget opes.
Id quod doctrinæ studijs insignibus aucti
Eiusdem dicunt esse furoris opus,
Cuius nimirum est in syluas ferre virentes
Ligna, vel in viuum fundere flumen aquam.
Quin etiam, sermo cùm sit communis, & vnus,
Vsa est quo quondam rustica turba Remi,
Mi tamen haud tetigit mentem spes vlla futurum,
Clarorum illustri lauder vt ore virùm,
Ipsorum si qui famæ ascripsere perenni
Nomina, non vlla iam peritura die.
Tu verò felix Graij sermonis amator,
Et facilis Graios fundere ab ore modos,
Et dulces doctus Veneres aspergere cantu,
Vt qui de pleno flumine potat aquam,
Hoc vnum meditatus agas noctesq; diesque:
Namque ita te posthac nobilis Ausonia
Suspiciet, mirata tuæ circumdare fronti
Laureolam Martis, Pieridumq; decus.
Quin etiam ex imis tenebris ad sidera raptum
Remigio alarum te aurea penna feret:
Ignaros huiusce viæ, penitusq; iacentes,
Dum tu nos terræ pondera linquis humi.
Nec mirum, quando antiquo de more sororum,
Quæ turba Aonijs præsidet vna iugis,
Hos docet, horum animos ad laudum irritat honores,

Eque

Eque poetarum diligit vsque choro,
Quicumque aerias rupes, & amœna colentes
Pascua Parnassi, Pieriosq; lacus,
Musarumque adeo vestigia pressa sequentes,
Doctrinæ affectant rite secare viam:
Et veterum libris mentes acuentibus, aut sit
Orta dies, aut nox, inuigilare queunt.
Omnia quæ tu omni coluisti semper honore,
Et studio suesti semper amare tuo.
Ac iam permultos vitæ irremeabilis annos
Versaris Musas inter amicus heras.
Non modo cum cælo radijs illustris Apollo
Affulgens terris sidera cuncta fugat:
Verùm etiam occiduas cùm iam casurus in vndas
Nympharum Hesperidum tecta, domosq; subit.
Hinc ergo exceptumq; sinu, proprijsq; sorores
Eductum vberibus te erudiere nouem.
Non secus atq; olim vatum decus Orphea, cuius
Carmine nil vsquam dulcius esse potest.
At me cum primùm matris de ventre cadentem
Suscipiens nutrix fouit amica sinu,
Oceani surgens infaustum sidus ab vnda,
Stamina quod vitæ perniciosa trahit,
Lustrauit puerum, primæ qui prima iuuentæ
Ingressus spatia, & tempora prima meæ,
Cum colerem assiduus, natas Ioue patre puellas,
Cultaq; Parnassi cum subiturus eram,
Culta, inquam, vnius Zephyri vocalibus auris
Peruia, & humano vix adeunda pede,

Atque æstus ideo, & duros perferre labores,
Et sæuæ possem frigora ferre hyemis,
Tunc ego, consilijs Parcarum impulsus iniquis,
Hesperiæ infelix littora deserui:
Ipse quibus parens potui nunc alta profundi
Findere, nunc tunsos fluctibus ire propè
Nauifragos scopulos, ventorum & ferre procellas,
Dum tumidi bellum suscitat vnda maris:
Nunc autem conscendere equos, celeriq; volatu
Delatus longas ire, redire vias,
Digna, indigna ferens, densasq; exquirere syluas,
Et quæ nigra horrent ilice tecta iuga:
Aequora nunc sese latè pandentia terræ,
Et loca non vnis vallibus aspra cauis:
Flumina nunc autem superare furentibus vndis,
Dum vaga in Ionias præcipitantur aquas.
Sed tamen Ausoniæ caris digressus ab oris,
Debueram patria si diu abesse mea,
Venissem saltem populos nouus aduena ad illos,
Queis odio durus non solet esse labor,
Doctrinæ illustris causa susceptus; & omni
Quam quæsisse olim Græcia fertur ope,
Non has ad gentes, non hæc ad pectora sæuæ
Barbariæ Musas osa, patremq; Iouem.
Permensus quoniam tractus terræque, marisque,
Hellespontiaci littoris oram adij
Finitimam Troiæ, cuius dum lumine Phœbus
Lustrabit terras, famâ superstes erit.
Vna senescentis numquam quæ gratia vatis

De-

Debetur cultis Maeonidae numeris.
Qui veterum omnino restinxit nomina vatum,
Sol veluti radijs aureus astra suis.
Hic ego dum maneo, celebres prædiuitis urbes
Visi Asiæ, & multis regna referta bonis:
Mox & Turcarum reges, secla impia, sedem,
Ostia ad Euxini quam posuere maris.
Hi quondam nostra domiti virtute fugaces,
Vt ceruæ, Ausonias pertimuere manus.
Nunc autem assueti populos euertere, & unà
Exæquare humili mœnia celsa solo,
Commaculant sanie campos, & flumina tabo
Illorum, gladijs quos petiere suis.
Dumq; colunt Martem, Martem docuere colendum,
Linquendasq; artes docta Minerua tuas
Graiorum omne genus: Musasq; è finibus omnes
Cecropis, atq; Asiæ sic pepulere procul.
His nec dira magis fuerant fera secla gigantum,
Nec Læstrigonius sæuior Antiphates:
Qui primùm Musas è finibus Argiuorum
Eijcere, & patria qui potuere sua.
His ita iactatum cunctarum errore per orbem
Terrarum Parcæ me voluere meæ.
Interdum vt veteris non absona dicta poetæ
Crediderim, quorum est vis ea. Nempe homines
Crimine de magno miseros punirier uno hoc
Hospitio clausos, exilioq; graui:
Hisq; olim tenebris, terrarum his finibus atris
Mutauisse Iouis non sine mente domos.

Qua

Qua ratione igitur colerem, dum misceor istis
Mancipijs, Graios, dulcis amice, modos?
Ni fortè exercerem artes, præceptaq; linguæ,
Consilio, curaq; interiore animi:
Atque ego barbariem tantam, populumq; perosus
Immanem, & doctis corda inimica choris,
Tum reputans astri quibus, implacabilis ira
Rebus in aduersis tempora prima meæ
Pergeret huc illuc miserè iactare iuuenta,
Ira inquam precibus dissoluenda pijs,
Orabam supplex Diuùmque, hominumq; parentem,
Cui paret cælum non modò quicquid habet,
Verùm etiam astrorum vis importuna, relictis
Vt memet tandem gentibus hisce feris
Perfunctum omnigenis terræque, marisq; periclis,
In patriæ sineret confugere ille sinus.
Iupiter idem etenim flauo reditum Menelao
Annuit optanti, Dulichioq; duci.
Quem valdè indignos scimus tolerasse labores,
Perpessum terra, & multa nefanda mari,
Dum præfert sapiens vitæ immortalibus horis
Saxa Ithacæ patriæ littora dura suæ.
Nam neque perpetuis obductus nubibus æther
Verberat assiduo grandinis imbre solum:
Nec pelagi semper tumidas incumbit in vndas
Aut Boreæ, aut sæui vis violenta Noti.
Quin potius terra interdum lætissima ridet,
Ponit & insanos æquoris vnda sonos,
Ipse etiam patriaq; procul, longumq; vagatus.

Heu quid agat? peritura fame circumuolat: & quam
Attulerat miseris damnat, & odit opem.
Ergo illis laqueum ceruici innectit, & omnes
Interimit natos, pignora cara suos.
Proh scelus infandum. quis iam te barbara Progne
Credat Itym manibus non iugulasse tuis?

Ad Ferdinandum Medicem Cardinalem.

VENARIS Fernande lupos, atque omnia latè
Reddis Amyclaeo pascua tuta cane.
Roma igitur tantae plaudit laetissima praedae.
Cur ita? non Martem, sed colit illa Iouem.

De Aquila in aere interempta a Mario Vrsino.

DVM pedibus leporem fuluus Iouis ales aduncis
Fert celer, & liquidum radere pergit iter;
Vulnere letalis (quis credat?) in aere baccae,
Quae Chalybe è medio protinus acta ruit,
Labitur: in praecepsq; imum per inane volutus
Et vitam, & vitae gaudia linquit humi.
Labentem vidit Diuum pater aethere ab alto:
Et sua mortales fulmina, dixit, habent.

DE EADEM.

AERIAS Aquilæ nubes, atque astra petenti
Letali Marius pectora glande ferit:
Fistula quàm media discludit ahenea flamma,
Cùm primùm iniecto sulphur ab igne micat.
Atque illam excipiens tellus memor: En mea proles
In Superos, inquit, fulmen & ipsa iacit.
Quod quamquam fratres non vlciscetur ademptos:
Hæc tamen haud posthac suggeret arma Ioui.

De Luscinia aue.

LVSCINIA in summo consueta quiescere ramo,
Cui vitem agricolæ iunxerat ante manus:
Dum partim somno indulget, partim excita cantu
Exercet questus irrequieta suos,
Capreolis altè serpentibus, vnde racemi
Pendentes stabili sustineantur ope,
Vinciri crura imprudens non sensit, & arcte
Innecti alterutri vincula dura pedi.
Quo decepta dolo, & detexto in vimine clausa,
Conticuit multos mœsta silensq; dies.
Delicias sedenim postquam sese esse puellæ
Vidit, & à rosea pascier vsque manu,
Facta loquax iterum cantus integrat amicos,
Et dominæ somnis obsequiosa fauet.

Ad Franciscum Medicem magnum Ducem Hetruriæ.

IVSTITIÆ nullus cum iam locus esset in vrbe,
Dux magne, imperij quæ caput vna tui est:
Cunctaq; muneribus, donisq; oppressa iacerent:
Et, nisi non inopis gratia nulla foret:
Fers legem, pœnasq; graues certissimus addis,
Ne donari aliquid, ne recipi ve queat.
Protinus ergo aditus sancto patuere pudori:
Et turpi à quæstu se abstinuere manus.
Inde tibi grates agimus, Dux optime, quorum
Iniustos sumptus non patiuntur opes.
Quæq; alijs erat, atque alijs exposta rapinis
Vrbs tua, nunc demum se videt esse tuam.

Ad Marium Vrsinum de Ciconia interempta.

VNGVIBVS, & duro dum fortè ciconia rostro
Versantem colubrum lubrica terga rapit,
Percutitur bacca, media quam ferrea flamma,
Ceu fulmen, tereti fistula ab ore iacit.
Ergo cadit: prodestq; nihil coluisse parentem,
Et quòd cum dira prælia gente gerit.
Tu verò, qui totum vno certissimus ictu
Alituum sternis, cum libet, agmen humi,
Quem fugisse nequit manni post terga latentem
Seu mergus seu sit grus, olor, anser, anas:

Parce pias posthac placidarum in cæde ferarum
Sanguine tam innocuo conscelerare manus.

De eadem ad eumdem.

CANDIDA dũ mediũ curuis rapit vnguibus hydrũ,
Grataq; longæuo fert alimenta patri:
Labitur heu dira percussa ciconia glande,
Et duro coluber liber ab ore fugit.
Proh scelus; exitium pietas illi attulit: ast hic,
Cui vita in primis noxia, sospes abit.
Quæ nam igitur te, sæue Mari, non prædicet ætas
Insonti tinctas sanguine habere manus?

Ex Græco.

CONCRETO vt pueri rapiunt è flumine crustas,
Cum Brumæ, atque hyemes obriguere gelu.
Post autem, vt digitos peruasit frigus, & vnà
Torpor iners molles occupat articulos,
Nec quod obest retinere queunt, nec ponere norunt,
Dum glacies teneras vrit iniqua manus.
Gaudia sic primùm iuuenes in pectore versant,
Quos placito Veneris contigit igne puer.
Dein verò, vt pestem medijs hausere medullis,
Quæ cunctas animi depopulatur opes,
Discupiunt miseri, renuuntq; extinguere flammas:
Et piget, & lenta morte perire iuuat.

IN SPES.

DVM circumuolitant animum ſpes, & tibi votis
Omnia promittunt vberiora tuis;
Tu procul, vt moto muſcas æſtate flabello,
Dum facto hinc illinc agmine in ora volant,
Fac abigas. aliter miſerè torquebere, teq;
Iam vixiſſe aliis, non tibi flebis inops.

Ad Franciſcum Panicarolam.

ORANTEM qui te non audijt, Attica neſcit,
Et Romana tuæ quantum facundia linguæ
Cedat, & eloquio deuicta aſſurgat Hetruſco.
Affuit at quicumque ſemel dum dicis, & aſper
Exterres ſontes, aperisve arcana Tonantis,
Nec ſe immutauit, nec ſuſtulit ardua ſupra
Sidera: vos talem terris auertite peſtem
Cælicolæ: indignum vos mergite pondus Auerno.

Ad Paullum Manutium.

QVANTVM Roma ſui Ciceronis maxima linguæ,
Tantum lingua tibi debet Ciceronis: & vni
Vna tibi quòd viuit adhuc: quòd floret vbique,
Et colitur, refert acceptum culte Manuti.

AD EVMDEM.

EXORTA est tecum culti Ciceronis imago:
Et viuit tecum, & tecum moriatur oportet.
Viue igitur mi Paulle diu, diu vt illa superstes
Viuat, & hoc vni præsens tibi debeat ætas.

Ad Laurentium Iacominium.

LAVRENTI ô pulchris virtutũ insignibus aucte:
O, & Tyrrheni flos & ocelle soli.
Quid prius ipse in te mirer? studij ne labores?
Queis tibi sublimem sternis ad astra viam.
An verò ingenium? cuius vim sæpe sororum
Aonidum dulces obstupuere chori.
Externas quoniam dotes, quibus affluis, ipse
Consuesti haud proprijs adnumerare bonis.
Ast ego, cui virtus summis est proxima Diuis;
Illa prius, mox hæc singula suspicio.
Omnia namque in te qui non miratur, amatque:
Quæque tacens nouit dissimulare potest:
Ille vni sibi vim nimirum iniurius affert:
Splendidaq; inuidiæ dat documenta suæ.

In effigiem Benedicti Varchij.

SACRAVIT primam primo qui flore iuuentæ
Aedibus ætatem Ractius hisce suam:
Quòd memoris, gratiq; animi dare signa, satisq;

Offi-

Officio factum, quà potis, esse cupit:
Hic ipsum Varchij posuit de marmore vultum:
Atque vno in vultu tres tibi nosse dedit.
Historicum qualem quisquam vix legit: & vlli
Qualem Oratorem nec meminisse queant:
Vatem autem:, cui pauci audent contendere vates:
Siue illos Latium, Tuscia siue tulit.

Ad Ioannem Albertum I. C.

SI medicum merces sequitur sua, cum sua ab arte
Vitæ aliquot nostræ prorogat ille dies:
Cur vatem, immortale æuum, nomenq; perenne
Cùm parat, Alberti, præmia nulla manent?
Scilicet haud multi (neq; enim res parua, neque omniũ
Corpore depressos apta mouere animos,
Ni quos ad cælum stimulat contendere gressum
Gloria præclaræ mortis amica comes)
Dum luxu indulgent, & somno, posse sibi se
Præstare hac tanta conditione putant.
Nam quicumque bono dat præmia digna poetæ,
Ille vnus numquam iam moriturus obit.

Ad Antonium Lanfredinum I.C.

SI quem optare licet, qui cum traducere vitam
Possim, atq; ætatis tempora transigere:
Ipse vnus certè es, mi Lanfredine, diesque,
Ac noctes, qui cum dulce sit esse mihi.

Namque iij sunt mores, eaq; est doctrina, tuiq;
Mirificè exculti tanta animi probitas,
Vt quicumque semel tecum est congressus, & inde
Non te amat, ac sese quisque adamare solet,
Nesciat is quantas virtus habet aurea vires;
Quàmq; adeò vehemens vis sit amoris amor.

Ad COSMVM Medicem Magnum Ducem Hetruriæ.

INVICTI paulo ante hostes, rex optime regum,
Opponunt castris dum sua castra tuis:
Et latè innumero populantur milite campos,
Diripiuntq; auida templa beata manu,
Nusquam mœstæ vrbes, nusquam mœsta oppida pro te
Cessarunt summo vota vouere Deo.
Nunc autem, postquam cæsis tot millibus, ipse
Soluisti ingenti tristia corda metu,
Passim lætæ vrbes, passim læta oppida pro te
Festinant sancta soluere vota fide.
Vt dubitemus vtrum populo sis carior ipsi
COSME tuo: an populus carior ipse tibi.
Sed certè hæc laus est, hæc gloria magna, superbos
Sternere humi, & populis esse in amore parem.

AD EVMDEM.

DVM te, COSME, diu nimium Labrone morantem
Inuidet Hetrusci littoris Arnus aquis:

Exit,

Exit, & aggeribus ruptis lata æquora tranat
Spumeus, & tumido gurgite vastat agros.
Iamq; auidis molem aggressus sese apparat vndis
Vertere, & antiquas obruere amne domos.
Seu nos ergo illuc fugientes excipe, seu tu
Huc, vt subsidat, maxime COSME veni.

AD EVMDEM.

VIDERAT, Hetruscum quà se ora extẽdit in æquor,
Arnus, & opposita mole minatur aquis,
Iucundas te, COSME, moras, & tempora lætum
Conterere, & ripas deseruisse suas:
Protinus ingenti concepta turbidus ira
Præfertur, video, iam mihi pontus, ait.
Quare agite, ò Nymphæ, cunctas effundite habenas,
Quosq; ego ditaui, nunc populemur agros.
Quòd si perstiterit spretis precibusque, minisque,
Mox Arnum is pelago sentiet esse parem.

Votum pro suscepta venatione, ad Dianam.

SIC tua Panchæis fragrent altaria donis,
Venantiq; omnes dent tibi terga feræ:
Sic te nocturnas terræ incedente per vmbras
In triuijs vlulet sedula turba canum.
Susceptum da Diua mihi decurrere munus,
Et facili, quò iam cœpimus, ire via.

Instru-

Instructi vt nostris venantes artibus olim
Audaci subeant horrida tesqua pede.
Non ego tum varijs spargam modò floribus aram,
Suspendamq; alto plurima dona tholo,
Sed caput immanis præfigam postibus apri,
Nec non & Scythicæ cornua vasta feræ.
Adsis, ò, Diana: tuus iam retia ponit,
Et prædam toto littore COSMVS *agit.*

Ad Petrum Victorium.

SI *quem felicem, ac verè statuere beatum*
Quicumque expendunt cum ratione bonum:
Ipse ille es certè Victori. nam tua primùm
Clarat te veteri nobilitate domus:
Deinde valetudo firmum, vegetumq; senectæ
Tradit, & à puero continuata venit:
Postremo virtus sese tibi pulchra, suasque,
Nixa quibus graditur, sedula pandit opes.
Cætera non referam: quando omnes vndique terras
Plurima doctrinæ sic monimenta tuæ
Complerunt, vt te quoddam ceu numen ab astris
Delapsum cuncti mente, animoq; colant.
Perge igitur, veterumq; libros, artesq; iuuato
Ingenuas omni qua potes vnus ope:
Perge inquam, nobisq; aperi quorum aurea magno
Cum damno in tenebris scripta sepulta iacent.
Ipsaq; tot meritis deuincta fatebitur ætas
Nulla vmquam tantum secla tulisse virum.

Nam si opus heroum proprium est prodesse futuris,
Atque hominum præsens velle iuuare genus;
Extinctis vitam, lucemq; afferre tenebris,
Quis Phœbi, & summi iam neget esse Iouis?

Ad Marium Columnam.

ET domus est Italis non vlla vetustior oris,
Quæq; vel ingenti nobilitate potens
Sit magis: & summis heroum illustrior actis,
Pluribus & quæ se claret imaginibus,
Quàm tua, perpetuo magnorum è sanguine nobis
Orte ducum, ò Latij spesq; decusq; Mari.
Et nemo est, seu dulciloquas coluisse Camœnas,
Et facta ad cœlum fortia ferre virùm,
Seu luctantis equi duris calcaribus armos
Frangere, seu libuit tela mouere manu;
Atque vrgere acrem virtute, & viribus hostem,
Audax qui sese præferat ipse tibi.
O felicem igitur, fortunatumq; Columnam,
Qui facere, & docte scribere facta queas.

Ad Io. Baptistam Asinium.

TV ne igitur verbis Asini me docte putasti
Parere, & precibus non voluisse tuis?
Eadem opera potes & Solem quoque credere cœlo
Et nasci, & radios fundere nolle suos:
Aut etiam matrem puero nutricis egenti

Poscenti suetos posse negare cibos.
Non ego sum, sceleris qui tantum suscipere in me
Ausim; & tam turpis criminis esse reus.
Non, si me duris in cautibus ipse tulisset
Caucasus, & Scythici barbara terra soli.

Ad Christophorum Cressium.

IPSE leues cernis Cressi conantur vt alæ
Incudem ad cœli sidera ferre grauem.
Conantur nimirum illæ fecisse, quod omnes
Posse vlla fieri vix ratione putant.
Quantum etenim leuitate sua tolluntur in altum,
Tantum hæc ingenti pondere vergit humi.
Sic animo solet esse suo cum corpore pugna:
Dum corpus terras, dum petit astra animus.
Verùm illud præclarum, in quo victoria laudem
Victori, & victo tempus in omne parit.

In Vitem.

QVÆ nam autem infelix regio, quæ nam inuia Soli
In Scythicis vitem hanc educat ora iugis?
An Celtarum alpes glacie, niuibusq; rigentes,
Fertilis an ferri nutrit Iberus ager?
Quæ tam immaturos progignere sueta racemos
Commendat miseris tristia vina cadis.
At tu quid cessas illuc properare Lycurge,
Et stirpem inuisam deijcere vltor humi?

Ad

Ad Antonium Ciofium I. C.

QVAS te horas vitæ genio tribuisse Ciofi,
Vixisse & quando dicere te potero?
Numquam equidem. nam te modò ius ciuile Quiritum
Explanandi ad se publica cura rapit:
Et modò soluentem dubiarum ænigmata legum
Seuocat à nobis nobile Gymnasium.
Quin etiam interdum turba importuna clientum
Obsidet, atque domi detinet assiduum:
Vt suspirandi nullum, nullumq; iocandi
Momentum videam temporis esse super.
O verè studium sibi inutile, quod requietem
Nusquam habet ipsum, alijs quam peperisse solet.

In ingratum.

SI læsus doleo, si, quem minus esse decebat,
Nunc illum in primis immemorem experior:
Vos, ò, perfidiam quicumque haud fertis inultam,
Impia nec sinitis facta latere diu,
Vos ò vos, inquam, cœlestia numina, vos nunc
Testor, & has imo pectore fundo preces:
Vt, si nil feci, si mens sibi conscia culpæ
Nullius est, cur me fallere debuerit;
Debuerit misero furtim subducere sese,
Et nostræ fœdus frangere amicitiæ.
Ipse olim infidi verbis deceptus amici
Accuset tacitus seque, suamq; fidem.

Ad Petrum Antonium Iacominium.

AONIIS ò cura puer gratissima Nymphis,
Ante annos Cyrrhæ cui iuga culta patent:
Aduentantem ad se quem iam miratur Apollo,
Exceptum gremio quemq; Thalia fouet.
Perge celer, nec te reuocet labor arduus vsquam,
Quò te nunc primum gloria dulcis agit.
Tempus erit tanto cum se Florentia alumno
Iactet, & increscens altior Arnus eat,
Cum laudes, nomenq; tuum viuensque, vidensque
Gaudebis ferri docta per ora virûm.
Ipse ego tum certè, seu iam per molle vagabor
Elysium, seu mi vita superstes erit:
Nil quidquam Lethæa timens obliuia, dicam,
Deleri nomen non sinet iste meum.

De Iola.

ILLE tuus, Pan semicaper, crinitus Iolas,
Ille, tuos cantus quem superare ferunt:
Dum capit vmbrosæ somnos sub tegmine pinus,
Solus Amor vigili pectore seruat oues.
Iamq; cadunt altæ summis de montibus vmbræ,
Et prodire feræ, quæ latuere, parant.
Vestrû aliqua, heu, Dryades, Dryades illû excitet, vt ne
Fiat Amor sæuis cum grege præda lupis.

De Thyrsi pastore, & Lælape cane.

INIVSSÆ rediere & oues, simæq; capellæ,
Pascuaq; ingenti deseruere metu.
Sub quercu iacet extinctus cum Lælape Thyrsis:
Iupiter hos sæua sustulit ipse manu.
Eheu, quis posthac aget in nemora alta capellas?
Aut quis lanigeras iam tueatur oues?
Ille decus nemorum, & pastorum gloria Thyrsis
Occidit, & Lælaps gloria prima canum.

De Lacedæmonia matre, ex Græco.

EFFVGIT exanimis nudato corpore, ciues
Dum miscent dubio prælia marte, Lacon.
Obuia quocirca iuuenem transuerberat hasta
Mater, & hos audax fundit ab ore sonos.
En patriam mentite tuam, mentite parentes,
I nunc, atque hosti cedere disce locum.

Ad Dionysium Lambinum.

LAMBINE implicitos cui vatum soluere nodos,
Cui datur exculto suauiter ore loqui,
Bargæus tibi gratus agit doctissime grates,
Si non quas debet, quas tamen ipse potest.
Quodq; prius notæ virtuti debuit, en se
Præstò offert meritis, officijsq; tuis.

Tuq;

Tuq; tibi constare voles si nunc quoque, munus
Quàm leuius, gratum tam magis istud erit.

Ad bonam valetudinem.

SI genio indulsi, si vitam suauiter omnem
Traduxi, nostram dum colis ipsa domum,
O, quam circumeunt vnam lususque, iocique,
Et cum lasciua matre proteruus amor:
Hunc mihi da tetrum è membris deponere morbum,
Qui cunctas imo pectore lætitias
Expulit, & centum inducens vno agmine curas,
Mirificis mentem ludit imaginibus.
Da tetram hanc pestem, toto quæ corpore sæuit
Improba, in extremos reiicere vsque Getas.
Et te redde mihi: spargam mox floribus aram
Ipse tuam, & multa limina sancta rosa.

Ad Philomelam auem.

NE cantus Philomela tuos, ne proiice ad auras.
Has quercus, hæc tu robora dura fuge.
Nec te decipiat, blandis quòd sæpe Napæis
Ornarit varium querna corona caput.
Hi tibi dum rami fundunt è cortice viscum,
Exitium miseræ, perniciemq; parant.
Sunt virides Bacchi vites, est proxima myrtus,
Intra quas versus dicere tuta potes.
Aurata teneris pendent è vitibus vuæ,

Myr-

Myrtus odoratas spargit opaca comas.
Adde quòd & numeros, & dulcia carmina vatum
Et Venus, & toto pectore Bacchus amant.

De Luscinia aue.

AVCVPE dum trepidæ surgunt clamante volucres,
Et cæca properant accelerare fugam:
Implicitæ maculis alas exoluere tendunt,
Et miseræ impediunt se magis atque magis:
Sola inter cunctas elapsa effugit, & altas
Luscinia in syluas libera facta volat.
Ecquis, io, vates sacrum genus esse negabit,
His auibus cùm dent retia & ipsa viam?

De Iola venatore.

SEMICAPRI Panes, & montiuagi Satyrisci,
Quæq; alitis Dryades per nemora alta feras,
Hanc pharetram, hos arcus pinu suspendit ab alta,
Retiaque, & Triuiæ cornua rauca suæ.
Vtq; capræ passim, leporesq; vagentur, Iolas
Constituit vobis hic iugulare canes.

De Demæneta ex Græco.

OCTO olim natos bello Demæneta raptos
Eodem omneis fertur contumulasse loco.

Sparge-

Spargeret, atque adeò lachrymas cum in funera nullas,
Hos (inquit) peperi terra Lacæna tibi.

In obitum Myconis pueri.

EXTINCTVM Dryades puerũ fleuere Myconem,
Castaliĳ puerum ſpemque, decusq; chori.
Vtq; inter ſyluas, inter nemora ardua quondam
Nomine ſub tanto ſecula cana forent,
Has illæ inſcripſere notas radicibus imis:
Pieridum periĳt ſpesque, decusq; Mycon.
Ergo dum flabunt venti, dum robora viuent,
Induet & virides dum noua ſylua comas:
Non Thyrſis, non Daphnis erit, non notus Iolas,
Non alij, quos iam fama canebat anus:
Audiet at cœlum hoc vocem fundentibus ornis,
Pieridum periĳt ſpesque, decusq; Mycon.
Hæc Dryades, & cùm læuùm intonuiſſet Olympo
Iupiter: en vota hæc iam rata, dixit, erunt.
Altaq; per Stygĳ iurauit flumina fratris,
Nomine ſub tanto ſecula cana fore.

Pulcher Hylas Acmen: Acme pulcherrima Daphnin
Deperit: & Daphnis Chlorida, Chloris Hylan.
Acme ſpernit Hylan: Daphnis pulcherrimus Acmen:
Et Daphnin Chloris candida: Chlorin Hylas.
Filius haſce vices Veneris, Venus haſce Dione
Sæua iubet pœnas legibus eſſe ratas.
Idcirco horum alius, quantùm ferus odit amantem,
Diſci-

Tam est alij tristis, tamq; odiosus amans.
Discite vos igitur, qui vos malè fertis amari,
Vltorem vobis post caput esse Deum.

QVA patet æquoreas longè hinc prospectus in vndas,
Cunctaq; cæruleis impediuntur aquis.
Mira fides: quondam syluæ, montesq; fuerunt,
Oppidaque, & rarum fertilis vber agri:
Quòd si (namque potest nil non longinqua vetustas)
Nunc vbi sunt fluctus, pascua rursus erunt:
Cur ego non sperem Lalage mutetur vt olim?
Et veniat supplex, quæ modo dura fugit?

Tumulus.

ET paucis natura mihi contenta, meumq;
Imbutum nullo crimine pectus erat.
Non liuor, non ambitio mala perculit, vt nunc
Hinc quoque mandarim nomen abesse meum.
Denique nil prauum placuit. si mentior, ipsa,
Quâ tegor, æternùm sit mihi terra grauis.

In obitum Philippi Tornaboni Episcopi.

QVI vatum obscuras voces, qui scripta piorum
Suetus, & ad sedes Diuûm aperire viam,
Et morum integritate, & vita puriter acta
Aequauit (si fas dicere) cœlicolas,
Exuperans, qua parte potest, cuncta astra Philippus

Tornabonus adit mente, animoq; Deum.
Dumq; illic vita gaudet diuina beatæ
Gaudia, diuinis perfruiturq; bonis,
Oblitus mortalem animum, sensusq; rebelleis,
Spectat ouans, illinc se sine quicquid agunt.
Tum secum. Æternæ pars ò contraria luci,
Offudit tenebras nox mihi quanta tuas?
Iamdudum condaris humi, me mole relicta
Corporis, æternùm sidera habere iuuat.

Tumulus Laodamiæ puellæ.

VITA fuit, mea nata, breuis tua: cùm tamen esset
Dignior in terris viuere forma diu.
Sic, iniusta tibi iustos quos abstulit annos,
Mors addet lachrymis, Laodamia, meis.

In obitum Henrici Valesij Gallorum Regis.

HENRICUM tristis cùm iam Bellona videret
Cepisse inuicta regna superba manu,
Moxq; sibi generum partis emisse Philippum
Austriacum, & populis otia longa suis:
Indoluit, celebrisq; inter spectacula ludi
Obuia perfracta casside fudit humi,
Atque in connubij pacisq; hoc fœdere, dixit,
Quæ caderet, nusquam victima maior erat.

In imaginem Didonis, ex Græco.

QVAM cernis, vera est magnæ Didonis imago,
Hæc Paphiam formæ vincit honore Deam.
Talem me Tyrij quondam genuere parentes;
Nec mea, quem credis, corda perussit amor.
Numquam etenim Aeneam vidi; neq; tempore eodem,
Quo cecidit Priami regia, Byrsa fuit.
Ipsa mihi, ne me Libycus poteretur Hyarbas,
Consciui mortem fortiter ausa manu.
At vos impuro Musæ fauisse Maroni
Non pudet, & tantum sustinuisse nefas?

In Ammannati Antæum.

AN ne hoc Alcides in signum est versus? & ille,
Terra nouas vires cui modò tacta dabat?
An ne Ammannatus cœlo vim fecit? & æri
Spirare, ac voces edere posse dedit?
Namque, animã pressus qui nũc (viden') efflat ab ore,
Iam iam pondus iners proijcietur humi:
Cedet & hinc, duris hostem qui dura lacertis
Vrget, & inuictis pectora pectoribus.
Quòd si fortè suum differt victoria finem,
Et fracti nondum pectoris ossa crepant,
Longam huius decet esse moram, tempusq; palæstræ,
Quando hic Neptuni est filius, ille Iouis.

Puerpetium.

HÆC ego formosa Lycidas pro coniuge vota
Persoluo, & capiti myrtea serta fero.
Vos fœtam seruate precor, vos nocte silenti
Custodes vigili numine adeste Lares.
Hic pilo, hic valida feriat contusa bipenni,
Deuerrat celeri limina at ille manu.
Tu procul in montes Syluane, atque auia cedas
Improbe, culta hic sunt omnia, culta domus.

Primitiæ.

ET Pani, & Cereri, & Baccho dat rusticus Aegon
Primitias ruris munera parua sui.
Lac Pani, Cereri spicas, Bacchoq; racemos:
Ut vitem, vt segetes, vt tueantur oues.
Quòd si nec grando, mala nec rubigo, luesque,
Nec fures poterunt, nec nocuisse lupi:
Debita tum vestras felix cadet hostia ad aras:
Pani hœdus, Cereri sus, tibi, Bacche, caper.

Ad Lælium Torellium.

QVEM modo perscriptum Leli legis optime librum,
Ultima suscepti cura laboris erat.
In quo plus multo tibi me debere fatebor,
Quàm, cuius nuper sum satus ingenio.
Nam, ni illum de spe depulsum, animoq; iacentem
Erige-

Erigeres, egomet non modò non poteram
Quicquam esse: ast id, quod miserùm foret, ilicet omnes
Absumpset fratres iam quoque flamma meos.

EXITIVM Europæ miserati instare propinquum
Iunxerunt dextras Arnus & Eridanus.
Quod tantum in fœdus nunc quis dubitare potest, quin
Pacati veniant & Tagus, & Rhodanus?
Coniungent illi (inquam) animos hoc fœdere: & vnà
Coniungent magnis flumina fluminibus.
Gaude Ister, gaude Hebre, tibi iam vincula rumpent
Arnus, & Eridanus: & Tagus, & Rhodanus.
Tuq; adeò Europa auspicijs felicibus aucta,
Coniugio huic lætum læta precare Deum.

Ad Musam.

SI nihil in nostris positum scis esse libellis,
O, quæ Parnassum blanda Thalia colis,
Quod non primores linguæ dixisse Latinæ
Constet, siue Maro, siue sit is Cicero,
Seu Carus, cultusve Terentius, atque Catullus,
Et reliqui, quos tum pertulit illa viros
Heroum acta astris valdè felicibus ætas,
Illa ætas virtutum omnium amica parens:
Da, si iusta precor, quæcumque ita scribimus, esse
Aeterna, & ferri docta per ora virùm.

Nosq;

Nosq; tibi ante aram ponemus in igne quotannis,
Quos facit indoctus Cacula versiculos.

In obitum Ioannis Medicis Cardinalis ad Marium Columnam.

NEC lachrymas oculis, tristes nec pectore questus
Vllos in tanto funere docte Mari
Rupi ego. sed subito stupefactus fulminis ictu
Et cecidi, & iaceo nunc quoque mutus humi.

In eiusdem obitum ad eumdem.

HEROVM qui facta Mari pauloante parabam
Dicere, & æternis concelebrare modis,
Oppressus fœda hac cœli, subitaq; ruina
Ceu saxum in gelidis montibus obrigui.
Elatusq; eodem, quo maximus ille, feretro,
Maxima pars tanti funeris ipse fui.
Et modo, qui loquor hæc, vereor sim viuus, an huius
Iamdudum extincti corporis vmbra leuis.

In eiusdem obitum.

IN magno patris imperio quàm vixerit insons,
Quàmq; incredibili relligione pius,
Qui modo vix quarti ingressus vestigia lustri
Vltima Ioannes flosculus orbis erat.
Testantur gemitus passim, lachrymæq; bonorum,

Inq;

Inq; ipso populi publicus ore dolor.
Sed, cui vel Latium meminit, vel Hetruria nusquam
Nec vidisse vllum, nec genuisse parem,
Flagitia ille hominum, & scelera importuna perosus,
Et misera innumeris secula nominibus,
Debuit ad Superos tum primùm, atque astra reuerti,
Cum reliquis vita hæc gratior esse solet.

In eiusdem obitum.

NON te tam pulchro spoliatum corpore, tamq;
Orbatum innumeris flemus abisse bonis
Ioannes: nam cui Superi non vlla negarunt.
Dona, super cælum, quod peteretur, erat.
Nos ipsos ipsi flemus: qui amisimus in te,
Quantum nulla vmquam secula restituant.
O fragilem fortunam hominum: quàm sæpe repente
In primo spatij limine lapsa ruit.

In eiusdem obitum.

QVEM Cosmus Medices vnum, quemq; Helionora
Magna Toletanæ gloria, honosq; domus,
Innumeris ambo iuuenem virtutibus auctum
Spem Latio fuerant se genuisse rati,
Occidit extinctus subitò. Nos viuimus? inq; hac,
Hac aliquid vita credimus esse boni?

Ad Cosmum Medicem magnum Ducem Hetruriæ.

QVI primum bene suscepta, Dux maxime, & inde
Tam pulchrè educta prole beatus eras:
Amisti subito geminos, tua lumina, natos:
Terra quibus nusquam sustulit vlla pares.
Oraq; cum passim lachrymis manantia cernas:
Tu tamen immoto vultu, animoq; manes.
Idque, quod in rebus iam te fecisse secundis
Constat, in aduersis vis modò constet idem.
O præstantem animum, dignumq; heroibus illis,
Vnde tibi illustres dinumerantur aui.
Sed quorsum hæc? (eheu) nostra hæc sunt vulnera: & isti
Non tibi, sed populis interiere tuis.

In Caculam.

CACVLA tam placet ipse sibi, tam se ipse celebrat,
Quàm, qui se magnis vatibus esse parem
Credit, quòd tantum conscripto epigrammate, quemdam
Terruit è doctis, conspicuisq; viris,
Ne tractaret idem, quod iam tractauerat ipse,
Deplorans Pepuli funera acerba ducis:
Quem primæ primo versantem in flore iuuentæ,
Eximijsq; auctum dotibus ingenij,
Et præstantem armis, & nobilitate potentem,
Improba mors campos misit ad Elysios
Ante diem, longam tam dignum viuere vitam,

Quàm

Quàm sunt istius carmina digna mori,
Aeternisq́; tegi tenebris, & nocte profunda,
Et mergi obscuris cuncta voraginibus.
Quare Cacula se fallit. nam, qui sua non vult
Conferri ipsius carmina carminibus,
Impuri metuit propter contagia versus,
Ne qua suis labes hæreat in numeris:
Ac se postillà Parnassi è vertice sacro
Musæ furcillis præcipitem eijciant.

In eumdem.

SÆPE mihi dubio versanti in pectore multa
Constitit ipsa sui nescia mens animi:
An tot campiuagi fluctus, cùm Iupiter olim
Effusis terras obruit æquoribus,
Delerint homines: an tot Phaëtontius ignis,
Cùm sata, cùm syluas, cùm maris vssit aquas:
Quot, qui ceu funesta lues grassatur in omneis,
Ipse suis perimit Cacula versiculis.
Vt, quid præcipuè vita sit noxium in omni;
Ipse egomet sanè quàm sim animo ancipiti:
Sed tria sunt certè mala maxima, pontus, & ignis,
Quosq́; facit sæuus Cacula versiculos.

In eumdem.

IN cycno quicumque leues, vel in ansere plumas,
In toruo setas qui numerabit apro:

Inq; coma exculta crines vndante puellæ,
Ad teretes suras dum spatiosa fluit:
Mox leui collecta manu sinuatur in orbes,
Et multo nitidum vestit honore caput.
Qui guttis quot Vere pluit: corpuscula qui quot
Grandinis in terras æthere lapsa cadunt.
Qui, præceps cùm sæuit hyems, quot prata pruinæ
Vrunt: quot torpent stagna, lacusq; gelu,
Nouerit: & Libycus pelagi quot fluctibus Atlas
Tunditur: & pontus monstra quot altus alit.
Ille idem poterit turpissime Cacula mendas,
Carminis & labes enumerare tui.
In quo nec verbis quicquam est impurius ipsis,
Quodq; minus, quod vis, significare queat.
Non res egregiæ, non sensa: sed omnia planè
E vulgi media fæce petita rudis,
Omnia & illepida, & numeris confusa Latinis,
Ruris & insulsis omnia plena iocis.
Et tamen ò Musis, Phœboq; insense poetam,
Te ipse poetam inquam Cacula sæue vocas.

Ad Ranerium Boccam.

QVI cupis æternum laudis præcerpere fructum,
Et tenebras numquam mortis obire malas,
Virginibus da te Aoniis, quæ flumina propter
Permessi assiduè carmina docta canunt.
Sic tibi sublimis contingere vertice cœlum,
Et dabitur Diuûm nectare posse frui:

Vnde

Vnde ipse immortale auum iam nactus, & exsors
Nominis effugies funera acerba tui.
O felicem igitur, fortunatumq; laborem,
Cuius ope à mortis lege solutus eas.

Ad Albiam puellam

Ἀντιστρέφον.

CARMINIBVS mihi si durã vis flectere mentem
Albia, voce tua consocianda lyra est.
Lætitias ego tunc magnas iam sentio, cum mi
Liquida vox sensus, & sonus exhilarat.

De Phlogilla.

DIANÆ, Phœboq; nouum decus addita, & ingens
Gloria Tyrrheni culta Phlogilla soli:
Audijt vt primum magnum redijsse Columnam
Incolumem ad ripas Arne beate tuas,
Lætitia exiliens, hoc est (ait) ilicet, hoc est;
Bruma quòd hic vernas gignit, alitq; rosas.

De Damone, & Phlogilla.

DAMONI dum fortè subit noua cura Phlogilla,
Dianæ, & Phœbi grata Phlogilla choro:
Ne me (ait) ò ingens honor, & noua gloria Floræ,
Sperne, quòd obrepit cana senecta comis.
Ipsæ etiamnum doctæ adhibent ad sacra sorores,

Immiscetq; suis me Cytherea choris.
Quin ego, quod tecum licet admirere, Columnæ
Gratus, & in primis grata Thalia mea est.
Ille meos versus magni facit: ille poetis
Me quoque doctiloquis adnumerare solet.
Ille etiam, si quam canimus, fore censet, vt olim
Canescat seclis innumerabilibus.

Ad Alexandrum Puccium.

VENOR ego, ò Pucci, & venandi captus amore
Persequor assidue per nemus omne feras.
Nec piget horrentes indagine cingere saltus:
Et caua sollicitas ducere ad antra canes.
Ac, licet interdum frustrentur inania venti
Vota: neq; in casses præda petita cadat;
Dum tamen eliciam, quæ tu mihi carmina nuper
Misisti, Ismaria carmina digna lyra,
Certè vsquam non vllus erit, qui dicat inanem
Venatu è tanto me rediisse domum.

Ad Cyprianum Saracinellium.

DIFFICILE est, Cypriane, illum, quem diligis ipse,
Odisse, atque inter non numerare bonos.
Vt me, perpetuo quem tu dignatus amore es,
Esse putem dignum, quem bonus omnis amet.
Et certè, cunctis qui se cupit vsque probari,
Ille vni totum se probet ante tibi.

Ad Hieronymam Aragoniam.

NEC cantu tibi Sirenes Hieronyma certent:
Nec tibi se forma præferat ipsa Venus.
Nam, tu dum celeri percurris pollice chordas,
Summaq; clarisona sidera voce feris,
Horrida deponunt rapidi sua murmura venti,
Et sistunt cursus flumina præcipites.
In quem autem dulces ridens conuertis ocellos:
Efficitur gelidus protinus ille lapis.

De Lælij Torelli carmine.

CVM Læli Angelius legisset amabile carmen:
Admirans tales edidit ore sonos.
Si iuris, legumq; vnus doctissimus hic est:
Quì pote Castalios sic coluisse choros?
Quòd si tam doctos didicit conscribere versus:
Primum in iudicijs obtinet vnde locum?
Sed, cuius voluit fidei committere COSMVS
Totius imperij sceptra regenda sui,
Non modò consilio reliquis præstare decebat:
Verum alijs etiam dotibus ingenij.
Afflueret quò læta bonis Hetruria cunctis:
Et COSMI *æternum nomen in orbe foret.*

Ad Franciſcum Medicem, & Ioannam Auſtriacam magnos Principes Hetruriæ.

INNVMERAS alij ſtatuas dum ponere vobis,
Ornare & pictis compita imaginibus:
Fornicibusq; vias properant coniungere, qui ab ſe
Fortia veſtrorum facta patrum memorent:
Ipſe ego, vos inter ſanctos quod cantet amores,
Quod celebret fauſti gaudia coniugij,
Conſcripſi, ò regum gratiſſima germina, carmen:
Et medio veniens ex Helicone tuli.
Vos animis capite id lætis. nam læta canenti
Omina, vos læta fronte fauere decet.

PE-

PETRI ANGELII BARGAEI CARMINVM LIB. III.

AD IOANNEM MEDICEM COSMI MAGNI DVCIS HETRVRIÆ, F.

COSMI progenies inclyta maximi
Ioannes, decus, & gloria Hetruriæ,
In te quid celebret nostra potissimum
Anceps si dubitat Musa, nec inuenit,
Quem finẽ statuat, quave ab origine
Primùm exorsa canat tot bona, quæ tibi
Concordi tribuunt numine cælites;
Quid mirum? veterum namque se imagines,
Vnde ortum repetis, protinus offerunt:
Queis se supra alios Tuscia sustulit
Ad cælum, & tetigit sidera vertice.
Mox fratres animum ad se rapiunt tui;

Quorum qui poterit dicere regias
Laudes, idem etiam, quot mare fluctibus
Pertundat Zephyris littora flantibus,
Atque æther rigidis quot micet ignibus,
Percensere queat, dum patet vndique.
Sed quorsum hæc? quoniam non tua ducis hæc,
Quæ non præstiteris tutemet, & labor
In queis non aliquis se tuus efferat,
Laudari meritis possit vti suis.
Ergo non ego te, flos iuuenum, canam,
Quòd forma egregij corporis, atque opes,
Et præstans veteris nobilitas domus,
Reddant conspicuum: sed quòd amabilis
Cunctis, das operam, nullus vt vspiam
Virtute anteeat: siue agiles equi
Armos collibuit frangere Thessali:
Seu torquere lacertis iaculum in feras:
Tractare aut manibus tela decentibus:
Aut nando tumidi fluminis alueum
Tranare, & rapidis vincere cursibus
Eurique, & Boreæ flamina præpetis.
Atque hæc fortè aliquem si moueant parum,
Id certè moueat, quòd potis abdere
Cùm te in deliciarum illecebras fores,
Fortunæ pariunt quas bona diuitis,
Doctrinæ in studijs peruigilaueris,
Musis, & Clario gratus Apollini:
Sese munierit nullus vt artibus,
Dignis ingenuo pectore, pluribus.

Qua-

Quare si mea, nunc quæ tibi mittere
Ausus sum, veluti culta probaueris
Ipse vnus, videar posse, beatus vt,
Monstrari digito prætereuntium.

Ad Franciscum Toletum Societatis Iesu.

PATER Tolete, cuius admirabilis
Rerum omnium scientia,
Vitæq; puræ, & absque labe sanctitas
Conuertit in se totius
Aetatis oculos huius; vt quod valdius
Seorsum stupescant singuli,
Simulq; cuncti prorsus esse nil putent,
Vnaq; voce prædicent.
Nam nullus vsquam viuit integerrimus,
Qui te sibi non præferat:
Tuæq; comparatus innocentiæ
Sese nocentem non vocet:
Libensq; fassus id, quod est; vestigijs
Si rite inhæserit tuis,
Non se beatum præter omnes autumet,
Speretq; postmodum fore,
Vt mentium cœlestium patri Deo
Acceptior deseruiat:
Vitamq; felix degat vnus vndique
Bonis refertam maximis.
Nam quid necesse nunc referre pluribus,
O lux Iberæ gloriæ,
Doctorum vt omnis ordo te præstantibus

Ad astra laudibus ferat?
Vt tu tenebras intimas discusseris
Tuis libellis aureis,
Tota ex Lycei porticu? in queis se diu
Inambulantes voluerant?
Vt ipsa Patrum scripta, quae diuinitus
Dictauit ollis Spiritus
Supernè missus, ipse sic illuxeris,
Vt Phoebus illucet diem?
Quid? cum remissis hinc & hinc, vt assolet,
Curis seuerioribus,
Musas reuisis, non ne dulci carmine,
Quod pangis, omnes praeteris,
Quotcumque nostra protulere secula,
Aequasq; te prioribus?
Quid? cum disertè disputas de serijs,
Et maximis negotijs,
Statuq; rerum publicarum, regibus
Consultus a potentibus?
Euenta cuncta, cuncta, quae putaueris
Agenda, non vel Delphici
Sunt certiora oraculis Apollinis?
Quo tempore illa credidit
Aetas dari mortalibus certissima,
Nec fas haberi non rata?
Vt iure te mirentur omnes omnium
Mortalium decuriae,
Colantq; tamquam heroa quemdam maximum,
Et numen in terris nouum.
Quos inter & me fortè si locaueris *Beni-*

Benignus: ò, quas gratias
Agam Parenti Cælitum, qui me reum
Huiusce voti fecerit?

Ad bonam valetudinem pro Georgio Cornelio.

O Diua. sedes quæ colis arduas,
Semperq; lætis Cælicolùm interes
Mensis, & indulgens choreis
Esse iubes procul vsque curas:
Sic te pauores vndique, sic fames,
Tristesq; morbi, sic macies malas
Depulsa vitet sub tenebras,
Inq; nigro dominetur Orco:
Risusq; blandi perpetuus comes
Adsit vicissim lusus: & aureæ
Cum Gratijs Horæ, ac perennis
Lætitiæ Venus alma mater,
Mater pudici sancta Cupidinis,
Altrixq; castæ grata licentiæ:
Cui ventus atrox sic iubenti, &
Sæua maris cadit vnda saxis:
Sæui quiescunt turbinis impetus:
Nubes relinquunt æthera: nec sola
Terræ salubri iam madescunt
Rore nisi Zephyriq; flabris;
Tum se virenti gramine pascua,
Vernisq; passim floribus induunt:
Tum dia vitæ dux beatæ

Corda per insinuat voluptas.
Nam quæ sit auri te sine diuitis?
Quę liberorum gratia? quę imperi
Latę patentis, quæve curæ,
Quæve mali requies laboris?
Redde ò precamur te bona supplices
Hic quicquid vsquam est & iuuenum, & senum,
Redde ò merenti, nec priorem
Inuideas iuueni salutem,
Pro quo Adriani littora marmoris,
Atque ora Tusci nobilis æquoris,
Suspendit altis vota Diuis,
Nec modus aut gemitu, aut querelis
Ponetur vllus tristibus antea,
Quàm sæuientem depuleris luem,
Votiq; nostri nos, precisq;
Feceris adueniens potentes.
Tu sola fletum sistere: tu potes
Nobis dolorem hunc demere maximum:
Et dignus ille est quem reuisas
Protinus, incolumemq; serues.
Nam sempiternas nec reuerentior
Mentes honorat, nec melior colit:
Integritatis nec perinde
Vllus amans, fideiq; certæ
Custos, & asper sontibus, & ferox,
Atque innocenti commodus extitit,
Virtutis inuictus satelles,
Et scelerum metuendus vltor.

Ad

Ad Alfonsum Carafam Cardinalem.

NEC, quàm sollicitus tum mihi fregerit
Omnem sensum animi, quàmve grauis dolor
Mi sese extulerit pectore in intimo,
Cum te Fors mala perculit,
Vllus, sit licet & doctus, & eloquens,
Hybernisq; fluat plenior amnibus,
Vrna cum pluuias fundit Aquarius,
Dicendo facilè explicet.
Nec rursum ò columen Parthenopes nouum,
O spes Italiæ fida labantis in
Peius quotidie, ò gloria seculi, &
Virtutum decus omnium
Alfonse: Ipse equidem nunc ego, dulcia
Quamquam Sythoniæ more niuis cadant
Iam verba è medijs visceribus mihi,
Vmquam sim potis assequi,
Quantum lætitiæ pectore ceperim,
Cum tot post hyemes, atraq; tempora,
Quorum vi miserè iam nimium diu
Conflictatus es innocens,
Discussis tenebris candidior tibi
Illuxisse dies denique visus est,
Multis ille quidem gratus: at hercule
Mi gratissimus: vnicè
Qui te, qui veteres gentis imagines,
Et fastos memores, actaque tot domus

Non

Non vno veneror nomine: qui tuas
Virtutes colo proprias.
Ergo ò perpetuis affici honoribus,
Et cultu iuuenis digne superstite,
Istanc ex animo nunc ego gratulor
Fortunam tibi prosperam.
Et cunctos veniens lætior in dies
Rebus se facilem præbeat vt tuis
Sic opto & cupio, nil sit vt in meis
Votis, quod magis expetam.

Ad seipsum.

QVIS hoc futurum credidisset Angeli?
Amicus ille, plurimum qui se tibi
Debere norat, idq; fassus antea
In amore te te præferebat omnibus:
Tui, suiq; factus immemor modo
Obliuioni teque, seq; vnà dedit.
Quis hoc futurum credidisset Angeli?

In Federici Feltrij Vrbinatium Ducis effigiem.

ARTES si docuit Punica gens suas
Captantem insidijs Annibalem duces:
Si præstante Philippus
Fudit consilio hostium
Inuictas acies: si sapientia

Sertori

Sertori potuit bellica cædibus
Non vnis legiones
Affecisse Quiritium:
Ingenti quoque te Sfortia gens suo
Astu, consilioque, & sapientia
Instructum bone Feltri
Bellis extulit horridis.
Sic casus similes, quos tibi bellicus
Orbatos oculo fecerat altero,
Virtus ipsa coegit
Inuitos quoque cedere.
Cui præter decora hæc maxima, maximas
Grates Aonidum docta cohors refert,
Culti & ripa Metauri,
Et flaxu Tiberis rapax.
Dum terras igitur conteget vndique
Cælum, cum Latio Græcia nobili,
Quòd viuit tibi semper
Se debere fatebitur.

Ad Benedictum Varchium, in obitum Lucæ Martinij.

QVALES aerio è vertice montium
Amnes primùm humili flumine defluunt,
Radicesq; suis imbribus arborum
Imas suauiter irrigant,
Ac mox propositum dum peragunt iter,
Paulatim innumeris fontibus alueum

Aucti, præcipites iam magis ac magis
Quercus funditus eruunt.
Qualis ve Ismarius Thracia ab vltima
Primùm flat Boreas lenis, & æquoris
Vndæ raucisono murmure perstrepunt
Ad primi vada littoris:
Maior dein hyemem concitat horridam
Incumbens pelago: nec prius impetum
Aurarum cohibet dura minantium,
Quàm secum omnia verterit,
Quassasq; ad scopulos impulerit rates
Sæuo circumagens vortice turbinis,
Syrtesque in medias vrserit, & rapax
Alto cinxerit aggere.
Varchi, sic lachrymas fundere sueuimus,
Sic lenes gemitus, sic querimonias,
Si quid, quod miseri nolumus, accidit,
Sic suspiria primulum
Non alte petimus: postmodo quæ suas
Vires concipiunt non secus, ac leues
Scintillæ silicis fomite in arido
Sensim incendia suscitant.
Luctum luctus alit, quando aditum semel
Mœrori penitus qui patefecerit,
In mœrore iacet perpetuo, & malam
Auget tristitiam in dies,
Donec fractum animum sollicitudine
Victor præsidijs deijcit omnibus:
Nec se præterea perditus erigit,

Nec

Nec carus moritur suis.
Ergo mollitiem hanc protinus abijce,
Et finem numeris flebilioribus
Tandem impone. tuos mœstus ab æthere
Summo percipit auribus
Questus, & lachrymas damnat amabiles,
Lætus Pierio qui prius audijt
Voces dulciloquas sæpius, & modos,
Quos cantu dare sueueras:
Atque odit querulæ carmina tibiæ,
Postquàm in perpetuam lumina condidit
Noctem ille ingenij cultor, & omnium
Virtutum specimen, tuus
Martinus, probitas cui parit, & fides
Immortale decus, nomen & inclytum:
Quod nullo intereat tempore, dum poli
Pascent sidera vertices.

Ad Arnum amnem.

PATER beate fluminum liquentium,
Quotcumque Hetruriam rigant,
Jugiq; fluxu dissecant Tuscos agros,
Pulsantq; Tyrrhenum mare
Nunc defluenti tardiores agmine,
Nunc acriores impetu:
Vale Arne multi & peruetusti nominis,
Quod nulla mutauit dies
Vmquam, nec vlla Barbarorum incursio,

Nec vis iniqui sideris.
Seu te laboriosus olim filius
Iouis tonantis, ardua
Cum Fæsularum condidisset mœnia
Reuersus orbe ab vltimo,
Sic nuncupauit, mutuatus nomen id
Arne ab sua Bæotiæ:
Seu tu vocatus sic fuisti ab incolis,
Quos ipsamet produxerat
Hetrusca tellus, quosque in ipsis finibus
Tibi educari videras.
Nam quòd colonos esse credant Lydios
Docti putarunt fabulas.
Sed tu vel hic, vel ille malis dicier
Hetruscus, an Bæotius,
An Lydus altæ clara proles Omphales,
Ceu fama fert, & Atyos:
Vale beate fluminum pater, vale.
Hybernus & te Iupiter
Fœcundet imbre sic, vt ire iam queas
Vni tibi simillimus,
Vtrinque ripas inter altas dum fluis
Aptis onustus alueis
Hucusque merces conuehentibus suas,
Quæ post in vrbe veneant.
Vale Arne nunc. saluere mox te iussero,
Pater beate fluminum,
Cum litterarum conticentibus scholis
Reuertar huc celerrimus.

Me

Me namque Soles inter ardentissimos,
Quibus perusta exaruit
Hetrusca tellus omnis,& frigentium
Aquæ perennes fontium
Refrigerasti temperatis fluxibus,
Salubribusq; balneis.
Ergo ò beate fluminum pater vale,
Rursusq; cum reuenerit
Æstas,calores vix ferentem me bono
Refrigerato flumine.

In Hortum.

HORTE & vepretis tristior densissimis,
Palustribusq; vliginosior locis.
In quo colendo,ni patrum vana est fides,
Versatus olim est Insuberq; villicus,
Nec non Hetruscus,& malo assuetus Ligur
Diu:neque omnino aliquid vllus extudit.
Cum reddidissent ante valde fertiles
Quoscumque fœcundo irrigarant flumine,
Festiua vt illi copia posthac sua
Ciuesq; recreauerint,& hospites,
Vmbrisq; Soles frigidis defenderint.
At tu vepretis tristior densissimis,
Expensa cui feruntur annis singulis
(Quis hoc putaret?)ipsa tota millia
Triginta,& amplius:peritq; cæteris
Agris feracibus,neque ipsius manu

Heri ſat vmquam liberaliter ſatis
Jn te colendo quicquid inſumi ſolet.
Cur non pruinis vſtus, & caloribus
Saeuæ miſer Caniculæ, iam deſinis
Et nos, & ipſos enecare villicos
Betiſque, maluiſque, & cicutis? ò precor
Areſce nobis horte: iam nimis diu
Moraris: areſce horte nobis, & ſinas
Feraciores excoli Piſis agros.

De bellicis laudibus Hyappini Vitellij.

MAXIMI Clio ſoboles Tonantis,
Dulcis ò Phœbi ſoror, ò, perennis
Cœli, & aſtrorum requies, virùmq;
Iuge leuamen,
Muſa, quæ numquam ſinis interire
Nomen herôum, tenebriſque, & Orco
Vindicans, fortes hominum caduco
Eximis æuo:
Huc ades, ſi te numeris canenti
Bellicas laudes iuuat affuiſſe:
Huc ades, dum nos celebramus acris
Facta Vitelli.
Hoſtibus quàm ſit metuenda virtus:
Orta quæ patrum ſemel è triumphis
Poſteros deinde eſt comitata cunctos
Mille per annos.

Teſtis

Testis est nostris male fida rebus
Cyrnos haud vna labefacta clade:
Cum iugum presso vetus exuisset
Libera collo.
Quæq; suscepto temerè impediuit
Sena se bello minus auspicatò:
Tusca vbi effuso maduit recenti
Terra cruore
Sæpe, & audaces cecidere Galli
Non semel victi, nec acerba passi
Vna, sed crebro cumulata latis
Funera campis.
Testis & priscæ spatiosa Cossæ,
Nota quæ sæuo nimis ora Mauro
Suspicit muris, geminisq; tutam
Arcibus Iluam.
Quippe Turcarum refluens natauit
Sanguine: & sagittiferos maniplos
Vidit infractos Italis dedisse
Terga, manusque.
Venerat iussu Scythici tyranni
Nostra prædatum numerosa classis
Littora: & Tusci maris obsidebat
Aequor, & oram.
Illa non molles Arabas, Syrosve,
Non parum fortes Lycios vehebat:
Sed truces Dacos, & amica Marti
Pectora Bessos.
Quin & immites aderant Geloni

Pelli-

Pellibus tecti caput: & ferentes
Gnossias tergo pharetras, & acres
Paeones arcu.
Nec suas non & Cilicum cateruae
Iunxerant vnà validas bipennes:
Laeua quos armat clypeo, latusq;
Cingitur ense.
Hos metu plenus Ligur, atq; Hetruscus
Finibus pulsi patrijs dolebant
Arduas passim populare sedes,
Templaq; Diuûm.
Dumq; nutricis vel adhuc egentes
Liberos à se procul ire captos,
Duci & vxores, miseraq; vinctas
Compede matres
Triste plorarent: aciem superbus
Littore in primo maris instruebat
Hostis: vt Tuscas ferus inter vrbes
Castra locaret.
Tunc Hyappini memoranda virtus,
Ecquis ò mecum generosa pubes
Primus huc audax? ait, & paratum
Vadit in hostem?
Partus hic nobis hodie triumphus,
Et decus: quantum patribusque, auisque,
Facta quos clarant sua, comparasse
Nulla feruntur
Secula. His dictis metuendus hasta
Euolat, qualis Iouis imminenti ab

Rupe

Rupe Massylos ruit in dracones
Fulua satelles.
Primus & densas aperit cohortes
Vi, minis, ferro: peditesque, & ipsos
Principes leto dat, & obstinatos
Fundit, agitque.
Nec manus pugna prius abstinere
Doctus, hostilem periisse quàm rem
Sentiat victor, tepefecit alta
Littora cæde.
Tunc humi fortes cecidere Daci,
Pæones, Bessi, Cilices, Geloni.
Tum suo primùm didicit periclo
Barbara classis,
Dextra quid possit, quid auita virtus
Ausonum tanto duce: dum relicta
Parte maiori, sociisq; longè
Fugit inultis.

Ad Antonium Ciofium Iureconsultum.

FERVNTVR olim tres fuisse virgines
Thaumante natæ, queis voracius nihil
Aetas parentum vidit, aut rapacius.
Testatur hoc vel oris horror asperi,
Manusq; obuncæ, venter & profundior,
Quàm Scylla, quàm Charybdis vlla immanior.
Quarum Celeno, quam vocamus, principem

Locum

Locum tenere creditur, sed alterum
Furens Aello; tertium rapax soror,
Nomen volatus cui celerrimus dedit.
Hæ regis olim Thracis haud mensas modò
Cibis onustas inquinabant fœtidæ,
Sed in profunda deprimebant viscera
Quæcumq; promus-condus extulerat penu.
Opes vt omnes deuorarent imperi,
Fameq; cunctos enecarent Bistonas.
Sed vt priora secula haud inaniter
Tibi locuta fortè persuadeas,
Quid has sorores ipse credam, percipe.
Fuere tres tum iudices, quos litibus
Dijudicandis ille Rex præfecerat,
Libidinose & insolenter improbi.
Hi ius quòd ipsum vendiderunt omnibus,
Nefasq; miscuere fasq; sæpius,
Contentiones excitarunt plurimas:
Regemq; mentis lumine orbatum suæ,
Simulq; falsos virginum vultu Scythas
Ad indigentiam impulere huiusmodi,
Vt quod comesset, haud haberet quispiam:
Donec fugatos Zetus & Calais procul
Plotas relegant vltimas in insulas.
Illic rapaces in volucres Iupiter
Iratus omnes vertit: & iussit suas
Canes vocari sic, vt ipsæ sumerent
Modesta, cum liberet, ora iudicum
Varijsq; pœnas irrogarent gentibus,

Quo

Quo iure, quave iniuria. Sic plurimi
Fuere ab istis perditi, ceu perditè
Nunc nos ab ijsdem perdimur: nec profuit
Quòd tu Ciofi doctè, quodq; ceperint
Paterque, filiusque me suam in fidem
Asinij, clientum fida spes, quòd æquior
Vsquam sit acta nulla causa gentium:
Quòd vestra præstet omnibus scientia,
Qui sunt, vel olim qui fuere maxima,
Terrarum vt orbis nouit, aduocatio.
Scitum ergo id est, quod dicitur: plus vnius
Apud rapaces posse summam gratiam,
Pecuniamque: iura quàm ciuilia,
Rem si probandam luce monstrent clarius.

Ad Tippulam medicum.

NIL esse certum credidere nonnullæ
Scholæ, quod vlli percipi putent posse.
Nam sæpe quisque decipi suos sensus
Sentit, videtque. nempe in omnibus remi
Existimantur esse prorsus inflexi,
Imas in vndas cum trireme de summa
Pendent remissi. nec minus columbarum
Circùm refulget aureis nitens plumis,
Coloribusq; plurimis litum collum
In Sole dum versatur. & tamen falsum est
Et hoc, & illud. namque nec recuruantur
Remi, nec auro, nec coloribus fulget

Collum columbæ, quod videtur, in multis.
Nil ergo certum scire possumus quicquam,
Si veritatis nuntij, ministrique
Falluntur ipsi sæpe principes sensus.
Hec disputantum somnia, & meras nugas
Ostendit esse nuper ille, quem dicunt
Et aptè, & eleganter inter æqualeis
Saltare consueuisse, & inde cognomen
Tulisse saltatoris, in scholis donec
Est Adrianis commoratus: artisque
(Quis tunc futurum credidisset hoc vmquam?)
Gnarus sciensq; nullius bonæ, nunc se
Gnarum medendi venditat malo planè
Cum damno Hetruscæ ciuitatis, & gentis
Certus peremptor, carnifexq; crudelis.
Ille ergo sæuus, ille scilicet tortor
Ostendit vnum hoc posse scire nos certum:
Omnes perisse, queis medetur, ægrotos.

Ad Ferdinandum Medicem Cardinalem.

DARIVS olim Xerxis illius pater,
Quem nauigasse Thessalos montes ferunt,
Et ambulasse Thraciam Propontidem,
Cum fortè miræ granditatis Punicum
Malum patefecisset, vnde plurima
Apparuere grana mirum in ordinem
Digesta ciccos inter, & membranulas:
Interrogatus, an ne tot carbunculos

Habere vellet masculos? an quidpiam
Aliud, quod esset carius carbunculis,
Cunctisq; gemmis Indici maris? Equidem
(Respondit ille) si optio hæc detur mihi,
Non regna, non elegerim pecuniæ,
Aurive possidere tot prædiuitis
Venasque, thesaurosque: sed tot Zopyros,
Fidos amicos scilicet. ceu diceret
Se malle COSMVS *ille, qui tuus est pater,*
Habere, quàm tot regna, tot Torellios.

Ad Marium Columnam.

OLIM volucres, cum solebant à metu
Nos inter ire liberæ;
Formidinisq; prorsus expertes malæ
Habere sic commercia,
Vt interessent omnium celebribus
Mortalium conuentibus;
Coorta derepente tristis extitit
Rerum omnium penuria.
In qua misellis cum nihil planè foret,
Quo pellerent diram famem,
Essentq; terris clausa cunctis horrea,
Agriq; contecti niue,
In concionem prodiere: quò modum
Rebus pararent perditis.
Ibiq; dictis commodum sententijs,
In hanc itum est ab omnibus:

Vti volucres singulæ pennas sibi
Alis ab ipsis vellerent:
Et inde vestem texerent multiplicem.
Quæ, cum coloribus foret
Distincta pulchris, illico potentibus
Venumdaretur regibus:
Ac mox coacta publicè pecunia
Emptis redirent frugibus.
Id ergo tota vt approbauit concio,
Pennas volucres vellere,
Quas inter omneis ducerent pulcherrimas,
Vnumq; conferre in locum.
Dehinc, beatæ veste confecta, suas
Quæque æstimare plurimi:
Sibiq; soli plaudere: asserens fore,
Vt vestis ob suas modò
Pennas placeret: vtq; earum nomine
Diuenderetur optimè.
Primumq; res successit haud multo secus,
Atque antea putauerant.
Sed mox, vt illas alteras pennas semel
Pennæ voraces alitis,
Quæ sæuientis est ministra fulminis,
Mixtas vorarunt (& quidem,
Vt fabulantur, indidit vim Iupiter
Cum primùm ab Idæ vallibus
Tulere regis filium) sed vt tamen
Pennas vorarunt cæteras,
Contempta vestis ipsa, despicatui est

Pictura

Pictura ducta textilis.
At rursus illæ; nesciæ videlicet
Quid accidisset, alteram
Quæstus, lucriq; spe futuri, credulæ
Cum mox venirent venditum,
Secumq; mirarentur esse neminem,
Qui vel leuem pecuniam
Ibi occupare vellet: hæc, petentibus
Silentij causam noui,
Respondit ipsis vnus ex emptoribus.
Abite fallaces aues,
Vobisq; habete vestra mercimonia,
Vnaq; pennas putridas.
Quòd si quid exportare posthac forsitan
Ex hisce vultis nundinis,
Pennis reuersæ ferte textam stragulam,
Quæ permanere in posterum
Alijs cito pereuntibus pennis, diu
Superstites ipsæ solent.
Sic nos Columna debitas pœnas tibi,
Phœbi Columna maximum
Decus, luemus è disertorum choro,
Cœtuq; reiecti: tuis
Qui perpolitis fortè nostros iunximus
Cum versibus versus malos
Minuta vatum turba. nec fastidio
Pro nostro & insolentia,
(O, non ferendam tempore vllo audaciam,
Pœnaq; plectendam graui).

Vim

Vim sustinere posse desperauimus
Mari, tuorum carminum:
Vim, quæ perinde nostra deuorauerit,
Attriueritq; carmina
Paucis diebus: vt vorari plumbeæ,
Et atteri lamnæ solent:
Quas, fortè lima dum secantur, ilicet
Euanuisse cernimus.

Ad M. Tullium Beroium.

QVICVMQ. veram te quietem persequi
Diserte Beroi putat:
Vnumq; te miratus, vno in te stupet,
Haud errat is, me iudice.
Neque hercle dico hoc ipse, quòd parentibus
Virtute claris, & loco,
Et ciuitate peruetusta sis satus:
Diuesq; opibus, & copijs
Tuæ beatus incolas sedes domus,
Solumq; dulce patriæ:
Felicitatis plurimum tibi hæc licet
Afferre non vlli negent:
Sed quòd subacti dotibus pulcherrimis
Ornatus ingenij colis
Musas ab vrbe procul, & ab negotijs
Vitæ molestioribus:
Canisq; lætus fertilis ruris bona,
Et, quæ sequatur singulas

Horas voluptas, quoq; fallamus modo,
Si nos quid vrit turbidos.
Nec, Vere cum soluta nix Fauonijs
Lapsus adauget fluminum,
Non dicis, almæ vitis vt propagines,
Tenerrimiq; palmites,
Supernè gemmas turgidas trudant suas,
Vt induant syluæ comas,
Arbusta florem, molle gramen pascua:
Quod mox petulcæ tondeant
Morsu capellæ, dum per asperos vepres
Lasciuientes gestiunt:
Vt rore dulci, vt vuidis herbis oues
Pastæ reuertantur domum:
Agnisque, clausos manè quos reliquerant,
Distenta portent vbera.
Quin pertinaces addis, vt cantus die,
Noctuq; Aedon integret,
Dum voce rura, voce mulcet æthera,
Totumq; iam flammis dolet
Nouis peruri pectus, & medullulas
Amoris æstu liquier.
Quos haurientes auribus questus, vagas
Ducunt choreas cum suis
Mixtę puellæ amantibus sub ilice
Densa, vel vlmo sub caua:
Afflantq; passim mutuæ mentem omnium,
Et ossa peruadunt faces:
Faces iugalis illices Cupidinis,

Castoq; amori praeuiae.
Quid? quae canenti praestat vni non iners
Aestas tibi solatia?
Siue arua aduncae dentibus falcis metis,
Seu tu maniplos alligas,
Spicisve grana discutis flauentibus,
Altève iacta ventilas.
Seu cum meridiatus exis vespere,
Et aspicis laetos greges
Cubare villae limen ad notum suae,
Eruoq; praepingues boues.
Vel cum celebras luce festa ludicrum
In gratiam viciniae:
Soluisq; dulce praemium victoribus,
Quod quisque se dignum ferat.
Atque inde cum se torridus fregit calor,
Aut amne proximo lauis,
Lymphaq; temperata te refrigeras,
Salubribusq; balneis.
Aut conticentem suscitas musam lyra,
Fidesq; contentas moues,
Neruisq; molle carmen aptas, suauiter
Quod accinant puellulae.
Iam verò ad illas quisquis oculos verterit
Suos, tibi quas exhibet
Autumnus vuas vite ab alta pendulas,
Et poma, quae carpas manu,
Feruensq; mustum, quod cauo exceptum lacu
Pressos reponas in cados:

Quis-

Quisquis per agros, & vepreta viderit
Vrgere te semel feras:
Atque impedire retibus densissimis,
Viscoq; deceptas aues,
Verè beatum, Marce Tulli, te putet,
His qui fruare commodis
Et ruri, & ipsa in vrbe: dum complecteris
Vitæ latentis singulas
Laudes venusto persecutus carmine:
Quod in futurum dulcibus
Nymphis dicatum (si qua vatibus fides)
Non vlla delebit dies.

PETRI ANGELII BARGAEI CARMINVM LIB. IV.

AD LAELIVM TORELLIVM.

VT omnis tibi constet & negotij,
Atq; otij ratio, Torelle, nostri,
Ad te mittimus hunc nouũ libellũ:
Nouum: nam mihi nuper inchoatũ
Saturnalibus hisce ad vmbilicum
Duxere Aonides nouem sorores,
Pisis dum schola conticescit omnis,
Dum frigent studia ipsa litterarum
Prolata, & cupidè nimis iuuentus
Damnoso vacat occupata ludo.
Hunc tu (si modò, qui legatur, esse
Dignum duxeris (oro diligenter
Totum perlege, & æstimato tecum

Quàm ſint ingenio poetæ inani:
Quibus cum pereant ſui labores,
Non poſſunt tamen abſtinere, quin ſe
Eodem loci identidem reuoluant.
Quamquam, quicquid id eſt, tuo abſolutum
Hortatu ſciet eſſe poſterorum
Aetas. namque ego ſubleuata nulla
Non ſpe, non ope, iuſſeram valere
Muſæ carmina noſtræ. at vnus ipſe,
Ipſe inquam acriter increpans ad illam
Curam (pro quo etiam tibi patrone
Gratias ago) rurſus impuliſti.
Ergo quòd nouus exeat libellus,
Et quòd conſilium meum perenne
Tacendi haud tuear, diſerte Læli,
(Hæc ſi vmquam mea forſitan videbunt
Plus vno ſupereſſe grata ſeclo)
Acceptum referent tibi nepotes.

Ad Franciſcum Bencium Societatis Ieſu.

BENCI, dum numeris Maronianis
Tuorum ſociùm migrationes
Ad ſedes canis ætheris quietas
Et doctè, & piè, & eleganter: vt qui
Legerit ſemel, hauſeritque, quanta
Voluntate animi hoſtibus necandos
Ipſi ſe obtulerint, & impiorum

Pij diruerint sacella, & aras;
Et cruces ibi fixerint colendas;
Statim sentiat intimas medullas
Cœlestis patriæ flagrare amore:
Et desiderio beatitatis,
Quam Christus Deus vsque pollicetur
Suis, si modò se sequantur vnum,
Precari similem migrationem
Ad cœlum sibi ab his tenebricosis
Orci sedibus: in quibus tot inter
Curas viuere cogimur, procaces
Æternæ comites, ducesq; mortis.
Dum tu, inquam, numeris Maronianis
Tuorum sociûm canis triumphos:
His nugis ego, versibusq; ab omni
Purgandis macula occupatus insto
Noctes iam propè perpetes, diesque,
Casti vt perueniant, & integelli
Ad manus hominum seueriorum.
Quos si tu quoque censeas legendos,
Dignos ipse etiam putabo, tristis
Quos legat Cato, Persiusq; doctus.

Ad Marium Columnam.

O, spes maxima nominis Latini
Mari, nobiliumq; flos Quiritum,
Atque ingens decus addituere genti,
Vnde es editus, & future tandem

Tuæ

Tuæ gloria singularis vrbis:
Si quam olim puer asperam, arduamq;
Ingressus cupidissimè fuisti,
Qua possis ope cumque nunc ad vnam
Virtutem institeris viam, iugumq;
Perges exuperare, vbi illa dulces
Fructus suggerit omnium laborum,
Quos hic pertulimus, sinumq; ditem
Nobis pandit, & expedit fruendum.
O tum te meritò Mari beatum.
Nam si nobilitas auitæ, opesq;
Magnæ, ac tam bene constitutæ, & ipsum
Corpus egregiæ decore formæ,
Si virtus, animiq; magnitudo,
Quam quidem haud semel horruit superbus
Hostis; laudeque prosequutus omni est,
Cunctis principibus, gregarijsq;
Cunctis, hospitibusque, ciuibusque,
Commendat modo te, facitque, vt omnes
Vnum suspiciant, amentque: quid tum,
Quid tum, inquam, fore credimus, Columna,
Cum virtus tua, cum laboriosus
Cultus ingenij perelegantis,
Cum multi simul, vberesq; partus
Doctrinæ interioris, & profundæ,
Quam nunc tu tibi comparare pergis,
Augebunt bona tanta? nonne tute
Iam vides fore, vt omnium colaris
Consensu, & pietate sic, vt vnus

Inter nos quasi censearis heros
Seculi illius aurei, Iouiq;
Et Marti simul, & Mineruæ amici.
Perge ergo, ò animi Columna macte
Virtute: & labor vllus haud retardet
Ad tantum decoris, nec vlla frangat
Conatum tibi blandiens voluptas.
Nam quæ præmia consequere, laudem
Tuam in secula cuncta prorogabunt.
Nec nomen patientur interire,
Dum Sol adueniens diem reducet,
Cedetq; hinc abiens locum tenebris.

Ad Alexandrum Iustium I C.

IVSTI, cur ego nunc domum redire,
Et reuisere patrios penates
Tam valde cupiam, rogas: & Vrbem
Laudas, quæ solet affatim beare
Ciues, & simul hospites benigna.
Audi si vacat: & tuum sodalem,
Qui te diligit, æstimatq; tanti,
Quanti nec potis æstimare quemquam,
Putato tibi vera confiteri.
Si qua me ambitio, insolensq; fastus
Perculsum retineret: aut habendi
Planè spes superesset vlla: & ipsum
Vitæ curriculum latentis vmquam
Damnauissem: equidem libenter essem hic

In orbis quasi totius theatro:
In quo conspici ab omnibus, simulq́ꝫ
Omnes conspicere, atq́ꝫ adire possem.
Nunc autem memor illius beatæ
Vitæ, cùm tenuis selibra oryzæ,
Cum farris mihi bis nouem duellæ,
Cum mites oleæ, recensq́ꝫ bulbus,
Molles coliculi, intybi salubres,
Cum vini cotyle vna lenioris,
Aut fonte è gelido latex petitus,
Sedabant pariter sitim, famemq́ue,
Odi delicias, opes, honores,
Et fastus tumidos potentiorum.
Meq́ꝫ propterea domum referre
Ad cœnas tenues, dapesq́ꝫ inemptas
Quàmprimum statui Vrbe derelicta,
Vt vitæ reliquum mihi ipse viuam.
At tu, cui patet vndique expeditus
Ad amplos aditus gradus, & ipsa
Morum candida comitas, grauisq́ꝫ
Virtus omnia summa pollicetur,
Et vires bona suppetit iuuenta,
Ne desis tibi: perfer, vrge, & insta
Memor, nil sine maximo labore
Ab auctore dari omnium bonorum.

De saxo curarum carcere ad hospitem.

HOC viden' rude, prominensq; saxum
Ad læuum latus Elsulæ? quod astra
Nudo vertice suspicit: quod, æstus
Ingens dum furit, ingruitve frigus,
Atque omnes niue conteguntur alpes,
Sub dio manet horridum: suaq;
Sese mole tuetur à calore,
Atque à frigore: nec fatiscit vllo
Victum tempore, nec ruit, labatve
Nimbis, imbribus, ignibus, procellis,
Sæuis turbinibus, ferisque, & atris
Tempestatibus vndique appetitum.
Hoc, inquam, rude, prominensq; saxum,
Cum ruris dominus Biuilliani
(Hunc dico Meliorium Philippum:
Quo nemo melior, benigniorque,
Nemo affabilior domi, forisq;
Aut est, aut fuit, aut erit: nec vllus,
Qui Musis faueat magis libenter,
Magisque ex animo) negotiosa
Ab vrbe aufugiens, forensiumque, &
Rerum penè odio domesticarum,
In sinum quasi conuolans quietis,
Atque otij properè receptat huc se,
Carcerem voluit patere morbis
Nos, nostrumq; animum comesse suetis:

Inquo

In quo compedibusque, vinculisq;
Constrictas rigidis haberet omnes
Curas peruigiles, & inquietas:
Ac tandem sibi viueret beatus:
Et sui frueretur otiosus
Ruris delicijs: opacitate
Nimirum nemoris comantis: atque
Fluxu, & murmure fontium perenni:
Et riui scatebris strepentis inter
Arbusta, & vario colore florum:
Extructisq; toris virentis herbæ:
Et Limoniadum tacente valle:
Ad quæ flagitium est tulisse curas,
Et morbos animi molestiores.
Quare idem dominus suis amicis,
Suis hospitibus, quibus parauit
Ista non secus ac sibi, & propinquis,
Hanc legem tulit omnibus futuram
Acceptamque, ratamque, dum manebit
Saxi immobile robur, & nepotes
Suos (namque alios nihil moratur)
Hæredes eadem sequetur vna hæc
Vita suauis, & integræ voluptas.
Hospes aut abes: aut in hocce curas
Omnes carcere mitte compeditas.

Ad Io. Baptistam Asinium I. C.

QVIS me lætior est, beatiorque?

 Quan-

Quando mox Asini alloqui, ac videre
Decem post hyemes, decemq; messes.
Te summum mihi, & optimum, & perennem
Amicum potero videre, & vnà
Audire, & simul alloqui, fruiq;
A Sole exoriente ad occidentem
Te, quem sic ego diligoque, amoque, vt
Vnusquisque oculos suos amamus.
A quo sic amor ipse rursus, vt qui
Amatur nimis impotenti amore.
O quæ gaudia sunt futura? & , ò, quos
Amplexus repetemus? & vicissim
Ipse me, ipsum ego te osculabor, atque
In meis oculis tuos ocellos
Defiges penitus: nec amouebis
Pupulas nimio ebrias amore,
Ac desiderio mei flagrantes.
Nec meas ego pupulas, meosque
Non vsque in te oculos tenebo fixos,
Testes lætitiæ, intimiq; sensus,
Qui mihi os lachrymis madere coget:
Ac nostras itidem osculationes
Centies iterabit hinc, & illinc.
Quin iam nunc videor tuum videre
Pallentem nimio timore vultum,
Dum pericula tanta, dum labores,
Dum casus varios viæ, marisq;
Procellas, hominumq; barbarorum
Dum mores tibi, & instituta dicam:

Addam & flumina lata, dum niualem
Ismarum, Rhodopemque, Peliumque,
Ossanque, atque Atho, insulasque in orbem
Describam, positas & ipsa Ponti
Percurram ostia, Thraciamq; sedem
Regis imperio prementis omnem
Europam, atque Asiam modo, Africamque.
At vos, tempora quæ soletis, Horæ,
Metiri, ipsaq; præterire cursu
Iouis fulmina, & impetum procellæ,
Et, si mobilius quid esse fertur,
Nunc, ò, nunc precor expedite pennas,
Et me, cui mora tantula hæc diei
Ingrata accidit omnis, & molesta,
Iam nunc sistite ad ostium, foresq;
Tam cari capitis, neque hæc vtrique
Incessu, nimiaq; tarditate
Nostrùm mutua dissipate vota.

Ad Octauianum Nigr. I.C.

OCTAVI Niger erudite iudex,
Iudex integer, innocensq; vitæ,
Qui summa sapientia, fideque,
Qua polles, hominum molestiores
Congressus dirimis, secasq; lites,
Bargæus tibi gratus vsque grates
Agit, non quia veritate causam,
Præscriptoq; magis, quàm amore, & ira

(Has partes quoniam tuetur omnis,
Qui verè bonus atque habetur, atque est)
Iud caueris ipse se secundum:
Sed quòd mehercule diligenter omnem
Tuum impenderis anxius laborem,
Vt nosses potior suus ne fortè
Aduersarius esset: an, quod ille
Negabat, prior ipse possideret.
Litem nec facilem, nec explicatam.
Quòd multis igitur solutus, in quas
Tricas inciderat, velut misella
Auis, retia cui tetendit auceps,
Tua nunc opera exijt: supremi
Iouis numina comprecatur, vt te
Dignum, tempus in omne qui supersis,
Seruent incolumem diu, ac beatum.

Ad Lælium Torellium.

VELIM, si tibi fortè non molestum est,
Si magnus patitur vacare paulum
Nunc te à consilijs suum regendi
(COSMVS imperium, negotijsque,
(COSMVS gloria Hetruriæ, decusque,
Et terror Latijque, Galliæque:
Velim inquam, relegas modò id, quod ad te
Scripsi epistolium appetente Vere:
Ac tecum nisi me putas iocatum,
Nobis quandoquidem propinquus instat

Iamdudum decimus Nouember, ex quo
Pisas venimus, adde ad illa, amabo,
Quæ tum sunt mihi scripta copiosè,
Vel fusè potius, loquaciterque,
Quòd Venatio nostra ita absoluta est,
Nil vt quicquam aliud requirat à me,
Quàm bonos pedibusque, naribusque,
Et sæuo validos Laconas ore.
Hos, ni suppeditentur ampliores
Sumptus, haud equidem euocare possim
In syluas. etenim siti, fameque
Enecti miserè iacere malunt
Humi, quàm dominum sequi vocantem.
Quare ò præsidium, & decus bonorum,
Quem propter sapientiam, bonumque
Omnes in se animum, colunt, amantque,
Vt, quicquid reperitur integrique,
Et puri, in te homines reantur esse,
Læli: fac, precor, vt tuum, quod olim
(Oderunt nisi me nouem sorores)
Aetas audiet ipsa posterorum,
Venantem tibi censeas tuendum,
Ornandumq; simul. neque hercle par est,
Tuam quem semel in fidem recepsis,
Non omni auxilio putare dignum.

Ad Marium Columnam.

QVOD nunc, vt soleo Mari, quotannis,

Ad

Ad vos non venio: sed hac in vrbe,
Quam vos deseruistis, esse pergo
Amicis procul omnibus: profectò
Nusquam me remoratur aut puellæ,
Aut Musarum amor vllus. hunc & illum
Nam dempsit mihi pergrauis senectus,
Et tristes animi, anxiæq; curæ,
Atque expes labor. at neque hercle rursus
Facit, quo minus aduolem, quòd ipse
Rebus distinear negotiosis,
Mea aut commoda persequar beatus.
Sed nec me retinet pecuniarum
Inanem metus ingruens latronum
Vias, atque iter vndique obsidentum:
Nec cuiusquam odium potentis hostis,
A quo tristia damna pertimescam:
Sed quòd horribilis, nimisq; sæuus
Affertur mihi nuntius, redisse
Ad vos Caculam, & attulisse secum
Plenum carminibus suis libellum:
Ac nunc omnibus illa lectitantem
Quærere in triuijs vocationes.

Ad Iosephum Boccam.

QVOD te nobilitas vetusta, quòd te
Clarorum domi imagines parentum
Ad famæ decus excitant perenne:
Quòd tu, quod caput est, ad omne te te
Laborum genus apparas ferendum, vt

Vir-

Virtute omnibus anteire possis:
Primùm qui meus est amor vetustus,
Et constans animi mei voluntas
Erga te, tibi plurimum, tuæque
Gratulor patriæ: voloque, & opto
Illud sit tibi, cæterisq; felix,
Faustumq; omnibus intimis, propinquis,
Cognatisque bonis, bonisque amicis:
Dein verò mihi gaudeo, quòd ipsi
Tandem præmia consequentur ampla,
Dum te perpoliunt mei labores,
Atque vnum simul instruunt ad acre
Parandæ studium, decusq; laudis.
Nam quæ gloria, quæque te sequetur
Claritas, eadem sequetur olim
Et me gloria, claritasq; famæ.
Quare, quod facis, obstinatus vrge,
Vrge, perfice, cura, & elabora,
Ne domo mage debeas vetustæ,
Quæ illustrat modo te, facitq; notum:
Quàm domus tibi debeat vetusta,
Dum se laudibus vndique affluentem
Augens assidue nouo, ac perenni
Gloriæ cumulo, atque litterarum
Splendore, ac studio, eruditionis
Laudibus facis affluentiorem.

Ad Bernandum Vigniam I.C.

QVAS puer tuus attulit virentes,

Et dulces itidem sapore oliuas,
Valde Vignia mi fuere gratæ.
Idq; non ideo, quòd in me auarus,
Et rapax animus sit, appetensque
Donorum (procul absit hoc) sed hercle,
Quòd sum munere suspicatus isto
Memet admonitum, solere mentem,
Si cui durior, efferatiorque est,
Non modo obsequio perennibusq;
Molliri officijs, sed arte blanda,
Et cultu, & studio perinde, vt ipsæ
Omnem amaritiem exuunt oliuæ,
Non victæ sale, non aceto ab acri,
(Lentum nam solet id negotium esse)
Sed intra spatium vnius diei
Aqua, quę prius æstuante fluxit
Guttatim media eliquata calce.
Nam quid credam aliud per inuolucra hæc
A te præcipuè mihi indicatum,
Qui subtilior esse, acutiorque
Soles omnibus explicans, docensque
Ius ciuile? igitur fuere valde
Vno hoc nomine grata, quæ dedisti.
Nec minus tamen illa, quòd profecta
Sunt à te Charitum patre, atque alumno,
Et mei studioso honoris: & quem
Propter eximias perelegantis
Dotes ingenij, & parata multo
Ornamenta animi labore, semper

Amaui vnicè,& vnicum putaui,
Quem mecum iuuenes,senesq; amarent.
Vale Vignia,& ipse nos amato;
Amici vt boni,& integri,& modesti,
Et,qui gratum animum gerunt, amantur.

Ad Marium Columnam.

QVIS nam carmina tam polita,quis nam
Versus tam lepidos,& elegantes
Dictauit tibi mi Columna?quis nam
Ostendit numeros,modosq; dulces,
Quorum vi fera corda leniendo
Esse iam noua crederere Siren?
Siren,quæ mihi,cæterisq; furtim
Sensus afficeres,& excitares
Cunctis lætitijsque,gaudijsque.
Quis te,inquam, docuit?quis erudiuit?
An Phœbus pater?an nouem sorores?
An certè simul ille,& illæ,vt omnes
Scribenti tibi cederent poetæ?
Sed,cui cui potes hunc referre cultum
Acceptum ingenij boni,ac subacti,
Fac tu versiculos frequenter ad me
Mittas:quos animo,auribusq; in ipsis
Defigam penitus:diesque mecum
Et noctes repetens,legensque,vitam
Degam perpetuò beatus omnem.

Ad Franciſcum Vintham I.C.

QVÆ, teſtes animi, tuiq; amoris,
A te carmina ſeptimo calendas
Decembres tuus, erudite Vintha,
Paullus filius attulit, fuerunt
Tam grata Angelio, Cioſioque,
Quàm gratiſſima quę vel eſſe cuiquam,
Vel cuiquam à veteri euenire amico
Iucundiſſima ſueuerint. quod idem
Paullus ſcilicet ipſe, quo nec vnquam
Amari à patre dignior fuit ve,
Aut eſt, aut erit vllus, aſſeueret,
Paullus optimus vtriusque noſtrûm
Teſtis lætitiæque, gaudijque:
Quo nobis lepidum tuum poema
Perfuditq; animum, intimosq; ſenſus:
Quoque perpetuum, ac laborioſum
Docendi hoc onus alleuauit. Ergo
Cum tibi datur otium, potesque,
Si nos diligis ipſe, ſi ipſe ſentis
Ipſum te quoque diligi, aut amari
A nobis potius, frequenter iſtas,
Iſtas Angelio, Cioſioque,
Laborum, bone Vintha, quos vterque
Perfert aſſiduos (ego in corona
Illuſtri iuuenum, virûmq; cœtu
Explanans veteres bonos Poetas,
Bonos Hiſtoricosque, Rhetoresque:

Atque

Atque ille in celebri schola audientum,
(Consessuq; hominum graui, & frequenti
Ius ciuile docens) frequenter, inquam,
Tuis Angelio, Ciofioque
Mitte huiuscemodi molestiarum
Istas quæsumus alleuationes.

Ad Lælium Torellium.

AT Musæ tua ob hoc Torelle factum
Facta conticeant, tuasq; laudes,
Quæ passim volitant virùm per ora,
Omneis prætereant, decusque: quando
Nil est, quod queat inuenire quisquam,
Cuius nomine iure te reprendat,
Vel tibi malè quid precetur: vnum
Præter hoc, Meliorius quòd ipse,
Ipse, inquam, Meliorius perenne
Decus, præsidium artium bonarum,
Nos te non prohibente nunc relinquit,
Et istuc redit obstinatus. ac tu,
Tu, quem consulere omnibus decebat
Nobis, quot sumus, hunc vides redire,
Vides, & patere, & nihil moueris.
O pectus scopulisque, cautibusque
Multo durius, & rigente ferro.
Hoc est, quod iuuenes boni senesque,
Sic me ament Superi, ferunt molestè

Nec est quod videant minus libenter,
Pisis qui assiduè negotiantur,
Ab illo fieri. dolet misella,
Quòd his, quem sibi ciuitas patronum, &
Ciuem asciuerat, hac professione
Mœsta, atque omnia muta derelinquit.
Idq; mehercule iure: namque cuncti
Hunc, qui proximus est peractus, annum
Viximus benè, ac nimis beatè.
Quare, si cupis ipse inire magnam
Læli gratiam ab omnibus: precare,
Vrge, quod potes, vt recurrat ad nos
Quàmprimum, omnibus omnium expetitus
Votis: quod facere ipse si negabit,
Et sæuus volet hinc abesse, ruris
Tandem vt delicijs suis fruatur,
Et felix sibi viuat, & beatus:
Tum tu, quò luat obstinationis
Pœnas, des operam, vt iugum, quod ille
Villa suspicit è sua, quod altà
Horret abiete prominens, & vmbras
Frigentes iacit æstuante cœlo,
Denudet ferus improba securi,
Et vastet nemus omne Seruianus.

Ad Io. Baptistam Minutulum.

QVOD libros mihi, quos habere auebam,
Huc Minutule miseris ab vsque

Vrbe ista celeberrima, & beata,
Quam suis, vbi confluunt in vnum
Ararque, & Rhodanus rapax fluentis,
Alluunt; ago gratias, libensque
Illud polliceor professus vnum,
Me daturum operam, vt tui labores,
Tua hæc munera, liberalitasque
Haud prorsus malè iudicentur à te
Esse in me posita. id quod assequemur
Si non te pariter remunerando,
At certè tibi gratiam hanc habendo
Magnam, & perpetuam. neq; hercle quicquam est,
Quod à me magis expetas, vel optes.
Nam tu quod bene promereris, & quod
Benignè facis, illud & perennis,
Et iugis potius bonos in omnes
Tui signum animi est, & instituti,
Quàm obscuri indicium, malique quæstus.
Sed si mi tamen offeratur vmquam
Vlla occasio; si qua sit facultas,
Vt possim tibi gratiam referre:
Ingratissimus arguar, nisi omni
Conatu efficiam, vt videre possis
Id me non magis ore prædicare,
Quòd olim tibi debeam, libentem;
Quàm quod iam semel ipse dedicarim,
Et præ me tulerim noua, & perenni
Debere alterius benignitati,
Re persoluere debitum fatentem.

Ad Franciſcum Vintham.

VINTHA, quem dubium eſt diſerta plusne
Muſa diligat, an Minerua iuris
Cuſtos, atque amet hæc, ut illa: namque
Nec ſollertior eſſe, acutiorque
Quiſquam te potis, æquiorve legum,
Quas & Romulus, optimusq; COSMVS
Tulerunt Latioque, Hetruriæque,
Dum patefacis abditos receſſus,
Nodosq; haud faciles reſoluis, in quos
Seuerus ſolet incidiſſe iudex.
Nec rurſus facit eruditus vllus,
Vllus Aonidumque, Apollinisque
Alumnus vetus, & perennis vndæ
Cultor Pieriæ vndique expolitus
Magis carmen amabile, & venuſtum,
Nos vnà vnanimes tui ſodales,
Bargæus fidibus ſciens Latinis,
Si non mirificè, ac perinde vt ille,
Qui multum coluit, diuq; Muſas,
Et Graias ſimul, & ſimul Latinas;
Ac Ciofius vtriuſque iuris
Interpres bonus, omniumq; cultor
Doctrinæ optimus elegantioris,
Plurimum tibi gratulamur ambo,
Quòd æuo bene conſulens futuro,
Et præſenti etiam, tuos labores
In lucem edideris: neque inde vterque

Grates

Grates non agimus, quòd in libellis
Tuis feceris ipse mentionem
Nostri honorificam, illiusq; testem,
Quo nos afficis, indicemq; amoris.
Quòd si quid quoque præter actionem
Possumus, bone Vimba, gratiarum
Præstare, aut opera, aut benigniore
Voluntate animi, illud & futurum
Apud nos tibi, & esse sic paratum
Scito, vt nil habeas, quod hic vel istic
Sit paratius, expeditiusque.

Ad Lodouicum Beccatellum Archiepiscopum Epidaurensem.

O FLOS, ò decus o Bononiensis
Vrbis vnice Lodouice ocelle,
Quamquam sum nihil ipse adhuc mearum
Nugarum tibi mittere ausus vmquam,
Quæ palam facerent meum in te amorem,
Vel, quod verius, efficaciusq; est,
Voluntatem animi vsque prosequentis
Omni te pietate, & omni honore,
Obseruantia & omni, vt alta virtus
Expetit tua, candidiq; mores:
Illud assidue tamen cupiui:
Non, inquam, mihi demererer vt te
Leui munere quopiam, graui ve:
Nam quid possum ego tale polliceri?

Verum vt insererem tuum his libellis
Nomen, & fieret mihi in futurum
Hæc accessio gloriæ suprema.
Quod si sum minus antea assecutus,
Pudori tribues, modestiæque
Meæ: funditus interisse quam nunc
Vt vides, ita censeas licebit
Huius gloriolæ assequendæ, & huius
In te testificandi amoris vnum,
Et cultus, & honoris, haud fuisse
Me desiderio parem ferendo.

Ad Ranerium Boccam.

RANERI iuuenum, senumq́; ocelle,
Pisarum decus vnicum tuarum.
Qui, duros veritus nihil labores,
Pergis, quo semel ire constitutum est.
Nec cursum piger ad bonas Camœnas,
Et artes Ciceronis ad disertas
Vsquam deseris: interimq́; regi,
Quam debes, operam tuo, fidemque
Noctes assiduus, diesq́; præstas.
Vt nec te studiosior sit alter,
Atque amantior artium bonarum:
Nec quisquam tamen excubans peræque
Ad nutus vigil vsque & vsque magni
COSMI Hetruriæ optimi parentis
Et summi Ducis adstet hæreatque,

Obser-

Obseruans cupidè quid imperetur,
Quidve agi deceat.puer beate:
Beate ò iuuenis:beatiorq́;
Tuo isto ingenio future. cuncta
Cælestum tibi vota rex secundet.

Ad Franciscum Sannium Venetum.

QVOD cynegeticos meos libellos
Laudas magnopere,& perelegantes
Videri facis elegante versu:
Quòdq́; suauidicis eos putasti
Ornandos numeris tuis:quòd & me
Hac re significasti amare multum,
Plurimum tibi debeam necesse est.
Sed,quales tamen esse cumque censes,
Gratias ago maximas diserte
Mi Sanni tibi, debeoque,quantum
Alteri pote debuisse quisquam est,
Tuum ob iudicium,tuumq́; amorem.
Quorum ego alterutro (neque hoc pudebit
Fateri ingenueque,libereque)
Delecter magis,explicare verbis
Non ausit mea Musa:nec profectò
Puto id,si audeat,esse præstituram.
Verum,vt iudicium tuum peracre
Hic forsan videatur esse nullum,
Illud polliceor tamen,daturum
Enixè me operam,tuo ipse amore vt

Indignus videar fuisse nulli.

Ad Marium Columnam de Porro cane.

QVEM dono catulum mihi dedisti
Ablatum vberibus suae parentis,
Columna ò decus omnium Quiritum,
Martis vnica spes, Apollinisque,
Scis me (quod puto) nominasse Porrum:
Idem, ac si Cicero Latiniore
Verbo, aut Varro Terentius vocasset
Verrucam. Atque ego non negem futurũ id
Fuisse aptius, elegantiusque.
Verùm haec me duo terruere: quae sunt
Et magnae, & grauis aestimationis.
Vnum (quod meritò fuit timendum)
Is ne intelligeret parum Latinè,
Qui Roma procul vrbe natus esset.
Alterum (quod & ipse non negabis,
Quando est ponderis haud minoris, atq;
Minori haud vigilantia cauendum)
Ne, si perciperet vocabulúmque hoc,
Et verbum vetus, efficaxque, & altum,
Lectumque è Latio, nimis superbè
Sese mox gereret domi, forisque:
Ceu si progenies foret Sabinae,
Aut Marsae canis, Appulaeve: siquam
Ipse in delicijs habere suesset
Maximus Fabius tuus tribulis:

Qui passus facilè, & libenter olim est
Verrucosus ab omnibus vocari.
Vtrumvis igitur, Mari, accidisset,
Nimirum pariter vel hoc, vel illud,
Tulissem ægro animo, & nimis molesto.
Ergo mi libuit vocare Porrum.
Ac ne fortè alicui probo, & pudenti
(Quod vulgo fieri solet) viderer
Mendax, & nimium fuisse ineptus,
Nunc illi geminæ labris in ipsis
Verrucæ intumuere derepente:
Quæ videlicet indicant apertè,
Et palàm memorantque, prædicantque
Cum magno meo honore, gloriaq;
Cum vera, propriaque, deligendis
Me in prænominibus videre multùm.

Ad Iosephum Boccam.

EN iam, quos ferus excitarat æstus
Ingentes Leo, Siriumq; sidus
Noctis longior hora, proximusque
October releuare, Bocca, cœpit.
Et nos ad studia eruditionis
Jamdudum Aonides vocant sorores.
Valete ò igitur leues volucres,
Valete incolumes feræ: valete
Pisces Æsaris vsque dum redibit
Bocca istuc decus omnium suorum,
Et solus iuuenum bonorum ocellus,

Musarumq; amor omnium: valete,
Inquam, & vos bona sospitet Diana:
Sæuoq; abstineat manus ab arcu:
Vt, cum rus iterum reuiset ille
Jntactas agat, integrasq; prædas
Ferarumque, auiumque, pisciumque:
Ac se recreet ab labore, & æstu,
Aestu, & assiduo labore: qui nunc
A nobis repetendus, omnibusque
Cum Musis ratio est habenda. quando
Frigus id monet, atq; hyems propinqua:
Id mens delicijs refecta ruris
Iam iam mirificè expetitque, auetque.
Valete ergo iterum leues volucres,
Et feri lepores, vagiq; pisces.
Vobis nam satis est datum, superque.
Nunc id, quod reliquum, pereruditis
Dandum est temporis, aureisq; libris.

Ad Franciscum Vintham.

COMMENDO tibi, mi diserte Vintha,
Jd, de quo semel ipse, bisve tecum
Pisis, Vere ne adulto? an appetente?
An iam præcipitante? sum locutus.
Huius assiduè, acriterque vexat
Me molestia, cogitatioque
Ducendi suum ad exitum negotij:
Vexat hercule sic, vt inde vitam
Degam sollicitè, & laboriosè,

Complectens animo, velutq; ab alta
Prospectans specula volubilisque,
Et vagæ subitos, malosq; casus
Fortunæ: metuensq; posterorum
Lites, insidias, calumniasque.
Quare non modo postulo hoc: sed oro, vt,
Cum primùm poteris, dabitq; sese
Tibi occasio, Vintha, colloquendi,
Qui cum propterea loqui necesse est,
Reddas (quæ tua gratia est) id omne
Confectum mihi, quicquid est negotij.
Sic, qui iam omnibus antecellit vnus,
Quotquot se studio dedere legum
Filius tuus optimus, tuique
Corporisque, animique vera imago
Bellisarius afferat periti ad
Ornamenta patris, decusq; auitæ
Ingens, egregium, & perenne gentis
Virtutum cumulum ipse grandiorem.

IOSEPHI BOCCAE I. C. in sex libros Cynegeticorum Argumenta.

HIC tibi, quas olim pubes exerceat artes;
Et quibus è signis speciesque, animosque ferarum,
Et latebras, annosq; notet: quas commoda vestes
Induat; & fluctus venti qui seruet odoros;
Contineatq; canes vestigia pressa sequentes:

Quo-

Quoque modo rarasque plagas, quoque ordine sepes
Texat: & occulto foueas tegat ore profundas;
Insidiasq; paret: quibus & sese instruat armis:
Pierides docto percurrunt carmine Musæ.

Argumentum libri secundi.

HIC sese rigidi defendunt cornibus Vri:
Quique adeò multa saturantur cæde Bisontes:
Et, quos Aonij tauros; quos Sole perusti
Aethiopes: quos & Phrygij, & quos Pæones: & quos
Educunt Libyci saltus: quos pascua Pellæ;
Quos præceps Oxus; quos flumine turbidus Indus;
Et, quibus exurgit cornu de fronte videndum.
Hic & oryx: hic rhinoceros: hic bucera secla
Ceruorum, capræq; feræ, damæq; vagantur.

Arg. libri tertij.

QVOS mores, irasq; truces, quos pectoris ignes
Iupiter addiderit, roburq; immane leoni:
Quo gemitu secum ingentes testetur amores:
Quoque sit ingenio panthera, & gratior olim
Dianæ, post illa vni gratissima Baccho:
Quàm celeri tigris cursu, & feritate tremenda,
Quo se vrsi, leporesque astu tueantur: itemq;
Alipedes onagri. quæ sit Venus omnibus: & qui
Aut amor, aut odium tibi proxima carmina pandent.

Arg. libri quarti.

PROTINVS ingentis miracula maxima monstri,
Quem

Quem Graium lingua veteres Elephanta vocarunt:
Persequiturq; lupos animis, & viribus acres:
Diraq; nocturnæ portenta euoluit Hyænæ.
Hic vulpes, timidæque adsunt ad pabula Meles:
Hic calamos hystrix longè iacit. hic & Echinus
Furaturque, arcetque canes, teres inque volutus
Lutra lacus populat. Castor caua flumina tranat.
Pinguescunt somno glires, at glande Sciuri.

Arg. libri quinti.

QVA specie decet esse canes, si fortibus ausis,
Si cursu properante pedum, si denique odoris
Naribus vsus erit: tum quorum semine misti;
Excellant, prolemq; parent: quasque illa per artes
Et nosci, & primis educi possit ab annis:
Et mores, si quos prauos habet, exuat omnes.
Tum varijs morbis, scabieque, ipsique furori
Quæ fiat medicina: genus quod præstet equorum
Viribus, atque animis, complectitur ordine quintus.

Arg. libri sexti.

VLTIMVS in syluas iuuenē, & stabula alta ferarū
Ducit agens: & , qua possit capere arte leones;
Nec non & Bacchi varias ab origine Lyncas:
Informesque etiam summis in montibus vrsos:
Et canibus lepores canibus perquirere vulpes:
Quin & lucifugas laqueis innectere Meles,
Nocturnosq; lupos, ceruosque, genusq; caprarum
Venari, & sæuos inuadere comminus apros
Edocet: & laudum thyrso percellit ouantem.

LÆLII TORELLII V.C. AC I.C. celeberrimi de cæde Radagasi Getarum Regis.

BARBARVS infesto Radagasus Medicis ictu
Dum ruit, & iam spes concidit omnis, ait.
Florentem at minor hanc, atque vrbem excindere Romã
Gloria erat, dextra quàm cecidisse tua.

ERRATA SIC EMENDATO.

Pag.	Vers.		Lege.
9	18	*postratus*	*prostratus*
125	7	*Arcadas*	*Arcades*
164	4	*concludant*	*concludens*
214	4	*immortalitatis*	*immortalis*
250	16	*berile*	*berili*
257	8	*apellem*	*appellem*
370	16	*Quia?*	*Quid?*